

Begroting 2022

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3
BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG	9
Begroting in één oogopslag.....	10
INLEIDING	12
Voorwoord.....	13
Voorwoord	13
Samenvatting	15
Algemeen	15
Programma 1 – Burger en bestuur	15
Programma 2 – Openbare ruimte.....	15
Programma 3 – Ruimte, wonen en economie	16
Programma 4 – Sociaal domein	18
Algemene dekkingsmiddelen	19
Paragrafen.....	20
Financiële begroting	22
Beleidswensen	23
PROGRAMMA'S	24
Inleiding programma's	25
Inleiding programma's	25
1. Burger en bestuur.....	26
Inleiding.....	26
1.1 Dienstverlening.....	26
1.2 Burger en politiek.....	27
1.3 Dorpsgericht werken.....	28
1.4 Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	28
1.5 Bestuursondersteuning	29
Wat gaat het kosten?	29
2. Openbare ruimte	31
Inleiding.....	31

2.1 Integraal en burgergericht werken.....	32
2.2 Wegen en verkeer	33
2.3 Groen en speelvoorzieningen	38
2.4 Water	40
Wat gaat het kosten?	44
3. Ruimte, wonen en economie	45
Inleiding	45
3.1 Versterken vrijetijdseconomie	45
3.2 Versterken economische structuur	49
3.3 Wonen	50
3.4 Duurzaamheid	51
3.5 Leefomgeving	55
Wat gaat het kosten?	57
4. Sociaal domein.....	58
Inleiding	58
4.1 Opgroeien en opvoeden	58
4.2 Zorg voor kwetsbare burgers	63
4.3 Participatie door werk en maatschappelijke inzet	68
4.4 Sport en bewegen	69
4.5 Sociaal culturele accommodaties	70
Wat gaat het kosten?	71
Algemene dekkingsmiddelen	73
Inleiding	73
Lokale heffingen/ plaatselijke belastingen	75
Algemene uitkeringen	75
Dividend.....	77
Saldo financieringsfunctie	77
Overige algemene dekkingsmiddelen.....	78
Onvoorzien	78
Vennootschapsbelasting	78
Reserves	79
Overhead	80
Inleiding	80

Wat gaat het kosten?	80
Basisset beleidsindicatoren	83
Inleiding	83
Beleidsindicatoren en taakvelden	83
Leeswijzer	83
PARAGRAFEN	90
Inleiding paragrafen	91
Inleiding paragrafen.....	91
A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	92
Inleiding	92
Inventarisatie van de risico's	92
Toelichting bij risico's	94
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit	96
Weerstandsvermogen.....	98
Financiële kengetallen	99
B. Lokale heffingen	102
Inleiding	102
Beleid en hoofdlijnen	102
Lokale lastendruk.....	113
Inkomsten en kostendekkendheid	113
Kwijtschelding	118
C. Onderhoud kapitaalgoederen.....	119
Inleiding	119
Planning Openbare Werken 2022 en verder	121
a. Wegen.....	125
b. Openbare verlichting	129
c. Civiele kunstwerken	131
d. Riolering	131
e. Water	133
f. Groen.....	134
g. Gebouwen.....	137
D. Financiering	140
Inleiding	140

A.	Risicobeheer	140
B.	Financieringspositie	146
E.	Bedrijfsvoering	149
	Inleiding	149
A.	Personeel en organisatie	149
B.	Informatievoorziening en automatisering	150
C.	Huisvesting en facilitaire zaken	152
D.	Financiën en Planning & Control	152
E.	Inkoop	154
F.	Juridische Zaken	155
F.	Verbonden partijen	156
	Inleiding	156
	Visie en doelstellingen	156
	Wet gemeenschappelijke regelingen	156
	Nota Verbonden Partijen	156
	Richtlijnen begrotingen 2023 gemeenschappelijke regelingen	156
	Lijst verbonden partijen	158
	Informatie per verbonden partij	158
G.	Grondbeleid	165
	Inleiding	165
a.	Visie gemeentelijk grondbeleid	165
b1.	Ontwikkelingen / uitvoering gemeentelijk grondbeleid	165
b2.	Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid	166
c.	Wonen	167
d.	Werken/ bedrijventerreinen	167
e.	Actieve gemeentelijke grondexploitaties	167
f.	Financiële positie actieve grondexploitaties	168
g.	Conclusie resultaat eigen grondexploitaties	170
h.	Risico's eigen grondexploitaties	171
i.	Reserves grondbedrijf in relatie tot risico 's – weerstandscapaciteit grondbedrijf	171
	Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf	171
	Reserve Bovenwijkse Voorzieningen	172
	Weerstandscapaciteit	172

FINANCIËLE BEGROTING.....	174
Inleiding financiële begroting.....	175
Inleiding financiële begroting.....	175
A. Overzicht baten en lasten en toelichting.....	176
A. Overzicht baten en lasten en toelichting.....	176
A1. Meerjarenperspectief.....	180
A2. Financiële uitgangspunten.....	180
A3. Verschillen lasten en baten ten opzichte van de Kadernota 2022.....	185
A4. Overzicht incidentele baten en lasten 2022- 2025.....	186
A5. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.....	193
B. Financiële positie.....	194
B. Financiële positie.....	194
B1. Investerings.....	194
B2. Stand en verloop van de reserves en voorzieningen.....	194
B3. Financiering.....	198
B4. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.....	199
B5. Geprognosticeerde balans.....	201
B6. EMU-saldo.....	205
BIJLAGEN.....	206
1. Overzicht actuele beleidsstukken.....	207
Programma 1. Burger en Bestuur.....	207
Programma 2. Openbare ruimte.....	208
Programma 3. Ruimte, Wonen en Economie.....	208
Programma 4. Sociaal domein.....	210
Algemene beleidsdocumenten.....	212
2. Baten en lasten per taakveld.....	213
2. baten en lasten per taakveld.....	213
3. Taakvelden per programma.....	216
3. Taakvelden per programma.....	216
4. Afkortingenlijst.....	219
4. Afkortingenlijst.....	219
5. Investeringsprognose 2022 - 2026.....	223

5. Investeringsprognose 2022 - 2026	223
6. Afschrijvingstermijnen investeringen	240
6.Afschrijvingstermijnen investeringen.....	240
7. Specifieke richtlijnen Verbonden Partijen.....	245
Inleiding	245
Aanvullende beleidsrichtlijnen Regio West-Brabant (RWB)	245
Aanvullende financiële richtlijn Regio West-Brabant (RWB)	245
Aanvullende beleidsrichtlijnen WAVA/MidZuid	245
Specifieke beleidsmatige richtlijn OMWB	245
Specifieke beleidsrichtlijnen voor de veiligheidsregio.....	246
Aanvullende beleidsrichtlijnen GGD	246
Aanvullende beleidsrichtlijnen Regionale Ambulancevoorziening (RAV)	247

Begroting in één oogopslag

Begroting in één oogopslag

BEGROTING 2022

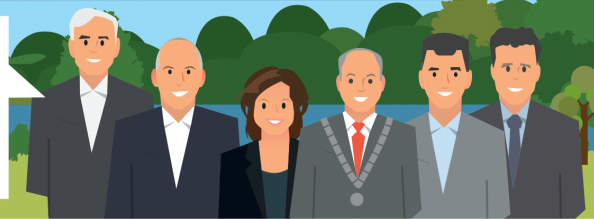
IN ÉÉN OOGOPSLAG

2022: een doorstart na Corona

Het wordt in 2022 een beter jaar waarin we naast afronding van vele projecten in de openbare ruimte, oplevering van veel woningen ook denken aan de inwoners. We kunnen zonder risico een lastenverlichting doorvoeren. Verder zal het nieuwe jaar een doorstart na Corona betekenen waarin de samenleving met alle activiteiten weer op gang komt!

Harry Bakker, wethouder Financiën

INKOMSTEN

Het grootste deel krijgen we van het Rijk.

De rest krijgen we uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen.

De totale inkomsten in 2022 zijn begroot op € 66,7 miljoen.

lokale heffingen

- Onroerendezaakbelasting: 5,1 miljoen
- Rioolheffing: 2,9 miljoen
- Afvalstoffenheffing: 3,1 miljoen
- Omgevingsvergunningen: 1,3 miljoen
- Leges burgerzaken: 0,3 miljoen
- Overige heffingen: 0,3 miljoen

andere inkomsten

- Bijdragen uit reserves: 2,4 miljoen
- Huren en pachten: 0,8 miljoen
- Dividend: 0,1 miljoen
- Overige inkomsten: 8,5 miljoen

UITGAVEN

Inwoneraantal 1-1-2021: 27.367

Op basis van programma's

		per inwoner
Burger en Bestuur	€ 5,0 miljoen	€ 182
Openbare Ruimte	€ 8,7 miljoen	€ 318
Ruimte, Wonen en Economie	€ 13,5 miljoen	€ 494
Sociaal Domein	€ 27,8 miljoen	€ 1015
Overhead	€ 7,8 miljoen	€ 284
Algemene dekkingsmiddelen	€ 2,7 miljoen	€ 98

Hoeveel betaal ik in 2022 aan:

- Rioolheffing: € 132,78
- OZB: € 303,30
- Afvalstoffenheffing: € 239,55

De lastendruk per huishouden daalt met 14,15%. Er is minder geld nodig om de inzameling van afvalstoffen en het rioolstelsel op niveau te houden. Daarom kan het college gemiddeld € 125,10 per huishouden teruggeven.

Nieuw beleid 2022

Made

- Inrichten nieuw sociaal cultureel dorpshart
- Voorbereiden nieuwbouw basisschool (IKO) de Stuihoek
- Verduurzaming Amerwarmtenet
- Ontwikkeling woningbouw Kloosterhof
- Ontwikkeling woningbouw Made-Oost
- Ontwikkeling woningbouw De Ligne
- Rioolvervangings Prinsenveldstraat
- Reconstructie en fietsveilig maken Drimmelseweg
- Rioolvervangings en klimaatbestendig maken Nachtegaalstraat
- Reconstructie deel Geraniumstraat en Witteweg

Drimmelen

- Realisatie voetveer tussen Drimmelen en de Hofmansplaat
- Ontwikkeling woningbouw Landtongen
- Rioolvervangings Oude Haven
- Groot onderhoud Ruilverkavelingsweg

Lage Zwaluwe

- Herinrichting Amerover Buitenhaven
- Doortrekken Beverpad
- Ontwikkeling woningbouw Lage Zwaluwe West
- Ontwikkeling woningbouw Willibrorduslocatie
- Rioolreconstructie en klimaatbestendig maken Grienderkerstraat

Wagenberg

- Ontwikkeling woningbouw Verlengde Elsacker
- Ontwikkeling bedrijventerrein Thijsensweg
- Groot onderhoud verharding put van Wagenberg
- Uitvoering maatregelen voortkomend uit meldpunt op locatie
- Voorbereiding rioolreconstructie Gomarstraat

Terheijden

- Visie onderwijshuisvesting Terheijden
- Herontwikkeling toegang Kleine Schans
- Ontwikkeling woningbouw E-veld
- Ontwikkeling woningbouw Lage weg
- Ontwikkeling woningbouw Kalkvliet-Munnikenhof
- Parkeervrij maken Dorpsplein
- Fietsveilige en gereconstrueerde Zeggelaan
- Groot asfaltonderhoud Schuivenoordseweg
- (voorbereiding) herinrichting Molenstraat

Hooge Zwaluwe

- Uitvoeringsplan accommodaties (Zonzeel en Pluspunt)
- Locatiekeuze ontwikkeling woningbouw Hooge Zwaluwe
- Vervolg maatregelen verkeersoverlast Hooge Zwaluwe
- Groot onderhoud en/of bermverbreding Moerseweg/Ruilverkavelingsweg

Alle kernen

- Vergroten digitale dienstverlening
- Versterking en beheersing kosten jeugdzorg
- Begeleiding nieuwkomers bij inburgering en participatie
- Opstellen nieuwe nota jeugd- en jongerenbeleid
- Uitvoeren beschermd wonen
- Werken aan het realiseren van een inclusieve samenleving
- Realiseren LED-veldverlichting bij buitensportaccommodaties
- Uitvoeren sportnota en opstarten sportactiviteiten na corona
- Realisering van 150 nieuwbouwwoningen, verdeeld over de kernen
- Bewonersacties verduurzaming woningen
- Communicatiecampagne afval scheiden
- Opstellen en uitvoeren Transitievisie Warmte
- Uitvoeringsplan energie-neutrale dorpen
- Bouw windmolens A16
- Ondersteuning Traais Energie Collectief en Opgewekt Drimmelen
- Invoering energieloket voor bedrijven ("energieloket Zakelijk")
- Onderzoek Vrijkomende Agrarische Bebouwing
- Onderzoek toepassing deelscooters en -fietsen
- Verkeerseducatie en voorlichting
- Toegankelijkheid Openbare Ruimte
- Subsidieregeling waardevolle bomen
- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie
- Proef landbouwverkeer over de N285
- Actualiseren Water- en Rioleringsplan

Inleiding

Voorwoord

Voorwoord

Verkiezingsjaar

Op 16 maart 2022 vinden de verkiezingen voor een nieuwe gemeenteraad plaats. Na de vorming van een coalitie zullen er in een nieuw coalitieakkoord ambities en initiatieven voor de Drimmelense samenleving worden opgenomen. De begroting 2022 is daarmee de laatste begroting voorafgaand aan die nieuwe bestuursperiode. Traditiegetrouw kiest het zittende college er daarom voor om een beleidsarme begroting aan te bieden. En op deze wijze ruimte te bieden voor het beleid van de nieuwe raad en het nieuwe college.

Kadernota

Het uitgangspunt voor de begroting 2022 is de Kadernota 2022. Bij de raadsbehandeling van de Kadernota op 8 juli jl. heeft het college de raad geïnformeerd over haar wensen voor nieuw beleid. Met een onderscheid tussen prioritaire wensen – voortkomend uit wetgeving, het bestaande coalitieakkoord, raadsbesluiten of wensen die verbonden zijn aan grote maatschappelijke opgaven – en overige wensen. In het raadsvoorstel bij deze begroting legt het college haar wensen voor nieuw beleid nu ter besluitvorming aan de raad voor.

Jeugdzorg

Het (demonstratie) kabinet stelt vanaf 2022 extra eenmalige middelen voor de jeugdzorg beschikbaar. Besluitvorming over een structurele verhoging wordt overgelaten aan het nieuwe kabinet. In de begroting zijn meerjarig de middelen verwerkt op de wijze die tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de VNG en het Interprovinciaal Overleg is overeengekomen. Wat onder meer betekent dat vanaf 2023 rekening is gehouden met een stelpost van 75% van het budget dat Drimmelen op basis van de verdeling van de extra eenmalige middelen zou krijgen.

Herijking Gemeentefonds

Op 9 juli heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties advies bij de Raad voor het Openbaar Bestuur aangevraagd. Advies over (weer) een nieuw rekenmodel voor de verdeling van het Gemeentefonds. Een verdeelmethode die op 1 januari 2023 in zou moeten gaan, met een overgangperiode van 4 jaar.

In deze laatste versie van het rekenmodel zou Drimmelen dit keer een nadeelgemeente worden. In de begroting is met dit nadeel rekening gehouden.

Reëel en structureel sluitend

Met de Kadernota stelde de raad ook het financieel kader voor de begroting vast. Een kader om te komen tot een reëel en structureel sluitende begroting. Het college stelt met genoeg vast dat de begroting voor 2022 reëel en structureel sluit, wat voorwaardelijk is voor behoud van het repressieve toezicht door de provincie. Ook de jaren erna geven nog een positief beeld.

Tot slot

De minister van Financiën presenteerde op Prinsjesdag de Rijksbegroting voor

het nieuwe jaar. De voorzitter van de VNG stond in zijn beschouwing van die Rijksbegroting niet alleen stil bij de inhoud van die Rijksbegroting maar had ook aandacht voor de menselijke kant van overheidsbeleid: "De overheid heeft in meerdere gevallen mensen onrecht aangedaan, door te weinig aandacht te besteden aan een goede en rechtvaardige uitvoering van beleid en door onvoldoende oog te hebben voor de consequenties van beleid. Wij leren hiervan dat wij ook als gemeenten veel aandacht moeten besteden aan de uitvoering en de uitvoerbaarheid van beleid. De rechtvaardige en zorgvuldige uitvoering van beleid is ook van cruciaal belang om het vertrouwen in de overheid te herstellen." Het college van de Drimmelen sluit zich aan bij deze beschouwing.

Harry Bakker
Wethouder Financiën

Samenvatting

Algemeen

In deze samenvatting leest u de belangrijkste beleidsvoornemens uit de 4 lokale programma's en hoe we die beleidsvoornemens financieel dekken. Vervolgens staan we stil bij opvallende ontwikkelingen in de paragrafen die het BBV verplicht stelt, van weerstandsvermogen tot en met grondbeleid. Daarna geven we u inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente.

Programma 1 – Burger en bestuur

De raad heeft op 17 december 2020 de ambities van de gemeente vastgesteld om de dienstverlening en informatievoorziening aan burgers verder te digitaliseren. In 2022 zal de gemeentelijke organisatie voortgaan met de uitvoering van die ambities en de raad ten minste via de toegezegde jaarlijkse update van het ambitieplan informeren over de voortgang.

Ook op grond van landelijke wetgeving zullen burgers, bedrijven en organisaties bediend worden met eigentijdse vormen van informatievoorziening. De Wet elektronische publicaties, de Wet open overheid (opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer zetten in op digitalisering van informatie van overheden aan de (lokale) samenleving.

De gemeente zal haar organisatie voorbereiden en inrichten op die digitalisering die – in het geval van beide laatstgenoemde wetten – in 2022 van kracht zal worden.

Het integraal veiligheidsbeleid 2019 – 2022 kent volgend jaar haar laatste werkingsjaar. In 2022 zal daarom een heroriëntatie plaats vinden op de vier prioriteiten uit het bestaande beleid (Jeugd en Veiligheid, High Impact Crimes, Ondernijning en Zorg en Veiligheid). Zodat richting en inhoud wordt gegeven aan het – bij voorkeur weer in samenwerking met Geertruidenberg – opstellen van nieuw beleid.

Programma 2 – Openbare ruimte

Corona bracht vernieuwing in het betrekken van inwoners bij het maken van beleid en plannen, zeker voor de (her)inrichting van de openbare ruimte. Daar waar inhoud en vorm het toestaan, zal de gemeente zich ook in 2022 bedienen van digitale overlegvormen. Bij de inrichting en het beheer van de Openbare Ruimte wordt integraal gewerkt. Op die manier kunnen bewoners maximaal worden betrokken bij plannen in de openbare ruimte en wordt de overlast voor omwonenden tot een minimum beperkt.

Integraal en dorpsgericht werken komen onder meer samen bij het waarborgen van een veilige en goed toegeruste verkeersstructuur. Zo wordt in 2022 aan diverse wegen in de gemeente groot onderhoud uitgevoerd en/of de riolering vervangen. Bewoners worden daar actief bij betrokken. Ook wordt de wegenlegger geactualiseerd en het aantal laadpalen uitgebreid. We gaan experimenteren met het delen van scooters en fietsen. De nota Verkeersmaatregelen wordt geactualiseerd en uitgevoerd. We verwachten dat de gesprekken met de provincie zullen leiden tot een proef met landbouwverkeer op de N285. Op basis van de heroverweging die de raad eind 2021 gaat maken over de bypass Zoutendijk zal in 2022 gewerkt worden aan maatregelen om de verkeersoverlast in Hooge Zwaluwe te verkleinen. Volgend jaar zal daarnaast in het teken staan van het fietsveilig maken van de Drimmelseweg en Zeggelaan.

Voor behoud van het blauwgroene karakter van de gemeente zal de subsidieregeling voor het onderhoud van waardevolle bomen open staan. Met hetzelfde oogmerk zal de gemeente zich inspannen om de laatste kavels te verwerven voor de ecologische verbindingzone tussen Terheijden en Hooge Zwaluwe.

Voor wat betreft de waterhuishouding zal de gemeente maatregelen treffen om de infiltratie van regenwater te bevorderen en het baggerbeheerplan uit gaan voeren zodra de opdracht daartoe is gegund. Ook zal het Water- en Rioleringsplan 2018 - 2022 worden geactualiseerd.

Op het gebied van klimaatadaptatie wordt ook regionaal samen gewerkt. In 2022 zal met de uitvoering van het binnen West-Brabant opgestelde adaptatieprogramma worden gestart.

Programma 3 – Ruimte, wonen en economie

Het blauwgroene karakter maakt dat de gemeente een sterke oriëntatie op de vrijetijdseconomie heeft. Met als basis de uitvoering van de nota Vrijetijdseconomie die de raad op 3 juni 2021 vaststelde. De gemeente zet zich in voor versterking van de vrijetijdseconomie en spreiding van het toerisme over de gemeente. Samen met de ondernemers zal het toeristisch profiel worden versterkt en zal worden ingezet op goede marketing en communicatie.

De gezamenlijke visie van Staatsbosbeheer, Drimmelen, Altena en Dordrecht op de Biesbosch zal begin 2022 worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Aan die visie is een uitvoeringsplan gekoppeld waarmee in 2022 wordt gestart. Begin 2022 zal ook het recreatief zoneringsplan worden voorgelegd aan de raad. Het plan wordt opgesteld door Staatsbosbeheer in nauw overleg met de stakeholders.

In 2022 wordt ook gewerkt aan een aantal projecten die Drimmelen in recreatief opzicht op de kaart zetten. Het Beverpad zal worden doorgetrokken richting Lage Zwaluwe, de Kleine Schans bij Terheijden zal worden aangepakt, de Ameroever bij de haven van Lage Zwaluwe wordt heringericht en de werkzaamheden rond de Oude Haven in Drimmelen worden afgerond. Tussen Drimmelen en de

Hofmansplaat wordt een voetveer gerealiseerd. We blijven ook inzetten op het spreiden van bezoekers over onze hele gemeente.

Op 3 juni 2021 stelde de raad ook een nieuwe nota Economie vast. Inmiddels is de gemeente gestart met het bijbehorende uitvoeringsprogramma, onder meer door het stimuleren van het lokaal kopen van goederen en diensten. In 2022 zal onder andere gewerkt worden aan de ontwikkeling van de bedrijventerreinen Thijssenweg en Brieltjenspolder. Voor bedrijven wordt een energieloket ingericht.

Het inwerking treden van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2022, waardoor een aantal invoeringsactiviteiten zoals het testen van de werkprocessen en van het digitaal stelsel tot die datum is verlengd. Andere werkzaamheden zoals het vaststellen van de aangepaste verordeningen en de communicatiecampagne voor inwoners en ondernemers schuiven noodgedwongen door naar de eerste helft van 2022.

Woningbouw is één van de belangrijkste thema's van onze gemeente. In de concept-Omgevingsvisie wordt uitgegaan van gemiddeld 150 woningen per jaar met speciale aandacht voor starterswoningen en woningen voor senioren. Wij bouwen niet alleen voor de lokale behoefte maar hebben ook een regionale taakstelling. Bij de realisatie van woningbouwplannen wordt gebiedsgericht gewerkt. Woningbouw in het belang van de leefbaarheid in onze dorpen. In 2022 wordt het programma Wonen vastgesteld. Daarin zal ook aandacht zijn voor eigentijdse vormen zoals modulair bouwen, tiny housing en Collectief Particulier Opdrachtgeverschap. Gekoppeld aan het nieuwe programma Wonen zal ook de nota grondbeleid worden herzien.

Een belangrijk project is het sociaal-cultureel dorpshart van Made. De Bernarduskerk zal worden herbestemd tot sociaal-cultureel centrum, De Mayboom zal worden gesloopt en er zullen woningen gebouwd gaan worden in het gebied rondom de kerk. In 2022 zal de aannemer starten met de verbouwing van de kerk en de bouw van nieuwe woningen.

Duurzaamheid is al jarenlang een belangrijk thema voor onze gemeente. Op 25 maart 2021 stelde de raad het programma Duurzaamheid vast. Met doelstellingen op het gebied van de duurzame big five: energietransitie, duurzame en circulaire economie, klimaatadaptatie, natuur en biodiversiteit en duurzame mobiliteit. Met de ontwikkeling van een programma Duurzaamheid komt meer samenhang in de diverse duurzaamheidsthema's. In 2022 zal naast de energietransitie onder andere worden ingezet op klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Hét vertrekpunt voor aardgasvrije panden in onze gemeente is de Transitievisie Warmte (TVW). In dit visiedocument staat beschreven wanneer en hoe wijken en dorpen aardgasvrij gemaakt worden. Deze visie is in 2021 opgesteld samen met bewoners, ondernemers en overige stakeholders en zal in 2022 verder met hen uitgewerkt worden in zogenoemde Wijk Uitvoeringsplannen (WUP).

De afgelopen jaren hebben lokale werkgroepen gewerkt aan actieplannen voor energieneutrale dorpen, die tevens waardevolle input hebben opgeleverd voor de TVW. Al in 2021 zijn deze werkgroepen begonnen met de uitvoering van die plannen. Ook in 2022 zal de gemeente hen ondersteunen bij die uitvoering.

Minder uitstoot van CO2 en meer duurzame energie-opwek past geheel bij de ambities van de Regionale Energie Strategie en de Drimmelense Energie Agenda.

Langs de A16 zullen in 2022 de eerste windmolens binnen onze gemeentegrenzen worden opgeleverd en krijgt de verduurzaming van woningen - met opbrengsten uit deze molens - een verder vervolg. In de samenwerking rondom het Amernet blijven we als gemeente inzetten op verduurzaming van dit net. Maar ook op slimme koppelingen en innovaties, zodat glastuinbouwgebied Plukmade ook qua (duurzame) energie toekomstbestendig is.

In 2022 zal gewerkt worden aan nieuw beleid rond afvalinzameling, met als doel de hoeveelheid restafval nog verder te verlagen.

Programma 4 – Sociaal domein

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020 – 2023 staan de uitgangspunten voor de vorming van Integrale Kind Centra. In 2022 zal de realisatie van het IKC De Stuijthoek in 2023 en 2024 verder worden voorbereid. Daarnaast verkennen we op basis van de visie Terheijden in 2022 de mogelijkheden voor samenwerking van de basisscholen in Terheijden (openbaar en bijzonder onderwijs). Het Regionaal Bureau Leerplicht zal zich richten op enkele speerpunten zoals het creëren van een sluitend vangnet voor jongeren van 12 tot 23 jaar.

De jeugdzorg bevindt zich in een belangrijke fase. Op 2 juni 2021 hebben het Rijk en de VNG afspraken gemaakt over een Hervormingsagenda voor het jeugdstelsel. Waarbij gemeenten ook voor 2022 extra eenmalige middelen toegezegd hebben gekregen onder voorwaarde mee te werken aan een aantal hervormingen. Hangende een besluit van een nieuw kabinet over een structurele budgetverhoging mogen gemeenten meerjarig rekening houden met een bepaalde verhoging. De hervormingsagenda sluit voor een belangrijk deel aan bij de al lopende activiteiten van de taskforce met Geertruidenberg en de regionale beheersmaatregelen. Daarnaast zetten we vanaf 2022 extra in op versterking van de voorkant (preventie) om zo te besparen op dure zorg en te voldoen aan de landelijke opdracht. Dit doen we door de inzet van een praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen en uitbreiding van de formatie jongerenwerk. Ook zetten we in op versteviging van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) voor wachtlijstbeheer en versterking van de samenwerking met het onderwijs. Op 1 januari 2022 wijzigt het woonplaatsbeginsel. De gevolgen daarvan worden in de loop van het jaar merkbaar. Met de andere gemeenten in West-Brabant Oost bereiden we een nieuwe inkoopronde voor de jeugdzorg per 1 januari 2023 voor.

Vanaf 1 januari 2022 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor het aanbieden van beschermd wonen in plaats van centrumgemeenten. De regiogemeenten hebben een beleidskader tot en met 2025 opgesteld voor het inkopen en organiseren van beschermd wonen. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling vastgesteld. In 2022 zal beschermd wonen voor het eerst op de nieuwe manier worden ingekocht. Met de bedoeling dat mensen met psychiatrische en

sociaal-maatschappelijke problemen in iedere gemeente zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en meedoen.

Op dezelfde datum treedt ook de nieuwe Wet inburgering in werking. Gemeenten krijgen dan de regie over de integratie van statushouders. De gemeenteraad stelde op 3 juni 2021 het beleidskader voor de veranderopgave in de Dongemondregio vast. Dit kader, met inbegrip van de beide aangenomen moties, vormt de basis voor de uitvoering in 2022.

We werken aan een inclusieve samenleving. Een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Het uitvoeringsprogramma – dat dankzij de betrokkenheid van stakeholders tot stand is gekomen – definieert welke thema's in 2022 centraal staan. Thema's als sociale en fysieke toegankelijkheid, vervoer en mobiliteit.

De raad heeft op 1 juli 2021 de nota Sport- en beweegbeleid 2021 – 2024 vastgesteld. Beleid dat aansluit bij het afgesloten lokale sport- en preventieakkoord en waarvoor we uitvoeringsmiddelen van het Rijk ontvangen. Om de buitensportaccommodaties meer duurzaam te maken, wordt de veldverlichting vervangen door LED-verlichting.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dit betekent dat de gemeente deze middelen vrij kan besteden, in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen.

In 2022 kent Drimmelen de volgende algemene dekkingsmiddelen:

- Lokale heffingen zoals OZB, toeristenbelasting en precario. Zie paragraaf B. Lokale heffingen
- Algemene uitkeringen, met name de algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividend. In het geval van Drimmelen dividend van de Bank Nederlandse Gemeenten
- Saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat): het verschil tussen de rekenrente die aan programma's wordt toegerekend en de werkelijk betaalde rente over lang- en kortlopende leningen
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Drimmelen begroot voor 2022 een opbrengst van € 42,8 miljoen aan algemene dekkingsmiddelen. Waarvan € 38,4 miljoen aan algemene uitkeringen. In haar circulaire van 21 september 2021 heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangegeven te verwachten dat de rijksuitgaven en daarmee de uitkering uit het Gemeentefonds vanaf 2022 toe zal nemen. Het college merkt op dat dit geen garantie is dat die groei daadwerkelijk plaats zal gaan vinden. Dalende rijksuitgaven zullen volgens de trap-op, trap-af systematiek immers weer leiden tot lagere uitkeringen uit het Gemeentefonds. Toekomstige circulaires zullen duidelijk maken wat de hardheid is van de groei die het ministerie nu voorziet.

Paragrafen

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Organisaties worden geconfronteerd met risico's die de realisatie van doelen (kunnen) bedreigen. De gemeente identificeert en kwantificeert doorlopend de risico's die bedreigend zijn voor haar ambities. En zet de weerstandscapaciteit die ze nodig heeft om risico's af te dekken af tegen de daadwerkelijk beschikbaarheidscapaciteit. Waarbij de uitkomst van dit weerstandsratio minimaal 1 moet zijn volgens de nota weerstandsvermogen en risicomangement die de raad op 28 februari 2021 vaststelde. Voor 2022 wordt een weerstandsratio van 4,1 begroot, ruim boven de minimaal vereiste norm.

Gemeenten meten hun financiële gezondheid af aan de set aan vijf kengetallen die de "Regeling vaststelling waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten" voorschrijft. Doordat de gemeente in juli 2021 een langlopende lening van € 13,5 miljoen is aangegaan, is de netto schuldquote verslechterd. Voor 2022 wordt een netto schuldquote van 59% begroot, nog altijd ruim binnen de adviesgrens van 90%. Ook het niveau van de andere vier kengetallen wijst op een gezonde financiële positie van de gemeente. Met als belangrijkste constatering dat de structurele exploitatieruimte meerjarig de minimaal vereiste grens van 0% zal bereiken, waarmee dit kengetal zich ten opzichte van eerdere jaren sterk zal verbeteren.

B. Lokale heffingen

Gemeenten leggen belastingen, heffingen en retributies op. De onroerend zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn daar de bekendste voorbeelden van. Die eigen opbrengsten vormen een belangrijk element in de methode van de verdeling van het Gemeentefonds die vanaf 2023 zal gaan gelden.

De omvang van de totale lokale lastendruk daalt als gevolg van de inzet van de voorziening voor het egaliseren van tarieven bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De stijging van de gemiddelde onroerendzaakbelasting (OZB) is met 2,3% lager dan het indexpercentage van 2,8% door een correctie om het effect van de marktwaardestijging te dempen.

De OZB-opbrengsten nemen toe. Dit is het gevolg van een hoger dan verwachte areaaluitbreiding in 2021 en een kwalitatieve optimalisatie in 2021 van het WOZ-bestand op basis van een integrale controle van alle onroerende zaken. Naast deze correctie bestaat de stijging van de opbrengsten in 2022 zoals gebruikelijk uit de areaaluitbreiding die we volgend jaar verwachten en de index van 2,8%. Voor 2022 wordt een lokale lastendruk van € 675,63 per huishouden verwacht (begroot 2021: € 787,03).

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen laten zich onderscheiden in wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, riolering, water, groen en gebouwen. Op grond van de vigerende meerjarige plannen voor groot onderhoud wordt de komende jaren steeds € 1,4 miljoen aan voorzieningen voor groot onderhoud gedoteerd. De exploitatielast voor de kosten van klein onderhoud zullen ca. € 2,5 miljoen per

jaar bedragen.

2022 zal een jaar met een beperkt investeringsvolume zijn (€ 2,1 miljoen). In latere jaren zal het volume aan uitbreidings- en vervangingsinvesteringen hoger liggen, met name door investeringen in het rioleringsstelsel. Bovendien zal in 2023 geïnvesteerd worden in de nieuwbouw van IKC De Stuifhoek (€ 5,3 miljoen).

D. Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) bevat richtlijnen voor een adequaat beheer van in- en uitgaande geldstromen. Ingevolge de Wet Fido werken gemeenten die richtlijnen uit in een Treasurystatuut. Het college zal in 2022 het bestaande statuut vernieuwen en daar een borgstellingsbeleid aan toevoegen.

Het college voorziet voor 2022 geen substantiële financieringsrisico's, anders dan dat zij samen met het Rijk en andere gemeenten als achtervang fungeert in een situatie dat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.

Rekening houdend met het verwachte investeringsvolume, zal er in 2022 een financieringsbehoefte van € 4,1 miljoen ontstaan. Voor zover niet met een kasgeldlening in die behoefte kan worden voorzien, zal voor het restant een langlopende lening aangetrokken moeten worden.

De raad stemde op 28 januari 2021 in met een financieringsarrangement voor de inrichting van een nieuw sociaal-cultureel dorpshart in Made. Dit arrangement is in het najaar van 2021 door partijen uitgewerkt, een uitwerking die bij het opmaken van de Begroting 2022 derhalve nog niet bekend was. Nadere informatie hierover volgt bij de Voorjaarsnota 2022 of – als daartoe aanleiding is – tussentijds.

E. Bedrijfsvoering

De gemeentelijke organisatie zal ook in 2022 meebewegen met de veranderende omgeving. Met als richtsnoeren de initiatieven uit de raadsbrief van 26 januari 2021 en die uit het ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening dat de raad op 17 december 2020 vaststelde.

2022 zal het eerste volledige kalenderjaar zijn waarin medewerkers van de gemeente hybride gaan werken. Met een thuiswerkplek die voldoet aan de eisen van de Arbeidsomstandighedenwet en een flexibele werkplek in het gemeentehuis. Waarbij het gemeentehuis een plaats is om collega's te ontmoeten en voor zakelijke afspraken die noodzakelijkerwijs fysiek moeten plaats vinden.

Opvallende andere ontwikkelingen zullen zijn de verdere professionalisering van de clusters Samenhangende Objectregistraties en Beheer Informatie Systemen en de afronding van de verduurzaming van het gemeentehuis. Verder zal de rechtmatigheidsverantwoording door het college worden voorbereid en zullen er stappen worden gezet om te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid en de resolutie Digitale Veiligheid die alle gemeenten in 2021 hebben aangenomen.

F. Verbonden partijen

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) wordt vernieuwd. De nieuwe wet beoogt om de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden bij

gemeenschappelijke regelingen te verstevigen. Na afronding van de parlementaire goedkeuring zullen gemeenten zich in 2022 voor gaan bereiden op de gewijzigde Wgr, die mogelijk op 1 januari 2023 met een overgangstermijn van twee jaar in zal gaan. In navolging van de wetwijziging zal ook de regionale nota verbonden partijen worden herzien.

Vanaf 1 januari 2022 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor het aanbieden van beschermd wonen in plaats van centrumgemeenten. De gemeenten Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout en Zundert treffen hiertoe een gemeenschappelijke regeling die op deze datum in werking zal treden.

Gebruikelijk is dat gemeenten in hun begroting richtlijnen aan gemeenschappelijke regelingen richtlijnen meegeven voor hun kadernota en begroting voor, in dit geval, 2023. De algemene richtlijnen zijn gelijk aan die van eerdere jaren. Het college geeft in overweging om specifieke richtlijnen mee te geven aan de Regio West-Brabant, WAVA/MidZuid, de Omgevingsdienst West-Brabant, de Veiligheidsregio, de GGD en de Regionale Ambulancevoorziening.

G. Grondbeleid

Op grond van de vigerende grondnota voert de gemeente een faciliterend grondbeleid. De áctieve grondposities blijven beperkt tot kavels aan de Prinsenveld (Made), het Dega-terrein (Lage Zwaluwe), het E-veld (Terheijden), Antwerpsestraat/Geraniumstraat (Made) en het centrum van Made.

Voor 2022 wordt voor deze grondposities een positief exploitatieresultaat van € 0,9 miljoen verwacht. Dit resultaat zal zoals gebruikelijk worden verrekend met de algemene reserve van het grondbedrijf.

Financiële begroting

De begroting 2022 kent een sluitend structureel resultaat (€ 1.069.000). Anders gezegd: de structurele lasten worden gedekt door structurele baten, wat voordelig is voor behoud van het repressieve toezicht door de provincie. Vanaf 2023 daalt het structureel overschot naar ca. € 650.000. Waarbij bedacht moet worden dat vanaf 2024 gemeenten "slechts" 75% van de verwachte extra middelen voor de jeugdzorg mogen begroten.

Bij de Kadernota 2022 werd nog een exploitatietekort van € 53.000 verwacht. In deze begroting is sprake van een exploitatieoverschot van € 1.197.000. Het voordelige verschil van per saldo € 1.250.000 bestaat met name uit

- meevallers zoals een hoger budget voor de jeugdzorg (€ 1.363.000), hogere OZB-inkomsten dankzij onder meer een uitbreiding van het woningareaal (€ 268.000) en een voordelig effect van de september-circulaire (€ 842.000)
- tegenvallers zoals stijgende kosten voor de jeugdzorg (€ 1.141.000)

Begroting 2022				in € 1.000
	2022	2023	2024	2025
Exploitatieresultaat na Kadernota	53- N	22 V	300- N	472- N
Effect begroting	1.250 V	700 V	906 V	1.079 V
Exploitatieresultaat na begroting	1.197 V	722 V	606 V	607 V
Incidentele baten en lasten	128- N	- V	- V	- V
Structureel resultaat	1.069 V	722 V	606 V	607 V

Beleidswensen

Het college zal bij de raadsbehandeling van de begroting separaat een voorstel doen voor nieuwe beleidswensen en de financiële dekking daarvan.

Programma's

Inleiding programma's

Inleiding programma's

Het programmaplan bevat per programma:

- de speerpunten uit het nieuwe coalitieakkoord "Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN !" ;
- de hoofddoelstelling van het programma;
- per thema
  - de sub-doelstellingen, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten (Wat willen we bereiken?);
  - de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken (Wat gaan we ervoor doen?);
- de raming van baten en lasten (Wat gaat het kosten?);
- prestatie-indicatoren.

Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten. De programma's zijn een uitwerking van het coalitieprogramma. De programma's en de doelstellingen uit het coalitieprogramma gelden voor de gehele raadsperiode. Om de speerpunten van het beleid te realiseren, worden door de gemeente activiteiten uitgevoerd. Sommige activiteiten zijn doorlopend en komen voort uit de verplichte taken van een gemeente. Andere activiteiten hangen nauw samen met een bepaalde gewenste maatschappelijke uitkomst.

1. Burger en bestuur

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:
Drimmelen is een veilige gemeente waarin de inwoners, bedrijven en organisaties/verenigingen samen leven, werken en genieten.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

Drimmelen is een veilige gemeente waarin inwoners, bedrijven, organisaties en verenigingen samen leven, werken en genieten. De dienstverlening en service zijn belangrijk. De gemeente is open en benaderbaar. We communiceren met een tijdige, duidelijke boodschap en zijn zo transparant mogelijk. Het dorpsgericht werken is meer dan een subsidieregeling en dit succes zetten we voort met de nadruk op burger- en overheidsparticipatie en een gezamenlijke toekomstvisie.

Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De hierboven benoemde programmadoelstelling is uitgewerkt in de volgende thema's en daarbij behorende sub-doelstellingen:

1. Dienstverlening
2. Burger en politiek
3. Dorpsgericht werken
4. Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing
5. Bestuursondersteuning.

1.1 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Vergroten digitale mogelijkheden

Persoonlijk contact blijft mogelijk. De inwoner kiest zelf welk kanaal hij gebruikt (telefoon, mail, brief of baliebezoek).

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening

Op 17 december 2020 is het Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening door de raad vastgesteld. Het Ambitieplan bestaat uit 9 projecten met in meerdere of mindere mate een onderlinge afhankelijkheid en samenhang. In 2020 is een programmamanager aangetrokken om de uitvoering gecoördineerd op te pakken. Jaarlijks wordt de raad bijgepraat over de voortgang van de 9 projecten.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Digitalisering, aantal producten online totaal	29	32	35
Digitalisering, aantal producten online als pdf	48	45	42
Wachttijd in minuten in de hal	**	2	2
Afhandeltijd in minuten, aan de balie*	**	10	10

* Uitreiken van rijbewijzen en ID's is hierin niet meegenomen, dit gebeurt aan de Servicebalie, zonder afspraak.

** Halverwege 2020 is overgeschakeld op andere programmatuur die op een andere wijze registreert. Daardoor zijn geen cijfers te geven die vergelijkbaar en representatief zijn.

1.2 Burger en politiek

Wat willen we bereiken?

Er wordt juist, tijdig en volledig gecommuniceerd

Wat gaan we daarvoor doen?

Communicatie Digitale Transitie

Communicatie krijgt te maken communicatie-inhoudelijke en ondersteunende taken voor het proces van digitale transitie. In 2022 komt de doorvoering van de Wet Elektronische Publicaties, de Wet Open Overheid en de Wet Modernisering Electronisch Bestuurlijk Verkeer. Samen met de verdere ontwikkeling van de digitale dienstverlening vraagt dit de inzet van communicatie. Ook heeft dit gevolgen voor andere gemeentelijke communicatiemiddelen.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Wat willen we bereiken?

Organisatie en bestuur zijn omgevingsbewust en wendbaar

Wat gaan we daarvoor doen?

In gang zetten organisatieontwikkeling op basis van de toekomstvisie.

In 2020 is een 7-tal activiteiten in het kader van Organisatie ontwikkeling gestart. Een deel daarvan zal doorlopen in 2022. Denk daarbij aan de Strategische Personeelsplanning fase 2 (voor de niet bij de Omgevingswet betrokken medewerkers), de optimalisatie van processen, het verder uitbouwen van een basisstructuur voor leren en ontwikkelen en de organisatie ontwikkelingsaspecten uit het Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening.

Portefeuillehouder: Harry Bakker, Gert de Kok

Inwoners en bestuur nader tot elkaar brengen

Net als in 2020 wil de raad langs digitale weg inwoners betrekken en meningen van inwoners peilen bij belangrijke onderwerpen. Ook wil de raad meer naar buiten treden door bijvoorbeeld op locatie te vergaderen. In 2020 en ook 2021 is dit als gevolg van Covid-19 onvoldoende van de grond gekomen.

Portefeuillehouder: Harry Bakker, Gert de Kok

1.3 Dorpsgericht werken

Wat willen we bereiken?

Gemeente Drimmelen stimuleert inwoners om mee te denken, te doen en zelf dingen op te pakken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen aan de slag

Deze subsidieregeling startte tijdens de vorige coalitieperiode en is in deze collegeperiode verlengd. In 2020 was het beroep op deze regeling als gevolg van Covid-19 aanzienlijk lager dan voorgaande jaren en dat zelfde geldt voor een groot deel van 2021. 2022 is het laatste jaar van de regeling.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Wat willen we bereiken?

Verantwoordelijkheid en deskundigheid van inwoner tot zijn recht laten komen

Dit doen we door gebruik te maken van kennis en inzet van inwoners en samen te zoeken naar structurele oplossingen en inzet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Implementatie Dorpsgericht werken

De implementatie van Dorpsgericht werken (DGW) is zowel intern als extern gericht.

Intern wordt (verder) ingezet op het verzorgen van trainingen voor nieuwe maar ook zittende medewerkers en het versterken van de interne samenwerking.

Extern wordt gezocht hoe we een brede groep kunnen organiseren om te participeren bij allerlei verschillende vraagstukken. De participatie kan op allerlei manieren plaatsvinden. Meet and matches is daarbij een bekende vorm, maar ook nieuwe vormen zullen onderzocht worden. In samenhang met de Omgevingswet stellen we in 2022 een nota participatiebeleid op.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

1.4 Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Daadkrachtige aanpak van veiligheidsvraagstukken en onveiligheidsgevoelens

Veiligheidsvraagstukken pakken we daadkrachtig en integraal met ketenpartners aan. Zo ontstaat een omgeving waarin inwoners, bedrijven en bezoekers veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering prioriteiten integraal veiligheidsbeleid

Jeugd en Veiligheid, High Impact Crimes, Ondernijning en Zorg en Veiligheid. Dat zijn de vier prioriteiten van het integrale veiligheidsbeleid 2019 - 2022. Elk jaar stellen we een Uitvoeringsprogramma op waarin staat hoe we deze prioriteiten aandacht geven en uitvoeren in dat jaar. Omdat in 2022 het huidige Integraal Veiligheidsbeleid verloopt zal gestart worden, bij voorkeur weer in samenwerking met de gemeente Geertruidenberg, met het opstellen van een nieuw integraal veiligheidsbeleid.

Portefeuillehouder: Gert de Kok

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke crisisorganisatie, voortkomend uit districtelijke samenwerking, is op orde

Wat gaan we daarvoor doen?

OTO (opleiden, trainen, oefenen)

De gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie wordt opgeleid, getraind en beoefend. Hierbij staat het onderdeel oefenen centraal. Medewerkers gaan met een realistisch scenario praktisch aan de slag met de crisisbeheersing.

Portefeuillehouder: Gert de Kok

1.5 Bestuursondersteuning

Wat willen we bereiken?

Juist, tijdig en volledig laten verlopen van ondersteunende processen

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen handreiking schrijven beleid en verordeningen

Ten behoeve van een grotere eenvormigheid en waarborging van de rechtmatigheid, mede met het oog op correcte publicatie en (digitale) toegankelijkheid, worden handleidingen opgesteld voor het opstellen van beleidsstukken en verordeningen.

Portefeuillehouder: Gert de Kok

Staatssteunrapportages

Ten behoeve van de periodieke gemeentelijke rapportage van verstrekte (staats)steunmaatregelen aan het Rijk, zal de interne procedure hiervoor gestroomlijnd en gecoördineerd worden.

Portefeuillehouder: Gert de Kok

Wat gaat het kosten?

Tabel Prg.1-2

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Dienstverlening	421.770	422.481	433.040	432.482	563.695	563.899
Burger en politiek	617.818	653.730	685.886	670.386	670.386	670.386
Dorpsgericht werken	57.390	133.723	135.078	110.083	110.080	110.068
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	1.921.816	2.158.384	1.992.871	1.992.941	1.992.988	1.993.045
Bestuursondersteuning	2.029.267	1.847.101	1.753.623	1.780.062	1.744.637	1.744.219
Totaal lasten	5.048.062	5.215.419	5.000.498	4.985.954	5.081.785	5.081.617
Dienstverlening	274.811	316.268	290.891	275.618	499.989	499.126
Burger en politiek	0	0	0	0	0	0
Dorpsgericht werken	2	7	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	1.616	558	500	500	500	500
Bestuursondersteuning	4.950	11.996	11.750	10.450	10.450	10.450
Totaal baten	281.378	328.829	303.141	286.568	510.939	510.076
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	4.766.684	4.886.590	4.697.357	4.699.386	4.570.847	4.571.541
Saldo mutaties reserves	-18.983	-157.983	-43.429	-18.983	-18.983	-18.983
Saldo van baten en lasten	4.747.701	4.728.607	4.653.927	4.680.402	4.551.863	4.552.558

2. Openbare ruimte

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:

Het op een effectieve en efficiënte manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven en er is ruimte voor biodiversiteit in de aanpak en kwaliteitsniveaus en maatwerkafspraken.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

Het op een zo effectief en efficiënt mogelijke manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven en er is ruimte voor diversiteit in aanpak, kwaliteitsniveau en maatwerkafspraken. We gaan de klanttevredenheid meten.

In het coalitieprogramma beschreven we:

- We doen het duurzaam;
- We doen het met het oog op klimaat;
- We doen het veilig: comfortabele en veilige fietsverbindingen;
- We doen het samen met onze inwoners;
- We doen het gezond;
- We doen het om het recreatieve karakter te versterken;
- Bij verkeer zetten we in op een combinatie van infrastructuur, gedrag en handhaving.

Het programma is uitgewerkt in 4 thema's. De hierboven benoemde programmadoelstelling is uitgewerkt in de volgende thema's en daarbij behorende sub-doelstellingen:

1. Integraal en burgergericht werken
2. Wegen en verkeer
3. Groen en speelvoorzieningen
4. Water.

Er is een duidelijke koppeling met paragraaf C. Onderhoud Kapitaalgoederen. In die paragraaf beschrijven we de maatregelen voor het in stand houden van wegen, riolering, groen, civiele kunstwerken en openbare verlichting.

2.1 Integraal en burgergericht werken

Wat willen we bereiken?

De inbreng bij planvorming Openbare Ruimte van belanghebbenden vergroten

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij herinrichtingsprojecten inwoners op tijd informeren en betrekken

De inwoners betrekken we op tijd bij het voorbereiden van grote werken in de openbare ruimte. Vaak voeren we een stakeholdersanalyse uit. We nodigen gericht uit voor informatieavonden. In 2021 deden we goede ervaringen op met digitale

informatieavonden. We onderzoeken of we de digitale informatieavonden kunnen verbeteren en vaker inzetten.

In onderstaande tabel geven we aan welke grote integrale werken we onder handen hebben in 2022. We geven welke disciplines onderdeel uitmaken van het project en welke communicatievorm we toepassen.

	Riolering	Wegen	Verkeer	Groen	Openbare verlichting	Website/BouwApp	Bewonersbrief	Inloopavond	Bewonersavond	Voorbereiding 2022
Centrumroute Terheijden Molenstraat	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Griendwerkerstraat Lage Zwaluwe	x	x	x	x		x	x	x		
Stationstraat en omgeving Made	x	x	x	x		x	x	x		x
Oude Haven van Drimmelen	x	x	x		x					
Nachttegaalstraat Made	x	x		x		x	x	x		
Goeiestoepkesroute		x	x			x				
Zeggelaan Terheijden		x	x	x	x			x		
Schoolstraat / De Dreef Made	x	x	x	x		x				x
Patronaatstraat / Lucia van Eijkstraat Made	x	x		x		x				x
Meidoornlaan / hoefkensstraat Made	x	x	x	x		x				x
Geraniumstraat Made	x	x	x	x		x				
Witweg Buitengebied		x		x		x				
Gomarusstraat e.o. Wagenberg	x	x		x						x

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

De openbare ruimte ontwikkelen en onderhouden we integraal. Vanaf 2020 werken we volgens het principe integraal werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Integraal werken

Bij het beheer van de openbare ruimte werken we integraal. Dat wil zeggen dat de openbare ruimte in samenhang benaderd wordt. Zowel bij de inrichting van de openbare ruimte als bij beheer van de openbare ruimte worden groen, grijs, riolering, water, terreinmeubilair, openbare verlichting etc. in samenhang behandeld. Groot onderhoud wordt zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

Door deze manier van werken kunnen bewoners actief worden betrokken bij plannen en kunnen wensen vanuit de bewoners eenvoudiger worden gehonoreerd. Ook bij de openbare ruimte in woningbouwprojecten wordt projectmatig gewerkt.

De planvorming vindt integraal plaats. In het kader van de Omgevingswet gaan we werken in programma's. Door deze manier van werken vergroten we de samenhang.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Het overdragen van onderhoud aan inwoners

Wat gaan we daarvoor doen?

Het effectbestek groen gebruiken we om onderhoud samen met inwoners uit te voeren of over te dragen

We willen inwoners van onze gemeente meer invloed geven op de kwaliteit van hun leefomgeving. In overleg met de aannemer van het effectbestek kan onderhoud van het groen worden overgedragen aan bewoners, als ze dat willen.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Verhogen van de kwaliteit van dienstverlening door het beter behandelen van klachten en meldingen

Wat gaan we daarvoor doen?

Monitoren voortgang meldingen

In 2021 voerden we een evaluatie uit over het Meldpunt. De aanbevelingen werken we uit. Verder zetten we in op het verder digitaliseren van de afhandeling van de meldingen.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Bewoners zijn tevreden over de afgeronde projecten	93%	70% of meer	70% of meer

2.2 Wegen en verkeer

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van een duurzaam veilige infrastructuur

We werken aan een duurzaam veilige infrastructuur. De focus ligt op goede bereikbaarheid van onze kernen, een leefbare woonomgeving en veiligheid in het verkeer. We hebben veel aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers zoals voetgangers, fietsers en mindervaliden.

We spannen ons in om de negatieve klimaat- en gezondheidseffecten van mobiliteit sterk te verminderen. Dit is in lijn met de Visie Duurzame Mobiliteit van Regio West-Brabant. Gemeente Drimmelen zet in op het verminderen van mobiliteit (minder verplaatsen), veranderen van de mobiliteit (schoner verplaatsen) en het verduurzamen van de mobiliteit (zuiniger verplaatsen).

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren wegenlegger

Op basis van de Wegenwet is elke gemeente in Nederland verplicht een wegenlegger te hebben. Onze legger dateert uit 2001 en is daarmee behoorlijk verouderd. Hierdoor ontstaan steeds vaker onduidelijkheden over de openbaarheid van wegen. Ook klopt de informatie over onderhoudsplichtige niet altijd meer (inmiddels zijn diverse wegen overgedragen van provincie naar gemeente). De geactualiseerde wegenlegger stellen we in 2022 vast.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Uitbreiden laadpaalinfrastructuur

In het Klimaatakkoord zijn stevige afspraken gemaakt over zero emissie vervoer. Dit vraagt om een dekkend, uniform en toekomstbestendig laadnetwerk: de laadinfra mag namelijk geen bottleneck vormen voor de snelle groei van elektrisch vervoer (Nationale Agenda Laadinfrastructuur). Alleen vraagvolgend handelen is daarom niet meer genoeg. Om die reden deden wij mee aan de provinciale aanbesteding laadinfrastructuur. Onderdeel van deze aanbesteding is een proactieve uitrol van laadpalen in de jaren 2021 en 2022

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Activiteiten deelmobiliteit

Vanuit de wens om mobiliteit te verduurzamen en meer opties aan te bieden, ondernemen we in 2022 diverse activiteiten op het gebied van deelmobiliteit. Zo staat een proef met (elektrische) deelauto's op de planning. Ook bekijken we of we deelscooters en deelfietsen kunnen introduceren in onze gemeente. Voor deelscooters zoeken we contact met GoSharing, een aanbieder van deelscooters die ook al in Oosterhout en Breda rijden. We trekken hierbij zoveel mogelijk regionaal op, zodat gebruikers veelal met dezelfde aanbieders te maken hebben. Dit vergroot het gebruiksgemak

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

De gemeente Drimmelen sluit aan bij het provinciale verkeersveiligheidsbeleid om te streven naar nul verkeersdoden

Het verkeersveiligheidsbeleid heeft drie pijlers: educatie, infrastructuur en handhaving

Wat gaan we daarvoor doen?

Nota verkeersmaatregelen

Ieder jaar maken we een nota Verkeersmaatregelen. Deze volgt uit de analyse van verkeerstellingen en ongevalscijfers. Hiermee geven we uitvoering aan het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid door een risico gestuurde aanpak. Ook in 2022 maken we dit plan en voeren we het uit.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Organiseren verkeerseducatie en voorlichting

We voeren verschillende campagnes en trainingen uit waaronder E-biket raining, de Brabants Verkeersveiligheid Label en fietsverlichtingsacties. We sluiten aan bij landelijke verkeerscampagnes, zoals 'De scholen zijn weer begonnen'.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Een goede bereikbaarheid en zo weinig mogelijk overlast voor gemotoriseerd verkeer

Infrastructuur richten we in volgens de principes van Duurzaam Veilig. Hiermee stemmen we vorm, functie en gebruik van onze wegen zo goed mogelijk op elkaar af.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanpak verkeersoverlast door handhaving en communicatie

Met de politie spraken we af om ieder kwartaal Rent a Cop in te zetten. Die inzet geldt niet alleen voor verkeer maar gebruikt de politie ook om bredere knelpunten aan te pakken, zoals drugsoverlast. De aanpak combineren we met de inzet van

communicatie (waaronder de tekst-ker) en onze BOA's. Onderdeel van deze aanpak zijn controles op vrachtverkeer en sluipverkeer. Regelmatig terugkerende controlelocaties zijn de Gaete in Lage Zwaluwe (overtredingen vrachtwagenverbod) en de Lageweg in Terheijden (overtredingen geslotenverklaring gemotoriseerd verkeer)

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Alternatief voor landbouwverkeer door Wagenberg en Terheijden zoeken

De grootte van het probleem is in kaart gebracht, evenals mogelijke oplossingen. De onderhandelingen met de provincie over landbouwverkeer op de N285, dan wel op parallelwegen, vond in 2021 plaats. Met de provincie voeren we overleg over een proef met landbouwverkeer op de N285. De proef valt dan samen met de omleidingsroute. Onderdeel van de proef is het monitoren van de doorstroming op

de provinciale weg, zodat het effect van landbouwverkeer goed in beeld kan worden gebracht.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Parkeren

We willen dat er vanaf 2022 niet meer geparkeerd wordt op het Dorpsplein in Terheijden. We leggen hiervoor in 2021 ter compensatie parkeervakken aan, in de Hofjesweg. Na realisatie kan het Dorpsplein parkeervrij worden gemaakt. Voor doelgroepen maken we een uitzondering.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Voorbereiden alternatief tracé Zoutendijk

In het najaar van 2021 is de gemeenteraad voorgesteld een heroverweging te maken voor de bypass Zoutendijk. Uit onderzoek is gebleken dat de kosten voor de bypass aanmerkelijk hoger uitvallen dan het beschikbare budget, dat de bypass nadelig is voor de natuur en dat de bypass naast positieve effecten ook nadelige effecten heeft op de verkeersintensiteit op een aantal wegen in Hooge en Lage Zwaluwe. De vervolgacties in dit dossier zijn afhankelijk van de heroverweging die de raad maakt.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Verbeteren landbouwnetwerk

Wij zijn een landelijke gemeente waar landbouwverkeer logischerwijs voorkomt. Dit verkeer vraagt meer ruimte dan andere verkeersdeelnemers. Menging met langzaam verkeer willen we tegengaan. Daarom benoemden we een landbouwnetwerk in het Beleidsplan Verkeer en Vervoer. Deze routes maken we aantrekkelijker en beter bruikbaar voor landbouwverkeer. Onderdeel van deze aanpak is de aanleg van o.a. passeerstroken. In 2022 brengen we passeerstroken aan op de Poolsedreef, Munnikenhof en Schuivenoordseweg.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Het openbaar vervoer zorgt voor een goede bereikbaarheid van de verschillende kernen

Het openbaar vervoer en de deeltaxi zorgen voor een optimale bereikbaarheid van onze kernen.

Wat willen we bereiken?

Voldoende parkeerruimte voor fiets en/of auto op korte loopafstand van woningen, winkelgebieden, (maatschappelijke) voorzieningen (zoals sportverenigingen) en openbaar vervoer knooppunten

De openbare parkeerplaatsen zijn goed vindbaar door goede bewegwijzering. Bij de winkelcentra, belangrijke maatschappelijke voorzieningen, horecavoorzieningen, toeristische attracties en recreatiegebieden bieden we

mogelijkheden voor het opladen van auto's en fietsen. De gemeente vervult hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Bij parkeren sluiten we geen doelgroepen uit: er zijn voldoende toegankelijke parkeergelegenheden voor minder valide mensen. Hierbij gaan we minimaal uit van de richtlijnen uit het ASVV: één algemene gehandicaptenparkeerplaats op 50 reguliere parkeerplaatsen en één algemene gehandicaptenparkeerplaats binnen een loopafstand van maximaal 100 meter van belangrijke voorzieningen. We bieden maatwerk als daar behoefte aan is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan parkeeronderzoek

In 2020 is een nachtelijke parkeerdrukmeting in de hele gemeente uitgevoerd. Op basis hiervan weten we in welke woongebieden er nog een te hoge parkeerdruk bestaat. We selecteren de gebieden met de ernstige parkeerproblemen. In die gebieden zoeken we naar een gerichte oplossing, waaronder uitbreiding van parkeermogelijkheden. In 2021 stelde het college de meerjarenplanning vast. Afhankelijk van het beschikbare budget starten we met de uitvoering van deze meerjarenplanning.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Parkeeronderzoek havengebied

In 2017 voerden we een parkeeronderzoek uit in het havengebied van Drimmelen. Naar aanleiding daarvan troffen we diverse maatregelen, waaronder de aanleg van een nieuw parkeerterrein bij de Oude Haven in 2021. Het college besloot destijds om na uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen het gebruik te monitoren. Dit kan door middel van een nieuw parkeeronderzoek. In 2022 voeren we een parkeerdrukmeting uit.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

We willen speciale aandacht voor de doelgroep Langzaam verkeer (fietsers en voetgangers, minder validen). Door de mogelijkheden te bevorderen willen we minder gemotoriseerd verkeer binnen en tussen de kernen bereiken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fietsveilig maken van de Zeggelaan (Terheijden)

De voorbereiding van dit werk vond in 2021 plaats. De uitvoering volgt in 2022.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Netwerk prioritaire looproute (rode loperoute)

In 2021 voerden we het grootste deel van de dorpsgewijze aanpak van de Goeiestoepkes uit . We sluiten de werkzaamheden in de andere kernen zoveel mogelijk aan op de aanleg van glasvezel. Hierdoor loopt het werk nog door in 2022.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Transitie openbaar vervoer naar gedeelde mobiliteit

De provincie Noord Brabant herijkt haar concessie Openbaar vervoer. Een van de onderdelen die overwogen worden is een transitie naar gedeelde mobiliteit. Niet meer alleen de traditionele vormen van trein en bus, maar ook flexibeler vormen van vervoer. Allerlei vormen van deelmobiliteit maken hier onderdeel van uit. Belangrijk hierin zijn de overstappunten, de zogenaamde Hubs. In onze gemeente zijn vier Hubs benoemd, namelijk station Lage Zwaluwe, Kruispunt Wagenberg, halte gemeentehuis Made en op termijn de halte Zeggelaan / N285 nabij de carpoolplaats in Terheijden. De eerste stappen qua uitvoering van de haltes tot hubs verwachten we in 2022.

Uitvoeren geven aan het fietsonderzoek

In 2020 rondden we het onderzoek naar de hoofdfietsroutes in onze gemeente af. Hieruit is een meerjarig actieplan Fiets gekomen. In 2021 startten we met de voorbereiding en uitvoering, o.a. door de al geplande fietsroutes Zeggelaan en Drimmelseweg. De uitvoering loopt door in 2022. De Crullaan rondden we in 2021 af.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Onderhoudsniveau wegen Kwaliteit B (ingedikt)	96%	90% of meer	90% of meer
Onderhoudsniveau voetpaden en hoofdfietspaden Kwaliteit B			90% of meer
Tevredenheid burgers over onderhoud Openbare Verlichting	8	7 of meer	7 of meer

2.3 Groen en speelvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

Bescherming van de bomen om op langere termijn een leefbare omgeving te behouden.

Wat willen we bereiken?

Bij (her)inrichting van het openbaar groen streven we naar bruikbaarheid, aantrekkelijkheid, duurzaamheid en het verhogen van de biodiversiteit door groenblijvend en kleurrijk groen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Boomplantdag en andere activiteiten

In 2022 planten we samen met de kinderen weer bomen. Ook willen we samen met onder andere Kiemkracht en Madese Natuurvrienden de biodiversiteit vergroten.

We zien dat het onderhoud aan het groen op zich voldoet aan de kwaliteitsnormen, maar dat open plekken of minder vitaal groen een minder positief totaal beeld geeft. Dat willen we verbeteren door stukken groen te vitaliseren door bodemverbetering en een lokatiegeboden keuze van plantmateriaal (geen droogtegevoelige planten op zandgrond).

Bij reconstructies voeren bovengenoemde werkwijze al uit. Die aanpak breiden we uit. Hierbij betrekken we Midzuid. In het effectbestek is hiervoor ook een passage opgenomen.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Keuze van geschikt plantmateriaal waaronder bomen

We besteden extra aandacht aan het verbeteren van het biotoop van insecten. Hiervoor planten we insectenvriendelijke bomen en planten.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Onderzoeken uitvoeren en het ontwerpen van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Mark Zwaluwse Haven

De voorbereidingen startten we in 2019. De planning hangt sterk af van de grondverwerving. De projectleiding en coördinatie brachten we onder bij onze partner het waterschap Brabantse Delta. Door de tragere grondverwerving is de uitvoering vertraagd. In 2023 maken we na de grondverwerving het ontwerp, voeren we onderzoeken uit en doorlopen we de (vergunning)procedures. De uitvoering vindt plaats in 2024.

Wat willen we bereiken?

Door bewegen in de openbare ruimte aantrekkelijk te maken voor jong en oud de vitaliteit van de bewoners te vergroten

Wat gaan we daarvoor doen?

Inrichting openbare ruimte

Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt veel aandacht besteed aan de mogelijkheid om actief gebruik te maken van de openbare ruimte. Daarbij kan gedacht worden aan speelvoorzieningen voor kinderen en wandel- en fietspaden.

In 2022 realiseren we een kunstgrasveld met kooiconstructie in Hooge Zwaluwe.

Verder worden in 2022 diverse speeltoestellen en ondergronden vervangen. Het programma wordt opgesteld op basis van een veiligheidsinspectie.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Het beschermen van de volksgezondheid door ongediertebestrijding

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestrijden van de bruine rat

De overlast door de bruine rat neemt toe. We houden ons aan het protocol dat we alleen de ratten bestrijden in de openbare ruimte. De inwoners bestrijden de ratten op eigen terrein.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van de voorzieningen voor honden in de openbare ruimte, daarmee de sociale cohesie verbeteren en overlast door honden beperken

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren en toezien op juist gebruik hondenvoorzieningen

We beperken de overlast en stimuleren de hondenvoorzieningen. Dit doen we door onderhoud aan de voorzieningen te handhaven en "overtreders" aan te spreken.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Schouw openbaar groen voldoet aan afgesproken kwaliteitsniveau	92%	90% of meer	90% of meer
Tevredenheid burgers over onderhoud openbaar groen (Waar staat je gemeente)	6,0	6,5	6,5

2.4 Water

Wat willen we bereiken?

Afvalwater: Om de volksgezondheid te beschermen zamelen we afvalwater in en transporteren dit naar een overnamepunt van het waterschap tegen de laagst maatschappelijke kosten

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalwater

Lopende rioolvervangingsprojecten ronden we in 2022 af (Burgemeester Van Campenhoutstraat-Made, Nachtegaalstraat -Made, Griendwerkerstraat-Lage Zwaluwe).

In 2022 starten we met de vervanging en voorbereiding van de riolering in de Molenstraat van Terheijden . De uitvoering is afhankelijk van het dijkverbeteringstraject en toestemming van het waterschap.

Bij de voorbereiding van rioolwerkzaamheden wordt rekening gehouden met de maatregelen die nodig zijn op het gebied van klimaatadaptatie.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Dijken en regionale keringen: In samenwerking met waterschap en andere aanliggende gemeenten voldoende veiligheid bieden aan de achterliggende gebieden

Het waterschap heeft de wettelijke verplichting de dijken en keringen op de juiste hoogte en sterkte te houden. Omdat het achterliggende gebied tot de gemeente behoort, is de bijdrage vanuit de gemeente essentieel.

Wat gaan we daarvoor doen?

In samenwerking met het waterschap de vastgestelde voorkeursalternatieven uitvoeren.

Op 19 december 2019 en 1 juli 2020 stelde het waterschap de voorkeursalternatieven voor de dijkverzwaringen vast. We blijven onze belangen inbrengen. We onderzoeken een koppeling met goed gebruik van de openbare ruimte. Afspraken over planning en uitvoering maken we in 2022. De uitvoering verwachten we in 2023.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Educatie en voorlichting: Mensen bewust te maken van de afvalwaterketen

Wat gaan we daarvoor doen?

Klassen uitnodigen voor uitleg over de afvalwaterketen

We nodigen verschillende klassen van de basisscholen uit. Ook de onderbouw van het voortgezet onderwijs krijgt een uitnodiging.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Bewustwording en educatie

Om de bewustwording van klimaatverandering te bevorderen ondernemen we verschillende acties. We communiceren en geven educatie via onderstaande acties:

- Tegel eruit plant erin
- Regentonnen

- Week van het water
- Intensiveren publicaties over riolering en water.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Grondwater: Het beperken van grondwateroverlast en -onderlast

De gemeente is bij wet verplicht het grondwater van perceel eigenaren te ontvangen in het openbaar gebied. De gemeente kan wel regels stellen aan de manier waarop het water wordt aangeboden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het aanbrengen van overnamepunten grondwater voor inwoners bij wateroverlast.

Nemen inwoners maatregelen om grondwater af te voeren dan zorgt de gemeente dat het grondwater afgevoerd kan worden. Bij droogte streven we naar maatwerk.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Infiltreren van regenwater

Binnen klimaatadaptatie infiltreren we zoveel mogelijk hemelwater. Dit doen we door minder verharding, meer groen, wadi's en infiltratieriolen aan te leggen. Bij investeringen beschrijven we de specifieke maatregelen.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Verminderen aantal aangesloten vierkante meters verharding

Bij de herinrichting van de openbare ruimte proberen we de verharding te verminderen. De verhardingen vervangen we door groen. De overgebleven verharding koppelen we af. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van het infiltrerend vermogen van de bodem.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Hemelwater: Het beperken van wateroverlast

Het klimaat verandert. Daarom rekenen we het rioolstelsel door met intensievere buien. Er is wateroverlast als inwoners en bedrijven schade krijgen aan hun eigendommen door neerslag. Water op straat is dus geen overlast, alleen lastig.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanleggen gescheiden stelsel met een capaciteit van minimaal bui 9 (bui komt gemiddeld eens per vijf jaar voor).

Deze capaciteitsvergroting beperkt de wateroverlast. Intensievere buien kunnen nog steeds overlast veroorzaken. Bij investeringen gaan we verder in op de expliciete projecten.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Oppervlaktewater: Het watersysteem biedt voldoende veiligheid tegen hoogwater en is klimaatbestendig ingericht

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren van het baggerbeheerplan.

We baggeren B-watgangen binnen stedelijk gebied. Dit werk voeren we verdeeld over enkele jaren uit.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat willen we bereiken?

Samenwerking: Door samen te werken met drie gemeenten en twee waterschappen de kosten voor waterbeheer minder te laten stijgen

De doelstelling minder meerkosten is bereikt. Wel zetten we de samenwerking voort. De thema's die spelen richten zich steeds meer op de toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voortzetten van de regionale samenwerking klimaat

Op regionaal niveau (Samenwerking in de waterketen) gelden een aantal uitgangspunten om klimaatadaptatie mogelijk te maken. Deze uitgangspunten namen we op in het Bestuursakkoord Water "Water met vuur" (ondertekend voorjaar 2011).

Sinds 2021 geven we invulling aan de uitwerking van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA 2018). Om in aanmerking te komen voor cofinanciering door het rijk en provincie stelt ons college een uitvoeringsprogramma DPRA vast.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Actualiseren Water- en Rioleringsplan

2022 is het einde van de planperiode van het Water- en Rioleringsplan 2018-2022. In 2022 actualiseren we het plan. Hierbij bekijken we of we de koppeling met het omgevingsplan al kunnen maken. Tevens nemen we de Deltaplan ruimtelijke adaptatie (DPRA) mee. Het DPRA doen we gezamenlijk met andere gemeenten.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Wat gaat het kosten?

Tabel Prg.2-2

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Wegen en Verkeer	5.975.041	3.963.456	4.026.840	3.987.003	3.978.022	3.986.607
Groen en speelvoorzieningen	2.388.533	2.340.646	2.539.784	2.252.420	2.274.168	2.260.850
Water	2.374.924	2.016.876	2.139.779	2.082.665	2.036.745	2.117.942
Totaal lasten	10.738.497	8.320.977	8.706.403	8.322.089	8.288.936	8.365.398
Wegen en Verkeer	2.388.665	207.839	95.909	95.909	95.909	95.909
Groen en speelvoorzieningen	85.062	119.826	119.179	119.179	119.179	119.179
Water	3.164.373	2.817.269	2.897.904	2.880.095	2.868.406	2.944.786
Totaal baten	5.638.100	3.144.934	3.112.992	3.095.183	3.083.494	3.159.874
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	5.100.397	5.176.044	5.593.411	5.226.906	5.205.442	5.205.524
Saldo mutaties reserves	-421.424	1.074.281	-930.446	-649.301	-649.301	-649.301
Saldo van baten en lasten	4.678.973	4.101.763	4.662.965	4.577.605	4.556.141	4.556.223

3. Ruimte, wonen en economie

Inleiding

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:

- Het bevorderen van economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen in een proactieve houding
- Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van het Nationaal Park De Biesbosch
- Drimmelen profileren als aantrekkelijke woongemeente
- Zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen. Hierbij is gasloos en energie neutraal bouwen het uitgangspunt. Waar mogelijk wordt levensloopbestendig gebouwd
- Drimmelen energie neutraal in 2040.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

Het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen in een proactieve houding. Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van Nationaal Park De Biesbosch. We zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen. Hierbij is gasloos en energie neutraal bouwen het uitgangspunt en waar mogelijk levensloopbestendig.

Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende sub-doelstellingen:

1. Versterken vrijetijdseconomie
2. Versterken economische structuur
3. Wonen
4. Duurzaamheid
5. Leefomgeving.

3.1 Versterken vrijetijdseconomie

Wat willen we bereiken?

Drimmelen recreatief op de kaart zetten

Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van Nationaal Park De Biesbosch.

Wat gaan we daarvoor doen?

Biesboschjaar 2021

In 2021 was het 600 jaar geleden dat de Sint-Elisabeths-vloed (19 november 1421) plaatsvond. In 2021 en 2022 worden diverse activiteiten georganiseerd om dit te herdenken. Het programma wordt opgesteld en uitgevoerd door actieve bewoners, bedrijven en organisaties. Omdat de herdenking van de Sint-Elisabeths-vloed een regionale aangelegenheid is vindt er regionaal afstemming plaats over het programma.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Nota Vrijtijdseconomie

In juni 2021 is de nota Vrijtijdseconomie en het bijbehorende uitvoeringsplan vastgesteld door de gemeenteraad. De uitvoering doen we samen met de recreatieondernemers en belangenverenigingen. Als eerste zullen de onderwerpen 'toeristisch profiel' en 'marketing en communicatie' worden opgepakt.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Realisatie voetveer en verkenning toeristische mogelijkheden Hofmansplaat

In 2020 is in overleg met Staatsbosbeheer een ambitieplan opgesteld voor de Hofmansplaat. Op basis van dit ambitieplan is in 2021 aan bureau Bloc opdracht gegeven om de haalbaarheid te onderzoeken van het in de vaart zetten van een pontje en de ontwikkeling van de Hofmansplaat. In 2021/2022 zal gestart worden met de uitvoering van fase 1. Deze eerste fase omvat in ieder geval een voetveer van Drimmelen naar de Hofmansplaat. Op de Hofmansplaat komen onder meer voetpaden en informatiepanelen. De plannen passen binnen het concept-zoneringsplan van de Biesbosch.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Samenwerking NLDelta

De partners in NLDelta werkten in de afgelopen jaren toe naar de status van Nationaal Park nieuwe stijl. In 2021 is gebleken dat een breed draagvlak voor deze statusaanvraag nog ontbrak. Er worden gesprekken gevoerd over de reikwijdte en governance of organisatiestructuur. Voor onze gemeente zijn een duidelijke positionering van de Biesbosch, een compacte structuur en een duidelijke focus van NLDelta van groot belang. In 2022 worden de gesprekken over NLDelta voortgezet en moet blijken of dit leidt tot een statusaanvraag voor een Nationaal Park nieuwe stijl.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Samenwerkingsvorm De Biesbosch

In 2020 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK) vastgesteld voor de Biesbosch. In de SOK participeren Staatsbosbeheer en de drie Biesboschgemeenten. Vanuit de SOK partners is een Biesboschregisseur aangesteld die in 2021 heeft gebouwd aan een breed Biesboschnetwerk. In dit netwerk participeren alle partijen die zich betrokken voelen bij het gebied.

Ondernemers, watersporters, andere gebruikers, vrijwilligers, natuurorganisaties sluiten zich hierbij aan. Een gebiedsvisie en een uitvoeringsprogramma zijn opgesteld om richting te geven aan het Biesboschnetwerk. Begin 2022 zal de Biesboschvisie worden voorgelegd aan de gemeenteraad. In 2022 wordt gestart met de uitvoering van het uitvoeringsplan van de Biesboschvisie.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Wat willen we bereiken?

Verbeteren toeristische infrastructuur en bereikbaarheid

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen Biesbosch

Op basis van het vast te stellen recreatief zoneringsplan voor de Biesbosch wordt in 2022, in overleg met Staatsbosbeheer en de twee andere Biesbosch-gemeenten, in beeld gebracht hoe het staat met de kwaliteit van en de behoefte aan aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Herinrichting Ameroever kop buitenhaven Lage Zwaluwe

In 2021 is er een plan ontwikkeld voor een groene en recreatieve inrichting van de kop van de buitenhaven Lage Zwaluwe. Het plan is opgesteld in samenwerking met betrokken ondernemers en inwoners van Lage Zwaluwe. In 2022 wordt het plan uitgevoerd.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Herontwikkeling Kleine Schans / Zuidwaterlinie

In 2021 is het plan voor de Kleine Schans bijgesteld op basis van het beschikbaar budget. Het plan wordt in 2022 uitgevoerd. Om meer bekendheid te geven aan de Kleine Schans wordt samengewerkt binnen het project Zuiderwaterlinie.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Jachthaven Biesbosch

Met de ontwikkelaar, Jachthaven Biesbosch, loopt overleg over De Schakel en De Amerlandtong. Die gesprekken hebben tot doel het havenhart recreatief te versterken en recreatiewoningen te realiseren. Naar verwachting zullen de plannen voor de Schakel in 2022 worden vertaald in een bestemmingsplan.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Ontwikkeling Degaterrein en omstreken

Voor het Degaterrein in Lage Zwaluwe is in 2018 een bestemmingsplan vastgesteld voor zogeheten watergebonden bedrijvigheid. In 2021 is één kavel op het Degaterrein verkocht. Er staat dan nog één kavel van 1050 m² in de verkoop. Voor deze kavel is belangstelling vanuit de markt. Als het gebied is

ingevuld met bedrijven wordt de wandelroute 'het rondje om de haven' aangelegd en kan het project worden afgerond.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Toeristische infrastructuur

In 2020 is een Toeristisch-recreatief Effect Onderzoek (TEO) uitgevoerd. De resultaten zijn verwerkt in de nota Vrijetijdseconomie. De inzet is om het aantal overnachtingsmogelijkheden verder te vergroten. Vanuit de gemeente stimuleren en faciliteren we initiatieven op dat gebied.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Verbetering jachthaven Terheijden

In 2020 zijn er verbeteringen doorgevoerd in de haven van Terheijden. De plannen voor de dijkverzwaring rond de haven zijn in voorbereiding. De dijkverzwaring is een project van het waterschap en heeft grote invloed op het beeld van de haven Terheijden. Onze inzet is om de overlast zoveel mogelijk te beperken en de kwaliteit van de haven en zijn omgeving zoveel mogelijk in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Verbetering parkeren en openbare ruimte Oude Haven Drimmelen

In 2021 is het parkje aangelegd. Het kreeg de naam Het Havenpark. Dit jaar start ook de aanleg van de Wandelpromenade en de Havenkade. In 2022 is de Biesboschweg aan de beurt om heringericht te worden.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Verkenning nieuw Biesbosch bezoekerscentrum Drimmelen

In 2021 is een verkenning opgestart naar de toekomst van het bezoekerscentrum in Drimmelen. De verkenning wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met Staatsbosbeheer en andere betrokkenen. De verkenning wordt in 2022 afgerond.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Zonering Biesbosch

In 2021 is het concept-plan voor de recreatieve zonering van de Biesbosch toegelicht door Staatsbosbeheer. Op aandringen van de gemeenteraad gaat Staatsbosbeheer het concept-zoneringsplan herzien en bespreken met de Biesboschgemeenten (Altena, Dordrecht en Drimmelen) en het Biesboschnetwerk (ondernemers, gebruikers en vrijwilligers uit het gebied). Het aangepaste zoneringsplan zal begin 2022 worden aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt daarbij de gelegenheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Inkomsten toeristen-belasting (x € 1.000)	64	117	119

3.2 Versterken economische structuur

Wat willen we bereiken?

Bevorderen vitaliteit en werkgelegenheid

Het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen (met een proactieve houding).

Wat gaan we daarvoor doen?

Arbeidsmigranten

De gemeenteraad heeft aangegeven de verhuur van kamers in goedkope woningen niet meer te willen toestaan in de kernen, zodat goedkope woningen niet meer kunnen worden verhuurd aan arbeidsmigranten. Om dit mogelijk te maken wordt in 2022 een paraplubestemmingsplan opgesteld. 'Kamergewijze verhuur' aan arbeidsmigranten en andere doelgroepen is dan niet meer toegestaan.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Nota economie

De gemeenteraad stelde in juni 2021 de Economisch nota en een bijbehorend uitvoeringsprogramma vast. Het uitvoeringsprogramma kent acties op het gebied van ondernemerschap en werkgelegenheid, centrumgebieden, bedrijventerreinen en buitengebied. Samen met ondernemers, ondernemersverenigingen en stakeholders zoals het onderwijs zijn we aan de slag om de acties uit het uitvoeringsprogramma te realiseren. De nota en het uitvoeringsprogramma worden in 2023 geëvalueerd.

In 2020 zijn we gestart met het ondernemersloket. Dit bouwen we de komende tijd verder uit. Samen met de ondernemers(verenigingen) onderzoeken we de mogelijkheid om een platform ZZP'ers te creëren.

De nota EZ en de Omgevingsvisie voorzien uitbreiding voor de bedrijventerreinen Brieltjenspolder en Thijssenweg. In 2022 worden de mogelijkheden verder in beeld gebracht.

Voor het kernwinkelgebied van Made wordt onderzocht of de centrumfunctie kan worden versterkt door het toevoegen van andere functies zoals wonen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Realisatie Breedband in buitengebied

In 2021 startten we met de aanleg van glasvezel in het buitengebied. De netbeheerder heeft inmiddels ook besloten de kernen aan te sluiten. Het glasvezelproject wordt in 2022 afgerond.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Sociaal- cultureel dorpshart Made

Na jaren van voorbereiding zal in 2022 daadwerkelijk de bouwwerkzaamheden in het dorpshart van Made van start gaan. Naast de restauratie en herbestemming van de Bernarduskerk tot nieuw sociaal cultureel centrum zal in het zuidelijk deel van het Gaymansplantsoen ook de bouw van 9 sociale huurwoningen en 2 grondgebonden woningen beginnen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker, Jan-Willem Stoop

3.3 Wonen

Wat willen we bereiken?

Voldoende woningen bouwen in alle kernen en alle prijsklassen

Wat gaan we daarvoor doen?

Realisatie van CPO en modulaire bouwen

We zetten in op realisatie van een CPO-project in Lage Zwaluwe. Verder lopen er gesprekken met CPO-Ecowijk Drimmelen en ontwikkelaars. Op het E-veld in Terheijden realiseren we 5 tiny houses. De belangstelling hiervoor is groot. In het najaar 2021 wordt het Programma Wonen opgesteld. In dit programma wordt onder andere aandacht besteed aan CPO, tiny houses en modulair bouwen.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Realisatie van minimaal 100 nieuwbouwwoningen

In het Coalitieakkoord is vastgelegd om gemiddeld 100 woningen per jaar te bouwen. De raad heeft onder andere bij de behandeling van de ontwerp Omgevingsvisie de ambitie uitgesproken om ook voor de regio een aantal woningen te willen bouwen. De ambitie is om tot 2030 150 woningen per jaar te bouwen. De nadruk ligt daarbij op de periode tot 2025. Dat is gemiddeld 150 woningen per jaar. Om deze aantallen te kunnen halen worden meerdere plannen in procedure gebracht. Qua planvorming is er een overcapaciteit omdat ongeveer een derde van de plannen niet doorgaat. In 2022 wordt weer een woon- en energiebeurs georganiseerd.

Plannen in procedure

Voor de grote plannen zoals de Verlengde Elsakker, de Kloosterhof en Dorpshart Made, zijn de bestemmingsplannen in 2022 naar verwachting onherroepelijk. Ook worden voor een aantal kleinere (particuliere) bouwplannen de procedures afgerond. Het gaat om bijna 200 woningen. Daarmee is er een flinke toevoeging van 'harde plancapaciteit' in 2022.

In 2022 worden ook stappen gezet in de procedures voor woningbouw op onder andere de locaties Made Oost II, Vogelstraat in Wagenberg, de Lageweg en Kalkvliet-Munnikenhof in Terheijden en de landtongen in Drimmelen. Voor Hooge Zwaluwe wordt samen met het dorp gekeken naar mogelijke bouwlocaties.

Nieuwbouw

In 2022 verwachten we, onder andere op basis van verleende vergunningen, dat

er 175 à 200 woningen worden opgeleverd. Deze worden gebouwd in verschillende (lopende) bouwprojecten in de verschillende dorpen. We informeren de raad regelmatig over de voortgang door middel van raadsinformatiebrieven.

Eén van de aandachtspunten is het woonwagenveld Plukmade. Er is grote behoefte aan uitbreiding van het aantal woonwagenveldplaatsen. Onderzocht wordt of uitbreiding mogelijk is binnen de financiële kaders van de gemeente en de regelgeving van de Provincie.

Programmering

In 2021 wordt op basis van de woonvisie en de dan vastgestelde omgevingsvisie een actualisering van de woningbouwprogrammering opgesteld. Met de woningbouwprogrammering zal per dorpskern actief gestuurd worden op de verdeling van woningen en de realisatie van projecten in de komende jaren. Het programma Wonen is één van programma's in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

Organisatie

De ambitie om gemiddeld 150 woningen per jaar te bouwen vraagt om versterking van de gehele keten van de woningbouwprogrammering. Van planjurist tot verkeersadviseur en bouwplantoetsers. We hebben voldoende capaciteit nodig om de ambities waar te maken. In 2021/2022 zullen maatregelen genomen worden om de organisatie te versterken. Verder zullen de projecten worden geprioriteerd.

Nota Grondbeleid

In samenhang met de actualisatie van de woningbouwprogrammering zal ook de nota Grondbeleid worden herzien. Daarin staat de vraag centraal of wij in de toekomst en een actiever grondbeleid willen voeren.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Aantal opgeleverde nieuwbouw woningen en appartementen	89	100	150

3.4 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Drimmelen energieneutraal in 2040

In 2018 is het werkveld van de Energietransitie enorm sterk in beweging gekomen. Om actief aan de slag te gaan met de raadsnotie 'dorpen in 2040 energieneutraal' en om initiatieven van bewoners en bedrijven te ondersteunen, is bij de Kadernota 2020 extra ambtelijke capaciteit beschikbaar gesteld voor 2020 en 2021.

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalscheiding

De looptijd van het beleidsplan afvalinzameling verlengden we tot eind 2022. In 2022 werken we aan een nieuw beleidsplan, waarbij de focus niet alleen ligt op

afvalinzameling, maar ook op afvalverwerking en recycling. We werken regionaal samen om te kijken of we m.b.t. inzameling, verwerking en recycling stappen kunnen zetten door de krachten te bundelen. We namen in 2021 maatregelen rond communicatie en het vergroten van het gemak voor onze inwoners rond afvalscheiding. Deze zetten we door in 2022.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Drimmelense Energie Agenda (DEA)

Het Drimmelens Energie Akkoord (DEA) is in 2020 afgerond en door diverse partijen ondertekend. De uitvoering van het DEA krijgt in 2022 verder vorm via het project 'Plan van aanpak Energieneutrale Dorpen'. Daarnaast sluiten de collectieve acties van de gemeente, gericht op besparen en isoleren, goed aan bij de ambities van dit akkoord. Dat geldt ook voor onze opgave binnen de Regionale Energie Strategie (RES) West-Brabant: het stimuleren van (grootschalig) zon op dak. In 2022 geven we ook concreet handen en voeten aan het project 'Slimme Stappen A16'. Dat project doen we samen met de provincie en de gemeenten Zundert, Breda en Moerdijk. Dit project heeft als doel om een deel van de opbrengst van de windmolens langs de A16 aan te wenden voor verduurzaming van woningen en vermindering van aardgasverbruik. Hiermee geven we gehoor aan één van de belangrijkste wensen van lokale bewonersgroepen.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Energie neutrale dorpen

In 2020 en 2021 hebben de vijfwerkgroepen gewerkt aan actieplannen voor het realiseren van energie-neutrale dorpen. De actieplannen zijn in juni 2021 gepresenteerd aan de raad. De werkgroepen pakken hun acties op met de gemeente in 2021 en 2022. We stellen hiervoor een uitvoeringsagenda op. Sommige acties zijn specifiek voor een bepaald dorp, andere acties gelden voor de hele gemeente. De werkgroepen worden ook in 2022 ondersteund vanuit de gemeente, waarbij hun input ook wordt meegenomen in het project Transitievisie Warmte.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Proeftuin aardgasvrije wijken

Het Traais Energie Collectief (TEC) en de gemeente Drimmelen werken intensief samen om het dorp Terheijden energieneutraal te maken. TEC richt zich als energiecoöperatie op vier pijlers: warmte, wind, zon en besparing. De eerste fase (1.1) van dit ambitieuze traject - een warmtenet van een kilometer in het centrum - is inmiddels afgerond, waardoor 126 woningen kunnen worden aangesloten op het duurzame netwerk.

De planning is dat na Fases 1.2 en 1.3 (najaar 2021) en Fases 2 en 3 (voorjaar 2022) het aantal aardgasvrije panden uitkomt op ruim 500. De verwachting is dat deze woningen en gebouwen tussen 2022 en 2024 worden aangesloten op het warmtenet. Daarna volgen de overige 2.000 panden in Terheijden. De planning van de werkzaamheden én de aansluitingen is sterk afhankelijk van een

aantal factoren, waaronder de realisatie van de zogeheten energiebrouwerij en zonnepark De Bergen. Zonder dit 'warmtestation' aan de Schansstraat, kan TEC geen warmte leveren en dus geen aansluitingen realiseren.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Programma Duurzaamheid

Op 25 maart 2021 stelde de gemeenteraad het Programma Duurzaamheid (de Duurzame Big Five van Drimmelen) vast. In dit programma staan ambities, doelstellingen en maatregelen voor de thema's: energietransitie, duurzaam ondernemen en circulariteit, natuur en biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit.

Een programmateam bewaakt de voortgang van de uitvoering, stemt af, benut koppelkansen en houdt overzicht. Er wordt ook een plan van aanpak gemaakt voor de periode tot en met 2022. Daarnaast worden in 2021/eerste helft 2022 nog indicatoren opgesteld. Met deze indicatoren kunnen we de uitvoering van het programma meten en bijsturen waar nodig. Een communicatieaanpak is onderdeel van dit plan van aanpak.

Het jaar 2022 staat in het teken van de uitvoering van dit plan van aanpak en daarmee dus het Programma Duurzaamheid. Hierbij wordt nadrukkelijk de samenleving van Drimmelen betrokken, de gemeente kan dit niet alleen. Ook ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan het halen van onze ambities en doelstellingen zoveel als mogelijk. Het programmateam combineert de uitvoering en de communicatie/participatie waar het kan op een slimme manier. In 2022 bekijkt het programmateam ook nog wat er nog meer nodig is om de ambities en doelstellingen uit het Programma Duurzaamheid te halen.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Energieloket Drimmelen

Via het energieloket kunnen eigenaren van bestaande woningen informatie vinden over energiebesparingsmogelijkheden een huisscan laten uitvoeren, een afspraak maken met een energieambassadeur en offertes aanvragen voor energiebesparingsmaatregelen. In 2021 zetten we de samenwerking met het Regionaal Energieloket naar verwachting voort.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Regionale energiestrategie (RES)

De RES 1.0 van West-Brabant is door alle 16 gemeenteraden, twee waterschappen en de provincie vastgesteld en inmiddels aangeboden aan het rijk. De gemeenten scharen zich achter de regionale opgave, ook al zijn bij een aantal gemeenten moties en/of amendementen aangenomen. Voor de gemeente Drimmelen blijft de opgave voor 2030: 8 windmolens langs de A16, een zonnepark in Terheijden en de realisatie van grootschalig zon op dak (23 GWh).

De RES-organisatie en wij als gemeente zien echter wel een tweetal serieuze knelpunten voor 2022 en verder, die een succesvolle uitvoering van de regionale opgave in de weg kunnen staan. Zo is de transportschaarste op het elektriciteitsnet in West-Brabant het afgelopen jaar onverwacht en enorm

toegenomen, waardoor energieprojecten in de knel komen. Daarnaast is de conclusie dat de energietransitie voor gemeenten - vanwege de zeer hoge uitvoeringskosten - onhaalbaar is zonder een forse bijdrage van het rijk. Beide knelpunten zijn formeel teruggekoppeld aan rijk en provincie.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Transitievisie Warmte

In 2021 is de Transitievisie Warmte (TVW) opgesteld, samen met diverse stakeholders. In de visie wordt opgenomen welke dorpen / buurten wanneer aardgasvrij zullen worden. Voor de korte termijnplanning wordt ook opgenomen aan welke alternatieve bronnen gedacht wordt. In 2022 werken we de TVW uit in Wijk Uitvoeringsplannen (WUP), waarbij bewoners, de werkgroepen END en andere stakeholders nadrukkelijk worden betrokken.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Verduurzaming Amerwarmtenet

In 2021 starten meerdere toestemmingsprocedures voor het Geothermieproject Plukmade (=diepe aardwarmte) in het glastuinbouwgebied Plukmade. Concrete ontwikkeling van een Biomassainstallatie is afhankelijk van de procedure rond de natuurvergunning. Met de partners van de Samenwerking Verduurzaming Amernet werken we samen aan het duurzaam voortzetten van het Amerwarmtenetwerk (waar onze glastuinders 33% van afnemen) op basis van het Transitieplan Amernet.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Verduurzaming bedrijven

De hoofdlijnen en ambities van duurzaam ondernemen uit de sessies van de omgevingsvisie zijn uitgewerkt in concrete acties en projecten. Deze zijn opgenomen in de nota's Economie en Vrijetijdseconomie. In 2022 gaan we aan de slag met een energieloket voor bedrijven, omdat we veel kansen zien voor bijvoorbeeld het verduurzamen van bedrijfsgebouwen en we onze ondernemers daarbij graag willen ondersteunen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker, Jürgen Vissers

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

De verduurzaming van het gemeentehuis is afgerond. Vanwege covid-19 heeft een aanpak van andere gemeentelijke gebouwen stilgelegen, maar de verwachting voor 2022 is dat we hierin, samen met de beheerders, duurzame stappen maken.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Windenergie

De Raad van State heeft uitspraak gedaan in de beroepsprocedure van het provinciaal inpassingsplan Wind A16 en de gecoördineerd behandelde omgevingsvergunningen. De door de provincie Noord-Brabant verleende vergunningen zijn onherroepelijk. In 2021 zijn de ontwikkelaars gestart met de

voorbereidingen van de bouw van de windmolens. In 2022 worden de windmolens opgeleverd. De lokale participatie wordt verder uitgewerkt.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Subsidieregeling Groene Daken

De gemeenteraad besloot bij de Kadernota 2022 om subsidie te gaan verlenen voor de aanleg van groene daken. De regeling wordt uitgewerkt, waarna de gemeenteraad deze vast kan stellen. De uitvoering van de regeling, en daarmee het verstrekken van de subsidies aan onze inwoners, vindt plaats in 2022 en 2023.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

3.5 Leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Drimmelen profileren als een aantrekkelijke woongemeente met een vitaal buitengebied

Wat gaan we daarvoor doen?

Inventarisatie VAB-locaties

Door bureau Beeck wordt in 2021 een onderzoek uitgevoerd naar de VAB-locaties en ontwikkelmogelijkheden in onze gemeente. Dat onderzoek geeft inzicht in de omvang van de problematiek en biedt bouwstenen voor mogelijke oplossingen. Op basis van deze bouwstenen worden in overleg met betrokken eigenaren locatiegerichte oplossingen ontwikkeld.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2022. In 2021 vind het grootste deel van de invoering plaats. Vanaf 1 januari 2022 tot 1 juli 2022 werken we al zoveel mogelijk in de geest van de Omgevingswet. Door het uitstel loopt een aantal invoeringsactiviteiten door in 2022. Het gaat dan om:

- het testen van de nieuwe werkprocessen. Dit doen we al in 2021, maar dit loopt door in 2022;
- het testen en aanpassen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de gemeentelijke software;
- het maken van vragenbomen (soort vergunningencheck) voor onze top 10-activiteiten (zoals de aanvraag voor het kappen van een boom). Dit willen we in het eerste kwartaal van 2022 afronden, zodat we daarna nog de tijd hebben om dit te testen.
- borging in de organisatie van het werken volgens de Omgevingswet;
- vaardigheidstrainingen. De trainingen basiskennis worden in 2021 afgerond. In 2021 wordt ook een start gemaakt met de vaardigheidstrainingen, dit loopt door in 2022;
- het opstellen van het participatiebeleid.

Door het uitstel schuiven de volgende werkzaamheden door naar 2022:

- de verdiepingsopleidingen voor onze medewerkers. Deze kunnen het beste zo kort mogelijk op de inwerkingtreding plaatsvinden;
- het vaststellen van de legesverordening op basis van de Omgevingswet. De voorbereiding hiervoor start al wel in 2021;
- het vaststellen van de aangepaste verordeningen, de voorbereidingen starten al wel in 2021;
- het kantelmoment voor het niet meer aannemen van bestemmingsplanprocedures voor nieuwbouwprojecten schuift een half jaar door (naar 1 januari 2022);
- de communicatiecampagnes voor onze inwoners en ondernemers.

Ook de voorbereidingen voor het omgevingsplan lopen door in 2022. Vanaf 1 juli 2022 hebben we een tijdelijk omgevingsplan. Maar uiterlijk 31 december 2029 moet er een omgevingsplan nieuwe stijl (een omgevingsplan dat volledig voldoet aan de Omgevingswet) zijn. Het plan van aanpak (transitieplan) hiervoor maken we in 2022 af en leggen we dan ter besluitvorming voor. Daarna volgt uitvoering van dit plan van aanpak.

Het kan zijn dat het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) op 1 juli 2022 nog niet helemaal op orde is. Naast het DSO moeten we dan werken met tijdelijke alternatieve maatregelen. Als dit zo is, moeten wij deze in het laatste kwartaal van 2021 en in de eerste helft van 2022 invoeren en testen. Ook moeten medewerkers hiermee oefenen.

In de eerste helft van 2022 komt er een nazorgplan. In dit plan staat hoe we de invoering van en het werken met de Omgevingswet na 1 juli 2022 kunnen doorontwikkelen.

Voor de invoering van de Omgevingswet is een invoeringsbudget beschikbaar gesteld van bijna 1 miljoen euro over de jaren 2017 t/m 2021. Uit dit invoeringsbudget zijn/worden onder andere de omgevingsvisie, het transitieplan omgevingsplan, de opleidingen, de implementatie van de digitaliseringskant (plansoftware, vergunningen-, toezicht- en handhavingssysteem, DSO, toepasbare regels/vragenbomen top 10-activiteiten en diverse koppelingen) en communicatie-activiteiten betaald. Vanwege uitstel van de Omgevingswet is het de bedoeling het restant van het invoeringsbudget over te hevelen naar 2022.

Ook voor de structurele effecten is al een en ander geborgd:

- 2 fte voor functioneel beheer;
- structureel € 130.000 voor beheer van het DSO, de bruidsschat, koppelingen en dergelijke;
- structureel budget voor het opstellen van het omgevingsplan nieuwe stijl (circa € 50.000 structureel);
- € 100.000 structureel voor invulling (nieuw) beleid.

Portefeuillehouder: Jan-Willem Stoop

Toezicht en handhaving

In 2020 is het vernieuwde VTH beleid 2020-2024 vastgesteld door het college. jaarlijks wordt het VTH-beleid doorvertaald in een integraal uitvoeringsprogramma voor VTH. Zo ook in het jaar 2022.

Portefeuillehouder: Gert de Kok, Jan-Willem Stoop

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Reguliere procedure omgevingsvergunning: gemiddelde doorlooptijd vergunningverlening (in weken)		7,0	7,0

Wat gaat het kosten?

Tabel Prg.3-2

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Versterken vrijetijdseconomie	499.642	937.605	477.597	477.943	477.754	483.147
Versterken economische structuur	278.831	280.461	221.976	223.916	223.840	223.754
Ruimte	1.289.879	1.756.030	1.043.941	1.060.286	1.062.768	1.052.478
Wonen	4.038.586	4.814.795	6.977.265	3.075.767	2.027.300	893.936
Duurzaamheid	3.975.960	3.779.189	3.033.950	2.991.511	2.969.343	2.959.507
Leefomgeving	1.410.568	1.607.032	1.770.667	1.459.076	1.322.320	1.337.521
Totaal lasten	11.493.466	13.175.112	13.525.397	9.288.499	8.083.325	6.950.343
Versterken vrijetijdseconomie	190.240	227.368	231.580	231.580	231.580	231.580
Versterken economische structuur	664.393	45.776	36.338	36.338	29.488	29.488
Ruimte	14.438	5.350	20.631	20.631	20.631	20.631
Wonen	3.647.151	4.702.617	7.543.540	2.368.643	1.771.218	274.712
Duurzaamheid	3.940.487	3.678.067	3.569.580	3.561.096	3.554.446	3.540.642
Leefomgeving	851.917	1.047.180	1.299.078	929.078	602.373	602.373
Totaal baten	9.308.626	9.706.358	12.700.748	7.147.367	6.209.737	4.699.427
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	2.184.840	3.468.755	824.649	2.141.132	1.873.588	2.250.915
Saldo mutaties reserves	-717.382	-1.059.577	1.239.770	-39.719	277.548	-69.094
Saldo van baten en lasten	1.467.458	2.409.178	2.064.418	2.101.413	2.151.136	2.181.821

4. Sociaal domein

Inleiding

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:

We hebben een inclusieve samenleving, waarbij iedereen ongeacht leeftijd, sociale klasse, afkomst of beperking, in de gemeente Drimmelen mee kan doen aan activiteiten op het gebied van onderwijs, werk, sport en ontmoeting, zorg en welzijn. Iedereen neemt hierbij zijn eigen verantwoordelijkheid en ondersteunt de mensen in zijn omgeving. Mensen die het niet redden met hulp van mensen uit hun omgeving of algemene voorzieningen, krijgen ondersteuning van de gemeente.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

Drimmelen is een gemeenschap waar mensen naar elkaar omkijken en waar we er samen voor zorgen dat iedereen mee kan doen aan alles wat een samenleving maakt. Om dat in de toekomst ook zo te houden, willen we stevig inzetten op preventie en innovatie binnen alle onderdelen. Sport en cultuur met sportieve en culturele evenementen zijn belangrijke dragers van een gezonde, gelukkige en vitale samenleving. We willen een relatie leggen met de ambities in het sociale domein. Onze buurthuizen dragen bij aan ontmoeten, meedoen en gezelligheid. Het stimuleren van sport, ontmoeten, cultuur en hiervoor ruimten faciliteren die zo optimaal mogelijk benut worden. De gemeente richt zich primair op breedtesport en faciliteert evenementen.

Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Opgroeien en opvoeden
2. Zorg voor kwetsbare burgers
3. Participatie door werk en maatschappelijke inzet
4. Sport en bewegen
5. Sociaal culturele accommodaties.

4.1 Opgroeien en opvoeden

De gemeenteraad heeft begin 2021 de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek naar "jeugdhulp onder de loep Drimmelen" overgenomen. Een van de aanbevelingen betreft het uitwerken van beleid, uitvoering en financiering in drie delen: voorliggende voorzieningen en preventie, toegang tot jeugdhulp en inzet gespecialiseerde jeugdhulp.

De programmabegroting 2022 is de laatste van deze coalitieperiode. Het is

daarom niet wenselijk om de opzet van programma 4.1 aan te passen. We zullen dit doen vanaf de nieuwe coalitieperiode bij de begroting 2023.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen gelijke onderwijskansen

Het bevorderen van gelijke onderwijskansen voor alle jongeren, zodat zij minimaal een startkwalificatie (= een havo-, vwo- of mbo-diploma vanaf niveau 2) behalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitbreiden Integrale Kind Centra

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 staan de uitgangspunten voor de vorming van de Integrale Kind Centra (IKC) in de gemeente Drimmelen. Bij een Integraal Kind Centrum staat de ontwikkeling van kinderen centraal. Onderwijs en kinderopvang werken samen aan een doorgaande leerlijn. Op basis van de uitgangspunten blijven het onderwijs en de kinderopvang in 2022 werken aan de verdere ontwikkeling van IKC's in Drimmelen. Tevens zijn we voortvarend gestart met de voorbereiding van nieuwbouw IKC De Stuifhoek in Made. Daar wordt in 2022 verder aan gewerkt, gericht op een opening van de school in 2023/2024.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Verder terugdringen van schoolverzuim en -uitval in nauwe samenwerking met RBL (Regionaal Bureau Leren)

We financieren het RBL voor de uitvoering van de leerplichttaken. Voor 2022 heeft het RBL hiervoor de volgende speerpunten vastgesteld:

- Thuiszitters: geen enkel kind zit langer dan drie maanden thuis zonder een passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Een sluitende thuiszittersaanpak past bij de ambitie om te komen tot een kanteling van leerplicht naar leerrecht, wat staat voor meer aandacht voor preventie van schooluitval en schoolverzuim.
- Sluitend regionaal vangnet voor jongeren van 12 tot 23 jaar: het RBL, onderwijs, sociaal domein en alle andere partners in de verzuimketen spannen zich in om het recht op onderwijs voor alle jongeren te waarborgen. Daarmee wordt geprobeerd jongeren zoveel mogelijk de kans te bieden om een startkwalificatie te behalen.
- Overstap onderwijs (aansluiting po en vo, aansluiting vo en mbo en overstap mbo-mbo): de uitval rond de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs en in het eerste jaar van het mbo is nog te hoog. Het doel is om door een gezamenlijke inspanning van gemeenten, het onderwijs, de leerlingen en ouders te komen tot een weloverwogen keuze voor vervolgopleidingen.
- Aanpak oud-voortijdig schoolverlaters: jongeren die in een eerder schooljaar het onderwijs voortijdig hebben verlaten en hun werk dreigen

te verliezen of geen werk hebben, zijn oud-vsv'er. Het RBL brengt deze jongeren in beeld om hen samen met de ketenpartners een beter perspectief te bieden. Onder meer via de NEET-aanpak (Not in Education, Employment or Training). In dit project worden jongeren tussen de 18 en 23 jaar zonder werk, onderwijs, startkwalificatie en uitkering benaderd door middel van huisbezoeken. Het bezoek heeft tot doel om jongeren terug naar school, dus naar een startkwalificatie of naar arbeid te begeleiden.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Vergroten bereik voor- en vroegschoolse educatie

De gemeente ontvangt extra middelen van het Rijk voor voor- en vroegschoolse educatie (vve). We helpen kinderen met een taalachterstand in de kinderopvang en peuterwerk. Zo krijgen ze een betere start in het basisonderwijs. De gemeenteraad stelde begin 2020 een nieuw beleidsplan vast. Hierin verwerkten we de aanbevelingen van de Onderwijsinspectie en de veranderingen van het landelijke vve-beleid. Zo krijgen kinderen meer uren vve-begeleiding: 16 uur per week in plaats van de huidige 10 uur. Tevens geldt er een verplichte HBO-er voor de kinderopvangorganisaties die VVE aanbieden. In 2022 richten we ons met name op het verbeteren van het netwerk rondom de VVE-kinderen en het inpassen van de verplichte HBO-er. De kinderopvangorganisatie Kibeo is voornemens om ook in Wagenberg weer VVE aan te gaan bieden.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Wat willen we bereiken?

Onderwijs faciliteren

Het onderwijs in de gemeente in nauw overleg met het werkveld op een goede wijze faciliteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting binnen haar grenzen op het terrein van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging. In 2020 startten we met de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2020-2023, nadat de gemeenteraad het plan voorjaar 2020 had vastgesteld. Belangrijkste actiepunten zijn de zaken voortvloeiend uit de Visie Made (nieuwbouw voor De Stuifhoek en daarna Den Duin) en de verdere uitvoering van de Integrale Kindcentra (IKC's). Daarnaast verkennen we de mogelijkheden tot de samenwerking tussen Openbaar en Bijzonder onderwijs in Terheijden op basis van de Visie Terheijden en maken we hierover in 2022 keuzes.

Begin dit jaar heeft het Rijk ventilatiesubsidie voor scholen beschikbaar gesteld. Onlangs is de tweede subsidietranche ingegaan. Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen (SKOD) verwacht een subsidieaanvraag te doen voor nog 2 scholen. Daarbij is naar verwachting een bijdrage van de gemeente nodig om de gehele casus haalbaar te maken. Een nadere uitwerking volgt later.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Verbreiding natuur- en cultuureducatie

Natuur- en cultuureducatie is belangrijk binnen het onderwijs en een bezoek aan de Biesbosch hoort daarbij. Dit staat opgenomen in het coalitieakkoord. De meeste basisscholen in Drimmelen nemen deel aan het zogenaamde Schoolbootproject, waarbij iedere groep 6 een bezoek brengt aan de Biesbosch en een educatief programma volgt. Vanwege de coronamaatregelen is in 2021 geen gebruik gemaakt van dit project. In 2022 geven we hieraan weer uitvoering en vragen we de scholen een bezoek te brengen aan de Biesbosch. Daarnaast promoten we als gemeente zogenaamde groene schoolpleinen, zoals bij basisschool De Windhoek in Terheijden al is gerealiseerd. In samenwerking met de groenpartners zetten we in 2022 de extra middelen voor vergroening schoolpleinen in.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Wat willen we bereiken?

Ouderen en kinderen helpen in het zelfstandig oplossen van problemen

Ouderen en kinderen helpen in het zelfstandig oplossen van uiteenlopende problemen waardoor de instroom van jongeren in de geïndiceerde jeugdzorg zoveel mogelijk wordt beperkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Beheersing kosten jeugdzorg

De gemeente Drimmelen maakt onderdeel uit van de samenwerkingsregio jeugdzorg West-Brabant Oost (WBO). Binnen deze regio maken we samen beleid en regelen we de inkoop van de specialistische jeugdzorg volgens de in 2020 door de gemeenteraad vastgestelde kaders. De vraag naar jeugdzorg blijft groot en de druk op budgetten hoog. Daarom zijn we medio 2020 gestart met de Taskforce jeugd in samenwerking met gemeente Geertruidenberg. We zijn immers gezamenlijk verantwoordelijk voor de toegang van jeugdzorg, het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). De opdracht aan de Taskforce is om lokale beheersmaatregelen in te zetten, in aanvulling op de regionale beheersmaatregelen. Het doel is om kwalitatief goede jeugdzorg te blijven bieden aan jeugdigen in onze gemeenten die dat nodig hebben. Maar hierbij de groei van de kosten voor de niet vrij toegankelijke jeugdzorg te beperken.

De jeugdzorg bevindt zich in een belangrijke fase. We ontvangen extra middelen van het rijk voor de jeugdzorg onder voorwaarde van medewerking aan de transformatie van de jeugdzorg. Deze hervorming sluit aan bij de Taskforce en de regionale beheersmaatregelen. Daarnaast gaan we vanaf 2022 extra inzetten op versterking van de zogenaamde voorkant (preventie) om zo te besparen op dure zorg en te voldoen aan de landelijke transformatieopdracht. Dit doen we door continuering en verruiming van de inzet van een praktijkondersteuner jeugd bij de huisarts, uitbreiding formatie jongerenwerk, versteviging van het CJG voor wachtlijstbeheer, extra inzet CJG voor de samenwerking met de scholen in Drimmelen. Voor het laatste onderdeel zetten we de extra Rijksmiddelen NPO

(Nationaal Plan Onderwijs) in met als doel normalisering van de zorgvragen en het beter toerusten van de scholen om proactief te kunnen handelen.

Per 1 januari 2022 vindt een verandering plaats in het woonplaatsbeginsel. De wijziging heeft alleen (financieel) effect op jeugdigen met een vorm van verblijf. Pas begin 2022 kunnen we zien wat het (financiële) effect werkelijk zal zijn van deze wijziging. Voor de persoonsgebonden budgetten (PGB) wordt een systeemwijziging doorgevoerd (invoering PGB2.0) wat tot meer werk gaat leiden voor onze gemeente, maar wel zorgt voor meer inzicht. In 2022 zal hard gewerkt gaan worden aan het vormgeven van de nieuwe inkoop die gaat gelden vanaf 1-1-2023. Wij vinden het belangrijk om hier stevig op in te zetten omdat dit een belangrijk sturingsmechanisme is. Daarnaast wordt in jeugdzorgregio WBO geïnvesteerd in de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Met de Norm voor Opdrachtgeverschap kunnen gemeenten in de regio, samen met regionale partners, werken aan de ambitie(s) om voor hun inwoners betaalbare, duurzame en kwalitatief goede zorg en ondersteuning mogelijk te maken die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van jeugdigen, ouders en gezin. In regio WBO wordt deze opgave gekoppeld aan het projectplan inkoop 2023. Tevens wordt de toegang verder versterkt. Met verdere doorontwikkeling van het Jeugd Advies Team (JAT), de Spoed Eisende Zorg (SEZ) en het verder vormgeven van de (regionale) expertise functie geven we de transitie verder vorm en maken we een duidelijke kwaliteitsslag.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Doorontwikkeling CJG

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Drimmelen-Geertruidenberg is sinds 2020 een Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Het CJG is hiermee als organisatie klaar voor de toekomst. Er is continuïteit van hulp en ondersteuning met als uitgangspunt: één gezin, één plan, één regisseur. Naar verwachting gaat de opgerichte Taskforce Jeugd (financiële) effecten bereiken. Op basis van voortgangsrapportages rapporteren we de voortgang. We werken aan de zichtbaarheid en bekendheid van het CJG door verbetering van de website en het versterken van de samenwerking tussen het CJG, huisartsen, consultatiebureaus en onderwijs. Per 2022 wordt het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet van kracht en heeft het CJG een nieuwe registratiesysteem. De voorbereidingen zijn in volle gang.

In de Gemeenschappelijke Regeling staat opgenomen om de verdeling financiële bijdrage gemeenten (nu 50-50 voor Drimmelen en Geertruidenberg) na twee jaar te evalueren. Met de vaststelling van de CJG begroting 2022 kiest het CJG bestuur ervoor om de evaluatie door te schuiven naar medio 2022. De evaluatie kan leiden tot een aanpassing van de financiële verdeling.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Uitvoering jeugd- en jongerenbeleid

We voeren de beleidsnota Jeugd- en jongerenbeleid 2018-2021 ook in 2022 uit. Na de gemeenteraadsverkiezingen gaan we in 2022 aan de slag met actualisatie van het beleidsplan. Hierin nemen we in ieder geval de impact van corona op

jongeren en de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek mee. In 2022 wordt de extra inzet jongerenwerk gecontinueerd, zodat er meer ruimte is voor activiteiten en coaching van jongeren. Ook het eenzaamheidsproject The social zone wordt voortgezet. In 2022 krijgt de participatie van jongeren de nodige aandacht. Jeugdigen en jongeren in onze gemeente moeten zich kunnen ontplooiën en mee kunnen doen in de samenleving. Zo groeien ze op tot zelfstandige volwassenen die hun steentje bijdragen aan de maatschappij. We vinden het daarom belangrijk jongeren te betrekken bij ontwikkelingen in de gemeente. Het is aan het onderwijs om participatie structureel te borgen in het lesprogramma. Voor de basisscholen bieden wij het programma "Democracity" aan. Samen met het Dongemond College Made organiseren we in 2022 wederom de jongeren gemeenteraadsdag. Ook reiken we het jeugdlintje uit aan jonge helden in onze gemeente.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Uitvoering Veilig Thuis

Samen met 18 gemeenten in West-Brabant zorgen we sinds 2015 voor de organisatie van Veilig thuis West-Brabant. In 2022 geven we verder uitvoering aan de Gemeenschappelijke Regeling Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA). In deze GR is de samenwerking van de gemeenten in West-Brabant vastgelegd ten aanzien van: Veilig Thuis, Regionaal meldpunt Crisiszorg, Vrouwenopvang en programma Geweld Hoort Nergens Thuis. We willen de bereidheid tot het melden bij vermoedens van geweld verhogen door voorlichting, het werken met aandachtsfunctionarissen en het uitvoeren van de meldcode. Ook het onderwijs heeft een belangrijke taak in het signaleren van onveilige opgroeisituaties en het hanteren van de meldcode. Vanaf 2022 zetten we hier tijdelijk op in door extra jeugdprofessionals CJG bij de scholen in Drimmelen.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Aantal vve-leerlingen (voor- en voerschoolse educatie)	42	30	40
Percentage doorverwijzingen door huisartsen	42	37	37

4.2 Zorg voor kwetsbare burgers

Wat willen we bereiken?

Helpen bij het terugdringen van schulden

Helpen bij het terugdringen van schulden waarbij de eigen verantwoordelijkheid van mensen voorop staat.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening

De gemeenteraad stelde begin 2019 het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening vast. Vanaf dat moment geven we uitvoering aan dit plan. Zo

bieden we abonnementen aan voor minima voor sport en bibliotheek. Voor 2022 voeren we het plan verder uit. Zo verhuist het lokale uitdeelpunt van de voedselbank naar een andere locatie om de continuïteit te waarborgen. Verder voeren we het communicatieplan uit om zo nog meer inwoners te bereiken met onze voorzieningen. We monitoren de resultaten van de ingezette maatregelen en hebben aandacht voor de armoedeval.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning van mensen

Door ondersteuning kunnen mensen zich beter redden en hebben ze een betere kwaliteit van leven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanpak eenzaamheid

De aanpak van eenzaamheid is een van de speerpunten uit het project Geluk en maakt onderdeel uit van de uitvoering aan het ondertekende landelijke actieprogramma Een tegen eenzaamheid. In 2021 ontvingen we coronagelden van het Rijk om eenzaamheid onder ouderen tegen te gaan en kwetsbare groepen te begeleiden. In overleg met de werkgroep eenzaamheid zetten we in op extra activiteiten, zoals een groot (kunst-) project tijdens de week van de eenzaamheid en extra aandacht voor het herstarten van diverse mogelijkheden tot ontmoeting. Daarnaast verlengden we de pilot Huiskamers met 2 jaar, tot en met 2022. Hierdoor is laagdrempelige ontmoeting in Terheijden en Lage Zwaluwe mogelijk.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Aanpak laaggeletterdheid

Taal is één van de belangrijkste voorwaarden om mee te kunnen doen. In het coalitieakkoord Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! is de aanpak van laaggeletterdheid als speerpunt opgenomen. Daarom tekenden we met alle lokale partners een intentieovereenkomst om samen laaggeletterdheid aan te pakken. De acties waar we in 2020 en 2021 mee startten, zoals scholing medewerkers en partners bij het herkennen van laaggeletterdheid, afnemen van taaltoetsen om inwoners verder te helpen bij de Nederlandse taal en een gratis bibliotheekabonnement voor minima in Drimmelen, krijgen in 2022 een vervolg. Ook stelden we een regionaal plan laaggeletterdheid op met een aantal gemeenten in West-Brabant. Hierin zijn ook activiteiten opgenomen die aansluiten bij onze lokale agenda, zoals het aanstellen van een regionale taalcoördinator als aanjager en aanspreekpunt en het inzetten op taal voor werkgevers en -nemers.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Algemene voorzieningen realiseren

De pilot Huiskamers verlengden we met 2 jaar, tot en met 2022. Door corona heeft de pilot in 2020-2021 onvoldoende kans van slagen gehad en was gezellig samenzijn en meedoen niet mogelijk. Door de verlenging is laagdrempelige

ontmoeting in Terheijden en Lage Zwaluwe mogelijk en hoeven geen maatwerkvoorzieningen voor dagbesteding verstrekt te worden aan inwoners van die dorpen. Surplus zet hierbij in op aantrekkelijke activiteiten voor de bezoekers en actieve communicatie. Als de pilot slaagt, werken we in 2022 een plan uit voor verbreding van de algemene voorzieningen voor dagbesteding naar alle kernen in Drimmelen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Consequenties abonnementstarief

Het abonnementstarief zorgt vanaf de invoering in 2019 voor extra aanvragen voor Hulp bij het Huishouden en woon- en vervoersvoorzieningen. Het aantal aanvragen heeft zich iets gestabiliseerd, wellicht ook door corona. Maar de lage eigen bijdrage blijft ervoor zorgen dat inwoners minder snel zelf oplossingen voor hun beperkingen zoeken en er meer mensen een beroep doen op de Wmo. Vanzelfsprekend blijven we de Wmo-aanvragen kritisch bekijken en blijven we zoeken naar alternatieven. Zo kijken we samen met SWO naar mogelijkheden om cliëntondersteuning eerder in te schakelen, waarbij vooral gekeken wordt naar de inzet van algemene en voorliggende voorzieningen in plaats van Wmo-maatwerkvoorzieningen. Ook zoeken we naar aanpassingen van het normenkader voor Hulp bij het Huishouden om zo winst te kunnen behalen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Vanaf 2022 zijn alle gemeenten zelf verantwoordelijk voor beschermd wonen in plaats van de centrumgemeenten. De middelen worden vanaf 2023 herverdeeld over de gemeenten, gefaseerd over een periode van tien jaar. De gemeenten in de regio Breda hebben vooruitlopend hierop vanaf 1 januari 2021 gezamenlijk de verantwoordelijkheid genomen voor beschermd wonen.

De gemeenten in de regio hebben in 2021 een regionaal beleidskader beschermd wonen voor de periode 2021-2025 vastgesteld. Op basis hiervan wordt beschermd wonen vanaf 2022 ingekocht. Ook is een (lichte) gemeenschappelijke regeling opgesteld waarin de samenwerking juridisch wordt geborgd. Deze regeling heeft zowel betrekking op de inkoop van als de toegang tot de voorzieningen. Het jaar 2022 staat in het teken van de implementatie van het beleid. De bedoeling van de doordecentralisatie is dat mensen met psychiatrische en sociaal-maatschappelijke problemen zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en meedoen.

De gezamenlijke regionale begroting voor beschermd wonen 2022 is budgetneutraal, maar er blijven onzekerheden en financiële risico's voor de gemeente Drimmelen.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Huisvesting, inburgering en re-integratie statushouders

Vanaf 1 januari 2022 start de nieuwe Wet Inburgering. De regie komt bij de gemeente te liggen. Het is belangrijk om statushouders vanaf de start te begeleiden bij taal en werk, zodat ze snel mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkoop van inburgering

en begeleiding van statushouders. De gemeenteraad stelde medio 2021 het beleidskader voor de verandering van inburgering vast, dat de basis vormt voor de uitvoering per 2022. De gemeenteraad heeft een tweetal moties vastgesteld. Een motie gericht op het afgeven van een krachtig signaal aan de Rijksoverheid, dat er voldoende financiële middelen beschikbaar moeten zijn voor de uitvoering van deze nieuwe taak. We hebben deze boodschap samen met de Dongemondgemeenten overgebracht aan de overheid.

De andere motie betreft de huisvestingstaakstelling statushouders. We zijn verantwoordelijk voor het huisvesten van statushouders. We hebben nog steeds een achterstand in deze taakstelling. De gemeenteraad heeft met de motie opdracht gegeven om in gesprek te gaan met de Provincie over de achterstanden met het doel om deze achterstand te laten vervallen. In 2022 zal duidelijk worden hoe we de uitkomsten van het overleg moeten gaan vertalen. Naast de reguliere huisvesting is door de mondiale ontwikkelingen landelijk behoefte aan additionele locaties ten behoeve van opvang van asielzoekers dan wel huisvesting van statushouders. Aan iedere gemeente is de vraag gesteld of er locaties beschikbaar zijn om deze personen te huisvesten.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Ontwikkelingen Hulp bij het huishouden

Hulp bij het Huishouden (HbH) is een maatwerkvoorziening en valt onder het abonnementstarief Wmo. We zien groei in de aanvragen en kosten. Hoewel de coronacrisis de groei afvlakt, verwachten we dat de groei doorzet. Door de invoering van het abonnementstarief is de financiële drempel om hulp aan te vragen weggevallen. Daarom bekijken we aanvragen kritisch en zoeken ook naar alternatieven. Door vergrijzing en het langer thuis blijven wonen van oudere inwoners zal de vraag echter toenemen. In 2021 ging een nieuw contract HbH in. De AMvB Reële prijs Wmo leidt tot hogere tarieven. We zoeken, samen met de gemeenten Altena en Geertruidenberg, naar mogelijkheden om de kosten te beheersen, onder andere door innovatie en aanpassing van het normenkader.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Realiseren van een inclusieve samenleving

We werken aan een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. Dit noemen we een inclusieve samenleving. Samen met de stuurgroep, waarin WWZ en Wmo Drimmelen deelnemen, het interne team inclusie (waarin alle afdelingen vertegenwoordigd zijn), samenwerkingspartners in de gemeente en ervaringsdeskundigen maken we een uitvoeringsprogramma voor 2021 en 2022. Hierin staan acties genoemd die we de komende periode uitvoeren om te zorgen dat iedereen ook echt mee kan doen. De thema's zijn: bewustwording, sociale toegankelijkheid/communicatie, fysieke toegankelijkheid, vervoer/mobiliteit, thuis, onderwijs/ontwikkeling, welzijn/gezondheidszorg/ondersteuning, werk/inkomen, vrije tijd/sport/recreatie/cultuur. Hierbij zorgen we voor duidelijke communicatie, het delen van goede voorbeelden en bewustwording voor iedereen, zowel intern als extern.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker

Uitvoering beleidsplan sociaal domein

De gemeenteraad stelde begin 2019 de beleidsnota Sociaal Domein vast voor de periode 2019-2023. Een van de onderdelen is het werken met procesregie om in complexe situaties tot één aanpak te komen: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Begin juni 2020 is een procesregisseur gestart in de vorm van een pilot. De pilot is geslaagd en sinds 1 april 2021 is een procesregisseur toegevoegd aan het team dat zorgdraagt voor de uitvoering van de gemeentelijke taken in het Sociaal domein. Daarnaast werken we in 2022 aan vernieuwing van de werkafspraken over privacy, verbetering van cliëntondersteuning en aanscherping van de Toegang tot het Sociaal domein. Als de pilot Huiskamers slaagt, werken we een plan uit voor de start van algemene voorzieningen voor dagbesteding in iedere kern.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitemaker, Jürgen Vissers

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van een gezonde leefstijl

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid

Met ingang van 2019 hebben we een nieuwe beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid. In 2022 geven we verder uitvoering aan de nota. Speerpunten zijn het tegengaan van roken, alcohol- en drugsgebruik onder jongeren. We stimuleren een gezonde leefstijl van zowel jong als oud. Eenzaamheid en kwetsbaarheid onder ouderen willen we voorkomen. We hebben extra aandacht voor ondersteuning bij het omgaan met dementie. Extra aandachtspunt voor 2022 is de uitvoering van het nieuwe lokale preventieakkoord. Hierin nemen we ook nieuwe inzichten van de impact van corona op de gezondheid van onze inwoners mee. Daarnaast geven we uitvoering aan een nieuw preventieplan alcohol en drugs. Verder continueren we de inzet van de buurtsportcoaches.

Portefeuillehouder: Jürgen Vissers

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Bekendheid onafhankelijke cliëntondersteuning	geen gegevens	5	5
Afname aantal inwoners in traject schuldhulpverlening schuldhulpverlening	55	65	60
Percentage overgewicht jongeren	niet beschikbaar	10	10
Percentage roken jongeren	4	2	2
Percentage problematisch alcoholgebruik jongeren	10	4	4
Percentage jongeren dat te weinig sport en beweegt (semi-inactief/inactief)	53	40	40

4.3 Participatie door werk en maatschappelijke inzet

Wat willen we bereiken?

Bevorderen dat mensen die nog niet in staat zijn tot betaald werk, vrijwilligerswerk gaan doen.

Dit doen we zodat iedereen actief een bijdrage levert aan de samenleving en meedoet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren en faciliteren dat mensen met een uitkering participeren door te werken of vrijwilligerswerk te doen

Het doel van de Participatiewet is mensen met een uitkering weer aan het werk te krijgen, ook mensen met een arbeidsbeperking. Veel mensen met een uitkering hebben een tussenstap nodig in de vorm van opleiding, werkervaring of vrijwilligerswerk om, in ieder geval gedeeltelijk, weer aan de slag te kunnen. We begeleiden hen naar betaald werk, werkervaringsplekken of vrijwilligerswerk. En als het nodig is, zetten we loonkostensubsidie in. Voor sommigen is betaald werk niet meer mogelijk en is vrijwilligerswerk het maximaal haalbare. Voor een beperkte groep mensen met een uitkering is zelfs vrijwilligerswerk (nog) niet haalbaar. De werkmakelaars van de gemeente zorgen voor de begeleiding, zoveel mogelijk naar werk. We werken ook samen met MidZuid. Zij gaan bij werkgevers in de regio actief op zoek naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen die een uitkering ontvangt en hiertoe in staat is, levert een wederdienst door bijvoorbeeld werk of als dat nog niet mogelijk is door vrijwilligerswerk. De gevolgen van de Coronacrisis lijken, zeker ook door de aanvullende maatregelen, mee te vallen. Naar verwachting vallen enkele ondernemers, na afloop van deze maatregelen, terug op het vangnet van de Participatiewet. Naast ondersteuning bij levensonderhoud zetten we in op re-integratie en omscholing voor de Tozo doelgroep, te weten de zelfstandig ondernemers.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Wat willen we bereiken?

Bevorderen dat mensen met en zonder arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers aan het werk gaan

We gaan dit doen, waar nodig met begeleiding en inzet van instrumenten, zodat ze bij reguliere werkgevers aan het werk gaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren extra arbeidsplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking

Om inwoners met een beperking te helpen bij het vinden van werk geven we loonkostensubsidie aan de werkgever. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van deze regeling blijft stijgen. Het aantal banen voor inwoners met een beperking

blijft ook in de gemeente Drimmelen stijgen. We stimuleren dit als gemeente samen met onder andere het bedrijsvennetwerk Drimmelen. Er wordt ook nauw samengewerkt met het werkbedrijf MidZuid die door de Dongemond gemeenten is opgericht om de Wet Sociale Werkvoorziening uit te voeren. Daarnaast is MidZuid een partner in de uitvoering van re-integratie trajecten voor de Participatiewet.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Uitvoeren beschut werken

De gemeente Drimmelen heeft een opdracht om elk jaar het aantal plekken voor beschut werk gefaseerd uit te breiden. Instroom in de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) is niet meer mogelijk. Beschut werk biedt een beschermende werkomgeving voor inwoners die extra begeleiding nodig hebben. MidZuid voert dit voor Drimmelen uit.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Wat willen we bereiken?

De instroom van mensen in de participatiewet, daar waar mogelijk en nodig, beperken en misbruik en oneigenlijke gebruik van uitkeringen voorkomen en aanpakken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fraude

Ook in 2022 houden we ons bezig met het voorkomen, opsporen en bestraffen van uitkeringsfraude. We informeren aanvragers van een Participatie-uitkering uitgebreid over hun rechten en plichten bij de verplichte workshops. Zo is vanaf de start duidelijk wat de aanvrager van de gemeente kan verwachten en wat wij van de aanvrager mogen verwachten. Fraude wordt in het hele Sociaal domein bestreden door de door het college aangewezen toezichthouders.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Aantal plaatsen beschut werken	6	7	8
Aantal loonkostensubsidie	28	35	42
Aantal Wsw-ers	56	61	54

4.4 Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Meedoen aan sport, cultuur en ontmoeting stimuleren en faciliteren

Stimuleren en faciliteren van deelname aan sport en bewegen en realisatie van toegankelijke en duurzame sportaccommodaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren beleidsnota sport

De Raad heeft op 1 juli 2021 de nieuwe nota Sport- en beweegbeleid 2021-2024 vastgesteld. Het medio 2020 vastgestelde lokale Sportakkoord en het preventieakkoord Kernegezond Drimmelen uit 2021 maken daar integraal onderdeel van uit. Voor de uitvoering van beide akkoorden ontvangen we voor 2022 middelen van het Rijk. De sportnota verankert de goede reeds bestaande initiatieven en geeft een stimulans aan sport en bewegen voor kinderen/jongeren, ouderen en mensen met een beperking.

Het bestaande aanjaagbudget zetten we in om brede sportstimulering te realiseren. Ook de zogenaamde natte gymles (les voor de basisschoolleerlingen in het zwembad) gaat door. Sjors Sportief biedt in 2022 kinderen opnieuw activiteiten aan om kennis te maken met sport en cultuur. Voor de doelgroep ouderen bieden we vanaf medio 2021 een vergelijkbaar programma aan met Max Vitaal. Iedereen moet mee kunnen doen aan sport en cultuur. Voor sommige doelgroepen bieden we extra regelingen aan, zoals sport en cultuur voor statushouders en minima en zwemlessen voor kinderen van minima.

Uit het oogpunt van duurzaamheid en energiebesparing bestaat bij de buitensportverenigingen in onze gemeente de vraag naar toepassing van LED veldverlichting. De LED-verlichting zorgt bij de verenigingen tot een lagere energierekening waardoor het mogelijk is om een deel van de investeringskosten bij de vereniging als gebruiksvergoeding in rekening te brengen. Hiermee is de investering budgettair neutraal. De uitvoering start eind 2021 en wordt afgerond in 2022.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Percentage jeugdleden sportverenigingen *	41	40	39
Aantal deelnemers SjorsSportief en -creatief	419	425	425
Aantal kinderen dat na Sjors sportief en -creatief lid wordt van club/vereniging **	65	90	90

* per 1-1-2021 zijn er 4669 jongeren <18 jaar in de gemeente en zijn 1813 jongeren lid van een sportvereniging

** stabilisatie vanwege corona

4.5 Sociaal culturele accommodaties

Wat willen we bereiken?

De gemeenschapshuizen zijn voor iedereen toegankelijk en duurzaam, daarnaast worden ze multifunctioneel en optimaal gebruikt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren accommodatiebeleid

De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. We voeren in 2022 de actiepunten verder uit. We werken

aan het opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsplan voor de maatschappelijke accommodaties in Wagenberg. Met het doel om deze accommodaties nog beter te laten gebruiken door inwoners en organisaties. We gaan met de exploitant van de Zonzeel het gesprek aan over de toekomst van het gemeenschapshuis in Hooge Zwaluwe en betrekken hierbij de sluiting van het Pluspunt na 2022. Dit alles leggen we vast in een uitvoeringsplan multifunctioneel gebruik Hooge Zwaluwe.

Portefeuillehouder: Lieke Schuitmaker

Wat willen we bereiken?

Meedoen aan sport, cultuur en ontmoeting stimuleren en faciliteren

Stimuleren en faciliteren dat iedereen in Drimmelen mee kan doen aan sport, cultuur en ontmoeting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwhal carnaval

In samenwerking met stichting Centrale Bouwhal Drimmelen en de carnavalsstichtingen startten we in 2020 met het gebruik van een bouwhal. De gemeenteraad stelde hiervoor eenmalige middelen beschikbaar. Vanwege de coronamaatregelen is de pilot in 2021 niet gecontinueerd. In overleg met de stichting kijken we naar de mogelijkheden voor 2022. Ook kijken we naar de behoefte en wensen van de verschillende carnavalsverenigingen om zo tot een duurzame oplossing te komen.

Portefeuillehouder: Harry Bakker

Wat gaat het kosten?

Tabel Prg.4-2

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opgroeien en opvoeden	8.724.492	9.638.542	9.720.697	9.236.919	9.152.072	9.215.180
Zorg voor kwetsbare burgers	7.987.001	8.234.035	8.243.026	8.264.821	8.415.268	8.444.364
Participatie door werk en maatschappelijke inzet	8.420.113	7.437.842	6.714.838	6.608.475	6.618.611	6.532.731
Sport en bewegen	1.684.399	1.773.698	1.687.538	1.587.860	1.613.159	1.664.857
Sociaal culturele accommodaties	1.528.793	1.603.483	1.419.303	1.423.331	1.501.649	1.500.895
Totaal lasten	28.344.798	28.687.600	27.785.402	27.121.407	27.300.759	27.358.029
Opgroeien en opvoeden	545.937	672.476	343.377	343.377	343.377	343.377
Zorg voor kwetsbare burgers	224.074	203.715	232.973	249.973	256.973	259.973
Participatie door werk en maatschappelijke inzet	5.625.334	3.880.597	3.290.269	3.450.500	3.463.500	3.496.500
Sport en bewegen	406.986	323.410	322.377	302.377	302.377	302.377
Sociaal culturele accommodaties	300.839	290.233	295.698	265.657	265.657	265.657
Totaal baten	7.103.169	5.370.432	4.484.694	4.611.884	4.631.884	4.667.884
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	21.241.628	23.317.168	23.300.709	22.509.523	22.668.875	22.690.145
Saldo mutaties reserves	-1.223.133	-1.563.994	-637.613	-667.113	-692.655	-660.202
Saldo van baten en lasten	20.018.495	21.753.174	22.663.096	21.842.410	21.976.221	22.029.943

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het gemeentefonds (algemene uitkeringen) en de OZB (lokale heffingen) zijn de grootste onderdelen. Volgens de regels van het BBV (notitie Lokale heffingen) voegen we aan de begroting een Financiële begroting toe. Hier leest u onze baten en lasten met een toelichting. Meer informatie over de belastingen en heffingen vindt u in de paragraaf Lokale heffingen.

Tabel AlgDm-1

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	4.061.178	-464.881	3.596.297	4.631.244	-340.006	4.291.238	5.124.129	-422.960	4.701.169
Algemene uitkeringen	34.927.167	-	34.927.167	35.075.501	-2.161	35.073.340	38.379.063	-4.175	38.374.888
Dividend	46.261	-	46.261	65.931	-	65.931	65.931	-	65.931
Saldo financieringsfunctie	30.979	-152.867	-121.888	-	-126.576	-126.576	-	-176.852	-176.852
Overige algemene dekkingsmiddelen	77.111	167.712	244.823	-	-166.279	-166.279	-	-133.942	-133.942
Onvoorzien	-	-	-	-	-5.000	-5.000	-	-5.000	-5.000
Vennootschapsbelasting	-	-879	-879	-	-2.500	-2.500	-	-2.500	-2.500
Totaal algemene dekkingsmiddelen	39.142.696	-450.915	38.691.781	39.772.676	-302.516	34.838.916	43.569.123	-745.429	42.823.694

Lokale heffingen/ plaatselijke belastingen

De gemeente kent de volgende niet-bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

Tabel AlgDm-2

Gemeentelijke heffingen			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Onroerendezaakbelasting	4.522.451	4.820.174	5.091.065
Precariobelasting	-481.586	61.343	33.064
Totaal	4.040.865	4.881.517	5.124.129

Bij het berekenen van de onroerende zaak belasting nemen we mee:

- de werkelijke baten 2021 inclusief hogere areaaluitbreiding.
- de indexering
- de geraamde groei van het aantal woningen periode 2021 tot en met 2025.

De gemeente Drimmelen ontvangt ook toeristenbelasting. Deze inkomsten verantwoordt we netto in programma 3. Ruimte, wonen en economie. Netto omdat we de perceptiekosten in mindering brengen, voor 2022 is dat circa € 9.000. Perceptiekosten zijn de kosten die samenhangen met de heffing en invordering van belastingen.

Tabel AlgDm-3

Overige belastingen			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Toeristenbelasting	63.846	117.125	119.000

Algemene uitkeringen

Naar aanleiding van de Miljoenennota heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken een septembercirculaire 2021 uitgebracht met de onderstaande financiële gevolgen:

Tabel AlgDm-4

Uitkeringen gemeentefonds				
	2022	2023	2024	2025
Meicirculaire 2021	36.055.401	35.476.947	35.367.143	35.491.743
Stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg'	-	311.000	311.000	311.000
Compensatie Jeugdzorg	1.362.819	820.015	750.785	667.554
Herverdeeleffect	-	-379.602	-379.602	-379.602
Effect septembercirculaire 2021	960.843	767.405	793.499	879.728
	38.379.063	36.995.765	36.842.825	36.970.423

Ten opzichte van de Voorjaarsnota / meicirculaire hebben er enkele belangrijke mutaties plaatsgevonden.

Compensatie Jeugdzorg

Op 2 juni 2021 zijn er afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over een Hervormingsagenda voor het Jeugdstelsel. Deze afspraken volgen op de arbitrage uitspraak van de Commissie van Wijzen. Als onderdeel van de afspraken komt er voor het jaar 2022 een bedrag van € 1,36 mln. extra beschikbaar, bovenop de eerder toegezegde € 300 mln. De structurele bekostiging vanaf 2023 is (nog steeds) overgelaten aan het nieuwe kabinet. Vanuit de koepels (IPO en VNG) is erop aangedrongen, dat gemeenten in hun meerjarenbegroting wel alvast rekening kunnen houden met 75% van de extra structurele middelen vooruitlopend op de definitieve besluitvorming door het kabinet.? De stelpost geeft nog geen absolute budgettaire garantie, omdat deze op geen enkele manier iets zegt over de hoeveelheid middelen die gemeenten nodig hebben om taken goed te kunnen uitvoeren. Dat verklaart ook het uitgangspunt, om in het kader van behoedzaamheid, 75% van de bedragen te hanteren voor de omvang van de stelpost. Echter, met deze stelpost kunnen gemeenten de structurele lasten Jeugdzorg in de meerjarenraming dekken. Er is voldoende vertrouwen, dat het nieuwe kabinet de extra middelen jeugdzorg ten minste voor de bedragen van de toegestane stelpost beschikbaar zal stellen. Deze extra middelen komen in de plaats van de stelpost waarbij met structureel € 311.000 rekening mocht worden gehouden.

Herverdeeleffect

BZK en de VNG hebben de afgelopen twee jaar gewerkt aan een nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Een nieuwe verdeling is nodig omdat de huidige verdeling niet meer goed aansluit bij de kosten van gemeenten. Dit geldt vooral voor het sociaal domein. Daarnaast is de manier waarop de verdeling rekening houdt met de verschillen in eigen inkomsten van gemeenten sinds 1997 niet meer geactualiseerd. Ook bestaat er al langer de behoefte om de verdeling eenvoudiger te maken.

Het nieuwe verdeelmodel moet op 1 januari 2023 ingaan. BZK en de VNG hebben een generiek ingroeipad afgesproken waarbij het voordelig en nadelig effect in de jaren 2023 tot en met 2026 wordt gemaximeerd tot € 15 per inwoner per jaar, ofwel € 60 per inwoner gedurende die periode van vier jaar. Drimmelen valt met een verwacht nadelig effect van € 14 per inwoner per jaar binnen deze maximering waardoor er van een ingroeipad geen sprake is. Het herverdeeleffect is gebaseerd op de actualisatie van 12 augustus 2021 waarbij peiljaar 2019 is gebruikt. Het nieuwe kabinet zal nog moeten besluiten over de definitieve invoering van het nieuwe verdeelmodel; de huidige verdeeleffecten zijn dus nog niet geheel zeker.

Septembercirculaire 2021

Het rijk voorzag dit voorjaar in de meicirculaire nog een daling van het gemeentefonds na 2022. De Miljoenennota bevat wat dat betreft goed nieuws voor de gemeenten: in plaats van een daling de komende jaren, stijgen de accessen tot 2025 en met name in 2022. Dat komt onder andere door een hogere geraamde loon- en prijsontwikkeling van het Centraal Planbureau. De

opwaartse bijstelling van het accres komt verder ook door hogere rijksuitgaven. En de afspraak is dat als het rijk meer uitgeeft dan geraamd, gemeenten – en provincies – ook meer krijgen.

Zo heeft het kabinet vanaf 2022 aanvullende middelen uitgetrokken voor een aantal beleidsterreinen, waaronder voor klimaatmaatregelen en zijn de kosten voor het compenseren van de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag opwaarts bijgesteld. Ook andere uitgaven zoals die in de zorg en de EU-afdrachten zijn opwaarts bijgesteld. Voor al deze uitgaven geldt dat dit ramingen betreft. 'Op het moment dat de daadwerkelijke uitgaven lager blijken te zijn, zal dit ook leiden tot een lager accres', zo waarschuwen de fondsbeheerders. Tevens is ook besloten de oploop van de opschalingskorting voor 2022 te schrappen wat leidt tot een hogere Algemene Uitkering.

Tot slot heeft het Rijk voor 2022 nog beperkte middelen i.h.k.v.

Coronacompensatie ter beschikking gesteld, worden de gemeenten gecompenseerd voor de inflatie en ontvangt de gemeente een tweetal bedragen t.b.v. de gezondheidszorg. Voorgesteld wordt deze bedragen te oormerken in lijn met eerdere besluitvorming.

Tabel AlgDm-5

Geoormerkte gelden				
	2022	2023	2024	2025
Toezicht en handhaving gastouderschap	6.156	6.122	6.110	6.142
Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen	3.708	3.682	3.669	3.687
<i>Coronacompensatie</i>				
Impuls re-integratie bijstandsgerechtigden	7.572			
Gemeentelijk schuldenbeleid	23.418			
Bijzondere bijstand	11.709			
Loon/prijsmutatie	66.000	66.000	66.000	66.000
Totaal te oormerken bedragen	118.563	75.804	75.779	75.829
Netto effect septembercirculaire	842.280	691.601	717.720	803.899

Dividend

Tabel AlgDm-6

Dividend			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bank Nederlandse gemeenten	46.261	65.931	65.931

De gemeente bezit 0,065% van de totale aandelen van de bank en bezit daarmee 36.426 aandelen met een nominale waarde van € 91.065 in totaal.

Saldo financieringsfunctie

Tabel AlgDm-7

Saldo financieringsfunctie			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Financieringsresultaat	-120.332	-118.471	-176.852

Het 'Saldo financieringsfunctie' in tabel AlgDm-1 bestaat uit het financieringsresultaat (€ 177.000) en de kosten van treasury uren (€ 9.000). Het financieringsresultaat is het resultaat van de externe rentekosten- en opbrengsten. De stijging wordt veroorzaakt door extra rentekosten vanaf 2022 door een nieuw afgesloten lening in 2021.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Tabel AlgDm-8

Overige algemene dekkingsmiddelen			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Saldo kostenplaatsen	-167.712	286.929	67.942
Correctie overhead/btw	-77.111	-871	8.367
Loon/prijscompensatie	-	11.374	66.000
Totaal	-244.823	297.432	142.309

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen staan bedragen die nog niet specifiek aan een programma toegewezen zijn, zoals inzet van het inhuurbudget (€ 44.000) en vacatures (€ 24.000), een correctie op de overhead welke niet meer op het programma kon worden verwerkt en loon/prijscompensatie (€ 66.000) o.b.v. de septembercirculaire.

Onvoorzien

Tabel AlgDm-9

Onvoorzien			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Onvoorzien	-	-5.000	-5.000

Het BBV verplicht ons om een post onvoorzien op te nemen. Als binnen de begroting geen andere dekkingsmiddelen beschikbaar zijn, kan de gemeente een beroep doen op deze post. Dit kan alleen als de last onvoorzienbaar, onvermijdbaar, onuitstelbaar en incidenteel is.

Vennootschapsbelasting

Tabel AlgDm-10

Vennootschapsbelasting			
Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Vennootschapsbelasting	-879	-2.500	-2.500

Sinds 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De belastingplicht gaat over alle opbrengsten die de gemeenten ontvangen voor diensten die niet rechtstreeks in verband staan met de uitoefening van het openbaar bestuur. Voor Drimmelen zijn dit inkomsten uit (actieve) grondexploitatie en opbrengsten uit de reststromen afval. Voor 2022 gaan we uit van een belastingplicht van € 2.500.

Reserves

De verwachting is dat de reserves ultimo 2021 ca. € 40,6 miljoen bedragen en in de loop van 2022 afnemen tot ca. € 40,1 miljoen. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de Financiële begroting onderdeel B2.

Overhead

Inleiding

Het doel van het onderdeel overhead is de gemeenteraad meer inzicht te geven in de totale overheadkosten van de organisatie.

In de programma's leest u de kosten van het primaire proces. Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces noemen we overhead.

Deze overheadkosten rekenen we direct toe aan de betreffende taken en activiteiten door middel van een overheadopslag per uur. Zie voor de berekening onderdeel 'Overhead > Wat gaat het kosten'

Bedrijfskosten voor activiteiten gericht op de externe klant registreren we in de betreffende taakvelden.

Het totaalbedrag van de overhead staat in het overzicht van baten en lasten in de financiële begroting en in de hierna volgende tabellen in 'Overhead > Wat gaat het kosten'.

Wat gaat het kosten?

Tabel Prg.1-2

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Management en bestuursondersteuning	1.034.474	932.059	1.000.651	1.012.838	1.025.447	1.038.065
Huisvesting	843.083	813.343	715.196	781.394	759.191	759.032
Automatisering	1.393.833	1.952.656	1.886.088	1.867.211	1.886.672	1.926.240
Planning & Control	461.531	345.592	389.651	389.651	386.651	386.651
Facilitaire zaken	1.244.985	1.354.397	1.298.763	1.284.907	1.274.735	1.274.735
Financiële administratie	449.866	610.640	594.549	594.549	605.739	605.739
Personeel en organisatie	1.547.921	1.554.331	1.166.602	1.124.247	1.122.680	1.126.106
Communicatie	472.576	578.539	500.598	470.598	467.598	467.598
Front-office	208.106	229.812	229.102	229.102	229.102	229.102
Totaal lasten	7.656.373	8.371.369	7.781.198	7.754.496	7.757.815	7.813.267
Management en bestuursondersteuning	0					
Huisvesting	121.896	74.400	77.400	77.400	77.400	77.400
Automatisering	0					
Planning & Control	0					
Facilitaire zaken	110					
Financiële administratie	147					
Personeel en organisatie	28.895	22				
Communicatie	0					
Front-office	0					
Totaal baten	151.048	74.422	77.400	77.400	77.400	77.400
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	7.505.325	8.296.947	7.703.798	7.677.096	7.680.415	7.735.867
Saldo mutaties reserves	-8.146	-456.774	-119.774	-119.774	-103.738	-103.738
Saldo van baten en lasten	7.497.178	7.840.173	7.584.024	7.557.322	7.576.677	7.632.129

Berekening overhead tarieven				
Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Totaal volume Overhead (voor inzet reserves)	7.793.712	7.699.270	7.702.599	7.758.210
<i>Directe verrekening met grondexploitaties (programma 3.)</i>	89.914	22.174	22.184	22.342
<i>Totaal volume overhead na verrekening (zie bovenstaande tabel)</i>	7.703.798	7.677.096	7.680.415	7.735.867
Totaal volume Overhead (voor inzet reserves en verrekening met grondexploitaties)	7.793.712	7.699.270	7.702.599	7.758.210
<i>Salariskosten</i>	3.633.794	3.633.794	3.633.794	3.633.794
<i>Overige kosten</i>	4.159.917	4.065.475	4.068.804	4.124.415
Totaal geraamde uren organisatie (o.b.v. 1.400 uur per FTE)	232.304	232.304	232.304	232.304
<i>T.b.v. Overhead</i>	65.274	65.274	65.274	65.274
<i>Overige programma's</i>	167.030	167.030	167.030	167.030
Uurtarief Overhead	46,66	46,10	46,12	46,45
<i>Uurtarief Salariskosten binnendienst</i>	55,67	55,67	55,67	55,67
<i>Uurtarief Salariskosten buitendienst</i>	38,74	38,74	38,74	38,74

Het overheadtarief wordt bepaald door het totaal volume aan overheadkosten te delen door het totaal aan productieve uren van de primaire afdelingen (de programma's exclusief het programma overhead).

Basisset beleidsindicatoren

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording en de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten schrijven voor dat gemeenten een uniforme set van beleidsindicatoren in hun begroting (en jaarstukken) opnemen. Gemeenten kunnen daarmee de maatschappelijke effecten van hun beleid toelichten. Bovendien wordt het mogelijk gemaakt om gemeentebegrotingen onderling beter te vergelijken.

Beleidsindicatoren en taakvelden

De basisset is ingedeeld naar de taakvelden die een gemeente kent:

- Bestuur en ondersteuning (taakveld 0)
- Veiligheid (1)
- Economie (3)
- Onderwijs (4)
- Sport, cultuur en recreatie (5)
- Sociaal Domein (6)
- Volksgezondheid en milieu (7)
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (8)

Voor het taakveld Verkeer, vervoer en waterstaat (2) zijn voor 2022 landelijk geen beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Leeswijzer

Leeswijzer

In dit onderdeel treft u een overzicht aan van de geldende beleidsindicatoren: 34 in totaal. Per indicator geven wij achtereenvolgens inzicht in

- Het taakveld waarop de beleidsindicator betrekking heeft
- De naam van de beleidsindicator
- De eenheid waarin de beleidsindicator wordt uitgedrukt
- De laatste bekende gerealiseerde waarde over een afgesloten jaar
- De waarde die voor 2022 wordt begroot
- Een uitleg wat met de beleidsindicator wordt bedoeld.

De toepassing van de definitie van de kosten voor externe inhuur (indicator 4) is herzien. De kosten worden nu op een eenduidige manier vastgelegd wat een zuiverder beeld geeft t.o.v. voorgaande jaren.

Tabel Indic-1

Verplichte beleidsindicatoren									
N r.	Taakveld	Indicator	Eenheid	Periode	Waarde	Begroting 2022	Bron	Beschrijving	Toelichting
1	0	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,7	6,2	Eigen gegevens		
2	0	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,5	5,8	Eigen gegevens		
3	0	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2020	636	688	Eigen gegevens		
4	0	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsoom + totale kosten inhuur externen	2020	4%	10%	Eigen gegevens		
5	0	Overhead	% van totale lasten	2020	13%	12%	Eigen gegevens		
6	1	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-18 jr	2020	14	13	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 tot 18 jaar.	Begroot is het gemiddelde van afgelopen 5 jaar.
7	1	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	0,4	0,4	CBS - Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	
8	1	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2020	3,5	1,7	CBS - Criminaliteit	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	De cijfers zijn gebaseerd op de cijfers van de politie. Er is een daling waarneembaar, mogelijk als gevolg van corona en het feit dat mensen meer thuis zijn. Het relatief goede weer is ook een factor.
9	1	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2019	2	1,1	CBS - Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.	Idem a.g.v. corona. Meer mensen zijn thuis wat positieve invloed heeft op de afname van

									het aantal woninginbraken.
10	1	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2020	4,4	1,7	CBS - Criminaliteit	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.	Door corona zijn veel meer mensen thuis en is er meer sociale controle. Dit heeft vermoedelijk geleid tot een daling van het aantal vernielingen..
11	3	Funciemenging	%	2019	44,7	45,2	CBS - BAG/LISA	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	De funciemenging is een vrij constante waarde.
12	3	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	149,9	128	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.	Drimmelen is een aantrekkelijke gemeente voor bedrijven om zich te vestigen.
13	4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	1,4	1	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrad o	Het aantal leerplichtigen en/of kwalificatieplichtige jongeren die niet staan ingeschreven op een school of instelling, per 1.000 leerlingen.	Begroot op basis van jaarverslag 2019-2020 Regionaal Bureau Leerplicht.
14	4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	14	14	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrad o	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend, per 1.000 leerlingen.	Begroot op basis van jaarverslag 2019-2020 Regionaal Bureau Leerplicht.
15	4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2019	1,6	2	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrad o	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	Begroot op basis van jaarverslag 2019-2020 Regionaal Bureau Leerplicht.
16	5	Niet-sporters	%	2016	47,5	46	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD, CBS en RIVM	Het percentage niet wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	Verwachting is een lichte afname van het percentage niet-sporters: 2012:/49,3%, 2016:/47,5%

17	6	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	551,1	500	CBS - Bevolkingsstatistiek/LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.	Basis zijn cijfers 2020 (463) met groei na corona
----	---	-------	-----------------------	------	-------	-----	---------------------------------	---	---

Verplichte beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Indicator	Eenheid	Periode	Waarde	Begroting 2022	Bron	Beschrijving	Toelichting
18	6	Jongeren met delict voor rechter	%	2019	1	1	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Recente cijfers niet beschikbaar.
19	6	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2019	2	2	CBS - Jeugd	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	In 2020 was het 2%, de verwachting is dat dit gelijk blijft
20	6	Netto arbeidsparticipatie	%	2020	70,8	71	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	Verwachting is stijging na coronacrisis
21	6	Werkloze jongeren	%	2019	1	1	CBS - Jeugd	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).	Verwachting is verlaging na coronacrisis
22	6	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inw 18jre o	2020	12	12,4	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand en de Participatiewet, per 10.000 inwoners.	Voorheen verkeerd aantal opgenomen. Het betreft aantal personen met bijstandsuitkering per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder
23	6	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	2020	8,6	8,6	CBS - Participatie Wet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	Voorheen verkeerd aantal opgenomen. Het betreft aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners voor 15-64 jaar
24	6	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	8,8	9,5	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS percentage wijkt af van onze eigen data uit het berichtenverkeer. Werkelijke aantallen liggen hoger. Wsjg 2020 is 8,8. Door stijging aantallen is % voor 2022 hoger ingeschat.
25	6	Jongeren met jeugdbescherming	%	2019	0,6	1,2	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	We zien een toename van jeugdbescherming sinds 2020. Hier zou de coronacrisis aan ten grondslag kunnen liggen.

26	6	Jongeren met jeugdreclassering	%	2018	0,3	0,3	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).	Geen recente gegevens beschikbaar.
27	6	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inw	2020	730	740	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten	We zien de afgelopen jaren een stijging van het aantal maatwerkvoorzieningen. Dit heeft mede te maken met toename doelgroep en aanzuigende werking van het abonnementstarief eigen bijdragen
28	7	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2019	84	100	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)	Er wordt (langzaam) steeds meer fijn- en vooral grof huishoudelijk restafval aangeboden.
29	7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2019	5,5	4,2	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	Begroot op basis van de klimaatmonitor Rijkswaterstaat en een inschatting van de verwachtingen.
30	8	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2020	268	298	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen (x€1.000).	Begroting gebaseerd op berichtgeving taxateur.
31	8	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2020	4,8	15	BAG	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	Taakstelling bedraagt gemiddeld 150 nieuwbouwwoningen per jaar.
32	8	Demografische druk	%	2021	74,8	74,3	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	Beroepsbevolking daalt licht ten opzichte van de niet-beroepsbevolking. Waarschijnlijk door de vergrijzing.
33	8	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2021	756	574	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.	Daling van riool- en afvalheffing.
34	8	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2021	871	676	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat	Daling van riool- en afvalheffing.

								een meerpersoonshuisou den betaalt aan woonlasten.	
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

Paragrafen

Inleiding paragrafen

Inleiding paragrafen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is in artikel 9 bepaald dat de begroting naast de programma's, paragrafen dient te bevatten waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Paragrafen zijn ingesteld om een dwarsdoorsnede van de begroting te geven van onderwerpen die versnipperd in de begroting staan.

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Drimmelen vindt het belangrijk om risico's te beheersen. Het gaat om risico's die van invloed zijn op het behalen van de programmadoelstellingen. Door inzicht in de risico's kunnen we op een verantwoorde manier besluiten nemen. In deze paragraaf leest u:

- het beleid over de weerstandscapaciteit en risico's
- een inventarisatie van de risico's
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- weerstandsvermogen
- financiële kengetallen
- een beoordeling van de verhouding tussen kengetallen en de financiële positie.

Inventarisatie van de risico's

Risicomangement

Dit is een continu proces van identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt/maakt.

Risicomangementbeleid

In de nota risicomangement en weerstandsvermogen (2021) stellen we kaders voor de reikwijdte en toepassing van risicomangement. De belangrijkste elementen uit dit beleid zijn:

- We houden een zekerheidspercentage van 90% aan voor het berekenen van de benodigde weerstandcapaciteit.
- We streven naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1.0.

Risico

Een risico is een obstakel (of een bedreiging) in het bereiken van onze doelen.

Risicoprofiel

De afdelingen van de gemeente Drimmelen stellen een dynamisch risicoprofiel op. Hiervoor gebruiken we het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomangement

Informatie Systeem). Dit systeem inventariseert en beoordeelt risico's. In totaal zijn er op dit moment 61 risico's die het realiseren van onze programmadoelstellingen kunnen bedreigen.

Risicokaart

De tabel ('risicokaart') geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en financieel gevolg. De nummers in de risicokaart komen overeen met de geïnventariseerde risico's (61).

Tabel Par.A-1

Gevolg

$x > € 500.000$

$€ 250.000 < x < € 500.000$

$€ 100.000 < x < € 250.000$

$€ 25.000 < x < € 100.000$

$x < € 25.000$

Geen financiële gevolgen

4	1	3			
3	1	2	1		
2	3	6			
3	4	6	7	1	
6		5	2	1	
	10%	30%	50%	70%	90%

Kans

Risico top 10

In het overzicht hieronder ziet u de 10 risico's die de meeste invloed hebben op het berekenen van de weerstandscapaciteit. Het invloed percentage geeft de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Tabel Par.A-2

Risico top 10						
Progr.	2022 begroting	2021 begroting	2020 rekening		2022 Kans	2022 Invloed
2	1	2	3	Nadelige gevolgen klimaatverandering. Overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte.	50%	9.29%
3	2	1	2	Dijkverzwaring van de Mark	50%	9.29%
4	3	8	*	Het begrote budget voor jeugdzorg is ontoereikend	70%	9.05%
4	4	*	*	Dure woningaanpassing Wmo	50%	6.52%
4	5	3	6	Overschrijding krediet renovatie zwembaden	50%	5.53%
4	6	4	4	Garantstelling verlenen aan Stichting de Wijngaerd	30%	5.49%
4	7	*	9	Insolventie van BOEI i.r.t. Sociaal Cultureel Dorpshart Made	5%	4.18%
4	8	7	*	Decentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang leidt tot extra invoeringskosten	50%	2.92%
4	9	*	*	Landelijke herverdeling van Buig budget	30%	2.76%
3	10	10	*	Bepaling doelvermogen stortplaats Zevenbergen	50%	2,57%

* = Dit risico is nieuw opgenomen

Totaal financieel risico

In het overzicht hieronder ziet u het financiële risico dat de gemeente Drimmelen loopt uitgesplitst in de top 10 en overige risico's.

Tabel Par.A-3

Totaal financieel risico			
Omschrijving	2022 begroting	2021 begroting	2020 rekening
Totaal top 10 risico's	8.436.210	5.526.210	8.710.000
Overige risico's	8.745.182	7.798.000	9.754.458
Totaal alle risico's	17.181.392	13.324.210	18.464.458

Voor het afdekken van de nu bekende risico's is een hoger bedrag nodig dan bij de begroting 2021. Dit heeft twee belangrijke oorzaken:

- Het risico dat het budget voor de decentralisatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang niet toereikend zal zijn.
- Het risico dat de lening voor de restauratie en herbestemming van de Bernarduskerk niet meer door BOEi betaald kan worden. De gemeente zal in dat geval het verschuldigde (rest)bedrag aan rente en aflossing moeten betalen en als verlies op de gemeentelijke begroting moeten nemen.

Toelichting bij risico's

De organisatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is de verantwoordelijkheid van centrumgemeente Breda die hiervoor ook de financiële middelen ontvangt. Deze verantwoordelijkheid verschuift gefaseerd naar alle gemeenten. Mensen met psychiatrische en sociaal-maatschappelijke problemen moeten zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen.

Vanaf 2021 zijn de gemeente in regio Breda gezamenlijk verantwoordelijk voor beschermd wonen, zowel inhoudelijk als financieel. Dit betekent dat tekorten op het regionale budget door de gemeenten gezamenlijk gedragen worden, naar rato van het aantal inwoners. Voor 2021 en 2022 worden geen tekorten voorzien. De begroting/meerjarenraming is echter met grote onzekerheden omgeven. Daarom is er het risico dat het gemeentelijke aandeel in het regionale tekort hoger uitvalt.

Toelichting bij risico's

1. Nadelige gevolgen klimaatverandering. Overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte

Door extreme buien, stijging van het oppervlaktewater en het grondwater is er kans op waterschade aan particuliere en gemeentelijke eigendommen. Door extreme droogte is er kans op schade aan panden als door uitdrogen de bodem daalt. Ook is er kans op schade aan planten en bloemen door de hitte.

2. Dijkverzwaring van de Mark

In 2018 is het waterschap Brabantse Delta begonnen met de voorbereiding van de dijkverzwaring van de Mark ter hoogte van Terheijden. Eind 2019 is er een besluit genomen over de manier waarop de dijkverzwaring plaats vindt. Het waterschap heeft aangegeven een bepaalde financiële bijdrage van de gemeente Drimmelen te willen ontvangen. Hierover zijn geen afspraken gemaakt. Het is niet onmogelijk dat een financiële bijdrage noodzakelijk is.

3. Het begrote budget voor jeugdzorg is ontoereikend als gevolg van excessen in zorgvraag

De druk op de jeugdwet is al meerdere jaren toenemend. Met het inzetten van een 'taskforce jeugd' streven we naar het doorbreken van deze trend. Ook regionaal wordt volop ingezet op transitie en kostenbeheersing. Echter hebben we te maken met het na-ijleffect van corona. Daarnaast zien we een stijging van de kosten in zorgvorm landelijke transitie arrangementen. Dit betreft dure zorgproducten waar we zeer beperkte invloed op hebben. Ook de kosten jeugdbescherming/jeugdreclassering stijgen, waarbij het aantal en de trajectduur toenemen. Het vermoeden bestaat dat deze toename samenhangt met corona en nog enige tijd zal na-ijlen. Ook de kosten van ambulante zorg stijgen. We zetten stevig in op de inkoop van ambulante zorg per 2023, omdat dit een belangrijk sturingsinstrument is. Ook kan sprake zijn van incidentele excessen in (omvang) van zorgvraag met "dure" indicaties als gevolg.

4. Dure woningaanpassing WMO

Een Wmo-cliënt heeft een uitzonderlijk dure woningaanpassing aangevraagd. Juridische procedure loopt maar de uitkomst daarvan is onzeker.

5. Overschrijding krediet renovatie zwembaden

Door de late oplevering liggen er claims van aannemers en exploitant voor extra kosten en derving van inkomsten. Er is nog geen definitieve afronding van werkzaamheden door afkeuring en geen overeenstemming van meer en minderwerk met de hoofdaannemer. Indien niet verrekenbaar vormt dit een potentieel risico. Renovatiekrediet kan nog niet worden afgesloten i.v.m. onzekerheid over de uitspraak c.q. uitkomsten van de rechtszaak tegen de hoofdaannemer. Vóór de aanvang van het nieuwe zwemseizoen 2022 moeten nog een aantal herstelwerkzaamheden plaatsvinden.

6. Activering garantstelling Stichting De Wijngaerd

De gemeenteraad besloot op 16 juli 2015 een gemeentegarantie te verlenen aan stichting de Wijngaerd. Zo kon de stichting de renovatie van haar huisvesting en tijdelijke huisvesting financieren. Indien De Wijngaerd haar rente- en aflossingsverplichtingen jegens de geldverstrekker niet kan voldoen, volgt in de plaats stelling door de gemeente.

7. Insolventie van BOEi i.r.t. Sociaal Cultureel Dorpshart Made

De gemeenteraad heeft op 28 januari 2021 een besluit genomen over de ontwikkeling van het sociaal cultureel dorpshart Made. BOEi heeft een borgstelling van de gemeente gekregen voor een lening die zij afsluit bij de BNG voor de restauratie en herbestemming van de Bernarduskerk. Daarnaast legt de

gemeente een lening door aan BOEi. Indien BOEi de lening niet meer zou kunnen betalen, zal de gemeente het verschuldigde (rest)bedrag aan rente en aflossing moeten betalen aan de BNG en als verlies op de gemeentelijke begroting moeten nemen.

8. Decentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang leidt tot extra invoeringskosten

De organisatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is de verantwoordelijkheid van centrumgemeente Breda die hiervoor ook de financiële middelen ontvangt. Deze verantwoordelijkheid verschuift gefaseerd naar alle gemeenten. Mensen met psychiatrische en sociaal-maatschappelijke problemen moeten zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen.

De gemeenten in de regio Breda kiezen 1 januari 2021 als startdatum voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor beschermd wonen, zowel inhoudelijk als financieel.

De regionale begroting voor beschermd wonen in 2021 laat een tekort zien. Deze begroting is echter met veel onzekerheden omgeven. In de begroting is vooralsnog structureel een bedrag opgenomen voor de bijdrage aan het regionale tekort. Vanwege de vele onzekerheden is het risico dat het gemeentelijke aandeel in het regionale tekort hoger uitvalt.

9. Landelijke herverdeling Buigbudget

De Buig middelen worden bijna jaarlijks via een nieuwe rekenformule herverdeeld. De huidig gehanteerde formule maakt gemeente Drimmelen tot een voordeel gemeente waarbij er meer budget wordt ontvangen dan nodig is om de bijstand uitgaven te financieren. Bij een nieuwe herverdeling kan het voordeel komen te vervallen.

10. Bepaling doelvermogen stortplaats

In 2024 is het mogelijk dat de stortplaats in Zevenbergen (vanuit de GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen) wordt overgedragen naar de provincie. Op dat moment zal opnieuw worden bepaald welk vermogen de provincie nodig heeft om de nazorg kostendekkend uit te kunnen voeren. Niet uit te sluiten valt dat zal worden geconstateerd dat het dan beschikbare vermogen ontoereikend is. In dat geval zullen de bij de GR aangesloten gemeenten een aanvullende vermogensdotatie moeten doen.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het geheel aan middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. We maken onderscheid in:

Incidentele weerstandscapaciteit

Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.

Structurele weerstandscapaciteit

De middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de onderkende risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie passen we toe omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 17,1 miljoen - zie tabel A-4) ongewenst is. De risico's treden namelijk niet allemaal tegelijk op. In de tabel hieronder leest u de kansverdeling en de resultaten van de risicosimulatie.

Conclusie:

Het is 90% zeker dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3,8 miljoen (begroting 2020: 3,3 miljoen).

Tabel Par.A-4

Statistieken	Waarde
Minimum	455.397
Maximum	7.994.859
Gemiddeld	2.705.069
Absolute maximum	17.181.392

Zekerheids-percentages	Bedrag
10%	1.684.741
25%	2.083.181
50%	2.588.066
75%	3.172.774
80%	3.334.735
90%	3.828.343
95%	4.370.869
99%	5.654.154

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare middelen om de risico's op te vangen, noemen we weerstandscapaciteit. We maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tabel Par.A-5

Beschikbare weerstandscapaciteit					bedragen x € 1.000
Omschrijving	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	2023 begroting	2024 begroting
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	13.600	11.353	12.801	12.326	12.544
Algemene reserve	13.237	11.271	11.522	11.522	11.856
Algemene dienst	11.748	10.871	10.237	10.237	10.237
Grondbedrijf	1.489	400	1.285	1.285	1.619
Bestemmingsreserve					
Reserve bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf	82	82	82	82	82
Stille reserve (besloten te incasseren)	-	-	-	-	-
Resultaat	282	00	1.197	722	606
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	2.473	2.274	2.734	2.734	2.734
Onbenutte belastingcapaciteit	2.473	2.269	2.729	2.729	2.729
Onvoorzien	-	05	05	05	05
Totale weerstandscapaciteit	16.073	13.627	15.535	15.060	15.278

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Het **weerstandsvermogen** geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen of waar na het treffen van maatregelen nog restrisico's overblijven en de capaciteit die een gemeente heeft om die niet begrote kosten op te vangen.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Tabel Par.A-6

Ratio weerstandsvermogen			
Omschrijving	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting
Beschikbare weerstandscapaciteit	16.072.818	13.839.746	15.534.733
Benodigde weerstandscapaciteit	4.438.339	3.296.181	3.828.343
Ratio weerstandsvermogen	3,62	4,20	4,06

Om het weerstandsvermogen te beoordelen gebruiken we waarderingstabel A7. Een algemeen aanvaarde norm voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Gemeente Drimmelen wil zo weinig mogelijk risico lopen en zolang het financieel verantwoord is risico's afdekken. Dit betekent dat een we een weerstandsvermogen nastreven dat ten minste voldoende is. Dit betekent een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0 (minimaal waarderingcijfer C).

De ratio van de gemeente Drimmelen valt in de voorliggende begroting met 4,1 in klasse A. Dit betekent een uitstekend weerstandsvermogen. De hoogte van de ratio houdt in dat op dit moment geen beheersmaatregelen nodig zijn.

Tabel Par.A-7

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen

(en beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen in relatie tot de financiële positie)

Bij de vernieuwing van de BBV is, op basis van advies van de commissie Depla, voorgeschreven dat er in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen.

Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen hebben geen functie als normeringsinstrument in het kader van financieel toezicht.

De vijf kengetallen zijn:

1. Schuldquote:
  - a. netto schuldquote;
  - b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. Solvabiliteitsratio;
3. Grondexploitatie;

4. Structurele exploitatieruimte en
5. Belastingcapaciteit.

Begroting 2022						
Kengetallen	Verloop van de kengetallen					
	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1a. Netto schuldquote	25%	61%	59%	69%	56%	54%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	23%	59%	57%	67%	55%	52%
2. Solvabiliteitsratio	56%	42%	42%	41%	44%	46%
3. Kengetal grondexploitatie	1%	0%	1%	1%	1%	1%
4. Structurele exploitatieruimte	-7%	-7%	1%	1%	1%	1%
5. Belastingcapaciteit	104%	97%	83%	92%	92%	93%

Een korte toelichting op de kengetallen:

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een netto schuldquote tussen de 0% en 90% wordt gezien als minst risicovol. De begrote netto schuldquote in 2022 is 59%. De netto schuldquote van de gemeente Drimmelen is relatief laag maar stijgt ten opzichte van het niveau uit 2020 en eerder.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze schuldquote wordt dezelfde criteria gehanteerd als de netto schuldquote. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is eveneens relatief laag maar stijgend ten opzichte van het niveau uit het verleden.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. Een solvabiliteitsratio tussen de 20% en 50% wordt gezien als risico neutraal. Een ratio boven de 50% wordt aangemerkt als minst risicovol. Meerjarig voorziet de gemeente een ratio met neutraal risico dat daalt ten opzichte van het niveau van 2020.

3. Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Een grondexploitatie van 20% of lager wordt beschouwd als minst risicovol.

Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Drimmelen is met 1% laag. Dit is positief.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting waar bij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De meerjarig begrote structurele exploitatieruimte van de gemeente Drimmelen ligt vanaf 2022 tot en met 2025 op 1%, waarmee dit kengetal zich sterk verbetert ten opzichte van eerdere jaren. De gemeente Drimmelen verwacht dat de structurele lasten afgedekt kunnen worden met structurele baten.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. De totale woonlasten van de gemeente Drimmelen liggen naar verwachting lager dan het landelijk gemiddelde. Wat inhoudt dat er ten opzichte van dit landelijk gemiddelde ruimte is om de lokale belastingen te verhogen. Dankzij een grotere inzet van de daarvoor bedoelde voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing ontstaat er vanaf 2022 meer ruimte in de belastingcapaciteit.

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente. Geconcludeerd kan worden, dat de financiële positie van de gemeente Drimmelen in 2022 in zekere mate verbetert t.o.v. de begrote positie in 2021, in het bijzonder als het gaat om het kengetal structurele exploitatieruimte.

B. Lokale heffingen

Inleiding

In de paragraaf lokale heffingen gaan we in op:

- de hoofdlijnen van het beleid
- de lokale lastendruk
- de begrote inkomsten
- de mate van kostendekkendheid
- een korte beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid en hoofdlijnen

Belastingen

De gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen:

- de onroerende zaakbelastingen
- de precariobelasting
- de toeristenbelasting

De netto opbrengst van de toeristenbelasting besteden we in de gemeente Drimmelen aan het verbeteren van toeristische en recreatieve voorzieningen. Netto omdat de perceptiekosten worden verrekend. Perceptiekosten zijn kosten die samenhangen met de heffing en inning.

Bestemmingsbelasting/heffingen

Heffingen worden geheven ter bestrijding van kosten van collectieve voorzieningen. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. Onze gemeente heft de volgende heffingen:

- de afvalstoffenheffing
- de rioolheffing
- BIZ-bijdrage

Retributies/ rechten

Rechten worden geheven voor een geleverde of een bewezen individuele dienst. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. Onze gemeente heft de volgende rechten:

- Begraafrechten
- leges

- leges Biesbosch
- marktgeld

De verschillende lokale heffingen worden hierna stuk voor stuk toegelicht.

Havengeld

De gemeenteraad van Drimmelen heeft op 17 december 2020 besloten de Havengeldverordeningen in te trekken. Er wordt geen havengeld meer geheven. Wel wordt er precario geheven voor het afmeren in de buitenhaven van Lage Zwaluwe en worden er liggelden in rekening gebracht op basis van privaatrechtelijke overeenkomsten. De privaatrechtelijke inkomsten vallen niet onder de lokale heffingen en worden verantwoord in Programma 3, Versterken vrijetijdseconomie.

Onroerende zaakbelasting

Tabel Par.B-1: Overzicht tarieven

Tarieven			
Omschrijving	2020	2021	Begroting 2022
OZB woningen eigenaar in % van de waarde	0,1047	0,1115	+2,3%
OZB niet-woningen gebruiker in % van de waarde	0,1522	0,1621	+2,3%
OZB niet-woningen eigenaar in % van de waarde	0,1889	0,2012	+2,3%

Zoals in de tabel aangegeven is de index voor de onroerendzaakbelasting (ozb) voor 2022: 2,3%.

De tarieven worden uiteindelijk bepaald op basis van de woz-waarde inclusief de verwachte marktstijging in november en vastgesteld in de Raadsvergadering van 16 december. Een hogere of lagere verwachte marktwaardestijging leidt niet tot meer of minder opbrengsten omdat de tarieven dan worden aangepast. De tarieven worden lager bij een hogere marktwaardestijging en hoger bij een lagere marktwaardestijging.

Een onroerende zaak is een woning, bedrijfsruimte of een stuk grond. De waarde van onroerende zaken bepalen we ieder jaar opnieuw. De peildatum voor 2022 is 1 januari 2021.

Op 8 september 2016 heeft de Waarderingskamer het besluit genomen om met een overgangstermijn van vijf jaar alle gemeenten en uitvoeringsorganisaties de woningen verplicht te laten taxeren op basis van de gebruiksoppervlakte. De belangrijkste reden daartoe is dat dit beter aansluit bij de markt. Immers in nagenoeg alle (internet) advertenties voor de verkoop van woningen staat de gebruiksoppervlakte van de woning centraal. Het betreft uniformering van de berekening en de wijze van vastlegging van de gebruiksoppervlakte voor onder andere de WOZ, de BAG, woningbouwverenigingen en makelaars.

Voor het belastingjaar 2022 moet de overgang naar taxeren op basis van gebruiksoppervlakte gerealiseerd zijn. In 2020 en 2021 heeft er een omvangrijke conversie plaatsgevonden van inhoud (m³) naar oppervlakte (m²) voor alle woningen binnen onze gemeente. In 2020 zijn eerst de rij- en hoekwoningen

'omgezet' van m³ naar m². In 2021 zijn we verder gegaan met de overige woningen, we zijn nu in de afrondende fase. Vanaf begrotingsjaar 2022 wordt de waardering voor alle woningen op basis van m² uitgevoerd.

Precariobelasting

Precariobelasting heffen we voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Denk hier bijvoorbeeld aan terrassen, verkoopwagens, luifels, en reclameborden. De tarieven staan in de verordening Precariobelasting.

Vanaf 2022 heffen we geen precariobelasting meer voor buizen en kabels van nutsbedrijven. Sinds 1 juli 2017 is in de Gemeentewet geregeld dat gemeenten geen precariobelasting kunnen heffen over netwerken die nutsbedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren. Volgens de overgangsregeling kunnen gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken nog tot 1 januari 2022 precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Vanaf begroting 2022 is € 28.000 aan inkomsten precariobelasting nutsbedrijven vervallen.

Toeristenbelasting

Sinds 2006 betalen toeristen in de gemeente Drimmelen toeristenbelasting.

- Het tarief watertoeristenbelasting is per persoon € 1,00 voor 24 uur.
- Het tarief landtoeristenbelasting is per persoon € 1,00 voor een overnachting.

Alleen niet-inwoners betalen de toeristenbelasting, dus ook arbeidsmigranten. Behalve als zij ingeschreven zijn in de BRP (Basisregistratie Personen). De netto-opbrengst gebruiken we voor het verbeteren van toeristische voorzieningen.

Afvalstoffenheffing

De gemeente laat het huishoudelijk afval (rest-, GFT-, oud papier en PMD-afval) door een huisvuilinzamelaar huis-aan-huis ophalen en daarnaast kun je afval, soms tegen betaling, naar de milieustraat brengen. Daar betaal je belasting voor. Dat noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing is sinds 2003 gebaseerd op het Diftar-principe en is een 100% kostendekkende heffing.

Het te heffen volume voor de afvalstoffenheffing is in 2022 € 3.055.679. De lasten worden gevormd door het volume van de netto-lasten, dus inclusief opbrengsten uit oud papier, glas, textiel, PMD-afval e.d.. De baten bestaan uit de onderdelen vastrecht, Diftar ledigingen, opbrengsten huis-aan-huisinzameling en milieustraat.

Het te heffen volume is als volgt opgebouwd:

Tabel Par.B-2: Overzicht netto-lasten Afvalstoffenheffing

Overzicht netto-lasten te heffen volume					
Taakveld	Bedrag 2022	Bedrag 2023	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026
7.3 Afval	2.070.124	2.068.545	2.046.546	2.030.621	2.027.925
2.1 Verkeer, wegen en water	81.966	82.153	82.051	83.117	81.446
0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie	423.794	418.659	418.840	421.864	417.993
6.3 Inkomensregelingen	60.515	60.515	60.515	60.515	60.515
Rente toerekening	4.905	3.807	2.783	2.113	2.570
BTW toerekening (BCF)	435.001	434.142	429.810	428.512	427.963
0.10 Mutaties reserves (ondergrondse glascontainers)	20.625-	20.625-	-	-	-
Totaal lasten	3.055.679	3.047.195	3.040.545	3.026.741	3.018.412
<i>Toename / afname t.o.v. jaar 2022</i>		<i>8.484-</i>	<i>15.135-</i>	<i>28.938-</i>	<i>37.268-</i>

Om het te heffen volume voor de afvalstoffenheffing te bepalen gebruiken we de volgende uitgangspunten:

- Voor de afvalstoffenheffing geldt het systeem van gesloten financiering met duurzame, 100% kostendekkendheid. Hierbij maken we gebruik van een egalisatievoorziening (conform art 44, lid 2 BBV), voorcalculatie en nacalculatie.
- Directe kosten toerekening (taakveld 7.3): dit zijn kosten voor de activiteiten die direct in verband staan met de geleverde dienst. De inzet van personeel rekenen we toe op basis van de voor 2022 berekende uurtarieven.
- De toerekening van de kosten straatreiniging/vegen is voor de afvalstoffenheffing 30% (taakveld 2.1). Straatreiniging/vegen doen we om 3 redenen. Voor het functioneren van de riolering, vanwege het nevenafval bij het (verkeerd) aanbieden en inzamelen van huishoudelijk afval en de verkeersveiligheid. Omdat we een landelijke gemeente zijn hebben we o.a. relatief veel bladafval in verhouding tot het nevenafval.
- Van het zwerfafval blijkt circa 60% te bestaan uit nevenvervuiling bij de inzameling van huishoudelijk afval; de toerekening van de kosten zwerfafval worden daarom voor 60% toegerekend aan de afvalstoffenheffing (taakveld 2.1).
- Overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces (taakveld 0.4; zie voor de berekening onderdeel 'Overhead').
- Alle kwijtscheldingskosten nemen we op in het tarief voor de afvalstoffenheffing (taakveld 6.3).
- De extracomptabele rente toerekening berekenen we met de externe rente (zie paragraaf D. Financiering - onderdeel B. Financieringspositie - Renteschema).
- De extra comptabele BTW toerekening: dit betreft de extracomptabele berekende compensabele BTW die kan worden toegerekend aan activiteiten waarvan de kosten worden verhaald via de afvalstoffenheffing.

Algemene informatie hierover kunt u vinden in de Handreiking kostentoe rekening Heffingen, rechten en tarieven (VNG) en de in april 2021 verschenen notitie Lokale heffingen van de commissie BBV.

Tabel Par.B-3: Overzicht verloop egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing

Verloop voorziening Afvalstoffenheffing	Jaarrekening					Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beginstand	679.249	667.861	1.049.962	116.443	30.457	831.202	1.125.671
Mutaties	11.388-	382.101	933.519-	85.985-	800.745	294.469	
Eindstand	667.861	1.049.962	116.443	30.457	831.202	1.125.671	1.125.671

Naar verwachting bedraagt de voorziening op 1 januari 2022 € 1.125.671 (exclusief Najaarsnota 2021).

Conform de notitie Lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten) van de Commissie BBV dient het overschot in de voorziening ingezet te worden in de (meerjaren)begroting. Dit resulteert in het volgende verloop van de voorziening:

Tabel Par. B-4: Inzet voorziening afvalstoffenheffing 2022 - 2025

Inzet voorziening Afvalstoffenheffing	Meerjarenbegroting			
	2022	2023	2024	2025
Beginstand	1.125.671	844.253	562.835	281.418
Inzet overschot voorziening t.b.v. tariefsverlagingen (meerjaren)	281.418-	281.418-	281.418-	281.418-
Eindstand	844.253	562.835	281.418	-

Drimmelen kent een voorziening voor het egaliseren van de tarieven voor de afvalstoffenheffing. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat een overschot van de voorziening ingezet moet worden in de exploitatiebegroting. Dit leidt tot een jaarlijkse onttrekking uit de voorziening van € 281.418.

De inzet van de voorziening resulteert in de volgende tarieven voor 2022:

Tabel Par.B-6: Overzicht netto-lasten Rioolheffing

Overzicht netto-lasten te heffen volume					
Taakveld	Bedrag 2022	Bedrag 2023	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026
7.2 Riolering	1.788.663	1.784.671	1.763.827	1.814.736	1.849.975
2.1 Verkeer, wegen en water	91.828	92.018	91.914	86.748	88.641
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	34.201	34.216	34.208	34.172	34.156
0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie	373.634	369.106	369.266	371.932	367.023
6.3 Inkomensregelingen	56.874	56.874	56.874	56.874	56.874
Rente toerekening	301.663	292.096	305.474	321.907	326.761
BTW toerekening (BCF)	236.636	236.706	232.437	244.011	251.737
Totaal lasten	2.883.498	2.865.689	2.854.000	2.930.380	2.975.167
Toename / afname t.o.v. jaar 2022		17.809-	29.498-	46.882	91.669

Om het te heffen volume voor de rioolheffing te bepalen gebruiken we de volgende uitgangspunten:

- Voor de rioolheffing geldt het systeem van gesloten financiering met duurzame, 100% kostendekkendheid. Hierbij maken we gebruik van een egalisatievoorziening (conform art 44, lid 2 BBV), voorcalculatie en nacalculatie.
- Directe kosten toerekening (taakveld 7.2): dit zijn kosten voor de activiteiten die direct in verband staan met de geleverde dienst. De inzet van personeel rekenen we toe op basis van de voor 2022 berekende uurtarieven.
- De kosten straatreiniging/vegen omvatten meerdere activiteiten (taakveld 2.1). Straatreiniging/vegen doen we om 3 redenen. Voor het functioneren van de riolering, vanwege het nevenafval bij het (verkeerd) aanbieden en inzamelen van huishoudelijk afval en de verkeersveiligheid. Omdat we een landelijke gemeente zijn hebben we o.a. relatief veel bladafval in verhouding tot het nevenafval. Bladafval verstopt o.a. het rioolstelsel.
- De toerekening van kosten stedelijk water (taakveld 5.7) is voor de rioolheffing 50% van de kosten die zijn gekoppeld aan één of meer van de vijf thema's in het WRP: afvalwater, hemelwater, grondwater, oppervlaktewater en bedrijfsvoering.
- Overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces (zie voor de berekening onderdeel 'Overhead').
- Alle kwijtscheldingskosten nemen we op in het tarief voor de rioolheffing (taakveld 6.3).
- De extracomptabele rente toerekening berekenen we met de externe rente (zie paragraaf D. Financiering - onderdeel B. Financieringspositie - Rentescema).
- De extracomptabele BTW toerekening: dit betreft de extracomptabele berekende compensabele BTW die kan worden toegerekend aan activiteiten waarvan de kosten worden verhaald via de rioolheffing.

Algemene informatie hierover kunt u vinden in de Handreiking kostentoerekening Heffingen, rechten en tarieven (VNG) en de in april 2021 verschenen notitie Lokale heffingen van de commissie BBV.

Tabel Par.B-7: Overzicht verloop egalisatievoorziening Riolering

Verloop voorziening Riolering	Jaarrekening					Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beginstand	1.178.863	1.443.997	2.050.259	2.303.119	2.405.227	2.849.611	2.849.611
Mutaties	265.133	606.262	252.860	102.109	444.383	-	-
Eindstand	1.443.997	2.050.259	2.303.119	2.405.227	2.849.611	2.849.611	2.849.611

Naar verwachting bedraagt de voorziening op 1 januari 2022 € 2.849.611 (exclusief Najaarsnota 2021).

Conform de notitie Lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten) van de Commissie BBV dient het overschot in de voorziening ingezet te worden in de (meerjaren)begroting. Dit resulteert in het volgende verloop van de voorziening:

Tabel Par. B-8: Inzet voorziening rioolheffing 2022 - 2027

Inzet voorziening Rioolheffing	Meerjarenbegroting					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand	2.849.611	1.605.227	1.284.182	963.136	642.091	321.045
Inzet voorziening WRP 2018-2022	800.000-					
Inzet overschot jaarrekening 2020 (onderbesteding)	444.383-					
Inzet overschot voorziening t.b.v. tariefsverlagingen		321.045-	321.045-	321.045-	321.045-	321.045-
Eindstand	1.605.227	1.284.182	963.136	642.091	321.045	-

Drimmelen kent een voorziening voor het egaliseren van de tarieven voor de rioolheffing. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat een overschot van de voorziening ingezet moet worden in de exploitatiebegroting. Drimmelen doet dat in de nieuwe meerjarenbegroting de volgende bedragen aan de voorziening te onttrekken:

- Op grond van het huidige Water- en Rioleringsplan € 800.000 aan de voorziening te onttrekken t.b.v. 2022;
- Gezien het overschot uit 2020 als gevolg van uitgestelde werkzaamheden € 444.383 aan de voorziening te onttrekken, eveneens t.b.v. 2022;
- Vanaf 2023 tot en met 2027 jaarlijks € 321.045 aan de voorziening te onttrekken. Vanaf 2028 zal een heroriëntatie plaats vinden o.b.v. het Omgevingsplan nieuwe stijl.

Zoals vermeld in programma 2 actualiseren we het WRP. Mogelijk dat consequenties uit de WRP invloed heeft op het rioolheffingstarief.

De inzet van de voorziening resulteert in de volgende tarieven voor 2022:

Tabel Par. B-9: Tarieven rioolheffing (na inzet voorziening)

	2018	2019	2020	2021	2022	Mutatie in %	nominaal
vastrecht tarief	€ 207,65	€ 207,65	€ 193,85	€ 172,50	€ 66,74	-158,48%	€ - 105,76
variabele tarieven (verbruik water):							
0 - 250 m ³	€ 0,59	€ 0,59	€ 0,59	€ 0,59	€ 0,59	0,00%	€ -
251 - 500 m ³	€ 0,41	€ 0,41	€ 0,41	€ 0,41	€ 0,41	0,00%	€ -
501 - 1.000 m ³	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,08	0,00%	€ -
meer dan 1.000 m ³	€ 0,03	€ 0,03	€ 0,03	€ 0,03	€ 0,03	0,00%	€ -

Door de inzet van de voorziening daalt het tarief voor het vastrecht met € 105,76 ten opzichte van het jaar 2021.

Algemene uitgangspunten kostendeekkende tarieven

Voor het bepalen van de kostendeekkende tarieven hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De gehanteerde index voor de tarieven in de tabellen van de begroting is de herrekenende index op basis van de meicirculaire. Dit geldt niet voor de tarieven met een wettelijk maximum of voor tarieven die al maximaal kostendeekkend zijn. De herrekening van de indexering naar aanleiding van de september circulaire wordt als één algemene stelpost opgenomen onder de algemene middelen. Bij de vaststelling van de tarieven wordt uitgegaan van de herrekenende index op basis van de septembercirculaire.
- De basis wordt gevormd door de integrale kostprijs incl. overhead, (omslag)rente, bijdragen aan voorzieningen en de compensabele btw (voor riool, afval, diensten en gebruik van voor openbare dienst bestemde gemeentebezittingen).

Directe kosten

- Dit zijn kosten op de taakvelden voor de activiteiten die direct in verband staan met de geleverde dienst. Deze worden ook wel uitvoeringskosten genoemd en betreffen onder andere: onderhoud, personeel, software, kapitaallasten, kwijschelding.
- De inzet van personeel rekenen we toe op basis van de voor het begrotingsjaar berekende uurtarieven.

Indirecte kosten

- Dit zijn kosten van activiteiten die meer dan zijdelings verband houden met de taken waarvoor een heffing in rekening wordt gebracht.
- Overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces (zie voor de berekening onderdeel 'Overhead').
- Het overheadtarief wordt bepaald door de totale overheadkosten af te zetten tegen de totale formatie in productieve uren. Door dit tarief te vermenigvuldigen met de begrote uren die aan een product besteed gaan worden, wordt de totale overhead per product bepaald.

- De extracomptabele rente toerekening berekenen we met de externe rente (zie paragraaf D. Financiering - onderdeel B. Financieringspositie - Renteschema).
- De extracomptabele BTW toerekening: dit betreft de extracomptabel berekende compensabele BTW die kan worden toegerekend aan activiteiten waarvan de kosten worden verhaald via de desbetreffende heffing.

Algemene informatie hierover kunt u vinden in de Handreiking kostentoerekening Heffingen, rechten en tarieven (VNG) en de in april 2021 verschenen notitie Lokale heffingen van de commissie BBV.

Hier op volgend worden enkele rechten nader toegelicht.

Begraafrechten

Begraafrechten zijn rechten die de gemeente Drimmelen in rekening brengt voor diensten van de gemeente die te maken hebben met een begraafplaats. Voorbeelden van deze diensten zijn het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen.

De tarieven staan in de Verordening lijkbezorgingsrechten Drimmelen en mogen maximaal 100 % kostendekkend zijn. De te dekken kosten zijn de laatste 10 jaar hoger dan de opbrengsten. De laatste 2 jaar zien we een kostendekkendheid van rond de 70% teruglopend naar 63% in 2022.

De huidige tarieven zijn in het verleden een aantal keer fors gestegen. Om de begraafplaats aantrekkelijk te houden voor nieuwe begravingen is het verhogen van de tarieven ongunstig. Hogere tarieven kunnen daarbij zelfs leiden tot nog minder begravingen en opbrengsten. Daarnaast heeft een begraafplaats ook een parkfunctie, voor veel gemeentes is ook hierdoor een lagere kostendekkendheid het uitgangspunt.

Eind 2021/ begin 2022 vindt er een onderzoek plaats op basis waarvan de begraafbehoefte en -capaciteit met een doorkijk tot 2050 kan worden bepaald. In dit onderzoek wordt ook de tarievenopbouw en de mogelijkheden daarin opnieuw bekeken en kunnen er keuzes aan de raad worden voorgelegd. De beheersverordening wordt voor 2022 opnieuw opgesteld, de tariefsopbouw zal voor begrotingsjaar 2023 opnieuw bepaald worden.

Secretarieleges

Secretarieleges worden geheven ter compensatie van de kosten voor diensten van de gemeenten, bijvoorbeeld voor het verstrekken van reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels uit de BRP en Burgerlijke Stand, aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag, huwelijksvoltrekkingen. De tarieven staan in de Legesverordening.

Voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen heeft het Rijk maximumtarieven vastgesteld.

Leges omgevingsvergunning

Leges worden geheven ter compensatie van kosten voor diensten van de gemeente, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een vergunning. Door invoering in 2010 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn 25 vergunningen samengevoegd in één omgevingsvergunning. Door de Wabo zijn meer gebouwen vrij van vergunningen. Het aantal en de complexiteit van de omgevingsvergunningen schommelt continu en is afhankelijk van vraag en aanbod en marktomstandigheden.

De invoering van de nieuwe Omgevingswet op 1 januari 2022 is verschoven door de minister van Binnenlandse Zaken naar 1 juli 2022. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de legesverordening. Deze gevolgen worden eind 2021/begin 2022 inzichtelijk. Vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de legesverordening hierop nog aangepast en vastgesteld.

Leges Biesbosch

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning voor bijvoorbeeld het varen met een rondvaartboot of bijvoorbeeld een ontheffing voor het beoefenen van modelsport in het Biesboschgebied binnen de gemeentegrenzen van Drimmelen worden leges geheven.

Bij het opstellen van de Legesverordening Biesbosch is samengewerkt door de drie gemeenten, zodat bij de drie gemeenten een vrijwel overeenkomstige verordening wordt vastgesteld. Er zijn een aantal verschillen omdat sommige vergunningen/ontheffingen gebied (lokaal) gebonden zijn.

De behandeling van aanvragen voor een vergunning/ ontheffing is door de drie gemeenten ondergebracht bij Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer verstrekt de vergunningen/ontheffingen voor het Biesboschgebied namens alle drie de gemeenten en heft ook de leges voor de vergunning.

Deze leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Marktgelden en staanplaatsen

De gemeente heeft weekmarkten op 3 locaties: het Dorpsplein in Terheijden, de Marktstraat te Made en de Nieuwstraat in Lage Zwaluwe. Voor het innemen van een standplaats op de weekmarkt wordt een recht geheven, het marktgeld.

Daarnaast wordt een recht geheven voor de standplaatsen op overige locaties in onze gemeente.

Het tarief mag maximaal 100% kostendekkend zijn. We zien een daling in de kostendekkendheid, in 2022 nog slechts 33%. Vanwege bestaand beleid en de nadelige gevolgen van corona worden de tarieven voor 2022 alleen geïndexeerd.

Bij veel gemeentes is dit niet kostendekkend in verband met de maatschappelijke betekenis ervan.

In 2022 wordt het tarievenbeleid opnieuw vastgesteld voor 2023 en verder.

Lokale lastendruk

Lokale lastendruk

In de tabel leest u de gemiddelde lokale lastendruk van een huishouden.

Tabel Par.B-10: Overzicht lastendruk

Lastendruk					
Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Nominale stijging	Proc. Stijging
Onroerende zaakbelastingen	279,97	298,12	303,30	5,18	1,74%
Rioolheffing	244,12	236,54	132,78	-103,76	-43,87%
Afvalstoffenheffing	281,94	252,37	239,55	-12,82	-5,08%
Totaal gemiddeld per huishouden	806,03	787,03	675,63	-111,40	-14,15%

- Rioolheffing berekenen we met de gemiddelde kosten per eenheid (aansluiting).
- Afvalstoffenheffing berekenen we met de gemiddelde kosten per eenheid (aansluiting).
- De onroerend zaakbelasting wordt berekend op basis van een woning met een gemiddelde woz-waarde in 2022 van € 298.230. Hierbij is rekening gehouden met een gemiddelde marktwaardestijging van 7%. De tariefberekening Onroerende Zaak Belastingen (ozb) is afhankelijk van de index en de marktwaardeontwikkeling van de woningen. De begrote opbrengst inclusief indexering is het uitgangspunt. Het tarief beweegt tegengesteld aan de marktwaardeontwikkeling mee: een hogere marktwaardestijging leidt tot een verlaging van het tarief en een lagere marktwaardestijging leidt tot een verhoging van het tarief.

De omvang van de totale lokale lastendruk daalt in 2022 als gevolg van de inzet van de voorzieningen afvalstoffenheffing en riolering.

De stijging van de gemiddelde onroerendzaakbelasting (OZB) is lager dan het indexpercentage van 2,3% door een correctie voor de marktwaardestijging.

Inkomsten en kostendekkendheid

Tabel Par.B-11: Overzicht heffingen

Heffingen										x € 1.000
Nr.	Omschrijving	2020 rekening baten	2020 begroting baten	2021 begroting baten	2022			Type/ belastingheffing	Programma	
					begroting lasten	begroting baten	Inzet voorziening			kostendeckendheid na inzet voorziening
1	OZB	4.522	4.472	4.820		5.091		n.v.t.	Verordening	Algemene dekkingsmiddelen
2	Afvalstoffenheffing	3.177	2.942	2.916	3.056	2.774	281	100%	Verordening	3. Ruimte, wonen en economie
3	Rioolheffing	3.096	3.109	2.801	2.883	1.639	1.244	100%	Verordening	2. Openbare ruimte
4	Toeristenbelasting	64	118	117		119		n.v.t.	Verordening	3. Ruimte, wonen en economie
5	Lijkbezorging	69	110	111	181	114		63%	Verordening	2. Openbare ruimte
6	Legesverordening Titel 1, Algemene dienstverlening		290	318	436	302		69%	Verordening	1. Burger en bestuur
7	Titel 2, dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	862	832	1.042	1.352	1.322		98%	Verordening	3. Ruimte, wonen en economie
8	Titel 3, Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn	5	8	10	27	11		39%	Verordening	1. Burger en bestuur
9	Precario	481-	69	68		32		n.v.t.	Verordening	Algemene dekkingsmiddelen
10	Leges Biesboschverordening			3	3	3		78%	Verordening	3. Ruimte, wonen en economie
11	Marktgeden / standplaatsen	24	23	23	67	22		33%	Verordening	3. Ruimte, wonen en economie
Totaal		11.338	11.973	12.229	8.006	11.428	1.526			

De OZB-opbrengsten nemen toe. Dit is het gevolg van een hoger dan verwachte areaaluitbreiding in 2021 en een kwalitatieve optimalisatie in 2021 van het WOZ-bestand op basis van een integrale controle van een groot deel van de onroerende zaken. Naast deze correctie bestaat de stijging van de opbrengsten in 2022 zoals gebruikelijk uit de areaaluitbreiding die we volgend jaar verwachten en de index van 2,3%.

Voor de begroting 2022 hebben we voor het eerst de kostendekkendheid opgesteld met behulp van de applicatie kostendekkendheid.nl mede om te voldoen aan de vereiste transparantie vanuit de voorschriften in de BBV en met name de in 2021 gepubliceerde notitie Lokale heffingen. Hierdoor wijkt de presentatie in het totaaloverzicht af van voorgaande jaren en zijn er extra overzichten toegevoegd aan dit onderdeel van de paragraaf.

We laten zien of en zo ja hoe de kostendekkendheid tussen verschillende onderdelen wordt bereikt door gebruik te maken van kruissubsidiëring en in welke mate er kruislings wordt gesubsidieerd door de kostendekkendheid uit te drukken in een percentage per hoofdstuk.

Als eerste wordt de kostendekkendheid van de legesverordening toegelicht. De legesverordening bestaat uit 3 titels die vervolgens in hoofdstukken zijn ingedeeld. De maximale kostendekkendheid van 100% geldt per titel.

Tabel Par.B-12: Overzicht kostendekkendheid Leges, Titel 1 Algemene dienstverlening

Kostendekkendheid Titel 1 Algemene dienstverlening				
Hoofdstuk	Omschrijving	Kosten	Opbrengsten	Dekking
1	Burgerlijke stand	122.566	48.828	39,84%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	121.716	95.953	78,83%
3	Rijbewijzen	139.494	113.156	81,12%
4	Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	11.003	8.881	80,71%
5	Bestuursstukken	-	-	0,00%
6	Overige publiekszaken	5.705	4.367	76,55%
7	Gemeentearchief, archiefbewaarplaats	1.100	1.100	100,00%
8	Leegstandwet	340	252	74,12%
9	Kansspelen	3.095	1.094	35,35%
10	Kabels en leidingen	21.967	24.936	113,52%
11	Verkeer en vervoer	8.602	3.624	42,13%
12	Diversen	733	431	58,80%
Kostendekking Titel 1		436.321	302.622	69,36%

Bij titel 1 is op bepaalde onderdelen weinig tot geen ruimte om de tarieven te verhogen omdat de opbrengsten voornamelijk veroorzaakt worden door maximaal toegestane tarieven. Dit geldt onder andere voor paspoorten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn momenteel gelijk aan de maximale hoogte. Voor de overige tarieven zal komende periode onderzocht worden of we aan de kostenkant aanpassingen door kunnen voeren of dat er een voorstel aan de Raad wordt voorgelegd voor het aanpassen van tarieven met ingang van 2023.

Tabel Par.B-13: Overzicht kostendekkendheid Leges, Titel 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Kostendekkendheid Titel 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning				
Hoofdstuk	Omschrijving	Kosten	Opbrengsten	Dekking
1	Begripsomschrijvingen	nvt	nvt	nvt
2	Omgevingsvergunning	1.305.708	1.298.621	99,54%
3	Teruggaaf	-	-	0,00%
4	Herziening/wijziging bestemmingsplan	46.355	23.071	49,77%
Kostendekking Titel 2		1.352.063	1.321.692	97,83%

De kostendekkendheid van titel 2 is net onder de 100%. Er is nog geen rekening gehouden met de invoering van de omgevingswet. Zodra de datum van invoering definitief is zal er een gewijzigde legesverordening opgesteld worden, vooralsnog met ingangsdatum 1 juli 2022 (gelijk aan de datum van de daadwerkelijke inwerkingtreding van de omgevingswet). De nieuwe tarieven worden dan bepaald op de geraamde kosten en opbrengsten op dat moment. In het najaar van 2021 wordt bekend of de uitvoeringsdatum van de omgevingswet daadwerkelijk 1 juli 2022 wordt.

Tabel Par.B-14: Overzicht kostendekkendheid Leges, Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Kostendekkendheid Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn				
Hoofdstuk	Omschrijving	Kosten	Opbrengsten	Dekking
1	Horeca	13.235	4.187	31,64%
2	Organiseren evenementen, markten en diversen	10.953	4.510	41,18%
3	Seksbedrijven	3.070	1.562	50,88%
Kostendekking Titel 3		27.258	10.259	37,64%

Titel 3 is een klein onderdeel van de legesverordening wat voor een groot deel bestaat uit evenementenvergunningen. Vanwege de maatschappelijke betekenis ervan is dit bij veel gemeente niet kostendekkend.

Leges Biesbosch

De tarieven voor de leges Biesbosch laten een kostendekkendheid zien van 78% voor 2022. In Tabel Par.B-11 zijn opbrengsten en kosten gelijk door afronding. Het streven voor deze tarieven is om op basis van een ingroeimodel in twee jaar tijd op 100% kostendekkende tarieven uit te komen.

Tabel Par.B-15: Overzicht kostendekkendheid Begraafplaatsen

Overzicht netto-lasten te heffen volume	
Kosten	Bedrag 2022
7.5 Begraafplaatsen en crematoria directe kosten	114.935
7.5 Begraafplaatsen en crematoria personeelskosten	34.438
0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie	31.589
Totale kosten	180.962
Opbrengsten	
Hoofdstuk 1 Verlenen van grafrechten	25.982
Hoofdstuk 2 Begraven	14.550
Hoofdstuk 3 Bijzetten asbussen/ urnen	2.910
Hoofdstuk 4 Grafbedekking/ onderhoud	67.554
Hoofdstuk 5 Inschrijven en overboeken van eigen graven en urnennissen	-
Hoofdstuk 5 Opgraven, ruimen en verstrooien	3.118
Totale opbrengsten	114.114
Kostendekkendheid	63,06%

Begraafrechten

De te dekken kosten zijn de laatste 10 jaar hoger dan de opbrengsten. De laatste 2 jaar zien we een kostendekkendheid van rond de 70% teruglopend naar 63% in 2022.

Eind 2021/ begin 2022 vindt er een onderzoek plaats op basis waarvan de begraafbehoefte en -capaciteit met een doorkijk tot 2050 kan worden bepaald. In dit onderzoek wordt ook de kostenstructuur, tarievenopbouw en de mogelijkheden daarin opnieuw bekeken en kunnen er keuzes aan de raad worden voorgelegd om de tariefsopbouw voor begrotingsjaar 2023 opnieuw vast te stellen.

Tabel Par.B-16: Overzicht kostendekkendheid Marktgelden en standplaatsen

Overzicht netto-lasten te heffen volume	
Kosten	Bedrag 2022
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	38.129
0.4 Overhead	27.063
BTW	1.578
Totale kosten	66.770
Opbrengsten	
Marktgelden/ Standplaatsen	22.000
Totale opbrengsten	22.000
Kostendekkendheid	32,95%

Marktgelden en standplaatsen

Het tarief mag maximaal 100% kostendekkend zijn. We zien een daling in de kostendekkendheid, in 2022 nog slechts 32.95%. Vanwege bestaand beleid en de nadelige gevolgen van corona worden de tarieven voor 2022 alleen geïndexeerd. Bij veel gemeentes is dit niet kostendekkend in verband met de maatschappelijke betekenis ervan.

In 2022 wordt het tarieven beleid opnieuw vastgesteld voor 2023 en verder.

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige volgens de landelijk te hanteren normen onvoldoende betalingscapaciteit en onvoldoende vermogen heeft kunnen we geheel of gedeeltelijk kwijtschelding verlenen. In de gemeente Drimmelen kunnen inwoners alleen kwijtschelding aanvragen voor de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tabel Par.B-17: Overzicht aantal kwijtscheldingen

Kwijtscheldingen			
Omschrijving	2020	Begroting 2021	Begroting 2022
aantal toekenningen (ook gedeeltelijk)	247	255	250
waarvan automatisch verleend	139	145	145
Afwijzingen	67	50	55

Het totaalbedrag voor het kwijtschelden van riool- en afvalstoffenheffing nemen we mee in de tarieven voor alle belastingbetalers in de gemeente. Dit betekent dat alle belastingbetalers meebetalen aan het kwijtschelden van de riool- en afvalstoffenheffing. Kwijtschelding van onroerende zaakbelasting komt voor rekening van de gemeente. Sinds 2010 maken we gebruik van de diensten van het inlichtingenbureau van het Ministerie van Sociale zaken. Dit betekent dat automatisch kwijtschelding kan worden verleend, zonder dat daarvoor een volledig formulier met bewijsstukken nodig is.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Onze gemeente beheert ongeveer 385 hectare openbare ruimte. Iedereen die hier woont, werkt of recreëert maakt daar gebruik van. De gemeente maakt dit mogelijk door het aanleggen en in stand houden van wegen, groen, riolering. Maar ook door het aanbrengen van verkeersmaatregelen (zoals verkeersborden en drempels), straatmeubilair en openbare verlichting. We noemen dat de kapitaalgoederen van de openbare ruimte.

De gemeente onderhoudt het volgende areaal:

Areaal			
Objecten openbare ruimte	Onderdeel	Aantal	Eenheid
a. Wegen	Asfalt	817.251	m2
	Elementen	1.184.514	m2
	Beton	28.315	m2
	Halfverharding	34.484	m2
b. Openbare verlichting	Masten	6.339	stuks
	Armaturen	6.454	stuks
c. Civiele kunstwerken	Objecten havens	52	stuks
	Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	31	stuks
	Duikers (beton)	227	stuks
	Objecten overige (vissteigers / beschoeiingen)	14	stuks
d. Riolering	Vrijverval riolering	151.000	m1
	Drukriool	51.800	m1
	Individuele Behandeling Afvalwater (IBA)	81	stuks
	Gemalen (groot en klein)	260	stuks
	Bergbezinkbassins	8	stuks
e. Water	Watergangen	200.681	m1
	Stedelijk water	28.182	m2
	Havens	269.280	m2
f. Groen	Bomen	17.968	stuks
	Beplanting	532.151	m2
	Gras	499.954	m2
	Bermen	912.360	m2
	Ecologische VerbindingsZones (EVZ)	3	stuks

Bij het inrichten, onderhouden en beheren van de openbare ruimte houden we rekening met de vigerende wetgeving en besluiten zoals: De wegenwet van 1930, De Wegenverkeerswet van 1994, Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer, Wet geluidhinder, Bouwstoffenbesluit, Wet milieubeheer, Waterschapskeur, Reglement op de watergangen Noord-Brabant, Wet telecomvoorzieningen, Wet energiedistributie artikel 16, Besluit veiligheid attractie-, en speeltoestellen van 1997 etc.

Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte verdelen we in drie

categorieën: dagelijks onderhoud, structureel onderhoud, en vervangingsonderhoud.

Het samenspel van dagelijks onderhoud, structureel onderhoud en vervangingsonderhoud zorgt ervoor dat de openbare ruimte schoon, heel, veilig en voor iedereen bruikbaar is.

Bij herinrichting van de Openbare Ruimte wegen we verschillende belangen af. De laatste jaren zijn ook toegankelijkheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid belangrijke thema's.

Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud worden uitgevoerd op basis van een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP). Het MOP wordt opgesteld op basis van (visuele) inspecties, technische gegevens en geformuleerde doelstellingen.

Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud pakken we zoveel als mogelijk integraal aan (werk met werk maken). Zo nemen we bij rioolvervangingen en renovaties van straten, maatregelen voor openbare verlichting, het openbaar groen en verkeer in de plannen mee. Bij de voorbereiding van deze plannen wordt afgestemd met de bewoners. Door deze integrale aanpak kan maximaal ingespeeld worden op wensen van bewoners.

Tabel Par. C-1 Totaal overzicht onderhoud kapitaalgoederen

Prg.	Exploitatie	Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
2.	a. Wegen	307.188	307.188	307.188	307.188	307.188
2.	b. Openbare verlichting	107.531	107.531	107.531	107.531	107.531
2.	c. Civiele kunstwerken	38.073	38.073	38.073	38.073	38.073
2.	d. Riolering	295.075	295.075	295.075	295.075	295.075
2.	e. Water	197.400	222.400	197.400	222.400	197.400
2.	f. Groen	1.223.582	1.223.582	1.233.772	1.233.772	1.233.772
Div.	g. Gebouwen	287.233	276.933	276.933	276.933	276.933
	Totaal Exploitatie	2.456.082	2.470.782	2.455.972	2.480.972	2.455.972

Prg.	Vorzieningen	Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
2.	a. Wegen	1.001.155	1.001.155	1.001.155	1.001.155	1.001.155
Div.	g. Gebouwen	423.858	423.858	423.858	423.858	423.858
	Totaal Voorzieningen	1.425.013	1.425.013	1.425.013	1.425.013	1.425.013

Prg.	Investerings	Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
2.	a. Wegen	330.000	330.000	330.000	330.000	330.000
2.	b. Openbare verlichting	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000
2.	d. riolering	1.350.000	3.894.128	3.631.038	2.632.670	2.317.000
3.	e. Water	171.000	-	-	-	-
2.	f. Groen	115.000	115.000	115.000	115.000	115.000
4.	g. Gebouwen	-	5.277.500	-	-	-
	Totaal Investerings	2.091.000	9.741.628	4.201.038	3.202.670	2.887.000

	Totaal	5.972.095	13.637.423	8.082.023	7.108.655	6.767.985
--	---------------	------------------	-------------------	------------------	------------------	------------------

Planning Openbare Werken 2022 en verder

Het Integraal beheer Openbare Ruimte (IBOR) richt zich op het in stand houden van de kapitaalgoederen van de Openbare ruimte. Voor structureel onderhoud en vervangingsonderhoud is een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) opgesteld.

De integrale projecten die op basis van het MOP gepland zijn voor 2022 staan in onderstaand schema en worden eronder toelicht.

Integrale projecten			Taakvelden (dekking)					Communicatie				Planning
Omschrijving	Kern	Besluit	d. Riolering	a. Wegen	a. Verkeer	f. Groen	b. Openbare verlichting	Website / BouwApp	Bewoners - brief	Inloop - avond	Bewoners - avond	Voorbereiding 2022
Nieuw opgenomen integrale projecten 2022:												
Centrumroute: Molenstraat	Terheijden	Inv.progn. 2021 / 2022	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Lopende projecten vanuit jaar 2021:												
Griendwerkerstraat	Lage Zwaluwe	VJN 2020	x	x	x	x		x	x	x	x	
Stationstraat en omgeving	Made	VJN 2020	x	x	x	x			x	x	x	x
Oude Haven	Drimmelen	VJN 2020	x	x	x	x	x		x			
Nachtegaalstraat	Made	VJN 2020	x	x		x		x	x		x	
Goeiestoepkesroute (Rode loperoute)	Diverse	Inv.progn. 2019 / 2021		x	x			x		x		
Zeggelaan	Terheijden	Inv.progn. 2020 / 2021		x	x	x	x	x	x		x	
Schoolstraat / De Dreef	Made		x	x	x	x			x			x
Patronaatstraat / Lucia van Eijkstraat	Made		x	x		x			x			x
Meidoornlaan / hoefkensstraat	Made		x	x	x	x			x			x
Geraniumstraat	Made		x	x	x	x			x			
Witteweg	Buitengebied	Inv.progn. 2021		x		x	x		x			
Gomarusstraat e.o.	Wagenberg		x	x		x						x

Nieuw opgenomen integrale projecten 2022

Centrumroute Terheijden

We ronden het eerste deel van de centrumroute Terheijden (rotonde Zeggelaan tot aan Schapenbogert) af. Het waterschap onderzoekt het verzwaren van de dijken langs de Mark. Een deel van de dijk ligt op de Molenstraat. We wachten de onderzoeken en de uitvoering van de daaropvolgende werkzaamheden af.

Gerariumstraat Made

De verharding van de Geraniumstraat moet onderhouden worden. De riolering van de Geraniumstraat en de omgeving van deze straat levert een aantal aandachtspunten op. Waar mogelijk combineren we deze werkzaamheden.

Lopende integrale projecten vanuit jaar 2021

Griendwerkerstraat Lage Zwaluwe

In overleg met woningbouwstichting Woonvizier pakken we dit project op. De civiele werkzaamheden starten in 2021 en lopen door in 2022. Hierna volgen de werkzaamheden van de woningbouwvereniging. In 2023 wordt de definitieve bestrating aangebracht. Hier is de riolering kwalitatief slecht. Tevens is er sprake van wateroverlast. Met het project pakken we beide zaken in een keer aan.

Stationstraat en omgeving Made

In 2021 onderzochten we mogelijkheden om de afvoer van vooral regenwater in Made te verbeteren. Eén van de afvoermogelijkheden ligt door de Stationstraat Made. In 2022 stellen we een functioneel ontwerp op en werken we dit verder uit tot een bestek zodat we met de uitvoering in 2023 kunnen gaan starten.

Oude haven Drimmelen

De uitvoering van de wandelpromenade voeren we uit in de winterperiode 2021-2022. De werkzaamheden hopen we af te ronden voor het toeristenseizoen 2022.

Nachtegalstraat Made

In overleg met woningbouwstichting Woonvizier pakken we dit project op. In het laatste kwartaal van 2021 startten de nutsbedrijven. Hierna volgt de civiele uitvoering die doorloopt tot in 2022. Dit betreft een reguliere oplossing voor de wateroverlast voor de Nachtegaalstraat.

Goeiestoepkesroute

In 2019 maakten we in samenwerking met onder andere de WWZ een plan voor de prioritaire looproutes (Rode loper). In het handboek toegankelijkheid Openbare Werken namen we uitgangspunten voor zo'n route op. De routes ronden we in 2022 af. Uiteraard letten we bij de huidige reconstructies ook al op toegankelijkheid.

Zeggelaan Terheijden

In 2021 bereidden we de Zeggelaan voor om in 2022 te starten met de uitvoering.

Witteweg Made

Na de herinrichting van de Drimmelseweg en Sluizeweg voeren we groot

onderhoud aan de Witteweg uit. Gelijktijdig verbeteren we de bermverharding, de groeiplaatsen van de bomen en de verlichting.

Vorbereiding

In 2022 starten we met de voorbereiding van de rioolmaatregelen (het bepalen van de noodzakelijke maatregelen) in de volgende straten. We voeren diverse onderzoeken uit en stemmen de werkzaamheden af met de overige disciplines.

- Schoolstraat / Dreef Made
- Meidoornlaan / Hoefkenstraat Made
- Patronaatstraat / Lucia van Eijkstraat Made
- Gomarusstraat Wagenberg

a. Wegen

Beleidskader

Het beleidskader met betrekking tot Wegen is vastgelegd in de notitie: Beleidsplan wegen 2021-2030; "Op weg naar grotere burgertevredenheid". Het uitgangspunt is kwaliteit gestuurd onderhoud op basis van tweejaarlijkse wegininspecties. Wij grijpen in bij een kwaliteitsniveau C. Bij onze hoofd fietsroutes en voetpaden grijpen we eerder in, namelijk wanneer deze een kwaliteit B hebben. Hiermee borduren we grotendeels voort op het vorige beleid, maar met meer aandacht voor de voetpaden.

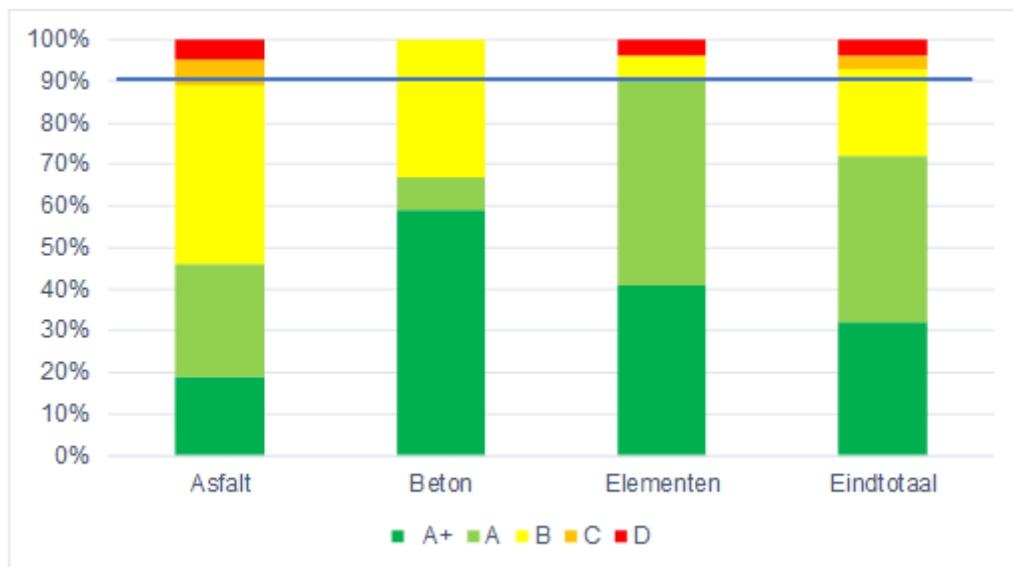
Kwaliteit D zien we als "achterstallig onderhoud". Wegvakonderdelen met een kwaliteit D onderhouden we in het eerstvolgende jaar. Toch kunnen we besluiten om werkzaamheden op wegen incidenteel uit te stellen. Dit heeft dan te maken met andere werkzaamheden die ook in die straat plaatsvinden. Uiteraard zorgen we altijd voor een veilige situatie.

Huidige kwaliteit:

Tabel 5-3 Kwaliteitsbeoordeling o.b.v. inspectie 2019

Kwaliteitsbeoordeling		Asfalt	Beton	Elementen
Zeer Slecht	D	5%	0%	4%
Slecht	C	6%	0%	0%
Matig	B	43%	33%	6%
Goed	A	27%	8%	49%
Zeer goed	A+	19%	59%	41%

In onderstaande grafiek is dit gevisualiseerd:

Op basis van de 90%-regel is de gemiddelde kwaliteit van het gehele wegennet bepaald. Met deze regel wordt de kwaliteit van de verhardingen gelijkgesteld aan de minimale kwaliteit die door 90% van de verhardingen wordt gehaald. Uit de grafiek blijkt dat deze (voor alle verhardingstypen samen) uitkomt op kwaliteit B, maar dicht tegen C. Ook dit is gebaseerd op de inspectie uit 2019. Het algemeen kwaliteitsniveau van de verhardingen in de gemeente Drimmelen is MATIG.

Ter verduidelijking is in de volgende tabel de kwaliteit op basis van de inspectie uit 2020 opgenomen. Hieruit blijkt dat deze cijfers een ander beeld geven, omdat deze inspectie meer gericht was op het klein onderhoud en niet op het groot onderhoud, waar de kwaliteitscijfers op zijn gebaseerd. Daarom is ervoor gekozen de kwaliteit op basis van de inspectie uit 2019 in het beleid- en beheerplan als uitgangspunt te hanteren.

Tabel 5-4 *Kwaliteitsbeoordeling o.b.v. inspectie 2020*

Kwaliteitsbeoordeling		Asfalt	Beton	Elementen
Zeer slecht	D	6%	0 %	2 %
Slecht	C	1%	0 %	0 %
Matig	B	8%	0 %	2 %
Redelijk tot goed	A	31%	1 %	17 %
Zeer goed	A+	54%	99 %	79 %

Wel laten beide inspecties zien dat de kwaliteit van de asfaltwegen het slechtst is. Dat is dan ook de reden dat we ons bij de uitvoering grotendeels op de asfaltwegen richten.

Andere uitgangspunten van het wegenbeleid:

- We pakken wortelopdruk actiever en structureler aan, o.a. door het vergroten van boomvakken. Waar verharding geen toegevoegde waarde heeft, halen we deze weg ten gunste van de boom.
- Langs de hoofdlandbouwroutes passen we bermverharding toe.

- Binnen de bebouwde kom en op fietspaden passen we geen slijtlagen toe.
- Voor het vergroten van de burgers tevredenheid voeren we jaarlijks een burgerschouw uit.

Financiële vertaling

Tabel Par. C-2

Exploitatie	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Klein onderhoud (incl. halfverhardingen)	281.206	281.206	281.206	281.206	281.206
2. Asfaltverhardingen: uitvullen / -vlakken / herprofilieren van bermen	25.982	25.982	25.982	25.982	25.982
Totaal exploitatie	307.188	307.188	307.188	307.188	307.188

Voorzieningen	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Storting in voorziening	1.001.155	1.001.155	1.001.155	1.001.155	1.001.155
Totaal voorzieningen	1.001.155	1.001.155	1.001.155	1.001.155	1.001.155

Investerings	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Wegen / rehabilitatie	202.000	202.000	202.000	202.000	202.000
2. Verkeersreconstructies	38.000	38.000	38.000	38.000	38.000
3. Vergroten burgers tevredenheid	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Totaal Investerings	330.000	330.000	330.000	330.000	330.000

Geplande werkzaamheden

De basis voor de wegenplanning vormt de weginspectie. De hieruit volgende werkzaamheden zijn onder te verdelen in klein onderhoud (exploitatie), groot onderhoud (voorziening) en reconstructies / rehabilitaties (investerings).

Klein onderhoud

Voor het klein onderhoud asfalt en elementen zijn recente raamovereenkomsten afgesloten, zodat we hier slagvaardiger op kunnen handelen.

Daarnaast hebben we een aantal vaste partijen voor het bermenonderhoud (uitvullen en afbermen).

Groot onderhoud (voorziening)

Onderstaand een overzicht van de wegen waar dit jaar groot onderhoud is voorzien:

Onderhoud voorziening (jaar 2022)				
Straat	Kern	Verharding	Maatregel	Bedrag
Sectoraal				
Bosseweg fietspad	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen)	42.758
Lageweg fietspad en voetpad rond / langs put	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen)	27.545
Moerseweg	Buitengebied	Asfalt	dek- en tussenlaag	103.950
Plantsoen	Lage Zwaluwe	Asfalt	nieuwe deklaag	21.204
Reedijk	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen), bermverharding	47.477
Ruilverkavelingsweg	Buitengebied	Asfalt	twee lagen en wapening (delen), bermverharding	163.779
Schuivenoordseweg	Buitengebied	Asfalt	conserveren	96.149
Zeedijk	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen)	18.844
Fiets- en voetpaden	Diverse	Asfalt / elementen	B-kwaliteit	99.133
Diverse	Diverse	Asfalt / elementen	Diverse maatregelen	128.406
Totaal sectoraal				749.245
Integraal				
Griendwerkerstraat e.o.	Lage Zwaluwe	Elementen	rioolvervanging	29.486
Nachtegalstraat / Vinkenlaan	Made	Elementen	rioolvervanging	102.575
Zeggelaan	Terheijden	Asfalt	reconstructie	21.071
Totaal integraal				153.131
Totaal				902.376

Enkele van deze wegen (Bosseweg, Reedijk en Zeedijk) zijn momenteel nog in onderzoek (maatregeltoets), waardoor de te treffen maatregel nog kan wijzigen. We voeren in 2022 een nieuwe wegininspectie uit. Op basis van de resultaten daarvan passen we de meerjarenplanning aan.

Toelichting investeringen 2022

1. Wegen / rehabilitatie

Elk jaar hebben we een basiskrediet van € 202.000 voor de rehabilitaties van wegen. Dit is aan de orde wanneer de complete verhardingsconstructie wordt vervangen/nieuwe klinkers. Voor het jaar 2026 is dit nieuw toegevoegd. Het bedrag van € 202.000 is vooral bedoeld voor kleinere rehabilitaties en bijdragen nieuw materiaal aan integrale projecten. Indien extra middelen noodzakelijk zijn voor grote rehabilitaties vragen we daarvoor separaat (conform beleid) extra krediet aan.

Rehabilitaties voor dit jaar:

- Geraniumstraat (wordt waarschijnlijk een integraal project met riolering)
- Groentepad (deel)
- Witteweg (doorgeschoven van 2021 in verband met conflicterende werkzaamheden)

2. Verkeersreconstructies

Wat we gaan uitvoeren in 2022 aan kleine verkeersmaatregelen, weten we nog niet. We bepalen die aan de hand van de verkeerstellingen van 2021. Gedurende het hele jaar meten we het verkeer in diverse straten met onze verkeerstellers. Die uitkomsten analyseren we eind 2021/begin 2022. Vervolgens maken we een collegevoorstel verkeersmaatregelen (zoals elk jaar) met de probleemgebieden en stellen we daarvoor maatregelen voor.

3. Vergroten burgertevredenheid

Bij het vaststellen van de beleidsplannen onderhoud Openbare Verlichting en Wegen besloten we om € 90.000 af te ramen bij Openbare Verlichting ten behoeve van een nieuw krediet Vergroten Burgertevredenheid. Dit krediet zetten we in voor zaken die uit de burgerschouw volgen en geen onderdeel uitmaken van onderhoudsgelden. De burgerschouw voeren we jaarlijks uit, één kern per jaar is vooralsnog het uitgangspunt. Terheijden is het langst geleden is daarom in 2022 aan de beurt. De volgorde voor van aanpak is als volgt:

- Terheijden (2022)
- Lage Zwaluwe (2023),
- Hooge Zwaluwe (2024),
- Drimmelen (2025). Wellicht de twee kleinste kernen in hetzelfde jaar
- Made (2026).

b. Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidskader voor openbare verlichting is opgenomen in het Beleidsplan Openbare Verlichting 2021-2030; "Slimmer en duurzamer verlichten". Het basisbeleid zet grotendeels het vorige beleid voort, met toevoeging van actuele inzichten. We kennen de volgende uitgangspunten:

- De openbare verlichting wordt in overeenstemming met de Nederlandse Richtlijn (NPR) geplaatst;
- We zijn terughoudend met verlichting in het buitengebied, volgens de richtlijn "niet verlichten, tenzij...";
- De gemeentelijke gebiedsindeling en de functie van de weg zijn leidend voor het soort openbare verlichting;
- Waar mogelijk en maatschappelijk verantwoord saneren we de verlichting (bijvoorbeeld vervangen door belijning);
- Openbaar gebied met een recreatief karakter wordt niet of terughoudend verlicht;
- In strijdige situaties tussen energiebesparing en veiligheid prevaleert veiligheid;
- Bij vervanging van bestaande masten plaatsen we zoveel mogelijk een mast terug op dezelfde plaats;
- We streven de doelstelling vanuit het Klimaatakkoord na (energiebesparing);
- Ledverlichting is de standaard. In verblijfsgebieden in warmwit (3000K), in

verkeersgebieden neutraal wit (4000K);

- Bij vervanging van armaturen passen we standaard statisch dimmen toe voor energiebesparing;
- Nieuwe producten voldoen aan het landelijk criterium voor duurzaam inkopen en zijn voorzien van een CE-keurmerk;
- We benutten innovatieve mogelijkheden;
- We vervangen masten en armaturen op basis van afschrijvingstermijn (40 jaar voor masten, 20 jaar voor armaturen);
- Op hoofdwegen experimenteren we met connectiviteit, zodat de verlichting op afstand geregeld kan worden;
- Vrijliggende fietspaden in het buitengebieden krijgen dynamische verlichting, zodat er alleen verlicht wordt al er verkeersaanbod is.

Financiële vertaling

Tabel Par. C-3

Exploitatie	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Onderhoud lichtmasten / armaturen / schades (incl. groepsremplace)	133.256	133.256	133.256	133.256	133.256
2. Verhaalbare schades	-25.725	-25.725	-25.725	-25.725	-25.725
Totaal exploitatie	107.531	107.531	107.531	107.531	107.531

Investerings	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Vervanging openbare verlichting	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000
Totaal Investerings	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000

Geplande werkzaamheden

Binnen de exploitatie vindt het klein onderhoud aan de verlichting plaats. Hieronder vallen zaken als stringen en schades. De vervangingen van masten en armaturen vinden plaats vanuit de investering (zie volgende paragraaf).

Toelichting investeringen 2022

1. Vervanging openbare verlichting

Bij het vaststellen van de beleidsplannen onderhoud Openbare Verlichting en Wegen besloten we om € 90.000 af te ramen bij openbare verlichting ten behoeve van een nieuw krediet Vergroten Burgertevredenheid (zie toelichting bij onderdeel Wegen). Hierdoor resteert er jaarlijks een lager bedrag van € 125.000 voor vervangingen. Voor 2022 staan vervangingen in de volgende straten op de planning:

Straat	Kern	Onderdeel	Aantal
Biesboschweg	Drimmelen	masten en armaturen	12
Nieuwlandsedijk	Lage Zwaluwe	armaturen	26
Nieuwstraat	Made	masten en armaturen	27
Sparrenhof	Made	armaturen	13
Van den Houtstraat	Made	masten en armaturen	17
Lageweg	Terheijden	masten en armaturen	12
Vlierlaan	Terheijden	armaturen	24
Zeggelaan	Terheijden	masten en armaturen	51
Dorpsstraat	Wagenberg	masten en armaturen	42

c. Civiele kunstwerken

Beleidskader

In 2009 stelden we de Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens vast. Er is één duidelijk uitgangspunt. We houden de kunstwerken veilig.

Financiële vertaling

Tabel Par. C-4

	Exploitatie	Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
1.	Onderhoud civiele kunstwerken	38.073	38.073	38.073	38.073	38.073
	Totaal exploitatie	38.073	38.073	38.073	38.073	38.073

In 2022 zetten we de data uit het beheerprogramma kunstwerken over naar het integrale beheerprogramma Obsurv. Zodra dat op orde is, maken we in 2023 een nieuw beheerplan.

Op basis van de technische inspectie van 2021 voeren we in 2022 de volgende werkzaamheden uit:

- Vervangen van diverse delen beschoeiing (nabij brug Molenstraat, nabij brug Brugdam);
- Vervangen slijtlagen (brug Vlasweel, steiger Vijverstraat, brug wetering, brug Schuddebeurs);
- Vervangen beplanking en dekplanken (brug Biezelaar (gedeeltelijk), brug Vlasweel (gedeeltelijk));
- Afhankelijk van onderzoek het repareren of (gedeeltelijk vervangen van de geleiderail brug Dirk de Botsdijk.

d. Riolering

Beleidskader

Op gemeentelijk niveau is eind 2017 het Water en Rioleringsplan Drimmelen 2018-2022, waarin opgenomen het verbreed GRP (WRP) vastgesteld. Door de integrale benadering van het gehele watersysteem vindt in dit beleidsplan zowel riolering als water haar plaats (zie ook onderdeel e. Water).

Op regionaal niveau (Samenwerking in de waterketen) golden voor de toekomst de uitgangspunten zoals opgenomen in het Bestuursakkoord Water (NBW) Water met vuur (ondertekend op 23 mei 2011).

Sinds 2021 geven we invulling aan de uitwerking van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA 2018). Om in aanmerking te komen voor cofinanciering (Rijk/Provincie) stelt het college van burgemeester en wethouders een uitvoeringsprogramma DPRA vast.

De doelen van het Deltaplan zijn:

Weten: Analyseren van de gevolgen van klimaatverandering (tot 2050) voor diverse functies in een gebied.

Willen: Bepalen van een strategie en concrete doelen (tot 2050) voor het verbeteren van de water robuust- en klimaatbestendigheid.

Werken: Uitvoering geven aan de strategie door dit vast te leggen in beleidsplannen, wetten en regels.

Op regionaal niveau geldt "Keur waterschap Brabantse Delta 2015". Hierin is vermeldt wat wel of niet mag en wat de verplichtingen zijn.

Beleidsuitgangspunten

Bij het vaststellen van het Waterbeleidsplan (WRP) zijn nieuwe ambities vastgesteld. Deze ambities anticiperen vooral op klimaatverandering.

De ambities zijn: Afvalwater is het ambitieniveau gemiddeld (anticiperend), Hemelwater hoog (toekomstgericht), Grondwater midden (anticiperend), Oppervlaktewater midden (anticiperend) en Bedrijfsvoering hoog (toekomstgericht).

Bij een middenniveau (anticiperend) schatten we de situatie met een voorzichtige afwachtende houding en heeft een horizon van 10 tot 15 jaar. Toekomstgericht (hoog niveau) betekent dat we daadwerkelijk rekening houden met de toekomst.

Voorbeeld: Voor regenwater rekenen we met intensievere buien dan voorheen. De horizon is dan 15 tot 25 jaar.

Financiële vertaling

Tabel Par. C-5

Exploitatie	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Onderhoud vrij verval riolering	180.075	180.075	180.075	180.075	180.075
2. Onderhoud drukriolering	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
3. Onderhoud Individuele Behandeling Afvalwater (IBA's)	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal exploitatie	332.500	332.500	332.500	332.500	332.500

Investerings	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. a. Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): vervanging	1.200.000	-	-	-	-
a. Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): ambitieniveau	150.000	-	-	-	-
2. a. Vervanging riolering 2023 t/m 2026 (zie inv.prognose: thema Water)		3.393.728	3.366.938	2.202.670	2.317.000
b. Ambitieniveau / klimaatadaptatie		500.400	194.100	-	-
c. Realiseren overstort		-	-	430.000	-
d. Vervanging rioolontstopper		-	70.000	-	-
Totaal Investerings	1.350.000	3.894.128	3.631.038	2.632.670	2.317.000

Geplande werkzaamheden

Onderhoud

Ieder jaar inspecteren we ongeveer 10% van het rioolstelsel. Jaarlijks maken we hiervan een uitvoeringsplanning. De uitvoering bestaat uit deelrelining (een kunststof kous trekken door de bestaande rioolbuis) en kleinere reparaties van scheuren en verwijderen van boomwortels. Daarnaast onderhouden we de riolering op basis van storingen en meldingen.

We onderhouden de drukriolering frequent. Wekelijks voeren we controle rondes uit en twee keer per jaar beoordelen we de drukriolering grondig.

Het onderhoud aan de IBA's (Individuele behandeling afvalwater) besteedden we uit. De storingen pakken we in eerste instantie zelf op.

Toelichting investeringen 2022

1. Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): vervanging (inclusief ambitieniveau)

Ook in de het laatste deel Molenstraat Terheijden vervangen we de riolering en reconstrueren we de weg. De voorbereidingen startten in 2019. Doordat het waterschap de dijk eerst moet afwaarderen kunnen we later aan de slag. We verwachten eind 2022 te starten met de werkzaamheden. Ook hier zoeken we de samenwerking met het TEC voor de aanleg van het warmtenet. Een en ander blijft wel afhankelijk van de medewerking van het Waterschap.

e. Water

Beleidskader en beleidsuitgangspunten
Zie toelichting bij onderdeel d. Riolering.

Financiële vertaling

Tabel Par. C-6

Exploitatie	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Onderhoud watergangen (incl. overstortsloten, stortkosten, maaien / opschonen)	156.900	181.900	156.900	181.900	156.900
2. Onderhoud stedelijk water	40.500	40.500	40.500	40.500	40.500
3. Baggeren havens	-	-	-	-	-
Totaal exploitatie	197.400	222.400	197.400	222.400	197.400

Investerings	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Bijdrage damwand haven Terheijden	171.000	-	-	-	-
Totaal Investerings	171.000	-	-	-	-

Geplande werkzaamheden

Jaarlijks onderhoud watergangen en stedelijk water. Samen met andere gemeenten en het waterschap stelden we in 2020 een nieuw bestek op. In dit bestek passen we een maai-beheer toe dat de biodiversiteit verbetert.

Toelichting investeringen 2022

1. Bijdrage damwand haven Terheijden

De gemeente en het waterschap verschillen van mening over de hoogte van de gemeentelijke bijdrage aan de nieuwe damwand in de haven Terheijden. De kosten voor het in stand houden zijn voor de gemeente. De gemeente is en blijft eigenaar van de damwand. De uitvoering van het werk besteden we uit aan het waterschap. Zij neemt dit werk mee bij het verbeteren van de keringen langs de Mark. De verwachting is dat het waterschap de werkzaamheden in 2022 start en in 2023 het werk afrond. We zoeken een koppeling met kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte in de haven.

f. Groen

Beleidskader

Het beleidskader met betrekking tot Openbaar groen ligt vast in het integraal groenbeleidsplan 2017 – 2026 'Groen leeft en verbindt'. Het groenbeleidsplan is een integrale nota voor alle groenplannen. Hierin heeft zowel biodiversiteit als duurzaamheid een belangrijke plek.

Groenbeleid

Het groenbeleid is gericht op duurzaam kwaliteitsgroen. Dit houdt in dat we:

- geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen gebruiken
- zoveel mogelijk bodem bedekkende beplanting aanbrengen
- accepteren we een bepaalde mate van kruidengroei accepteren op die plaatsen waar dat mogelijk is.
- De minimale onderhoudsniveau van het groen en onkruid op verhardingen is beeldkwaliteit B
- Grove heesters onderhouden we op beeldkwaliteit C-niveau
- Centra en hotspots onderhouden we op beeldkwaliteitsniveau A
- Begrazing vindt plaats op basis van visuele beoordeling en frequentie.

Areaal:

- Bomen 145.000 stuks (waarvan 80.000 in de Biesbosch) ca 18.000 in openbaar gebied.
- 40% van de oppervlakte groen *is bosplantsoen, grove heesters, heesters & botanische rozen, bodembedekkers, hagen, vaste planten en landschappelijke beplanting.
- 60% bestaat uit gazon, berm en kruidenrijk gras.
- De totale hoeveelheid groen binnen en buiten de bebouwde kom bedraagt per inwoner 86 m².

Groenbeheer

Een effectbestek is een onderhoudscontract wat niet alléén meer gericht is op beeldkwaliteit of frequentie maar juist op het effect van de onderhoudswerkzaamheden op de burgertevredenheid. Middels dit effectbestek onderhouden we integraal plantsoenen, grasvelden en onkruidbestrijding verhardingen. Om de burgertevredenheid te meten, enquêteren we jaarlijks.

Bomenbeleid

Met het opstellen van de bovengenoemde integrale en overkoepelende beleidsnota groen besloten we te werken met een waardevolle bomenkaart.

Bermenbeleid

Het ecologisch bermbeheer is een groeiproces waarbij we streven naar beplanting die van nature in een berm voorkomt. Met name de grotere gebieden en brede bermen zijn hierbij het meest kansrijk.

Eikenprocessierups

Met het beheersplan eikenprocessierups (Plan van aanpak 2020 tot en met 2023) bereiken we dat we als gemeente en als eigenaar/beheerder van bomen of terreinen op de korte en lange termijn voldoende doen om de eikenprocessierups te bestrijden.

Maatregelen op de lange termijn zijn:

- Passieve omvorming van zomereiken (*Quercus robur*). Dit betekent geen inboet van zomereiken die na aanplant zijn gestorven of door storm zijn geveld.

- Het stimuleren van natuurlijke vijanden door o.a. het ontwikkelen van bloemrijke bermen en uitbreiding van de nestkasten.

Ecologische

Verbindingszones

Het integrale groenbeleidsplan ambieert om de EVZ Mark-Zwaluwse Haven verder te ontwikkelen. Het waterschap vroeg de gemeente hieraan mee te werken. De incidentele aankoop- en inrichtingskosten van het gemeentelijk deel van een aaneengesloten EVZ zonder restopgave zijn tijdelijk 75% subsidiabel (was eerst 50%). De kosten voor het onderhoud zijn structureel. Zowel aanleg, inrichting en beheer komen ten laste van de Reserve Groenaanleg.

Financiële vertaling

Tabel Par. C-7

Exploitatie	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Onderhoud openbaar groen:					
a. bomen	245.886	245.886	245.886	245.886	245.886
b. cultuurbeplanting	603.619	603.619	603.619	603.619	603.619
c. grasvegetaties	156.192	156.192	156.192	156.192	156.192
d. overige (natuurr., recr. plaatsen, landsch. beplanting, bosplantsoen)	37.039	37.039	37.039	37.039	37.039
Totaal Onderhoud openbaar groen	1.042.735	1.042.735	1.042.735	1.042.735	1.042.735
2. Onderhoud ecologische verbindingzones (EVZ: dekking uit res. Groenaanleg)	36.536	36.536	46.726	46.726	46.726
3. Onderhoud bermen (incl. egalisatie, verhoging biodiversiteit, stortkosten)	144.311	144.311	144.311	144.311	144.311
Totaal exploitatie	1.223.582	1.223.582	1.233.772	1.233.772	1.233.772

Investerings	Begroting 2022				
	2022	2023	2024	2025	2026
Renovatie openbaar groen	115.000	115.000	115.000	115.000	115.000
Totaal Investerings	115.000	115.000	115.000	115.000	115.000

Geplande werkzaamheden

In 2018 startten we met het nieuwe effectbestek. MidZuid voert de werkzaamheden uit. Op die manier is de opdracht van de Raad om de inzet van 41.000 uur mensen met afstand tot de arbeidsmarkt te waarborgen het beste ingevuld.

- Plantsoenvakken die niet meer voldoen, vormen we om. Deze renovaties voeren we voornamelijk integraal uit (zie ook bij paragraaf 1.1).
- Naast het renoveren van groenvakken revitaliseren we het openbaar groen waarbij we aandacht schenken aan de open plekken in heestervakken en gazons. Om het groenareaal te laten voldoen aan de gestelde beeldkwaliteit werken we de achterstand hierin weg.
- In de loop van 2022 werken we voor het eerst met de waardevolle Bomenkaart. Begin 2022 stellen de eerste bomenkaart vast.

- Vanaf 2019 is de totale overstap naar 'maaien en ruimen' gegarandeerd. Op basis van een nieuw regionaal onderhoudsbestek verfijnen we het ecologisch bermbeheer verder. Alle bermen van de gemeente beheren we ecologisch.
- De bestrijding van de processierups in 2021 wordt geëvalueerd. Hiermee bepalen we de maatregelen voor de bestrijding van de eikenprocessierups op de korte termijn.
- De EVZ Mark Zwaluwse Haven is verder in voorbereiding. Het waterschap gaat over hetzelfde tracé eveneens een "natte" EVZ aanleggen. Het waterschap is leidend in planning en uitvoering.

Toelichting investeringen 2022

1. Renovatie openbaar groen

In 2022 liften we mee met een aantal integrale projecten. Daarnaast vervangt Midzuid ook stukken groen die van onvoldoende kwaliteit zijn. Dit zetten we ook in om de brugtevredenheid over het groen te vergroten.

g. Gebouwen

Beleidskader

De werkzaamheden worden uitgevoerd conform het door de gemeenteraad in 2019 vastgestelde beleidskader. Dit is verankerd in het Gebouwen Beheer Systeem (GBS-systeem).

Financiële vertaling

Tabel Par. C-8

Exploitatie		Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
1.	Klein onderhoud	287.233	276.933	276.933	276.933	276.933
Totaal exploitatie		287.233	276.933	276.933	276.933	276.933

Vorzieningen		Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
1.	Storting in voorziening	423.858	423.858	423.858	423.858	423.858
Totaal voorzieningen		423.858	423.858	423.858	423.858	423.858

Investeringen		Begroting 2022				
		2022	2023	2024	2025	2026
1.	Nieuwbouw Stuifhoekschool	-	5.277.500	-	-	-
Totaal Investeringen		-	5.277.500	-	-	-

Geplande werkzaamheden

Klein onderhoud

Er wordt onderscheid gemaakt tussen goot onderhoud en klein onderhoud. Klein onderhoud bestaat uit jaarlijks terugkerend onderhoud (contracten) en klein technisch onderhoud. Onder klein technisch onderhoud wordt verstaan het vervangen of repareren van onderdelen van het vastgoed die geen planmatige investering vragen. In 2022 is nog een bedrag opgenomen voor klein onderhoud aan de Mayboom (onderdeel project Centrumplan Made).

Onderhoud voorziening (jaar 2022)				
Object	Kern	Onderhoud	Bedrag	Totaal
Gemeentehuis Made	Made	Vervangen mobiele wand	65.000	
		Vervangen diverse binnendeuren	24.500	
				89.500
Brandweer Made	Made	Vervangen brandmeldinstallatie		5.500
Milieustraat Terheijden	Terheijden	Vervangen 3 stuks deuren elektrisch		18.600
Brandweerkazerne Terheijden	Terheijden	2 stuks deuren elektrisch		12.400
Dorpshuis Drimmelen	Drimmelen	Renoveren dakbedekking		20.000
Zonzeel Hooge Zwaluwe	Hooge Zwaluwe	Vervangen vloerbedekking		20.500
Wiekslag Terheijden	Terheijden	Overlagen dakbedekking (150 m2)	5.000	
		Aanpassen val beveiliging	26.000	
				31.000
Cour Terheijden	Terheijden	Aanpassen w-installatie	25.000	
		Aanbrengen valbeveiliging	20.000	
		Vervangen diverse systeem plafond	12.000	
				57.000
Berging woonwagencamp Wagenberg	Wagenberg	Vervangen voegwerk bergingen		5.200
Toren Hooge Zwaluwe	Hooge Zwaluwe	Vervangen kozijnen		3.500
Amerhal Made	Made	Vervangen diverse ventilatoren		11.500
Sporthal Driedorp Wagenberg	Wagenberg	Vervangen diverse lichtkoepels	8.000	
		Aanbrengen valbeveiliging	8.000	
				16.000
Overige	Diverse	Diverse werkzaamheden		70.000
Totaal				360.700

Groot onderhoud (voorziening)

Gemeentehuis

De mobiele wand in de raadzaal vertoont gebreken en is aan vervanging toe binnen nu en 2 jaar. Daarbij wordt afgestemd op het nieuwe kantoorconcept en wensen die er zijn met betrekking tot de raadzaal. De binnen deuren zijn aan hun technische levensduur ook deze moeten vervangen worden passend in het kantoorconcept.

Milieustraat Terheijden / Brandweerkazerne Terheijden

Indien na onderzoek blijkt dat de deuren op basis van de technische uitkomst vervangen moeten worden zal dit na overleg met de gebruiker worden ingepland.

Dorpshuis Drimmelen

In overleg met de eigenaar/beheerder zal er aan begin van het 2022 een plan gemaakt worden voor het vervangen van de dakbedekking.

Zonzeel Hooge Zwaluwe

In overleg met de beheerder en de gemeente zal er in 2022 jaar een plan gemaakt worden voor het vervangen van de vloerbedekking.

Wiekslag / Cour Terheijden / Sporthal Driedorp Wagenberg

Aanbrengen diverse dakbedekkingssystemen en valbeveiliging.

Cour Terheijden

Aanpassen w-installatie is afhankelijk van de aanpassingen die nodig zijn voor het aansluiten op het warmtenet van TEC.

Amerhal Made

Diverse ventilatoren moeten vervangen worden omdat deze aan hun technische levensduur zijn.

D. Financiering

Inleiding

Treasury is het vakgebied dat zich bezighoudt met het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Iedere gemeente is volgens de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) verplicht een treasurystatuut vast te stellen. De wet FIDO biedt duidelijke kaders voor het beheersen van risico's en openheid. Risicobeheersing richt zich daarbij vooral op rente- en kredietrisico's. In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) ligt verdere regelgeving vast.

De gemeente Drimmelen stelde het geactualiseerde treasurystatuut vast in 2017. De randvoorwaarden voor het uitvoeren van de Treasury-/financieringsfunctie staan daarin. In 2022 zal het huidige treasurystatuut geactualiseerd worden en in samenhang daarmee zal er een borgstellingsbeleid worden opgesteld. De beleidsvoornemens voor risicobeheer en de financieringspositie in 2022 verantwoorden we in deze financieringsparagraaf.

A. Risicobeheer

Voor het risicobeheer analyseren we de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente Drimmelen. In grote lijnen verdelen we de relevante risico's in *renterisico's*, *kredietrisico's*, *koersrisico's* en *valutarisico's*.

Hieronder geven we een toelichting op het renterisico (A 1) en het kredietrisico (A 2). Koers- en valutarisico's zijn niet op onze gemeente van toepassing.

A 1. Renterisico's

Renterisico's onderscheiden we in het renterisico van de vlottende schuld (kortlopende leningen) en het renterisico van de vaste schuld (langlopende geldleningen).

A 1.1. Renterisico vlottende schuld (kortlopende leningen)

Het maximum van de vlottende schuld ligt vast op 8,5% van het totaal aan begrote lasten vóór bestemming zonder stortingen in reserves. Dit is de kasgeldlimiet. Als we deze limiet twee kwartalen achter elkaar overschrijden, zetten we de financiering om in een langlopende lening. De kasgeldlimiet stellen we jaarlijks vast volgens de ministeriële regeling die bij de wet FIDO hoort. Het begrote totaal aan lasten vóór bestemming is voor 2022 € 64,3 miljoen (zie tabel).

Met deze gegevens stelden we de volgende berekening op:

Tabel Par.D-1

Toets kasgeldlimiet	
Omschrijving	Begr. na wijziging
Begrotingstotaal m.u.v. mutaties in reserves	64.259.731
1. Toegestane kasgeldlimiet	
in procenten van de grondslag	8,50%
in een bedrag	5.462.077
2. Omvang vlottende korte schuld	
Opgenomen gelden korter dan 1 jaar	4.000.000
Schuld in rekening-courant	-
Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar	-
Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	3.700.000
3. Vlottende middelen	
Contanten in kas	4.000
Tegoeden in rekening courant	316.000
Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar	7.000.000
4. Toets kasgeldlimiet	
Totaal netto vlottende schuld (2) - (3)	380.000
Toegestane kasgeldlimiet (1)	5.462.077
Ruimte	5.082.077

Met de voorliggende begroting wordt aan de kasgeldlimiet voldaan.

A 1.2 Renterisico vaste schuld (langlopende leningen): rente risiconorm

Vaste geldleningen zijn meestal voor een periode van 20 tot 40 jaar. De rente heeft vaak een rentevaste periode van 10 jaar. Dit betekent dat de rentekosten na deze rentevaste periode flink kunnen stijgen door hogere rentepercentages. Dit is een renterisico dat we niet kunnen uitsluiten. Het is mogelijk dat de rentevaste perioden van meer geldleningen samen in één boekjaar aflopen. Als dat gebeurt neemt het risico op een ongelijke toename van de rentekosten in dat jaar en de jaren die erna komen toe. Daarom bepaalt de Wet fido een rente risiconorm van 20% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming. De vaste schuld is hierbij omschreven als de opgenomen leningen met een rentevaste periode van één jaar of langer.

De berekening van de rente risiconorm voor 2022:

Tabel Par.D-2

Toets renterisiconorm				
Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
variabelen renterisiconorm				
1. Renteherziening op vaste schuld				
2. Aflossingen	775.000	775.000	775.000	625.000
3. Renterisico (1+2)	775.000	775.000	775.000	625.000
4a. Begrotingstotaal	64.259.731	58.218.815	57.199.763	56.271.764
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
5. Renterisiconorm (4a x 4b)	12.851.946	11.643.763	11.439.953	11.254.353
Toets renterisiconorm: 5 > 3 = ruimte onder renterisiconorm 3 > 5 = overschrijding				
renterisiconorm				
Ruimte (+) / overschrijding (-) (5 - 3)	12.076.946	10.868.763	10.664.953	10.629.353

In 2022 vinden geen renteherzieningen op vaste geldleningen plaats.

Naar aanleiding van de financieringsbehoefte in 2021 heeft de gemeente 29 juli 2021 een lening bij de BNG afgesloten. De omvang van de lening is € 13.500.000 met een looptijd van 30 jaar.

De uitwerking van o.a. de herijking van het gemeentefonds en uitwerking van de ambities zal uiteindelijk bepalend zijn voor eventuele aanvullende financiering in 2022.

De leningenportefeuille van de gemeente Drimmelen is door de nieuwe lening toegenomen. De omvang blijft op een verantwoord niveau; het renterisico van de gemeente Drimmelen blijft ook ruim binnen de normen.

Ontwikkelingen 2022

A. Vanaf 1 januari 2018 is de Europese Benchmarkverordening van toepassing. Alle onder toezicht staande entiteiten in de Europese Unie moeten aan deze verordening voldoen, zo ook onze huisbankier de BNG. De basisrente wordt gebruikt voor het bepalen van de rente onder de overeenkomsten van onze gemeente met de BNG bank. De Euribor en Eonia blijken niet robuust en betrouwbaar. Er wordt nu o.b.v. de Benchmarkverordening toegewerkt naar nieuwe basisrentes.

Conform de Benchmarkverordening zijn de banken verplicht in de overeenkomsten een terugvalbepaling op te nemen, ook voor de lopende overeenkomsten. Deze terugvalbepaling houdt in dat de BNG een vervangende basisrente kan aanwijzen (€STR of gebaseerd op de €STR) en de daarmee verwante wijzigingen in de overeenkomst aan kan brengen indien een van de volgende gebeurtenissen zich voordoet :

1. de contractuele rentebenchmark wordt niet meer gepubliceerd of is niet langer beschikbaar,
2. mag niet meer door BNG Bank worden gebruikt, of
3. is niet meer betrouwbaar of representatief of is om een andere reden niet langer geschikt is om in de overeenkomst te worden gebruikt

De nieuwe basisrentes zullen niet gelijk zijn aan de huidige basisrentes. Onder toezicht van de Europese financieel toezichthouder worden (correctie) methoden en standaarden ontwikkeld om de overgang zo neutraal mogelijk te laten verlopen. De BNG zal zich bij het aanwijzen van een vervangende basisrente hierop baseren. In 2021 zijn de gewijzigde overeenkomsten met daarin opgenomen de terugvalbepaling ondertekend. Er heeft zich nog geen gebeurtenis, zoals hiervoor beschreven, voorgedaan, er is dan ook nog geen nieuwe basisrente aangewezen.

De €STR is gekozen als alternatieve risicovrije rentebenchmark voor het eurogebied. De Eonia wordt voor het laatst gepubliceerd op 3 jan 2022, de (aangepaste) Euribor in ieder geval nog tot 2024.

B. De raad stemde op 28 januari 2021 in met een financieringsarrangement voor de inrichting van een nieuw sociaal-cultureel dorpshart in Made. Onderdeel van dit arrangement was het aangaan en doorleggen van een lening van € 1,53 mln. aan de nieuwe eigenaar van de Bernarduskerk, BOEi. En het garant staan voor een lening die BOEi bij de BNG af gaat sluiten.

Dit financieringsarrangement wordt in het najaar van 2021 verder uitgewerkt. Met de bedoeling om dit in 2022 te effectueren. Waarbij de gemeente oog zal houden voor het behoud van haar eigen financiële-, risico- en schuldpositie.

In verband met het nog uit te werken financieringsarrangement is er in begroting 2022 financieel nog geen raming opgenomen. In verband met het één op één doorleggen van de lening is er geen financieel resultaat voor gemeente Drimmelen. De netto schuldquote zal hierdoor iets stijgen ten opzichte van het voor 2022 begrote niveau maar blijft binnen de gestelde norm van 130%. Vervolgens wordt het doorleggen van deze lening gecorrigeerd in de 'netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen'. Dit kengetal stijgt daardoor niet ten opzichte van begroting 2022.

Zodra het financieringsarrangement geëffectueerd wordt zal de cijfermatige verwerking in een begrotingswijziging worden verwerkt zonder effect op het financieel resultaat.

A 2. Kredietrisico's

Het kredietrisico bepaalt het risico dat de gemeente loopt door tegenpartijen die verplichtingen niet (tijdig) kunnen nakomen door bijvoorbeeld insolventie en deficit (tekort). De wet Fido stelt eisen aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkt waardoor kredietrisico's beperkt worden.

Kredietrisico's zijn er in twee vormen. Het eerste kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt door verstrekte leningen en beleggingen. Het tweede kredietrisico gaat over verstrekte gemeentegaranties. Dit noemen we ook wel borgstellingen of een indirect kredietrisico.

A 2.1 Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Drimmelen verstrekke in het verleden leningen en deed beleggingen vanwege haar publieke taak. Deze verstrekkingen/beleggingen gebeurden op basis van de Wet Fido en het treasurywettelijk kader. Sinds 2013 is de gemeente verplicht om tijdelijk overtollige financieringsmiddelen aan te houden in de schatkist (=schatkistbankieren). Het kredietrisico blijft hierdoor onveranderd laag maar het rendement is marginaal.

A 2.2 Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Drimmelen staat borg tegenover geldgevers voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangevraagd. De activiteiten die deze partijen verzorgen moeten dan wel in het verlengde liggen van de gemeentelijke taken. Deze borgstellingen beperken zich vooral tot de woningbouwvereniging en sportverenigingen. Voor de borgstellingen aan de woningbouwvereniging staat de gemeente Drimmelen garant als achtervang op het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

In nauwe samenwerking werkten WSW, VNG en BZK in 2020 en 2021 aan een nieuwe generieke standaard achtervangovereenkomst WSW/gemeente. Daarnaast werden ook enkele van de daarin opgenomen verbeteringen doorgevoerd in de bestaande achtervangovereenkomst(en). De nieuwe overeenkomst en verbeteringen zijn mede gebaseerd op een raadpleging die VNG in juni 2020 onder gemeenten hield en houdt onder meer in: een gewijzigde verdeelsleutel die de gemeentelijke achtervangpositie eerlijker verdeelt, en dat WSW van gemeenten ontvangen renteloze geldleningen eerder dan nu aan gemeenten gaat terugbetalen, daarmee daalt het risico voor de gemeenten.

Eind 2020 was de achtervangpositie van gemeente Drimmelen € 110.104.000. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor gemeente Drimmelen; bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt dit bedrag als verdeelsleutel gehanteerd.

Dankzij de risicobeheersing van WSW (jaarlijkse beoordeling van de deelnemers), het toezicht door de Autoriteit woningcorporaties, het ingezette onderpand en het obligo van deelnemers is het risico voor gemeenten zeer beperkt. De mogelijke verplichtingen die voortvloeien uit de borgstelling worden in eerste instantie gedekt door het risicovermogen en de obligoverplichtingen van WSW-deelnemers. Als het risicovermogen van het WSW ontoereikend is, wordt het obligo bij de deelnemers ingeroepen. Mocht daarna het risicovermogen (met inbegrip van de ontvangen obligo) dalen onder de 0,25% van het garantievolume, dan treedt pas de achtervangpositie van het Rijk en de betrokken gemeente in werking.

Het Rijk staat voor 50% in de achtervang, 25% wordt verdeeld over alle gemeenten die borg staan, 25% wordt opgevraagd bij de gemeente die in de leningovereenkomst is genoemd (bestaande leningen) of voor nieuwe leningen vanaf 1 augustus 2021 verdeeld op basis van het DAEB bezit (marktwaarde in verhuurde staat). Tot op heden is op de achtervang nooit een beroep gedaan.

Voor reeds bestaande geborgde geldleningen blijft de bestaande individuele gemeentelijke achtervang van kracht. De samenstelling van de borgstellingen in de begroting 2022 is hierdoor nog ongewijzigd.

Het laatst vastgestelde overzicht van borgstellingen:

Tabel Par.D-3

Gewaarborgde geldleningen		Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Restantbedrag per 31-dec-2020	Aflossing 2020	
Zorginstellingen	1.576	81	
Woningbouwvereniging	2.031	249	
Sportverenigingen	15	10	
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	110.104	6.675	
Totaal	113.726	7.015	

In dit overzicht is nog niet opgenomen de nieuwe borgstelling (2021) voor een sportvereniging voor een lening van € 435.000. Deze zal voor het eerst zichtbaar zijn in *tabel Par.D-3* van jaarrekening 2021.

Ook nog niet opgenomen is de garantstelling voor een lening die de projectontwikkelaar van het project Sociaal-cultureel Dorpshart te Made bij de BNG gaat afsluiten. De raad stemde 28 januari 2021 in met een financieringsarrangement waar deze garantstelling een onderdeel van is. Het financieringsarrangement wordt in het najaar van 2021 verder uitgewerkt. Zie ook de toelichting onder onderdeel A. Risicobeheer/ ontwikkelingen 2022.

De gemeente Drimmelen hanteert voor garantiestellingen het volgende uitgangspunt:

Geen gemeentegarantie verlenen voor geldleningen die worden aangeaan door derden zoals stichtingen en verenigingen, behalve:

- de herfinanciering van al bestaande geldleningen waarvoor we in het verleden gemeentegarantie verleenden.
- geldleningen voor sportverenigingen of welzijns-en zorginstellingen. Die beoordelen we apart.

A 2.3 Kredietrisico ten aanzien van revolverende fondsen

Er is door de Raad eerder een budget beschikbaar gesteld van € 2.000.000 voor 'Leningen Duurzaam Wonen'. Dit betreffen de revolverende fondsen op het gebied van startersleningen, duurzaamheidsleningen en blijversleningen. In een revolverend fonds vloeien de aflossingen en rentevergoedingen terug en is het beschikbaar voor nieuwe leningen. Dit is een beproefde manier van duurzaam financieren.

Deze fondsen worden beheerd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Deze stichting ontwikkelt financieringsinstrumenten die in te zetten zijn om doelstellingen op het gebied van wonen te realiseren.

Startersleningen worden verstrekt onder Nationale Hypotheekgarantie. Het risico van deze leningen is daarmee beperkt. Tot medio 2021 is het aandeel van

gemeente Drimmelen in de uitgezette gelden € 530.435 met een schuldrestant van € 472.521.

Duurzaamheidsleningen worden verstrekt als consumptief krediet, de aanvragers moeten voldoen aan de Gedragscode Consumptief Krediet. De kredietwaardigheid wordt door SVn getoetst. Tot medio 2021 is € 799.424 uitgezet met een schuldrestant van € 612.493.

Blijversleningen kennen een iets groter risico op wanbetaling in verband met een grotere sterftkans in de doelgroep van deze leningen. SVn schat het risico op wanbetaling op 1% (op basis van al bestaande leningen die de afgelopen twintig jaar door hen worden uitgekeerd). Op basis hiervan kan jaarlijks een toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren bepaald worden. Tot op heden is er nog geen gebruik gemaakt van de blijverslening.

B. Financieringspositie

Financieringsfunctie

Onder de financieringsfunctie valt het aantrekken van financiële middelen en het eventueel uitzetten van tijdelijke overschotten die op dat moment niet nodig zijn. Dit is afhankelijk van het tempo van de uitvoering van de programma's binnen de door de gemeenteraad vastgestelde kaders van de begroting.

De uitvoering van deze financieringsfunctie vereist snelle beslissingen in een complexe markt. Dit heeft budgettaire gevolgen, onder andere afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de financieringsfunctie valt niet het garanderen van rente en aflossing van geldleningen aan anderen.

Algemene ontwikkelingen: rentebeleid

Een belangrijke algemene ontwikkeling is de ontwikkeling op de geld- en kapitaalmarkt en dan vooral de rente op de kapitaalmarkt. De rente op de kapitaalmarkt is naar verwachting ook in 2022 laag. Er zijn signalen die wijzen op een lichte stijging van de rente in de 2e helft van 2022. De BNG rentevisie geeft een verwachte lange rente van circa 1%.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio zegt iets over de vermogenspositie. Solvabiliteit is de mate waarin een organisatie aan haar korte en lange termijn verplichtingen kan voldoen. Dit bepalen we door de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (opgenomen financiering). Het spreekt voor zich dat we de ratio bepalen met ons eigen vermogen, omdat dat onze buffer is voor het opvangen van tegenvallers. Het solvabiliteitsrisico wordt verder uitgewerkt in paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing onderdeel Financiële kengetallen.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is bepaald op basis van de mutaties in de geprognosticeerde balans.

Tabel Par.D-4

Financieringsbehoefte				
Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	705.661	-772.626	-581.132	-893.996
bij: afschrijving materiële vaste activa	4.113.353	4.001.051	3.819.077	3.631.695
af: investering materiële vaste activa	-6.421.336	-10.039.442	-4.841.924	-4.438.524
Financiële vaste activa - ontvangen aflossing leningen	0	0	0	0
Mutatie voorraden incl. bouwgronden in exploitatie	-1.689.645	766.581	409.721	-41.118
Mutatie voorzieningen	-50.615	66.338	70.684	74.836
Vaste schulden aflossing	-775.000	-775.000	-775.000	-625.000
Financieringsbehoefte	-4.117.583	-6.753.098	-1.898.574	-2.292.107
In begroting opgenomen langlopende financiering				
Aanvullende financieringsbehoefte	-4.117.583	-6.753.098	-1.898.574	-2.292.107

Voor de aanvullende financieringsbehoefte geldt dat we de kasgeldlimiet optimaal benutten vanuit de gedachte dat de rente van kasgeldleningen vrijwel altijd lager is dan de rente op langlopende leningen. Indien de financieringsbehoefte de kasgeldlimiet overstijgt wordt afgewogen of het nodig is om een langlopende lening af te sluiten, afhankelijk van onder andere de werkelijke investeringen.

Renteschema

Om ervoor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daaraan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, wordt in de BBV voorgeschreven dat de paragraaf financiering ook in ieder geval inzicht geeft in

- de rentelasten,
- het renteresultaat,
- de manier waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.

De voorgeschreven tabel laat zien waaruit het begrote renteresultaat bestaat op het taakveld Treasury. Dit renteresultaat wordt berekend uit het verschil tussen de saldi van de werkelijk aan de taakvelden toegerekende rente (renteomslag) en de geraamde toe te rekenen rente aan taakvelden.

De renteomslag wordt voor de begroting en de jaarrekening berekend op basis van:

- de rentelasten van kortlopende en langlopende geldleningen
- de eventuele rente van eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen)
- het totaal geïnvesteerd vermogen (boekwaarde per 1 januari).

De renteomslag voor de gemeente Drimmelen voor het jaar 2022 bedraagt 0,21%. Bij de berekening van rente op investeringen gaan we in 2022 uit van een vast rentepercentage van 0%. Zie onderstaande tabel:

Tabel Par.D-5

Renteschema					
Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	176.852	159.756	142.659	130.339	119.610
b. De externe rentebaten					
Totaal door te rekenen externe rente	176.852	159.756	142.659	130.339	119.610
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	12.142	-6.255	1.691	5.573	
De rente van projectfinanciering die aan betreffende taakveld moet worden toegerekend					
	12.142	-6.255	1.691	5.573	
Saldo door te rekenen rente	188.994	153.501	144.350	135.912	119.610
d1. Rente over eigen vermogen					
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)					
De aan de taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente (renteomslag)	188.994	153.501	144.350	135.912	119.610
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente (renteomslag)					
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	188.994	153.501	144.350	135.912	119.610

Rente-omslag					
Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Boekwaarde bestaande investeringen (per 01.01)	83.702.089	79.588.736	75.587.685	71.768.608	68.136.913
Vermeerdering boekwaarde nieuwe investeringen	0	6.421.336	16.364.952	20.872.712	24.661.114
Correctie boekwaarde projectfinanciering	0	0	0	0	0
Totaal boekwaarde	83.702.089	86.010.072	91.952.637	92.641.320	92.798.027
Saldo door te rekenen rente	176.852	159.756	142.659	130.339	119.610
Rente-omslag percentage	0,21%	0,19%	0,16%	0,14%	0,13%
Toe te rekenen rente-omslag	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toegerekende rentevolume via rente-omslag t.b.v. renteschema	0	0	0	0	0

Externe rente					
Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bedrag openstaande leningen (per 01.01)	15.925.000	15.150.000	14.375.000	13.600.000	12.975.000
Rentelasten	176.852	159.756	142.659	130.339	119.610
Gewogen gemiddelde externe rente	1,11%	1,05%	0,99%	0,96%	0,92%

Rente grondexploitatie					
Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Externe rente	1,11%	1,05%	0,99%	0,96%	0,92%
Vreemd vermogen (per 01.01)	1.093.884	-595.761	170.820	580.541	539.423
Totaal vermogen (per 01.01)	1.093.884	-595.761	170.820	580.541	539.423
Rente grondexploitatie	1,11%	1,05%	0,99%	0,96%	0,92%

E. Bedrijfsvoering

Inleiding

Een goede bedrijfsvoering is belangrijk voor het succesvol uitvoeren van de beschreven programma's. Deze paragraaf geeft inzicht in de bedrijfsvoeringsthema's:

- A. Personeel en organisatie
- B. Informatievoorziening en automatisering
- C. Huisvesting en facilitaire zaken
- D. Financiën en Planning & Control
- E. Inkoop
- F. Juridische zaken.

A. Personeel en organisatie

Personeel

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage over 2020 bedroeg in totaal 4,62% en zit daarmee onder de target voor onze organisatie, die is vastgesteld op 5,40%. Dit ondanks, of wellicht ook dankzij corona. Thuiswerken was voor veel collega's erg wennen, maar bood tegelijk voor velen ook ruimte voor een betere balans tussen werken en privé.

In 2020 had gemeente Drimmelen een lager ziekteverzuimpercentage dan landelijk binnen gemeenten. Het landelijk verzuimpercentage binnen gemeenten is namelijk vastgesteld op 5,5%. Gemeente Drimmelen zit met het verzuimpercentage ook onder de percentages "landelijk alle organisaties" (percentage 4,8%) en "landelijk organisaties met meer dan 100 medewerkers" (percentage 5,4%).

ARBO (Arbeidsomstandigheden)

In 2021 is Gemeente Drimmelen gestart met Het Nieuwe Werken (HNW), ook wel hybride werken genoemd. Dit houdt in dat er plaats onafhankelijk gewerkt kan worden en dat het kantoor vooral fungeert als ontmoetingsplek. Dit loopt door in 2022 als de daadwerkelijke aanpassing van het gemeentehuis plaatsvindt. Hier zit een aantal Arbo technische aspecten aan vast, zodat inzet ook in 2022 op dit onderwerp nog nodig zal zijn. Er wordt ook, op basis van HNW en de aanpassingen in het gemeentehuis, in 2022 een aangepaste RI&E opgesteld.

Voor 2021 stond een PMO (Periodiek Medisch Onderzoek) gepland. Dit is als gevolg van corona niet door gegaan en zal, samen met het MTO (Medewerkers Tevredenheids Onderzoek), dat in 2021 een andere invulling heeft gekregen in relatie tot HNW, opgepakt worden.

Dit alles moet bijdragen aan meer werkgeluk, minder fysieke en mentale klachten en dus een lager verzuimpercentage.

Salariskosten

Dit is het brutoloon volgens de salaristabel van de CAO (schaal/trede) met daarbij: IKB (Integraal Keuze Budget) werkgeverslasten (pensioenpremie, ww-premie) andere premies die de gemeente als werkgever af moet dragen. De salariskosten van alle ambtenaren die in de formatie zijn meegenomen, inclusief de griffie.

In de primaire begroting van 2021 zijn de totale salariskosten € 12.671.210
In de primaire begroting van 2022 zijn de totale salariskosten € 13.388.218.

B. Informatievoorziening en automatisering

Informatievoorziening (en Dienstverlening)

Ter uitvoering van het door de raad in 2019 vastgestelde visiedocument "toekomstbestendige Dienstverlening" is in december 2020 het Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening vastgesteld, waarmee uitvoering wordt gegeven aan de door de raad vastgestelde kernwaarden Efficiënt, Betrouwbaar, Interactief en Mensgericht. Dit Ambitieplan is gevuld met -bij aanvang 9- projecten welke ondersteunend zijn aan het digitaliseren en/of optimaliseren van dienstverlening. In 2022 wordt verder gewerkt aan:

1. De verbetering van de telefonische bereikbaarheid en opvolging door middel van de inzet van een klantcontactsysteem. Hierbij wordt gebruik gemaakt van beschikbare onderzoeksgegevens van waaruit verbetervoorstellen en -mogelijkheden worden gedestilleerd. Overigens wordt eveneens de applicatie (telefooncentrale) onder de loep genomen op technische mogelijkheden, aanvullingen en nieuwe gebruiksmogelijkheden om deze, waar nodig en mogelijk, verder te optimaliseren. Daarnaast wordt een digitale kennisbank ingericht ten behoeve van de medewerkers servicebalie
2. In 2020 is gestart met planvorming, oriëntatie en besluitvorming voor zaakgericht werken, ofwel: Digitaal samenwerken. Dit is een combinatie van klantgericht en procesmatig -primaire- werkprocessen sturen waarmee voldaan kan worden aan de door de raad vastgestelde kernwaarden. In 2021 is hier verder inrichting en uitvoering aan gegeven. De daadwerkelijke organisatiebrede uitrol, implementatie en borging vindt plaats in 2022 tot en met 2023.
3. Het verder optimaliseren en gebruik maken van de verschillende faciliteiten binnen Office 365. Zoals de verschillende mogelijkheden van binnen deze applicatie beschikbare modules (waaronder Teams, SharePoint) om daarmee ook het thuis werken verder te ondersteunen en te optimaliseren. Uiteraard zullen medewerkers hier getraind en opgeleid moeten worden om optimaal gebruik te kunnen maken van deze modules en vaardig zijn in goede borging van de gebruikte informatie(voorziening).

Waar nodig en mogelijk wordt dit in samenwerking met de gemeente Breda opgepakt.

4. Vanuit organisatieontwikkeling is vanaf 2021 nadrukkelijker ingezet op het thema "Basisdienstverlening op orde": We dragen zorg voor moderne dienstverlening, die past bij de verschillende behoeften en mogelijkheden van onze inwoners. Onze informatievoorziening brengen we op orde, zodat we meer data-gestuurd kunnen gaan werken. In onze communicatie zijn we helder, vaardig en bereikbaar. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het optimaliseren van de diverse digitale vaardigheden van medewerkers via trainingen en opleidingen. In 2022 zal daarnaast ook -afroendend- uitvoering worden gegeven aan het geactualiseerde mobiele devices beleid waarbij medewerkers worden gefaciliteerd om hun werkzaamheden, inclusief het digitaal vergaderen, steeds meer digitaal op te pakken en te verwerken, vanuit kantoor en/of vanuit huis.

In 2022 zal planmatig uitvoering worden gegeven aan de inhoud van het nieuwe Informatiebeleidsplan dat in 2022 door de raad zal worden vastgesteld. Dit plan is het vervolg op het in 2016 vastgestelde Informatiebeleidsplan 2017-2020.

Samenhangende Objectregistraties (SOR) en Beheer Informatie Systemen (BIS)

Het cluster SOR zorgt voor goed gegevensbeheer. Het cluster BIS heeft een cruciale positie bij incidenten- en wijzigingenbeheer voor de interne organisatie, de externe (software)leveranciers en de gemeente Breda. Cluster BIS doet het functioneel beheer voor de benoemde kernapplicaties (cruciaal voor de bedrijfsvoering). In 2020 is een doorontwikkeling gestart die doorloopt tot in 2022. Hierbij ligt de focus op datakwaliteit, volledigheid en juistheid en de taakvolwassenheid van medewerkers en inzicht in de verschillende rollen binnen het informatievoorzieningsdomein en hoe het best invulling en uitvoering gegeven kan en moet worden aan taken, verantwoordelijkheden, samenwerken en aanspreken op het nakomen van afspraken. Ook neemt het team hun verantwoordelijk bij het terugkoppelen van inconsistenties aan vakafdelingen en ketenpartners.

Daarnaast voert het cluster SOR de gemeentelijke taken uit binnen de basisregistraties (BAG, WOZ, BGT, Ondergrond) en de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB). Het doel van basisregistraties is dat (juiste) gegevens van burgers etc. door de overheid verplicht worden gebruikt en, zoveel als mogelijk, beschikbaar worden gesteld aan belanghebbenden (zowel intern als extern).

De doorontwikkeling van de Basisregistratie Grootchalige Topografie zal doorlopen tot en met 2022. Per 1 januari 2021 wordt er weer een nieuwe tranche in de wetgeving bij de Basisregistratie Ondergrond (BRO) ingevoerd; de gevolgen hiervan voor onze gemeente zullen worden geïmplementeerd. Sinds 2021 wordt de WKPB bijgehouden door onze collega's in een applicatie bij het Kadaster. In 2020 is de gemeente Drimmelen als eerste gemeente in Noord-Brabant naar dit systeem overgegaan. De (basis)registraties met een geo-component zullen in de nabije toekomst op gaan in een samenhangende objectenregistratie. Dit is een landelijk project dat we op de voet volgen.

C. Huisvesting en facilitaire zaken

Verduurzamen gemeentehuis

Begin 2021 zijn de eerste twee fasen van de verduurzaming van het gemeentehuis afgerond. Hierbij zijn onder andere drie warmtepompen geïnstalleerd en zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis geplaatst. Daarnaast zijn aanpassingen aan de installaties gedaan om de geconstateerde comfort klachten te verbeteren. Na de uitvoeringsfase is er begonnen met de beheerfase waarbij de werking van de installaties worden gefinetuned.

Eind 2021 startte de derde en afrondende fase, waarbij zonwerende folie en binnen zonwering is aangebracht. In het 2e kwartaal 2022 wordt een eerste evaluatie uitgevoerd om te kijken of alles functioneert en ingeregeld is zoals bedacht en uitgetekend. Hierbij kunnen we ook een eerste rapportage genereren over de werkelijke energieverbruiken evenals realisatie van de doelstellingen (waaronder verbetering klimatologische omstandigheden ed.).

Zodra alle werkzaamheden begin 2022 zijn afgerond zal er voor het gemeentehuis een nieuwe energielabel worden aangevraagd. Dit om te voldoen aan de verplichting van energielabel C die alle kantoren moeten hebben vanaf 2023.

Werkplekconcept en "het nieuwe werken"

Door COVID-19 is de manier van werken snel veranderd en is thuiswerken nadrukkelijker als werkplek in beeld gekomen. Aan de hand van een uitgezette vragenlijst blijkt dat medewerkers het thuiswerken voor een aantal dagen in de week prettig vinden en dit in de toekomst zo willen blijven doen. In 2021 is een project gestart om aan het nieuwe werken concreet invulling te geven, te implementeren tot en met succesvolle afronding en borging. Aan de hand van deze uitgangspunten zijn deelplannen opgesteld waaraan vanaf 2021 tot en met medio 2022 uitvoering wordt gegeven.

Documentaire Informatievoorziening en Informatiebeheer

In 2022 zal de gemeentearchivaris weer een KPI-verslag opstellen. Het KPI-verslag wordt elke twee jaar opgesteld en dient om de organisatie te ondersteunen bij verantwoording van en de zorg over het beheer van archieven conform de Archiefwet 1995. Aan de hand van dit verslag zal een verbeterplan worden opgesteld waarna dit aan de raad wordt aangeboden.

Daarnaast wordt in 2022 verdere uitvoering gegeven aan het project "plan van aanpak archiefkelder". Dit met het doel om de archiefkelder zo veel mogelijk leeg te ruimen. Dit wordt gedaan door middel van het overdragen van dossiers naar het regionaal archief Tilburg (RAT) of via digitalisering. Van dit plan van aanpak zijn de afgelopen twee jaar al verschillende deelprojecten afgerond. Verwachting is dat eind 2022 volledige uitvoering is gegeven aan dit plan.

D. Financiën en Planning & Control

Planning & Control (P&C)

Conform artikel 2 van de Financiële Verordening gemeente Drimmelen 2021 stelt de gemeenteraad bij aanvang van de nieuwe raadsperiode de programma indeling voor die periode vast. Dit doet de gemeenteraad op voorstel van het college. De Financiële Commissie brengt hierover advies uit. Deze indeling gaat gelden m.i.v. de begroting 2023.

In 2022 zal gestart worden met de vooronderzoek, inventarisatie en opstellen programma van eisen voor de aanbesteding van een -nieuw- financieel pakket. Tevens zal in de tweede helft van 2022 worden gestart met het opstellen van scenario's en een programma van eisen t.b.v. waardebeoordeling, aanslagoplegging, heffen en invordering etc. gemeentelijke belastingen, heffingen en uitvoering van de Wet WOZ (Waardering Onroerende Zaken).

Rechtmatigheid

Vanaf de jaarstukken 2022 leggen niet langer de accountants maar de colleges verantwoording aan de raad af over de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. Onze gemeenteraad nam in 2020 het besluit om daarbij 2020 als proefjaar aan te merken en tot uitbreiding van de interne controlecapaciteit over te gaan. Door het uitstel kan van de rechtmatigheidsverantwoording van de jaarstukken 2021 naar 2022 zal 2021 als proefjaar gebruikt worden. De aanstaande rechtmatigheidsverantwoording door het college – die onderdeel is van de nieuwe Wet versterking decentrale rekenkamers – zal aanleiding zijn om het Kaderplan Interne Beheersing te actualiseren en door de raad vast te laten stellen.

Verder zal Concern Control onderzoeken of ondersteuning van een ICT-programma wenselijk is om de interne controle en beheersing te professionaliseren en efficiënter in te richten. Daarnaast wordt mede naar aanleiding van de aanbeveling van de accountant gekeken hoe de gemeente een frauderisicoanalyse kan opzetten. Mogelijk wordt er een externe specialist ingezet om te assisteren bij deze opzet.

Informatiebeveiliging en Privacy

De gemeente Drimmelen verwerkt veel gegevens van burgers en bedrijven en vindt het belangrijk om op een juiste manier met deze gegevens om te gaan. Daarom wordt ingezet op de juiste beveiliging van deze gegevens en de bescherming van de privacy rechten van inwoners, ondernemers en werknemers van de gemeente. In 2022 zal worden voortgegaan met de structurele borging van informatiebeveiliging en privacy die in 2016 in gang is gezet. Hiervoor geldt de wettelijke grondslag op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Door de snelle maatschappelijke- en technologische ontwikkelingen en toenemende cybercriminaliteit worden de risico's op dit gebied steeds groter. Om deze risico's te verkleinen worden de wettelijke eisen en richtlijnen voor overheidsorganisaties steeds verder aangescherpt met als gevolg dat we nieuwe en aanvullende organisatorische en technische maatregelen dienen te implementeren om onze processen hieraan te laten voldoen. Sinds 2021 is het tevens verplicht om een audit uit te voeren voor de Wet

politiegegevens, ten aanzien van technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen van politiegegevens.

In 2021 hebben alle Nederlandse gemeenten voorts de resolutie Digitale Veiligheid tijdens een Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG aangenomen. Gemeenten spraken daarin onder andere af om:

1. elk jaar een digitaal incidentbestrijdingsplan te actualiseren en vast te stellen (Drimmelen beschikt nog niet over een digitaal incidentbestrijdingsplan).
2. periodiek te oefenen met cyberincidenten om de gemeentelijke weerbaarheid te toetsen en te vergroten
3. het onderwerp digitale veiligheid periodiek in het college van B en W te bespreken
4. structureel voldoende budget vrij te maken voor blijvende weerbaarheid tegen digitale dreigingen (naar advies van de Cyber Security Raad)

Het jaar 2022 zal worden benut om – binnen de grenzen van het beschikbaar gestelde budget - verdere beveiligingsmaatregelen uit de BIO te treffen, te blijven voldoen aan de privacywetgeving en de resolutie Digitale Veiligheid na te leven. Dit zal worden vorm gegeven door:

- Voortzetting programma bewustwording
- Opleiding en training
- Uitvoering geven aan het informatieveiligheidsplan:
  - inrichten van de governance voor informatiebeveiliging en privacy
  - verder inrichten van het managementsysteem (ISMS)
  - uitbreiding van het ISMS met een ENSIA module in verband met de aansluiting op de vernieuwde verantwoordingswebsite ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit))
- Uitvoeren van penetratietesten (toets op kwetsbaarheden in de informatiebeveiliging)
- Uitvoeren van risicoanalyses en DPIA's (op verwerking van persoonsgegevens in risicovolle processen)

E. Inkoop

Naar aanleiding van het rekenkameronderzoek naar het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid (besluitvorming december 2019) en het aangepaste inkoopbeleid (vastgesteld door de raad in juni 2021) wordt in 2022 verdere uitvoering gegeven aan de vastgestelde conclusies en aanbevelingen. Hierbij wordt vanaf 2022 onder andere ingezet op het invoeren van contactbeheer en contactmanagement binnen de gehele gemeentelijke organisatie. Samen met het

inkoopbureau West-Brabant wordt hier beleid voor opgesteld en verder uitvoering aan gegeven.

F. Juridische Zaken

Er zijn geen specifieke beleidsmatige ontwikkelingen in 2022 voorzien.

F. Verbonden partijen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en risico's van de gemeente als gevolg van de samenwerking met verbonden partijen.

Visie en doelstellingen

Onze ambitie is ervoor te zorgen dat verbonden partijen op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten met prestatieafspraken.

Wet gemeenschappelijke regelingen

Op 1 juni 2021 heeft de Tweede Kamer ingestemd met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Het wetsvoorstel strekt ertoe om de democratische legitimatie en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden bij taken die in gemeentelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken.

Het college heeft de raad op 24 februari 2021 geïnformeerd over de wijzigingen van de Wgr. Nadat de Eerste Kamer het wetsvoorstel in het najaar van 2021 behandeld heeft, zal de herziene Wgr in werking treden op een nader bij koninklijk besluit vast te stellen tijdstip. Waarbij sprake zal zijn van een overgangstermijn van twee jaar.

Nota Verbonden Partijen

In 2015 is regionaal een kadernota Verbonden Partijen vastgesteld. In deze nota zijn in de vorm van zes spelregels samenwerkingsafspraken tussen gemeenten benoemd. Zodat gemeenten gezamenlijk kunnen sturen op verbonden partijen in het algemeen en gemeenschappelijke regelingen in het bijzonder. Als gevolg van de aanstaande wijziging van de Wgr zal ook de kadernota Verbonden Partijen via een intergemeentelijke samenwerking moeten worden herzien. Die herziening zal op dat moment ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Richtlijnen begrotingen 2023 gemeenschappelijke regelingen

Volgens spelregel 4 uit de regionale kadernota stellen de gemeenten die deelnemen aan een verbonden partij jaarlijks in november richtlijnen vast.

Richtlijnen waarop verbonden partijen hun beleidsmatige en financiële kaders voor het nieuwe begrotingsjaar dienen te baseren.

Het college stelt de volgende algemene financiële richtlijnen voor elke Gemeenschappelijke Regeling (GR) voor:

1. We verwachten van het (Dagelijks) Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) dat zij een structureel sluitende meerjarenbegroting 2023-2026 aanbiedt aan de deelnemers. De GR vermeldt duidelijk de uitgangspunten die gebruikt zijn voor de begroting 2023. In de begroting 2023 neemt de GR ook een overzicht op met de bijdrage (2023 t/m 2026) per deelnemer.
2. De begroting wordt opgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Er worden dus geen nieuwe taken of uitbreiding van bestaande taken in de primitieve begroting opgenomen, behalve als dit eerder door het (Algemeen) Bestuur is besloten.
3. De begroting bevat een overzicht met het verloop van de (bestemmings)reserves. In dit overzicht is te zien wanneer de reserve wordt ingezet en voor welk bedrag per jaar. Hierin wordt ook het doel van de reserve omschreven.
Wanneer een reserve 2 jaar of langer niet wordt ingezet, dan legt de GR deze reserve in de besluitvorming bij de ontwerpbegroting voor. Het uitgangspunt is dat deze reserve op dat moment vrijvalt. Wordt er niet besloten tot vrijval dan geeft de GR in de ontwerpbegroting de planning en het doel van de uitgaven voor deze reserve opnieuw aan.
4. De bijdrage van de gemeente/deelnemers in de begroting 2023 stijgt maximaal met de loon indexering en de prijsontwikkeling uit de septembercirculaire 2021 (of een actuelere circulaire).
5. De GR beschrijft in de begroting 2023 in hoeverre de bijdrage van de gemeente/deelnemers gelijk kan blijven aan de bijdrage voor 2022. Dit kan door besparingen voor te stellen of beleidsinhoudelijke keuzes aan te geven.
6. Een positief resultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemers. De GR kan hier alleen van afwijken door een duidelijk en gemotiveerd voorstel voor resultaatbestemming voor te leggen aan het Algemeen Bestuur.
7. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de GR de risico's, de kwantificering hiervan en de beheersingsmaatregelen daarbij.
8. De begroting voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dit betekent dat de voorgeschreven gegevens in de begroting dienen te worden opgenomen.

Met name wordt aandacht gevraagd voor:

- een overzicht van incidentele lasten en baten per programma;
- een specificatie van lasten en baten per programma;
- het opnemen van een meerjarig investeringsplan;
- het opnemen van (prestatie) indicatoren;
- de verwachte stand aan het begin en het einde van het begrotingsjaar van het eigen en het vreemd vermogen.

Vanwege de afwijkende financiering, betaald vanuit ziektekostenverzekeringen, van de Regionale Ambulancevoorziening, gelden voor deze GR alleen de richtlijnen 1 en 7. Bovendien wordt de nullijn (richtlijn 1) bij een voortdurend nadelig effect van COVID-19 niet opgelegd aan de GGD en de Veiligheidsregio.

Het college stelt, i.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart 2022, de volgende algemene beleidsrichtlijn voor:

1. Spelregel zes van de regionale kadernota verbonden partijen verplicht gemeenschappelijke regelingen om vierjaarlijks bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een meerjarenbeleidsplan op te stellen.

De raad heeft de mogelijkheid om per verbonden partij specifieke financiële en beleidsrichtlijnen aan te geven. Het college stelt voor om specifieke richtlijnen af te geven aan de Regio West-Brabant, WAVA/MidZuid, de Omgevingsdienst, de Veiligheidsregio, de GGD West-Brabant en de Regionale Ambulancevoorziening. Die specifieke richtlijnen treft u als bijlage bij deze begroting aan.

Lijst verbonden partijen

Het BBV onderscheidt verbonden partijen in

- gemeenschappelijke regelingen (openbaar lichaam, gemeenschappelijk orgaan, bedrijfsvoering organisatie, centrumgemeente-constructie en regeling zonder meer)
- vennootschappen en coöperaties
- stichtingen en verenigingen
- overige verbonden partijen

De volgende tabel geeft aan in welke verbonden partijen de gemeente Drimmelen een belang heeft.

Tabel Par.VP-1 - Lijst van verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling	Vestigingsplaats	Variant
1. Regio West-Brabant	Etten-Leur	Openbaar lichaam
2. WAVA/MidZuid	Oosterhout	Openbaar lichaam
3. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	Tilburg	Openbaar lichaam
4. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Tilburg	Openbaar lichaam
5. Openbare Gezondheidszorg West-Brabant	Breda	Openbaar lichaam
6. RBL Leerplicht West-Brabant	Breda	Openbaar lichaam
7. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	Breda	Openbaar lichaam
8. Regionale Ambulance-Voorziening Brabant Midden-West-Noord	's-Hertogenbosch	Openbaar lichaam
9. Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant	Roosendaal	Centrumgemeente
10. Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg	Geertruidenberg	Bedrijfsvoeringsorganisatie
11. Beschermd Wonen regio Breda	Breda	Centrumgemeente

Naamloze vennootschappen	Vestigingsplaats
1. Brabant Water N.V.	's-Hertogenbosch
2. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag

Informatie per verbonden partij

Het BBV schrijft voor welke informatie een gemeente minimaal over haar verbonden partijen in de begroting opneemt. Die informatie omvat

- Het belang van de gemeente in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee wordt gediend.
- Het belang van de gemeente in de verbonden partij aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het financiële resultaat in het begrotingsjaar.
- Risico's voor de financiële positie van de gemeente.

In de volgende tabel wordt die informatie per verbonden partij weergegeven. Waarbij de informatie is gebaseerd op de begroting 2022 van de GR'en en de jaarrekeningen 2020 van de beide deelnemingen.

Tabel Par.VP-2

Regio West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Versterking van de regio op de gebieden economie en arbeidsmarkt, mobiliteit, duurzaamheid, zorg, welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening en wonen. Daarnaast is de RWB strategische gesprekspartner voor o.a. de provincie, de nationale overheid en Europa.	650.000	609.000	7.669.000	7.669.000	0	736.552
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Uitval van personele capaciteit, vermindering van subsidiemogelijkheden, lagere projectsubsidies, afnemende vraag naar inzet Mobiliteits-centrum en Regioarcheologie en toename loonkosten.					Ruimte, Wonen en Economie	Burgemeester De Kok

MidZuid

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening en het zo doelmatig mogelijk door de gemeente gegeven opdrachten op het terrein van de werkgevers-dienstverlening, beschut werk, gesubsidieerde arbeid en arbeidsreintegratie die voortvloeien uit de Participatiewet uit te voeren.	2.642.000	1.495.000	7.303.000	7.807.000	0	207.707
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Beperkt macrobudget, lagere rijksbijdrage per arbeidsjaar, lagere uitstroom van Wsw-medewerkers, onvoldoende compensatie van een stijging van het wettelijk minimumloon, tegenvallende omzet op het lage inkomens voordeel, transitievergoeding voor werknemers die ziek uit dienst gaan, niet geheel realiseren begrote netto-opbrengst, terugloop aantal Wsw-medewerkers en daardoor lagere omzet, hogere indexering van het loon voor het reguliere personeel dan begroot, negatieve impact COVID-19.					Sociaal Domein	Wethouders Schuitmaker en Bakker

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De OMWB werkt aan een leefbare en duurzame regio en maakt omgevingsvergunningen voor de deelactiviteit milieu. Bovendien controleert de OMWB of bedrijven zich aan de regels houden.	1.843.000	1.843.000	3.955.000	3.826.000	0	604.331
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Inhuur versus vast personeel, transitie mens en systeem, problematiek arbeidsmarkt, COVID-19, harmonisatie verlofrechten, invoering Omgevingswet, kosteneffectiviteit.					Openbare Ruimte	Burgemeester De Kok

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Doelstelling	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Zorgen voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.	19.531.000	18.832.000	25.490.000	21.663.000	0	1.564.633
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Tekortschietend aantal vrijwilligers, niveau vakbekwaamheid medewerkers door uitgestelde trainingen a.g.v. Corona, informatieveiligheid, tweede loopbaanbeleid, Omgevingswet, WNRA en Europese deeltijdrichtlijn, aansprakelijkheid in Chemiepack-dossier, civiele claims in Fort Oranje-dossier en continuïteit ICT.					Openbare Ruimte	Burgemeester De Kok

Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.	5.410.000	5.317.000	10.500.000	10.500.000	0	903.097
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Friciekosten door vermindering gemeentelijke bijdragen voor basistaken algemeen en JZ4+, frictiekosten door vermindering van gemeentelijke opdrachten/afname van plustaken, frictiekosten door bezuinigingen binnen Veiligheidsregio MWB die terecht komen bij uitvoering van GHOR-taken, minder opbrengsten door lagere afzet van reizigersproducten, ongunstige voorwaarden bij aanbesteding arrestantenzorg, boete a.g.v. niet voldoen aan AVG, wegvallende verhuuropbrengsten vastgoed en mogelijk negatieve (financiële) gevolgen COVID-pandemie.					Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Regionaal Bureau Leerplicht West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Zorgen voor een effectieve en efficiënte leerplichtadministratie waardoor schooluitval en verzuim worden voorkomen.	0	0	450.000	450.000	0	102.022
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Uittreding van een deelnemende gemeente, druk op dit deel van de keten door toenemende problematiek jeugd.					Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
--------	-------------------------	---------------------------	--------------------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------

		31-12-2022		31-12-2022		
De GR behartigt de belangen van de deelnemers bij de eeuwig durende nazorg voor de regionale stortplaats Zevenbergen en de afvalstoffenberging Bavel-Dorst.	1.047.371	1.015.309	26.251.000	26.320.000	0	38.926
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Verontreiniging van grond- en oppervlaktewater en lucht door calamiteiten op of rond de voormalige stortplaatsen, waarbij gevaarlijke chemische stoffen vrijkomen. Aanvulling doelvermogen bij overdacht beheer aan Provincie.					Openbare Ruimte	Wethouder Vissers

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.	13.664.000	13.406.000	27.771.000	26.021.000	0	0
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Budgettering NZa lager dan werkelijke kosten, niet realiseren prestatieafspraken, afhankelijkheid bedrijfsvoering van ICT en omzetting meeruren medewerkers in Persoonlijk Levensfase Budget.					Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Zorgen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en het bevorderen van een goede samenwerking tussen dit advies- en meldpunt, de hulpverlenende instanties, de politie, de gecertificeerde instellingen en de raad voor de kinderbescherming.	N.b.	N.b.	N.b.	N.b.	0	211.000
Toelichting					Programma	Portefeuillehouder
De GR zelf stelt geen formele begroting en jaarrekening op, omdat het gemeentelijke samenwerkingsvorm is op verschillende thema's (Veilig Thuis, Vrouwenopvang, Meldpunt Crisiszorg en programma Geweld Hoort Nergens Thuis). Wel stelt de GR jaarlijks een plan op voor de besteding van de middelen die door de deelnemende gemeenten worden ingelegd. Op de uitvoering van het plan en daarmee een doelmatige en doeltreffende daadwerkelijke besteding van de gemeentelijke bijdragen wordt door centrumgemeente Breda toezicht gehouden.					Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen en Geertruidenberg

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De ondersteuning en uitvoering van taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet.	0	0	0	0	0	983.750
Risico's					Programma	Portefeuillehouder

Ontoereikende informatiebeveiliging, wijziging wet- en regelgeving rakend aan taken van de GR, eigen risico dragerschap WW, krapte op de arbeidsmarkt, gebrekkige samenwerking met en tussen beide deelnemende gemeenten, kostenoverschrijdingen (m.n. personeel), extra inzet op casusniveau t.a.v. bewaken veiligheid van kinderen vanwege wachtlijsten bij Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdbescherming.	Sociaal Domein	Wethouder Vissers
--	----------------	----------------------

Beschermd Wonen regio Breda

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Het bestaan van een maatwerkvoorziening beschermd wonen voor inwoners die vanwege een combinatie van psychische, psychosociale problematiek en langdurig gebrek aan zelfregie niet in staat zijn om zelfstandig te wonen en 24 uur per dag een vorm van zorg in nabijheid nodig hebben	0	N.n.b.	0	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Toelichting					Programma	Portefeuillehouder
Vanaf 1 januari 2022 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor het aanbieden van beschermd wonen in plaats van centrumgemeenten. De gemeenten Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout en Zundert hebben hiertoe een gemeenschappelijke regeling getroffen waarbij Breda als centrumgemeente zal fungeren. De raden van de deelnemende gemeenten stellen de regeling in het najaar van 2021 vast, zodat de regeling vanaf 1 januari 2022 in werking zal treden en onder de strekking van de regionale nota verbonden partijen zal vallen. Zo zal Breda als centrumgemeente het initiatief gaan nemen voor het opstellen van een begroting 2022, in de vorm die past bij het lichte karakter dat de regeling heeft.					Sociaal Domein	Wethouder Schuitemaker

Brabant Water N.V. (bedragen x € 1.000): jaarstukken 2020 worden vastgesteld in AvA van juni 2021

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen Vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2022
Het verzorgen van de drinkwatervoorziening in Noord-Brabant. De gemeente Drimmelen bezit 1,4% van het aandelenkapitaal van Brabant Water.	665.384	674.183	479.546	523.344	8.913.000	0
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron), operationele risico's (bijv. betrouwbaarheid van de waterleidingen), financiële verslaggevingsrisico's en compliance risico's benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen van Brabant Water is ruim voldoende.					Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (bedragen x € 1.000)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen Vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2022
De BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Het doel daarbij is om duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van	4.154.000	4.364.000	145.535.000	155.995.000	221.000	0

maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Drimmelen bezit 0,065% van het aandelenkapitaal van de BNG.						
Risico's					Programma	Portefeuillehouder
De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.					Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

G. Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf staat onze visie op het grondbeleid en de verwachte uitvoering daarvan. Daarnaast leest u hier de verwachte financiële resultaten en de risico's van de gemeentelijke exploitaties.

Het grondbedrijf heeft 5 eigen grondbedrijf projecten waarvoor u een grondexploitatie vastgesteld heeft, te weten:

1. Prinsenpolder te Made (afsluiten 2021);
2. Degaterrein Lage Zwaluwe;
3. Kavels Antwerpsestraat/Geraniumstraat Made;
4. E-veld (actieve grondexploitatie, door u geopend in het 4e kwartaal van 2020);
5. Centrumplan te Made door u geopend in de gemeenteraad van januari 2021.

Conform de regels die voor de financiële afwikkeling van toepassing zijn worden de winsten en de verliezen geboekt op de algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf. De grondexploitaties genoemd onder 1, 2, 3 en 4 kennen allemaal een winstpotentie (positief saldo netto contant).

De grondexploitatie voor het Centrumplan te Made kent een verlies waarvoor wij bij met het vaststellen van deze grondexploitatie een verliesvoorziening hebben moeten vormen.

Naast onze grondbedrijf projecten zijn er projecten waarbij we alleen faciliteren. De woningbouwprojecten leest u in programma 3.3 Wonen.

a. Visie gemeentelijk grondbeleid

Het grondbeleid is een instrument dat we inzetten om beleidsdoelen van ruimtelijke ordening, wonen, economie, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer te realiseren. Dit is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2016 – 2020. In deze nota staat dat de gemeente bij voorkeur faciliterend grondbeleid voert. Initiatieven laten we over aan particuliere grondexploitanten. De gemeente beperkt zich tot haar publiekrechtelijke rol, zoals het vaststellen van de kaders en de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van gronden en controle hierop. Door deze beleidskeuze heeft het gemeentelijke grondbeleid geen grote financiële impact. Thans is een vernieuwing van de nota grondbeleid onder constructie naar Nota grondbeleid 2021.

In 2018 stelde de raad de nota Kostenverhaal vast. Hiermee legden we de basis voor de manier waarop we de kosten voor grondexploitaties verhalen op de ontwikkelende partij.

b1. Ontwikkelingen / uitvoering gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Drimmelen heeft vijf actieve eigen bouwgrondexploitaties operationeel, te weten; Prinsenspolder Made (afsluiten 2021), het Degaterrein Lage Zwaluwe. In 2019 is voor de kavels Antwerpsestraat/Geraniumstraat Made een actieve grondexploitatie vastgesteld, in 2020 voor het E-veld en in januari 2021 voor het Centrumplan te Made.

Thans zijn in (pré)voorbereiding de gebieden De Ligne in Made (alias voor Hoogerheide of Stuivezand), de Van Hooijdonkiaan 2 in Lage Zwaluwe (voormalige Willibrordusschool) en de locatie Norbartstraat te Made (locatie basisschool De Stuifhoek), de locatie Norbartstraat te Terheijden (een huidige paardenweide) en de woonwagenlocatie aan de Tuinbouwweg te Made. De Ligne verkeert in een voorverkennende fase waardoor er op dit moment nog weinig concreet is. In de loop van 2022 komen wij met voorstellen naar u toe. Voor de Van Hooijdonkiaan 2 te Lage Zwaluwe neemt het proces veel meer tijd in beslag dan verwacht. Onderzoek naar private ontwikkeling met ontwikkelende partij is in volle gang. De ontwikkeling Norbartstraat te Made is in een voorbereidende fase echter eerst dient de school vernieuwd te zijn voordat met het ontwikkelen van de woningen kan worden aangevangen. Voor de ontwikkeling Norbartstraat te Terheijden is een ontwikkelaar gevraagd de mogelijkheid te onderzoeken om de locatie rendabel te ontwikkelen. Ook voor de locatie Tuinbouwweg worden de mogelijkheden voor de uitbreiding van woonwagengstandplaatsen onderzocht om de locatie rendabel te ontwikkelen.

Vanaf 2016 wijzigde de verslaglegging voor grondexploitaties in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In juli 2019 beschreef de Commissie BBV dit complete vraagstuk in de nieuwe notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken. Daarnaast is de Wet modernisering Vennootschapsbelasting voor overheden van kracht. De gevolgen van beiden verwerkten we in deze paragraaf.

b2. Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid

In deze paragraaf leest u de ontwikkelingen en de te verwachten resultaten van de faciliterende grondexploitaties.

Voor faciliterende grondexploitaties maken we onderscheid in:

- Faciliterend grondbeleid met raadsbesluit, met getekende overeenkomsten waarvan het resultaat geprognosticeerd is op € 80.823 negatief;
- Faciliterend grondbeleid zonder raadsbesluit doch met overwegend getekende overeenkomsten waarvan het resultaat geprognosticeerd is op budgettair neutraal met een beperkt risico op verlies;
- Faciliterend grondbeleid zonder raadsbesluit en zonder overeenkomst waarvoor de initiatieven in nadere uitwerking zijn gericht op een overeenkomst en realisatie. Het gaat om initiatieven voor het ontwikkelen van één woning tot hele gebiedsontwikkelingen. Het geprognosticeerde resultaat hiervan is € 328.147 negatief met kans op terugverdienen.

De kosten en opbrengsten van deze projecten zijn verantwoordt onder de

algemene dienst bij overlopende activa.

Het financieel saldo van alle faciliterende grondexploitaties tezamen is verliesgevend voor een bedrag ad. € 408.970 (€ 328.147 plus € 80.823).

c. Wonen

Op 30 juni 2016 stelde de gemeenteraad de Nota Woningbouwprogramma 2016-2024 vast. Met de nota is de planning van de woningbouwontwikkelingen binnen onze gemeente bepaald voor de periode tot en met 2024. In april 2019 herijkte het college het woningbouwprogramma. In programma 3 lichten we dit toe bij het thema Wonen.

De woningbouwopgave in de 4 operationele actieve grondexploitaties en de 2 in ontwikkeling zijnde locaties is uitgedrukt in aantallen woningen. Het gedachte aantal woningen, de realisatie en de beschikbaarheid aan woningen in aantallen, per 31 december 2021 is weergegeven in de onderstaande tabel;

Actieve grondexploitatie	plancapaciteit	gerealiseerd / verkocht	nog te realiseren / verkopen	te realiseren in 2022
Van Hooijdonklaan (Willibrorduslocatie)	20	0	20	20
De Ligne	30	0	30	
Centrumplan te Made	55	0	55	
Woonwagenlocatie Tuinbouwweg te Made	7	0	7	
E-veld	53	48	5	5
Antwerpsestraat / Geraniumstraat (kavels)	2	2	0	
Totaal	167	50	117	25

In de woningbouwontwikkeling waarvoor de gemeente faciliteert is dit;

Gefaciliteerde ontwikkelingen	plancapaciteit	gecontracteerd	planvorming / in behandeling	te realiseren in 2022
Gecontracteerd / in uitvoering	580	580		255
In planvorming	840		840	
Totaal	1.420	580	840	255

d. Werken/ bedrijventerreinen

In juni van 2021 is de nota economie vastgesteld. Deze geeft inzicht in de toekomstige ruimtebehoefte van onze bedrijven (ca. 5 ha). Thans is op het Dega terrein nog een kavel beschikbaar. Wellicht ten overvloede heeft de gemeente zelf geen gronden beschikbaar voor bedrijventerreinen. In de nota economie en de concept omgevingsvisie is zijn de locaties Thijsenweg en Brieltjespolder aangewezen als mogelijke uitbreidingen voor bedrijventerrein.

e. Actieve gemeentelijke grondexploitaties

De gemeentelijke grondexploitaties herzien we jaarlijks. We leggen ze aan de gemeenteraad voor om vast te stellen bij de Najaarsnota.

In het 4e kwartaal van 2020 stelde de raad voor het E-veld te Terheijden een nieuwe grondexploitatie vast en voor het Centrumplan te Made in januari van 2021.

Het verwachte verloop van de boekwaarden van 2021 tot en met 2025 is:

Project naam	Boekwaarde 1-1-2021	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 1-1-2024	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 1-1-2026
Prinsenveld Made	-23.388	-	-	-	-	-
Degaterrein Lage Zwaluwe	76.958	-487	-	-	-	-
E-veld Terheijden	233.355	818.875	-514.311	29.004	-	-
Kavels Antwerpsestr/Geranumstr Made	41.161	-15.740	-	-	-	-
Centrumplan Made	-	291.234	-81.450	141.815	580.541	539.423
TOTAAL	328.086	1.093.884	-595.761	170.820	580.541	539.423

-/- = positieve boekwaarde/

+/+ = negatieve boekwaarde

Voorbeeld kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat 2021:

Boekwaarde 1-1-2021 € 41.161 negatief
 Begrote lasten 2021 € 119.660 negatief
 Begrote baten 2021 € 506.560- positief
 Begroot resultaat € 330.000 positief (t.g.v. Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf)
 Boekwaarde 1-1-2022 € 15.740- positief (t.g.v. Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf 2022)

De nadere toelichting is opgenomen in paragraaf f. Financiële positie actieve grondexploitaties.

f. Financiële positie actieve grondexploitaties

In de tabel hieronder geven we u inzicht in de te verwachten resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties.

Begrote resultaten 2021

Project naam	Boekwaarde 1-1-2021	Voorzoningen	Gecorr boekw 1-1-2021	Begrote lasten 2021	Begrote baten 2021	tgw reserves	Begroot resultaat	Boekwaarde 1-1-2022	Voorzoningen	Gecorr boekw 1-1-2022
Prinsenvolder Made	-23.388		-23.388	23.388						
Degaterrein Lage Zwaluwe	76.958		76.958	49.605	-127.050			-487		-487
E-veld Terheijden	233.355		233.355	585.521				818.875		818.875
Kavels Antwerpsestr/Geranumstr Made	41.161		41.161	119.660	-506.560		330.000	-15.740		-15.740
Centrumplan Made				395.773	-104.539			291.234	-499.987	-208.753
Totaal	328.086		328.086	1.173.946	-738.149		330.000	1.093.884	-499.987	593.897

Begrote resultaten 2022

Project naam	Boekwaarde 1-1-2022	Voorzoningen	Gecorr boekw 1-1-2022	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	tgw reserves	Begroot resultaat	Boekwaarde 1-1-2023	Voorzoningen	Gecorr boekw 1-1-2023	Voordeel / nadeel	Jaar van afsluiting
Prinsenvolder Made												2021
Degaterrein Lage Zwaluwe	-487		-487	163.397	-268.076		105.165				voordeel	2022
E-veld Terheijden	818.875		818.875	473.139	-2.585.990		779.665	-514.311		-514.311	voordeel	2025
Kavels Antwerpsestr/Geranumstr Mde	-15.740		-15.740	5.806			9.933				voordeel	2022
Centrumplan Made	291.234	-499.987	-208.753	310.253	-682.938			-81.450	-539.423	-620.874	nadeel	2026
Totaal	1.093.884	-499.987	593.897	952.596	-	3.537.004	894.763	-595.761	-539.423	-		

-/- begroot resultaat = verlies / nadeel

+/+ begroot resultaat = winst / voordeel

Voorbeeld kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat 2021:

Boekwaarde 1-1-2021	€ 41.161 negatief
Begrote lasten 2021	€ 119.660 negatief
Begrote baten 2021	€ 506.560- positief
Begroot resultaat	<u>€ 330.000</u> positief (t.g.v. Algemene
Bedrijfsreserve Grondbedrijf)	
Boekwaarde 1-1-2022	€ 15.740- positief (t.g.v. Algemene
Bedrijfsreserve Grondbedrijf 2022)	

Uit bovenstaande overzichten concluderen we het volgende:

- Prinsenveld Made

Afgesloten kan worden in 2021.

- Degaterrein Lage Zwaluwe

De verkoopprocedure voor het resterende perceel/percelen is in 2019 opgestart.

In 2021 is een gedeelte verkocht. Wij verwachten in 2022 het restant te verkopen. Na de verwachte verkoop van het restant perceel en het woonrijp maken in 2022, verwachten we een voordeel te behalen van € 105.165 (€ 14 nadelig ten opzichte van 2021).

- E-veld te Terheijden

In het 4e kwartaal van 2020 heeft u voor de ontwikkeling E-veld te Terheijden een grondexploitatie vastgesteld. In 2021 is de ontwikkeling met een uitvraag in concurrentie vermarkt en is een ontwikkelaar gecontracteerd. Met dit contract wordt het verwachte resultaat in 2023 € 779.665. In 2022 verwachten wij nog een 5-tal kavels voor Tiny houses te verkopen waarmee het totaal verwacht resultaat in 2024 € 1.113.806 kan worden.

- Kavels Antwerpsestraat/ Geraniumstraat Made

In 2019 is een bestemmingsplan vastgesteld voor twee woningbouwlocaties aan de Antwerpsestraat en Geraniumstraat in Made. In het 2e halfjaar van 2020 zijn de kavels te koop aangeboden. Daadwerkelijk zijn de kavels in 2021 verkocht. Het positief resultaat van € 330.000 is in 2021 genomen. In 2022 verwachten wij nog wat werkzaamheden in het kader van woonrijp maken te moeten uitvoeren. Tot slot verwachten wij in 2022 het project met nog een voordeel van € 9.933 af te sluiten.

- Centrumplan Made

In januari van 2021 heeft de gemeenteraad een grondexploitatie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Centrumplan te Made. Deze ontwikkeling laat een tekort van € 539.423 zien waarvoor in 2021 en 2022 verliesvoorzieningen zijn getroffen.

g. Conclusie resultaat eigen grondexploitaties

De begrote resultaten laten zien dat in 2022 de resultaten over de eigen grondexploitaties totaal positief zijn (€ 855.327). Dit resultaat heeft geen consequentie voor het jaarrekeningresultaat omdat de winst/verliesnemingen

verrekenend wordt met de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf. De boekingen en verwerking in de reserves leest u bij punt i.

h. Risico's eigen grondexploitaties

De omvang van de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf is voldoende groot om het saldo van de risico's en de kansen op de actieve grondexploitaties te kunnen bestrijden indien zij zich voordoen.

i. Reserves grondbedrijf in relatie tot risico's – weerstandscapaciteit grondbedrijf

We beschikken over twee vrije reserves van het Grondbedrijf. Deze reserves nemen we mee voor de bepaling van de weerstandscapaciteit van het Grondbedrijf. Het zijn de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf en Reserve Bovenwijkse Voorzieningen.

Deze reserves voeden we met stortingen vanuit de woningbouwprojecten. Daarnaast halen we er de te verwachte verliezen uit en storten de winsten in de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf.

Hiernaast beschikken wij over de Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling die een bestemmingsreserve is wat betekent dat u op basis van het daartoe genomen besluit in 2018 een aantal projecten gekwalificeerd heeft om geheel of ten dele te financieren uit ontwikkelingen voor woningbouw en economie. Projecten die geheel of ten dele nodig zijn voor de ontwikkelingen. Deze reserve kan niet gebruikt worden om risico's op te vangen of weerstand te bieden.

Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf

Deze reserve is een buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf.

Overzicht algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf		Bedrag
Werkelijke omvang per 31 december 2020		1.488.523
Mutaties begroting 2021		
* stortingen begr 2021	335.328	
* onttrekkingen begr 2021	-1.429.814	
* stortingen VJN 2021	491.967	
* onttrekkingen VJN 2021	-486.016	
* stortingen NJN 2021	100.717	
* onttrekkingen NJN 2021	-124.452	
Totaal		-1.112.271
Verwachte omvang per 31 december 2021		376.252
Mutaties begroting 2022		
* stortingen woningbouwprojecten	894.763	
* onttrekkingen woningbouwprojecten	-39.436	
Totaal		855.327
Verwachte omvang algemene bedrijfsreserve per 31 december 2022		1.231.579
Mutaties begroting 2022 - jaren 2023 e.v.		
* woningbouwprojecten	334.142	
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten	-	
Totaal		334.142
Verwachte omvang algemene bedrijfsreserve per 31 december 2026		1.565.721

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen

Het restant van deze reserve nemen we mee in de weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze reserve is na 2019 niet meer gevoed.

Overzicht Reserve Bovenwijkse Voorzieningen		Bedrag
werkelijke omvang per 31 december 2020		81.603
Mutaties begroting 2021		
* woningbouwprojecten bijdragen	-	
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten	-	
Totaal		-
Verwachte omvang reserve BV per 31 december 2021		81.603
Mutaties begroting 2022		
* woningbouwprojecten bijdragen	-	
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten	-	
Totaal		-
Verwachte omvang reserve BV per 31 december 2022		81.603
Mutaties begroting 2022 - jaren 2023 e.v.		
* woningbouwprojecten bijdragen	-	
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten	-	
Totaal		-
Verwachte omvang reserve BV per 31 december 2026		81.603

Weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf is de financiële buffer om de mogelijke risico's vanuit de actieve en de passieve grondexploitaties op te

vangen. Het weerstandsvermogen is als volgt opgebouwd:

- Vaste buffer van € 0,4 miljoen in de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf voor strategische aankopen en het opvangen van financiële tegenvallers, na aftrek van mogelijk bekende risico's.
- Vrij beschikbare deel van de reserve Bovenwijkse Voorzieningen.

Verwacht weerstandscapaciteit Grondbedrijfexploitaties per 31-12-2022		Bedrag
Vrije Algemene Reserve Grondbedrijf	1.231.579	
Berekende risico's lopende projecten:	707.944	
Beschikbaar in Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf		523.635
Beschikbaar in Reserve Bovenwijkse Voorzieningen		81.603
Beschikbaar als verwacht weerstandscapaciteit per 31-12-2022		605.238

De verwachte weerstandscapaciteit per 31 december 2022 heeft een positief resultaat van € 605.238. Dit is exclusief de vaste buffer van 0,4 miljoen euro voor het opvangen van financiële tegenvallers. Volgens vastgesteld beleid wordt bij de jaarrekening van 2022 (jaarresultaat over 2022) het daadwerkelijk resultaat boven de 0,4 miljoen afgeroomd naar de Algemene Reserve.

Financiële begroting

Inleiding financiële begroting

Inleiding financiële begroting

De begroting bestaat uit drie delen; de programma's, de paragrafen en de financiële begroting. De eerste twee delen zijn met name beleidsmatig. Het nu volgende onderdeel, de financiële begroting, is sterk financieel gericht. De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de financiële positie.

Bij de Voorjaarsnota 2021 vertoonde de jaarschijf 2022 een tekort van € 53.000. De daaropvolgende jaren waren ook negatief. Na aftrek van de incidentele baten en lasten kwam alleen 2022 uit op een structureel positief resultaat.

Dit beeld is nu bij de begroting sterk verbeterd waardoor we nu in 2022 een overschot hebben van € 1.197.000. Na aftrek van de incidentele baten en lasten is er een overschot van € 1.069.000. Een overzicht met de oorzaken van het verschil tussen het saldo bij de Kadernota en nu staat bij A3.

A. Overzicht baten en lasten en toelichting

A. Overzicht baten en lasten en toelichting

In de begroting en de jaarrekening is, conform artikel 17 van het BBV, een overzicht opgenomen met de baten en lasten per programma, de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien, de vennootschapsbelasting en de reservemutaties.

Tabel Finbgr-A.1

	(in € 1.000)			Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
<i>Programma's</i>												
1 Burger en Bestuur	281	-5.048	-4.767	329	-5.215	-4.887	303	-5.000	-4.697			
2 Openbare ruimte	5.638	-10.738	-5.100	3.145	-8.321	-5.176	3.113	-8.706	-5.593			
3 Ruimte, wonen en economie	9.309	-11.493	-2.185	9.706	-13.175	-3.469	12.701	-13.525	-825			
4 Sociaal domein	7.103	-28.345	-21.242	5.370	-28.688	-23.317	4.485	-27.785	-23.301			
Subtotaal programma's	22.331	-55.625	-33.294	18.551	-55.399	-36.849	20.602	-55.018	-34.416			
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>												
Lokale heffingen	4.061	-465	3.596	4.902	-357	4.545	5.144	-423	4.721			
Algemene uitkeringen	34.927	-	34.927	36.812	-2	36.810	38.379	-4	38.375			
Dividend	46	-	46	66	-	66	66	-	66			
Saldo financieringsfunctie	31	-153	-122	-	-127	-127	-	-186	-186			
Overige alg. dekkingsmiddelen	77	168	245	-	-297	-297	-8	-134	-142			
Subtot. alg. dekkingsmiddelen	39.143	-450	38.693	41.779	-783	40.996	43.581	-747	42.833			
<i>Overhead</i>	151	-7.656	-7.505	74	-8.371	-8.297	77	-7.781	-7.704			
<i>Onvoorzien</i>	-	-	-	-	-5	-5	-	-5	-5			
<i>Heffing vennootschapsbelasting</i>	-	-1	-1	-	-3	-3	-	-3	-3			
Saldo van baten en lasten	61.625	-63.732	-2.107	60.404	-64.561	-4.157	64.260	-63.554	706			
<i>Beoogde toevoegingen en onttrekking aan reserves</i>												
1 Burger en Bestuur	57	-38	19	208	-50	158	43	-	43			
2 Openbare ruimte	3.700	-3.279	421	7.095	-6.021	1.074	930	-	930			
3 Ruimte, wonen en economie	1.597	-880	717	2.997	-1.938	1.060	79	-1.319	-1.240			
4 Sociaal domein	1.797	-573	1.223	1.579	-15	1.564	1.248	-610	638			
Alg. dekkingsmidd. en onvoorzien	-	-	-	-	-156	-156	-	-	-			
Overhead	298	-290	8	457	-	457	120	-	120			
Subtotaal mutaties reserves	7.450	-5.060	2.389	12.336	-8.179	4.157	2.420	-1.929	491			
Geraamde resultaat			282			0			1.197			

Bovenstaande cijfers staan tevens vermeld op de programma's in het programmaplan onder Wat gaat het kosten? De kolom realisatie 2020 betreft de jaarrekening 2020. De begroting 2021 is de door de raad vastgestelde begroting en alle vastgestelde begrotingswijzigingen t/m de Voorjaarsnota 2021.

Uit dit overzicht blijkt dat in 2022 de baten hoger zijn dan de lasten (saldo van baten en lasten). De per saldo onttrekkingen uit de reserves zorgen ervoor dat er in 2022 een hoger positief begrotingssaldo (Geraamde resultaat) is. Deze onttrekkingen zijn het gevolg van eerder genomen raadsbesluiten.

In bijlage 3 zijn de begrotingscijfers conform de voorschriften ook over de taakvelden verdeeld.

A1. Meerjarenperspectief

De begroting 2022 is de eerste jaarschijf van de meerjarenraming 2022-2025. De gemeenteraad stelt door het vaststellen van de begroting 2022 alleen de budgetten vast van 2022. De presentatie van cijfers van de latere jaren heeft als doel inzicht te geven de financiële positie.

Tabel Finbgr-A1.1

(in € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1 Burger en Bestuur	287	-4.986	-4.699	511	-5.082	-4.571	510	-5.082	-4.572
2 Openbare ruimte	3.095	-8.322	-5.227	3.083	-8.289	-5.205	3.160	-8.365	-5.206
3 Ruimte, wonen en economie	7.147	-9.288	-2.141	6.210	-8.083	-1.874	4.699	-6.950	-2.251
4 Sociaal domein	4.612	-	-	4.632	-	-	4.668	-	-
		27.121	22.510		27.301	22.669		27.358	22.690
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	42.228	-746	41.481	42.105	-687	41.418	42.263	-703	41.560
Overhead	77	-7.754	-7.677	77	-7.758	-7.680	77	-7.813	-7.736
Saldo van baten en lasten	57.446	58.219	-773	56.619	57.200	-581	55.378	56.272	-894
Beoogde toevoeg./onttrekk.res.	1.495	-	1.495	1.534	-347	1.187	1.501	-	1.501
Geraamde resultaat			722			606			607

Bovenstaand overzicht laat zien dat de begroting voor de komende jaren sluitend is. Als de begroting het eerste begrotingsjaar sluitend is (na correctie van de incidentele baten en lasten, zie A4) of als het laatste begrotingsjaar sluitend is, zal de provinciale toezichthouder naar verwachting de begroting goedkeuren (repressief toezicht i.p.v. preventief toezicht).

A2. Financiële uitgangspunten

De (financiële) vertrekpunten van de voorliggende begroting 2022 zijn:

1. de toekomstvisie;

2. het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN !;
3. de programmabegroting 2021;
4. de Voorjaarsnota 2021;
5. de Kadernota 2022;
6. de septembercirculaire 2021;
7. alle overige raadsbesluiten tot september 2021.

Daarnaast heeft de gemeenteraad het financiële beleidskader 2019-2022 vastgesteld (Kadernota 2020) die de basis vormen van het financiële beleid van de gemeente.

Financieel beleidskader raadsperiode 2019-2022

In deze paragraaf beschrijven we de spelregels, uitgangspunten en grondslagen die we bij de opstelling van de begroting. De uitgangspunten zijn gebaseerd op het BBV of gemeentelijk beleid in overeenstemming met wetgeving. Dit beleidskader bestaat uit de volgende onderdelen:

- Algemene uitgangspunten
- Uitgangspunten specifieke begrotingsonderdelen
- Financiële positie
- Verbonden Partijen.

Algemene uitgangspunten

Structureel sluitende begroting

De meerjarenbegroting moet minimaal structureel sluitend zijn. Het laatste van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Indien bij de Kadernota blijkt dat er begrotingstekorten ontstaan, geeft de gemeenteraad oplossingsrichtingen aan om de tekorten terug te dringen. Bij de begroting kan besluitvorming plaatsvinden over de uitwerking van deze oplossingsrichtingen.

Behoedzame en reële ramingen

Bij het begroten gaan we uit van behoedzame en reële ramingen. We streven er naar dat het jaarrekeningsaldo zo min mogelijk afwijkt van de bijgestelde begroting.

Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Tegenover structurele uitgaven kunnen geen incidentele inkomsten of incidentele meevallers staan. Uit de post Onvoorzien (omvang € 5.000) worden géén structurele uitgaven gedaan.

Financiële tegenvallers binnen programma's opvangen

Tegenvallers door hogere lasten of lagere baten dienen door verlaging van lasten of hogere baten binnen het eigen programma opgevangen te worden. De inzet van hogere baten wordt integraal afgewogen binnen het college. Het initiatief hiertoe ligt in eerste instantie bij de betreffende/verantwoordelijke portefeuillehouder(s).

Financiële meevallers

Bestemming van niet voorziene voordelen in de exploitatie gedurende het jaar worden expliciet ter besluitvorming aan het college voorgelegd.

Integrale afweging

De raad weegt wensen voor nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de begroting die in het najaar voorafgaand aan het begrotingsjaar aan de raad wordt voorgelegd. Het college werkprogramma is hierbij uitgangspunt. De Kadernota biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in de wensen voor nieuw beleid. De Kadernota is daarmee kader stellend voor de inhoud van de Programmabegroting voor het komende jaar. Afwijking hiervan is slechts mogelijk met toestemming vooraf van de raad. Definitieve besluitvorming en inpassing in de begroting vindt plaats bij de begrotingsbehandeling in het najaar.

Oud voor nieuw

In geval het college of de raad een voorstel voor extra budget doet op een ander moment dan bij de integrale afweging, moet dekking worden aangewezen. Tenzij er sprake is van reëel aanwezige dekking, moet in het raadsvoorstel aangegeven worden welk bestaand beleid wordt geschrapt of verminderd.

[Uitgangspunten specifieke begrotingsonderdelen](#)

Algemene uitkering

De septembercirculaire is financieel verwerkt in deze begroting. De door het rijk gehanteerde aantallen voor bijv. woningen, leerlingen, etc. zijn overgenomen. In de begroting wordt aangegeven welke specifieke middelen worden geormerkt.

Investerings

Uitgangspunt voor het investeringsvolume is de meerjarige investeringsprognose welke bij de Kadernota wordt geactualiseerd.

Kapitaallasten

De kapitaallasten van de vaste activa berekenen we op basis van de boekwaarde en de (restant) looptijd. Het rente-omslagpercentage (kosten verdeelsystematiek) dat we hierbij in 2022 gebruiken is 0,0%. De rente berekenen we over de boekwaarde aan het begin van het per jaar (zie ook Paragraaf Financiering). In de begroting wordt in het jaar van investeren de afschrijving berekend over de helft van de investering. Alle materiële activa worden lineair afgeschreven. Voor de bepaling van de afschrijvingslasten van reeds gevoteerde kredieten gaan we er van uit dat alle nog niet gerealiseerde investeringen uit voorgaande jaren in het volgende begrotingsjaar gerealiseerd worden.

Lokale lasten/heffingen

De OZB tarieven worden slechts verhoogd met een percentage dat is gebaseerd op de algemene kostenstijging, bestaande uit het gewogen gemiddelde van de verwachte inflatie en een inschatting van de loonkostenstijging van het ambtelijk apparaat, gecorrigeerd met het verschil tussen de inschatting en de werkelijke cijfers van het voorgaande begrotingsjaar. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt het systeem van gesloten financiering o.b.v. 100% kostendekkendheid, waarbij gebruik gemaakt wordt van egalisatievoorzieningen, op zowel voor- als nacalculatorische basis. Overige heffingen worden geïndexeerd o.b.v. verwachte prijsontwikkeling (zie ook Indexering).

Onvoorzien

In de begroting wordt een post onvoorzien van 0,5% van de totale lasten tot een maximum van € 25.000 opgenomen (advies provincie). Een beroep op deze post kan worden gedaan indien binnen de begroting geen andere dekkingsmiddelen beschikbaar zijn en aan de volgende criteria wordt voldaan: de last is onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar en incidenteel.

Loonkostenontwikkeling

Het loonkostenniveau is gebaseerd op de salaristabellen van mei. Cao-ontwikkelingen en periodieken in de periode vanaf juni worden tevens verwerkt in de begroting van het komende jaar. Voor de indexering van de loonkosten wordt ook de informatie uit de septembercirculaire gebruikt.

Te verstrekken subsidies

De subsidies worden vanaf de begroting 2020 geïndexeerd met hetzelfde percentage als de gemeentelijke kostenontwikkeling.

Indexering

De gemeentelijke begroting wordt jaarlijks bijgesteld voor de verwachte prijsontwikkelingen, gebaseerd op inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB). Gerekend is met constante prijzen, dit wil zeggen dat alleen voor het eerste begrotingsjaar met prijsontwikkelingen rekening wordt gehouden.

Bovenstaande uitgangspunten leiden o.a. tot het volgende overzicht.

Begrotingsrichtlijnen	Kadernota 2022	Begroting 2022
Uitgaven		
Salariskosten	1,7%	1,4%
Goederen en diensten	1,9%	2,5%
Subsidies professionele organisaties	2,0%	2,0%
Inkomsten		
Huren en pachten	1,9%	2,5%
OZB-opbrengsten	1,9%	2,3%
Leges burgerzaken	1	1
Kostendekkende tarieven en leges	2	2

- 1) De leges burgerzaken zijn voor een belangrijk deel bepaald door het Rijk. De overige tarieven stijgen niet.
- 2) Voor de kostendekkende tarieven wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Van deze indices kan afgeweken indien hiervoor gegronde redenen zijn, zoals bv contractuele afspraken.

Financiële positie

Reserves

Het beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen ligt vast in de nota reserves en voorzieningen van oktober 2017. De Nota wordt tenminste éénmaal per raadsperiode geactualiseerd en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Vorming van reserves is de bevoegdheid van de gemeenteraad. Verrekeningen met reserves worden op programmaniveau in de begroting gepresenteerd. In het overzicht saldo voor en na bestemming wordt duidelijk in welke mate de voorgenomen verrekeningen met reserves het saldo beïnvloeden. De prognose van de stand van de reserves is gebaseerd op de stand die is bepaald in de meest recente jaarrekening rekening houdend met de toevoegingen en onttrekkingen in de lopende begroting. Over reserves wordt geen rente berekend. Ieder jaar zullen de reserves kritisch worden beschouwd op noodzaak, hoogte en besteding ervan.

Reservepositie en weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Zodra financiële tegenvallers een structureel karakter krijgen - en dus niet meer als risico aangeduid kunnen worden - dienen deze in de begroting te worden verwerkt (Zie ook Paragraaf Weerstandsvermogen). Spelregels rondom risicobeheersing en weerstandsvermogen zijn opgenomen in de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' van februari 2021. Ten aanzien van de risicoratio hanteren we onderstaande indeling. We streven naar een ratio van minimaal 1.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Onderhoudsvoorzieningen

Voor onderhoudsvoorzieningen is altijd een actueel meerjarig onderhoudsplan beschikbaar met een planningshorizon voor minimaal vier jaar / een bestuursperiode. De stortingen in en onttrekkingen uit de voorziening zijn verwerkt in de begroting. Ook over de voorzieningen wordt geen rente berekend.

Financiering

De Treasury-activiteiten van de gemeente zijn gericht op de uitoefening van de publieke taak. Ze dienen een prudent karakter te hebben en niet gericht te zijn op het genereren van inkomsten door het lopen van een overmatig renterisico (zie ook het Treasury-statuuut).

Grondbeleid

Het beleid kent meerdere uitgangspunten:

- a. het realiseren van de ruimtelijke doelstellingen op het gebied van sociaal beleid, volkshuisvesting, economie, onderwijshuisvesting etc.;
- b. het genereren van financiële middelen mede ter dekking van de aan plannen toe te rekenen kosten;
- c. zoveel mogelijk risico's beperken op grond van overeenkomsten en het aanbrengen van prioriteiten bij niet rendabele projecten.

Aandachtspunten provincie

Jaarlijks stuurt de provincie, in het voorjaar, in het kader van haar taak als financieel toezichthouder een brief met daarin opgenomen haar aandachtspunten voor de begroting van het aankomende jaar. De gemeente Drimmelen neemt deze uitgangspunten over. Indien hiervan wordt afgeweken wordt de provincie hierover geïnformeerd. Het gaat in de brief over de begroting 2022 om de volgende punten: herijking Gemeentefonds, extra eenmalige middelen voor de jeugdzorg, effect Covid-19, notities Commissie BBV, inzicht in de structurele begrotingspositie, kapitaallasten nieuwe (her)investeringen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, de Omgevingswet en gemeenschappelijke regelingen. In de begroting wordt rekening gehouden met de vermelde aandachtspunten.

Verbonden partijen

Volgens spelregel 4 uit de regionale kadernota stellen de gemeenten die deelnemen aan een verbonden partij jaarlijks in november richtlijnen vast. Richtlijnen waarop verbonden partijen hun beleidsmatige en financiële kaders voor het nieuwe begrotingsjaar dienen te baseren.

Het college stelt in de paragraaf Verbonden Partijen algemene richtlijnen voor die voor Kadernota 2023 en Begroting 2023 van elke Gemeenschappelijke Regeling (GR) zullen gelden. In bijlage 7 stelt het college daarnaast specifieke richtlijnen voor enkele GR'en voor.

A3. Verschillen lasten en baten ten opzichte van de Kadernota 2022

Nadat de Voorjaarsnota en Kadernota door de raad zijn behandeld, zijn deze financieel verwerkt. Hierbij zijn dus ook de verwerking van de wijzigingen in de begrotingsrichtlijnen, kapitaallasten etc. doorgevoerd. De uitkomst van het verwerken van alle informatie tot de begroting zal altijd afwijken van de inschattingen bij de Kadernota. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste verschillen tussen de Kadernota en de Begroting. Deze verschillen verklaren het verschil in perspectief tussen beide documenten.

Tabel Finbgr-A3.1

in € 1.000		2022	2023	2024	2025
Begroting 2022 voor besluitvorming		1.197 V	722 V	606 V	607 V
Begrotingssaldo voor begroting 2022		53- N	22 V	300- N	472- N
Verschil		1.250 V	700 V	906 V	1.079 V
Belangrijkste afwijkingen	Prg.				
Woningbouwprojecten, grondzaken	3	105 V	- -	- -	- -
Beleidsnota's / advisering Grondbedrijf, Afval, Volhshuisvesting	3	46- N	- -	21- N	- -
Omgevingsvergunning (bouwleges)	3	89- N	125- N	33 V	33 V
Stijging vraag Jeugdzorg/tariefstijging	4	896- N	397- N	327- N	327- N
Intensivering preventie Jeugdzorg	4	245- N	305- N	220- N	220- N
Minder subsidie peuterspeelzaal etc	4	27 V	40 V	40 V	40 V
Binnen- en buitensport (groot onderhoud)	4	4 V	3- N	51- N	134- N
Mayboom/Dorpshart (met name vrijval voorz. onderhoud)	4	74 V	59 V	19- N	19- N
Toename gebruik WMO, met name HBH	4	118- N	142- N	114- N	92- N
Stijging BUIG gelden	4	- -	160 V	173 V	206 V
Compensatie Jeugdzorg	AlgD	1.363 V	820 V	751 V	668 V
Gemeentefonds; herverdeeffect	AlgD	- -	380- N	380- N	380- N
Gemeentefonds; septembercirculaire	AlgD	842 V	692 V	718 V	804 V
Gemeentefonds; verschuiving jaar	AlgD	- -	- -	- -	271 V
Indexering OZB+areaal uitbreiding	AlgD	243 V	245 V	247 V	279 V
Personeelskosten (duurdere invulling, fuwa etc)	B	- -	149- N	151- N	162- N
Diverse overige verschillen/indexering		14- N	184 V	228 V	112 V
Totaal belangrijkste afwijkingen		1.250 V	700 V	907 V	1.079 V

A4. Overzicht incidentele baten en lasten 2022- 2025

Voor een gezonde financiële positie moeten de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De provincie beoordeelt de begroting en meerjarenbegroting hierop. De incidentele baten en lasten worden daarbij uit de begrotingssaldi gezuiverd. Om in aanmerking te komen voor repressief toezicht in 2022, dient deze 'gezuiverde' begroting in evenwicht te zijn of dient de meerjarenraming duidelijk te maken dat dit evenwicht in de jaren tot 2025 tot stand wordt gebracht. Daarbij dienen de ramingen volledig en reëel te zijn. Ten tweede dient de jaarrekening (15 juli) en de begroting (15 november) tijdig bij de provincie te zijn.

Omdat de begrippen incidenteel en structureel niet altijd op dezelfde wijze werden uitgelegd, heeft de commissie BBV in 2019 hieraan de 'Notitie structurele en incidentele baten en lasten' gewijd. In het algemeen geldt, dat een gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele lasten raamt in de begroting. Structurele lasten zijn dus de regel, incidentele lasten zijn de uitzondering. Onttrekking uit reserves zijn echter in principe incidenteel. De aard van de post bepaald dus of deze incidenteel is. Om deze reden worden de belangrijkste incidentele lasten daarom toegelicht in de begroting.

Het overzicht van de incidentele baten en lasten is een onmisbaar document voor het verkrijgen van een juiste beeld van het materieel sluiten van de (meerjaren)begroting en daarmee van de financiële positie van de gemeente. Om

te beoordelen of de begroting structureel sluitend is, worden de begrotingsaldi gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten.

Tabel Finbgr-A4.1

Incidentele baten	2022	2023	2024	2025	2026
Programma 1. Burger en bestuur	24	-	-	-	-
Programma 2. Openbare ruimte	277	-	-	-	-
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	7.435	2.236	1.689	192	133
Programma 4. Sociaal domein	610	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-
Overhead / Bedrijfsvoering	-	-	-	-	-
Totaal baten	8.346	2.236	1.689	192	133
<i>Waarvan reserves (excl verschuivingen)</i>	951	-	50	50	-

Incidentele lasten	2022	2023	2024	2025	2026
Programma 1. Burger en bestuur	49	-	-	-	-
Programma 2. Openbare ruimte	265	-	-	-	-
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	7.220	2.236	1.689	192	133
Programma 4. Sociaal domein	659	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-
Overhead / Bedrijfsvoering	25	-	-	-	-
Totaal lasten	8.218	2.236	1.689	192	133
<i>Waarvan reserves (excl verschuivingen)</i>	1.929	-	347	-	-
Saldo	128	-	-	-	-
<i>Waarvan reserves (per saldo onttrekking in 2022)</i>	-978	-	-297	50	-

Per saldo	2022	2023	2024	2025	2026
Programma 1. Burger en bestuur	-25	-	-	-	-
Programma 2. Openbare ruimte	12	-	-	-	-
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	215	-	-	-	-
Programma 4. Sociaal domein	-49	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-
Overhead / Bedrijfsvoering	-25	-	-	-	-
Totaal per saldo	128	-	-	-	-
<i>Waarvan reserves</i>	-978	-	-297	50	-

Specificatie baten

Nr. Programma 1. Burger en bestuur	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
1.1 Algemene Reserve (project verkeershandhaving)	24					Voorjaarsnota 2021
Totaal Programma 1. Baten	24	-	-	-	-	

Nr. Programma 2. Openbare ruimte	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
2.1 Reserve groenaanleg: realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel / onderhoud EVZ's	277	-	-	-	-	Begroting 2019 / 2020 / 2021
Totaal Programma 2. Baten	277	-	-	-	-	

Nr. Programma 3. Ruimte, wonen en economie	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
3.1 Actief grondbeleid: baten	5.384	2.152	1.555	58	49	Begroting 2022
3.1 Actief grondbeleid: reservemutaties	39	-	50	50	-	Begroting 2022
3.2 Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, overeenkomst): baten	1.501	-	-	-	-	Begroting 2022
3.3 Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesluit, overeenkomst): baten	295	-	-	-	-	Begroting 2022
3.4 Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesluit, geen overeenkomst): (verwachte toekomstige) baten	-	84	84	84	84	Begroting 2022
3.5 Opbrengst grondverkoop (reststroken)	215	-	-	-	-	Begroting 2022
Totaal Programma 3. Baten	7.435	2.236	1.689	192	133	

Nr. Programma 4. Sociaal domein	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
4.1 Algemene Reserve - krediet Dorpshart Made	610	-	-	-	-	RV januari 2021
Totaal Programma 4. Baten	610	-	-	-	-	

Specificatie lasten

Nr. Programma 1. Burger en bestuur	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
1.1 Project verkeershandhaving	24	-	-	-	-	Voorjaarsnota 2021
1.2 Subsidiereregeling Samen aan de Slag	25	-	-	-	-	Coalitieprogramma
Totaal Programma 1. Lasten	49	-	-	-	-	

Nr. Programma 2. Openbare ruimte	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
----------------------------------	------	------	------	------	------	-----------

2.1 Realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel	265	-	-	-	-	Begroting 2019 / 2020 / 2021
Totaal Programma 2. Lasten	265	-	-	-	-	

Nr. Programma 3. Ruimte, wonen en economie	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
3.1 Actief grondbeleid: lasten	4.374	2.152	1.258	108	49	Begroting 2022
3.1 Actief grondbeleid: reservemutaties	1.050	-	347	-	-	Begroting 2022
3.2 Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, overeenkomst): lasten	1.361	-	-	-	-	Begroting 2022
3.2 Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, overeenkomst): reservemutaties	140	-	-	-	-	Begroting 2022
3.3 Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesluit, overeenkomst): lasten	166	-	-	-	-	Begroting 2022
3.3 Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesluit, overeenkomst): reservemutaties	129	-	-	-	-	Begroting 2022
3.4 Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesluit, geen overeenkomst): projectleider woonwijken	-	84	84	84	84	Begroting 2022
Totaal Programma 3. Lasten	7.220	2.236	1.689	192	133	

Nr. Programma 4. Sociaal domein	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
4.1 Reserve Kapitaallasten - krediet dorpshart Made (tlv AR)	610	-	-	-	-	RV januari 2021
4.2 Coronacompensatie - Pilot huiskamers	49	-	-	-	-	Voorjaarsnota 2021
Totaal Programma 4. Lasten	659	-	-	-	-	

Nr. Overhead / Bedrijfsvoering	2022	2023	2024	2025	2026	Oorsprong
O.1 Automatisering: bestandsoptimalisatie basisregistraties	25	-	-	-	-	Voorjaarsnota 2020
Totaal Overhead / Bedrijfsvoering Lasten	25	-	-	-	-	

Toelichting incidentele baten en lasten

Programma 1 Burger en bestuur

1.1 Project verkeershandhaving

De aanpak van verkeersveiligheid rust op drie pijlers: infrastructuur (goede inrichting), voorlichting / educatie, en handhaving. Handhaving, met name op het gebied van snelheid, ligt primair bij de politie. Ook onze boa's hebben hierbij een rol (o.a. foutparkeren). Er lag een wens om tijdelijk de handhaving op verkeersgebied te intensiveren en de samenwerking met politie te versterken, om op die manier verkeersoverlast tegen te gaan. Voor het tegengaan van verkeersoverlast door middel van handhaving en communicatie is drie jaar lang € 50.000 ter beschikking gesteld (voor de jaren 2019, 2020 en 2021). In eerste instantie was het de bedoeling dit geld aan te wenden voor Rent a cop acties van de politie. Naast dat deze acties geen geld kosten, is de inzet van de politie beperkt geweest door andere prioriteiten. De enige manier om toch meer aan handhaving te doen, is door een grotere inzet van eigen boa's. De twee bestaande boa's hadden al een volledig takenpakket, waardoor intensivering op verkeersgebied niet mogelijk was. Daarom hebben we voor de tijdelijke intensivering een verkeersboa aangetrokken. Die was pas in de loop van 2020 beschikbaar waardoor we het budget van 2019 en 2020 niet volledig hebben ingezet. Hierdoor is nog een bedrag van € 24.446 over. Dit willen we inzetten om de verkeersboa nog wat langer in te kunnen zetten (ook in 2022).

1.2 Subsidieregeling Samen aan de Slag

De Subsidieregeling Samen aan de Slag vindt zijn oorsprong in het coalitie akkoord en is bedoeld ter stimulering van burgerinitiatieven. Na deze coalitieperiode eindigt de regeling.

Programma 2. Openbare ruimte

2.1 Reserve groenaanleg: realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel / onderhoud EVZ's

De Ecologische verbindingzone betreft een natuurlijke verbinding tussen waterrijk natuurgebied Zonzeel en rivier de Mark. Het is een ambitie uit het provinciale Natuurbeheerplan om versnippering van Brabantse natuur tegen te gaan. Het bedrag betreft een incidentele uitgave voor een afgebakend project waarvoor met het waterschap Brabantse Delta een samenwerkingsovereenkomst is afgesloten. Hierbij gaan we uit van een provinciale subsidie van 75% voor de aankoop, aanleg en inrichting van het gemeentelijk deel. De planning hangt sterk af van de grondverwerving. In 2023 maken we na de grondverwerving het ontwerp, voeren we onderzoeken uit en doorlopen we de (vergunning)procedures. We verwachten dat we het werk daarna in 2024 kunnen uitvoeren (€ 265.000). Daarnaast wordt er een bedrag uit de reserve onttrokken t.b.v. onderhoud van de EVZ's (€ 11.644,92).

Programma 3. Ruimte, wonen en economie

3.1 Actief grondbeleid / 3.2 Faciliterend grondbeleid: raadsbesluit, overeenkomst Conform "notitie structurele en incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV (gepubliceerd op 30.08.2018) worden alle lasten, baten en reservemutaties m.b.t. grondexploitaties gezien als incidenteel.

3.3 Faciliterend grondbeleid: geen raadsbesluit, overeenkomst
 Dit betreft een drietal (woningbouw)projecten waarvan de overeenkomsten al zijn ondertekend (Zuideindsestraat 47 Made, Dorpsstraat Made en Zandstraat 83 Made) en die binnen afzienbare tijd ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

3.4 Faciliterend grondbeleid: geen raadsbesluit, geen overeenkomst
 Op basis van historische cijfers is de verwachting dat er structureel ieder jaar minimaal een bedrag van ca. € 84.000 wordt verhaald qua ambtelijke uren m.b.t. de woningbouwprojecten op projectontwikkelaars. Deze dient als dekking voor de ambtelijke uren van de aangestelde projectleider Woonwijken.

3.5 Opbrengst grondverkoop (reststroken)
 Conform "notitie structurele en incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV (gepubliceerd op 30.08.2018) worden alle lasten en baten m.b.t. verkoop eigendommen / activa (incl. snippergroen/reststroken) gezien als incidenteel.

Programma 4. Sociaal domein

4.1 Reserve Kapitaallasten/Algemene Reserve - krediet dorpshart Made
 Ter dekking van de structurele kapitaallasten van de kredieten t.b.v. het Dorpshart Made heeft de gemeenteraad in januari 2021 besloten om in 2022 een krediet van € 610.000 ter beschikking te stellen. De kapitaallasten worden gedekt uit de Algemene Reserve door € 610.000 van de Algemene Reserve toe te voegen aan de Reserve Kapitaallasten. Dit betreft dus een verschuiving tussen twee reserves.

4.2 Coronacompensatie - Pilot huiskamers
 Op 31 maart 2021 liep de pilot algemene voorziening voor dagbesteding (Huiskamers) van 1,5 jaar te einde. Een algemene voorziening is voor iedereen toegankelijk, zonder indicatie. Hierdoor willen we inwoners activeren en ondersteunen, eenzaamheid bestrijden en leefbaarheid verbeteren. En zo kan ook bespaard worden op Wmo-maatwerkvoorzieningen. Omdat door Corona het effect van de pilot niet te bepalen is, is de pilot met twee jaar verlengd tm 2022. Voor de voortzetting van de pilot in 2022 is een bedrag van € 48.500 geraamd. De Corona-gerelateerde lasten en baten beschouwen we gezien de bijzondere omstandigheden als incidenteel.

Overhead / Bedrijfsvoering

O.1 Automatisering: bestandsoptimalisatie basisregistraties
 De Basisregistraties Adressen & Gebouwen (BAG), Grootschalige Topografie (BGT), Ondergrond (BRO) en de Wet WOZ zijn belangrijke onderdelen van het landelijke stelsel van basisregistraties. Hierin zijn de belangrijkste gegevens verzameld die de overheid nodig heeft om haar werk te kunnen doen. Denk hierbij aan persoonsgegevens, namen en adressen van bedrijven en eigenaren van percelen en de WOZ waarden. In verschillende wetten is de kwaliteit van deze gegevens gewaarborgd. Deze registraties zijn essentieel voor een goede dienstverlening van de overheid. Ze zijn van groot belang voor openbare orde en veiligheid, het toekennen van uitkeringen en vergunningen, belastingheffing, afvalinzameling en bestrijding van fraude. Ieder jaar vindt rapportage plaats over

de kwaliteit van deze basisregistraties op borging van de processen, tijdigheid verwerking brondocumenten, volledigheid adressen, objecten en dergelijke., en juiste verwerking van de gegevens. Dit om optimale bestanden te realiseren waarmee voldaan wordt aan de wettelijke vereisten. Er is reeds gestart met het ter uitvoering brengen van de geconstateerde verbetermaatregelen. Dit proces wordt in 2022 afgerond.

Tabel Finbgr-A4.2

Gezuiverd saldo					in € 1.000
	2022	2023	2024	2025	
Saldo baten en lasten	706 V	-773 N	-581 N	-894 N	
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	491 V	1.495 V	1.187 V	1.501 V	
Begrotingssaldo na bestemming	1.197 V	722 V	606 V	607 V	
Waarvan incidentele baten en lasten	-128 B	- L	- L	- L	
Structureel begrotingssaldo	1.069 V	722 V	606 V	607 V	

Conclusie

Op basis van bovenstaande tabel is duidelijk dat de vastgestelde begroting na correctie incidentele baten en lasten voor de jaren 2022 en 2023 structureel sluitend is waardoor de gemeente in aanmerking blijft komen voor repressief toezicht door de provincie.

A5. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In principe zijn mutaties in reserves incidenteel tenzij er redenen zijn om deze structureel te ramen. In de onderstaande tabel worden de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

Tabel Finbgr-A5.1

Structurele reservemutaties				
Omschrijving	2022	2023	2024	2025
<i>Geraamde structurele verminderingen</i>				
Reserve kapitaallasten	1.469.890	1.494.890	1.483.771	1.451.319
Totaal onttrekkingen	1.469.890	1.494.890	1.483.771	1.451.319

B. Financiële positie

B. Financiële positie

Artikel 20 van het BBV schrijft voor dat op basis van onderstaande onderdelen de financiële positie wordt toegelicht.

B1. Investerings

Met het vaststellen van de begroting autoriseert de raad het college tot het doen van uitgaven per programma tot de bedragen van het overzicht van baten en lasten voor het betreffende begrotingsjaar. In de programma's zijn echter ook de investeringsplannen voor het begrotingsjaar opgenomen, die voor meerdere jaren ná dat begrotingsjaar nog lasten met zich mee brengen. Met het vaststellen van de begroting worden ook de beleidsprogramma's en de daarvoor opgestelde investeringsplannen voor het komende begrotingsjaar geautoriseerd.

Investerings 2022

Voor 2022 is een totaal bedrag aan investeringen geraamd van € 6,4 miljoen. Als gevolg van de gewijzigde BBV voorschriften wordt er vanaf de begroting 2017 e.v. geen omslagrente toegerekend aan de investeringen. Als in de toekomst onze financiering wijzigt, is het echter wel mogelijk dat weer rente toegerekend zal worden. Dit is afhankelijk van de omvang van de externe financiering en bijbehorend rentepercentage (renteschema). De investering in riolering (€ 1,4 miljoen in 2022) zijn gedekt door de tarieven.

In bijlage 5 zijn alle investeringen voor de jaren 2022 tot en met 2026 opgenomen inclusief status (besluitvorming), toelichting voor jaar 2026, afschrijvingstermijnen en aanduiding maatschappelijk c.q. economisch nut.

De investeringen van de gemeente worden aanbesteed op grond van de Europese en nationale wet- en regelgeving en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid zoals door de raad vastgesteld in juni 2021.

B2. Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Het belangrijkste verschil tussen reserves en voorzieningen is dat de raad in het geval van reserves een grote vrijheid heeft om de bestemming van deze gelden te wijzigen. Om die reden worden reserves als eigen vermogen aangeduid. In het geval van voorzieningen is veelal sprake van verplichtingen. Zolang de gemeenteraad de bestemming van geormerkt geld nog kan veranderen, is er sprake van een bestemmingsreserve. Zodra dit niet meer kan, is er sprake van een voorziening.

Reserves

In onderstaand overzicht staat de verwachte stand en verloop van alle reserves.

Tabel Finbgr-B2.1

Reserves				
Omschrijving	Stand begin begrotingsjaar	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand eind begrotingsjaar
Algemene reserve	10.871.401	-	634.446-	10.236.955
Totaal algemene reserves	10.871.401	-	634.446-	10.236.955
<i>Bestemmingsreserves</i>				
Reserve tijdelijke inhuur personeel	116.698	-	-	116.698
Reserve kapitaallasten	27.077.753	610.000	1.469.890-	26.217.863
Reserve claims voorgaande jaren	-	-	-	-
Reserve Opleidingen	100.000	-	-	100.000
Reserve impuls brede scholen combinatie	137.201	-	-	137.201
Reserve kunst	51.403	-	-	51.403
Reserve bestuursakkoord	255.533	-	-	255.533
Reserve voor kwaliteitsverbetering landschap	35.425	-	-	35.425
Reserve Samen investeren in Drimmelen	285.823	-	-	285.823
Reserve Herstel kunstwerken havens	57.614	-	-	57.614
Reserve groenaanleg	279.135	-	276.645-	2.490
Reserve Inclusie	25.000	-	-	25.000
Totaal bestemmingsreserves	28.421.585	610.000	1.746.535-	27.285.050
<i>Reserves grondexploitatie</i>				
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	95.241	894.763	-	990.004
Reserve opslag grote werken	81.603	-	-	81.603
Reserve ruimtelijke ontwikkelingen	1.109.457	424.163	39.436-	1.494.183
Totaal reserves grondexploitatie	1.286.301	1.318.926	39.436-	2.565.790
Totaal reserves	40.579.287	1.928.926	2.420.418-	40.087.795

De belangrijkste mutaties in 2022 zijn:

Reserve kapitaallasten

In het verleden zijn in de reserve Kapitaallasten bedragen gestort voor specifieke investeringen en gedurende de afschrijvingsduur worden de kapitaallasten uit deze reserve onttrokken. Tegenover de reserve staat dus een vergelijkbaar bedrag aan boekwaarde van investeringen.

Reserve groenaanleg

Het bieden van de mogelijkheid om gekoppeld aan de uitgifte van grond voor rode (stedelijke) functies per m2 een bedrag in deze reserve te storten en dit bedrag in te zetten voor kwaliteitsverbetering in het buitengebied (inclusief kernrandzones). Uit deze reserve wordt het onderhoud en aanleg van ecologische verbindingszones

gedekt (EVZ's). Zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel "A4. Overzicht incidentele baten en lasten 2022- 2025".

Reserves Grondbedrijf

Zie voor een inhoudelijke toelichting paragraaf G. Grondbeleid.

Voorzieningen

Aan de creditzijde van de balans staan ook de voorzieningen.

Tabel Finbgr-B2.2

Voorzieningen				
omschrijving	Stand begin begrotingsjaar	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand eind begrotingsjaar
<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>				
Voorziening wet APPA	2.755.525	141.000	70.316	2.826.209
Voorziening uitkeringsverplichtingen (vm) personeel	121.299		121.299	-
Voorziening verliezen grondexploitatie	486.016			486.016
Totaal voorz. verplichtingen, verliezen en risico's	3.362.840		141.000	3.312.225
<i>Voorzieningen voor onderhoud</i>				
Voorziening onderhoud gebouwen PLANON	1.417.824	423.858	360.700	1.480.982
Voorziening onderhoud wegen	-	1.001.155	902.376	98.780
Totaal voorzieningen voor onderhoud	1.417.824	1.425.013	1.263.076	1.579.762
<i>Voorzieningen voor door derden beklemde middelen</i>				
Voorziening riolering	2.849.611		1.244.383	1.605.228
Voorziening afvalstoffenheffing	1.125.671		281.418	844.253
Voorziening BIZ	4.346			4.346
Totaal voorzieningen voor door derden beklemde middelen	3.979.628	-	1.525.801	2.453.827
Totaal voorzieningen	8.760.292	1.566.013	2.980.491	7.345.814

Toelichting voorzieningen

Voorziening wet APPA

Voor de pensioenverplichtingen van zittende en voormalige wethouders, die de pensioenverplichting nog niet hebben bereikt, is een voorziening gevormd. De hoogte van de verplichting wordt jaarlijks op basis van actuariële berekeningen bepaald. Voor begrotingsjaar 2022 vindt op basis van deze actuariële berekeningen een storting plaats van € 141.000. Onttrekkingen betreffen uitkeringen aan voormalig wethouders. Verkiezingen, pensioenoverdrachten en de renteontwikkeling kunnen de omvang van de mutaties sterk beïnvloeden.

Voorziening uitkeringsverplichtingen voormalig personeel

Indien een medewerker ontslagen wordt, zijn we o.b.v. het BBV verplicht een voorziening te vormen voor de kosten die daaruit voortvloeien. Dit zijn meestal salariskosten voor de periode die binnen het wettelijk kader is overeengekomen. In 2022 is hiervan sprake voor een drietal personen.

Voorziening verliezen grondexploitatie

Deze voorziening is toegelicht in de paragraaf G. Grondbeleid.

Voorziening onderhoud gebouwen (Planon) en Voorziening onderhoud wegen

Deze onderhoudsvoorzieningen zijn toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening riolering en afvalstoffenheffing

Deze voorzieningen zijn toegelicht in paragraaf B. Lokale heffingen.

Voorziening BIZ

De gemeente int de bijdragen van de ondernemers ten behoeve van het BIZ en dient deze door te betalen (onder gestelde voorwaarden) aan de vereniging.

B3. Financiering

Als alle investeringen in de begrotingsjaren 2022-2026 zouden worden uitgevoerd ontstaat een aanvullende financieringsbehoefte die uiteindelijk oploopt richting € 21 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door investeringen in de projecten Sociaal cultureel dorpshart, nieuwbouw Stuijthoek en riolering.

In eerste instantie kan een financieringstekort afgedekt worden met kort geld (looptijd korter dan één jaar). Op basis van de kasgeldlimiet is er ruimte voor kort geld van circa € 5 miljoen.

Als het financieringstekort in twee opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet (zie paragraaf financiering) overschrijdt moet financiering met lang geld (looptijd langer dan één jaar) plaats vinden. De uitwerking van o.a. de herijking van het gemeentefonds en uitwerking van de ambities zal uiteindelijk bepalend zijn voor de hoogte van de daadwerkelijk af te sluiten lening.

B4. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn aanspraken op toekomstige uitkeringen van zittende en voormalige bestuurders, van het personeel dat op dit moment bij de gemeente werkzaam is en van personeel dat in het verleden bij de gemeente werkzaam is geweest. Op grond van Burgerlijk Wetboek 2, titel 9 moeten ondernemingen voor deze aanspraken/ verplichtingen financiële voorzieningen worden getroffen. In verband met de bijzondere positie van de overheden (de zogenaamde 'eigenheid') is op deze regeling in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor gemeenten een uitzondering gemaakt.

Die uitzondering houdt in dat:

- Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume als reguliere last in de begroting worden opgenomen en in de rekening worden verantwoord.
- Hierover jaarlijks een beschouwing wordt opgenomen in de toelichting op de begroting/jaarrekening (art. 20.2 BBV).
- Gemeenten als resultaat daarvan geen bijzondere financiële voorzieningen behoeven te treffen (art. 44.3 BBV).
- Ter uitvoering volgt hieronder de op grond van art 20.2 van het BBV voorgeschreven beschouwing over de voor het begrotingsjaar relevante arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

B4.1 Wachtgelden, WW-uitkeringen en andere uitkeringen voormalige gemeenteambtenaren

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken zijn voor het voormalig gemeentelijk personeel de volgende twee categorieën te onderscheiden:

Werkloosheidswet

Het gemeentelijk personeel valt onder de werking van de Werkloosheidswet. De gemeenten zijn hierbij 'eigen risicodrager'. De financiële effecten zijn afhankelijk van het beroep dat op de regeling moet worden gedaan. Op dit moment hebben wij 1 verplichting. Deze stopt op het moment dat deze persoon een baan heeft gevonden. De geschatte uitkeringskosten worden gestort in de Voorziening uitkeringsverplichtingen personeel/ voormalig personeel. Vervolgens worden hieruit de jaarlijkse uitkeringsverplichtingen onttrokken. De uitkeringskosten worden volledig uit eigen middelen bekostigd. Vanaf 2020 vallen gemeenten onder het arbeidsrecht en is het eenvoudiger om een tijdelijke arbeidsovereenkomst niet te verlengen. Het risico daarbij is wel dat we sneller te maken krijgen met tijdelijke ww verplichtingen.

Suppletieregelingen

Indien sprake is van ontslag anders dan op eigen verzoek kan aan de oud-medewerker een suppletie worden toegekend bij het aanvaarden van een baan elders indien geen sprake is van een zogenaamde horizontale overgang. Deze suppletie wordt betaald tot maximaal het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. De suppletie behelst de salarisachterstand ten opzichte van de situatie dat de medewerker nog in dienst was van de gemeente Drimmelen.

B4.2 Uitkeringen pensioenen voormalige bestuurders

Voor voormalige leden van colleges van Burgemeester en Wethouders zijn de volgende rechtspositionele regelingen met daaraan gekoppelde en financiële verplichtingen van belang.

Uitkeringen voormalige bestuurders

Betreft op basis van de Wet Appa toegekende wachtgelduitkeringen. Omvang en duur van de uitkeringen zijn afhankelijk van door betrokkene opgebouwde diensttijd, genoten wedde en gerealiseerde neveninkomsten. In de begroting 2022 is wachtgeld begroot voor 1 voormalig bestuurder. In 2022 kan dit na de verkiezingen wijzigen.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Op basis van de Wet Appa bestaat voor wethouders sinds een aantal jaren de mogelijkheid, binnen een zes maanden na aftreden, tot waardeoverdracht van de opgebouwde pensioenaanspraken. De omvang van de opgebouwde pensioenrechten is afhankelijk van de tijdsduur dat betrokkene het wethouderschap heeft uitgeoefend waaronder onder bepaalde voorwaarden mede begrepen de uitkeringstijd. De omvang van de lopende pensioenaanspraken wordt jaarlijks geïnventariseerd. De actuele waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedraagt ultimo 2022 circa € 2,8 miljoen. Voor risicoafdekking in dit verband is een overeenkomstige voorziening beschikbaar.

B 4.3 Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken gelden vanaf 2014 er nieuwe regels rond meenemen van verlofuren naar een volgend kalenderjaar. Verlofuren hebben daarbij een beperkte houdbaarheid. Wettelijke verlofuren moeten binnen twaalf maanden na afloop van het betreffende kalenderjaar zijn opgenomen. Anders vervallen deze verlofuren. Bovenwettelijke verlofuren hebben daarentegen een houdbaarheid van vijf jaar. Zijn deze verlofuren zes jaar na toekenning niet opgenomen dan verjaren deze uren. Bij tussentijds ontslag worden de verlofuren die met ingang van de dag

van ontslag nog niet zijn opgenomen, uitbetaald. De vergoeding is daarbij gelijk aan het uurloon van de betreffende medewerker.

B5. Geprognosticeerde balans

Het vernieuwde BBV bepaalt dat een geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar inclusief meerjarenraming wordt opgenomen.

Tabel Finbgr-B5.1

ACTIVA	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	356.205	829.093	795.731	762.369	739.006	715.644
Materiële vaste activa	66.255.083	82.872.996	85.184.342	84.864.758	75.871.525	71.859.792
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	211.232	211.232	211.232	211.232	211.232	211.232
Financiële vaste activa: Leningen	813.213	813.213	813.213	813.213	813.213	813.213
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	1.315.353	1.315.353	1.315.353	1.315.353	1.315.353	1.315.353
Totaal vaste activa	68.951.086	86.041.886	88.319.870	87.966.924	78.950.330	74.915.234
Vlottende activa						
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	328.086	1.093.884	-595.761	170.820	580.541	539.423
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	6.090	5.168	5.168	5.168	5.168	5.168
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	7.208.964	7.625.685	7.625.685	7.625.685	7.625.685	7.625.685
Liquide middelen	75.846	205.622	205.622	205.622	205.622	205.622
Overlopende activa	2.979.794	2.245.472	2.245.472	2.245.472	2.245.472	2.245.472
Totaal vlottende activa	10.598.779	11.175.831	9.486.186	10.252.767	10.662.488	10.621.370
Totaal - generaal	79.549.865	97.217.717	97.806.055	98.219.691	89.612.817	85.536.604
PASSIVA	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025

Vaste passiva

Eigen vermogen	44.659.052	40.502.288	40.010.795	39.713.059	39.248.194	38.352.872
Onverdeeld resultaat		0	1.197.154	722.264	605.997	607.323
Voorzieningen	7.999.973	8.675.102	7.345.814	7.030.002	6.408.373	5.528.096
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	8.727.095	16.255.998	15.480.998	14.705.998	13.930.998	13.305.998
Totaal vaste passiva	61.386.119	65.433.389	64.034.762	62.171.324	60.193.562	57.794.289
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	9.681.906	26.294.461	28.281.427	30.558.500	23.929.388	22.252.447
Overlopende passiva	8.481.840	5.489.867	5.489.867	5.489.867	5.489.867	5.489.867
Totaal vlottende passiva	18.163.746	31.784.328	33.771.294	36.048.367	29.419.255	27.742.314
Totaal - generaal	79.549.865	97.217.717	97.806.055	98.219.691	89.612.817	85.536.604

B6. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven met derden van de overheid. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie van de gemeente.

Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet houdbare overheidsfinanciën (HOF).

Het vernieuwde BBV bepaalt dat in de begroting de ontwikkeling van het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar, het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende begrotingsjaren moet worden opgenomen.

Tabel Finbgr-B6.1

EMU-saldo	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
a. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.156.764	705.661	-772.626	-581.132	-893.996
b Mutatie (im)materiële vaste activa	17.090.801	2.277.983	-352.945	-	-
.				9.016.595	4.035.095
c. Mutatie voorzieningen	675.130	-	-315.812	-621.629	-880.277
		1.329.288			
d Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	764.876	-	766.581	409.721	-41.118
		1.689.645			
e. Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo (a-b+c-d-e)	-	-	-	-	-
	21.337.311	1.211.965	1.502.074	7.404.112	2.301.941

De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Drimmelen voor 2022 komt uit op ongeveer € 1,2 miljoen negatief. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven ongeveer € 1,2 miljoen groter zijn dan de inkomsten.

In de septembercirculaire van 2021 is de EMU referentiewaarde voor de gemeente Drimmelen -/- € 2.166.000 waardoor de referentiewaarde alleen in 2021 wordt overschreden. Er staat op dit moment geen sanctie op het overschrijden van de referentiewaarden. De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel van de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm.

Bijlagen

---

1. Overzicht actuele beleidsstukken

Programma 1. Burger en Bestuur

Dienstverlening:

1. Dienstverlening doen we zó, Kwaliteitshandvest: wat mag u van de gemeente verwachten (B&W, mei 2019)
2. Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening (raad december 2020)
3. Regeling burgerlijke stand van de gemeente Drimmelen 2010 (08-12-2009)
4. Regeling briefadres gemeente Drimmelen 2018 (30-10-2018)

Burger en politiek:

1. Communicatiebeleidsplan 2015 - 2019 (raad november 2015)

Dorpsgericht werken:

1. Visie Dorpsgericht werken (raad, 2019)

Integraal veiligheidsbeleid:

1. Integraal veiligheidsbeleid 2019 - 2022 (raad juli 2019)
2. Geluid bij buitenevenementen Gemeente Drimmelen (B&W september 2018)
3. VTH Beleidsplan, Uitvoeringsbeleid voor Vergunningverlening-, Toezicht en Handhavingstaken Gemeente Drimmelen 2020 – 2024
4. Regionaal Crisis Plan (B&W 18 februari 2020)
5. Districtelijk uitvoeringsplan opleiden, trainen, oefenen 2017 – 2019 Bevolkingszorg de Baronie (februari 2017, vastgesteld door het beheerteam Bevolkingszorg de Baronie)
6. Beleidsvisie Externe veiligheid (raad januari 2014)
7. Beleidsregels evenementenvergunningen (20-08-2019)
8. Nota Horecabeleid 2014-2019 (21-01-2014)
9. Beleidsregels artikel 13b Opiumwet gemeente Drimmelen 2020 (juli 2020)
10. Beleidsregels aanpak woonoverlast gemeente Drimmelen 2018 (21-08-2018)
11. Bibob-beleid gemeente Drimmelen 2016 (08-06-2016)

Programma 2. Openbare ruimte

Integraal en burgergericht werken:

Wegen en verkeer:

1. Beleids- en beheerplan wegen Drimmelen 2021-2030
2. Beleidsplan Verkeer en Vervoer (2018)
3. Beleidsplan Openbare Verlichting, Drimmelen doelmatig en duurzaam verlicht 2021-2030
4. Beleidsrichtlijn 'Bewegwijzering van objecten' (2015)
5. Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens van 8 juni 2009
6. Beleidsplan straat meubilair (2013)
7. Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
8. Handboek toegankelijkheid gemeente Drimmelen (10-9-2019)

Groen en speelvoorzieningen:

1. Beleidsplan speelruimte 2015-2024 'Spelen is Bewegen'
2. Beleidsplan Hondenbeleid vernieuwing
3. Integraal Groenbeleidsplan 2017-2026 'Groen leeft en verbindt'

Water:

1. Water- en rioleringsplan Drimmelen 2018-2022 waarin opgenomen het verbreed GRP

Programma 3. Ruimte, Wonen en Economie

Versterken vrijetijdseconomie:

1. Toekomstplan haven Lage Zwaluwe (21-5-2014)
2. Actieplan haven Lage Zwaluwe (8-10-2015)
3. Strategie oude haven Drimmelen (21-04-2016)
4. Toekomstplan haven Terheijden 2017-2033 (6-7-2017)

5. Havenverordening Drimmelen 2018 (28-06-2018)
6. Beleidsvisie vrijetijdseconomie gemeente Drimmelen (vastgesteld 3 juni 2021)

Versterken economische structuur:

1. Visie bedrijventerreinen Amerstreek (18-4-2013)
2. Nota Horecabeleid (19-12-2013)
3. Verordening winkeltijden Drimmelen 2017 (6-4-2017)
4. Economische Nota Drimmelen deel A-Visie , deel B Bouwstenen (vastgesteld 3 juni 2021)
5. Detailhandelsvisie gemeente Drimmelen (24-03-2016)
6. Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Made 2018-2022 (14-12-2017)

Wonen:

1. Structuurvisie 2033 (27-2-2014)
2. Nota Grondbeleid 2016-2020, (28-01-2016)
3. Beleid logies / huisvesting arbeidsmigranten (herzien 2020) (25-06-2020)
4. Beleidsnota Reststroken gemeentegrond 2016 (30-6-2016)
5. Nota woningbouwprogramma 2016-2024 (30-06-2016)
6. Centrumplan Made (8-09-2016)
7. Woonvisie 2017-2021 (9-3-2017)
8. Verordening duurzaamheidslening gemeente Drimmelen (14-12-2017)
9. Verordening starterslening 2018 (31-05-2018)
10. Verordening blijverslening (13-12-2018)
11. Verordening Hoorcommissie Plannen 2018 (5-07-2018)
12. Nota Kostenverhaal 2019-2023 (30-10-2018)
13. Notitie Ruimte voor ruimte 2019, gemeente Drimmelen (12-12-2019)
14. Beleid logies/huisvesting arbeidsmigranten (herzien 2020) (25-06-2020)
15. Uitbreidingslocaties Woningbouw, Aanvulling op de Structuurvisie 2033 (25-06-2020)

Duurzaamheid:

1. Visie Duurzaamheid 2040 (21-3-2013)
2. Programma Duurzaamheid 'De Duurzame Big Five van Drimmelen' en Bijlagen bij Programma Duurzaamheid Gemeente Drimmelen (25-03-2021)
3. Visie en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit (3-10-2013)

4. Beleidsplan Inzameling huishoudelijke afvalstoffen gemeente Drimmelen (24-03-2016)
5. Beleidskader grootschalige zonnevelden (28-2-2019)
6. Beleidskader zonnepanelen voor eigen gebruik (28-02-2019)
7. Afvalstoffenverordening gemeente Drimmelen 2016 (04-12-2015)
8. Verordening afvalstoffenheffing 2020 (26-12-2019)
9. Regionale Energiestrategie West-Brabant Ons 2050 (8-03-2018)
10. Actualisatie Bodemkwaliteitskaart (31-05-2018)

Leefomgeving:

1. Uitvoeringsbeleid voor Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken, Gemeente Drimmelen 2020-2024 (13-02-2020)
2. Beleidsnotitie Loonwerk-, grondverzet- en transportbedrijven buitengebied (4-07-2019)
3. Verordening speelautomaten(hallen) Drimmelen 2018 (28-06-2018)
4. Reclamenota 2014 (29-1-2015)
5. Welstandsnota 2015 (8-10-2015)
6. Bouwverordening, wijziging verordening 2016 (10-11-2016)
7. Erfgoedverordening gemeente Drimmelen 2017 (16-11-2017)
8. Beleid ontwikkeling landgoederen (8-03-2018)
9. Integraal beleid gemeente Drimmelen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (19-04-2018)

Programma 4. Sociaal domein

Algemeen:

1. Algemene subsidieverordening Drimmelen 2021
2. Subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties, 2012, en evaluatie subsidiebeleid, 2017

Opgroeien en opvoeden:

1. Regionaal beleidskader jeugdhulp 2020-2023 West-Brabant Oost, 2020
2. Beleidsplan jeugd en jongeren 2018-2021, 2017
3. Beleid voor Vroegschoolse Educatie VVE-beleid 2020-2022, 2020
4. Beleidsplan Lokaal gezondheidsbeleid Kerngezond Drimmelen 2019-2022, 2018
5. Nieuw subsidiebeleid peuterspeelzalen Drimmelen, 2017
6. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023, 2020

7. Verordening Jeugdhulp Drimmelen 2020, 2020
8. Verordening leerlingenvervoer 2017
9. Verordening onderwijshuisvesting 2015
10. Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant, 2017
11. Derde wijziging Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant, 2019
12. Gemeenschappelijke Regeling inzake Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant, 2019
13. Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie CJG Drimmelen Geertruidenberg, 2020
14. Gemeenschappelijke Regeling RAV Brabant Midden-West-Noord 2021

Zorg voor kwetsbare burgers:

1. Beleidsplan sociaal domein 2019-2023, 2019
2. Beleids- en uitvoeringsplan minima en schuldhulpverlening 2019 tot en met 2022
3. Beleidskader regionale maatwerkvoorziening beschermd wonen, 2021
4. Beleidskader veranderopgave inburgering Dongemond, 2021
5. Uitvoeringsplan verbetering toegankelijkheid "Kom Binnen" 2017
6. Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 Drimmelen, 2021
7. Visienota Samen aan zet, 2017
8. Notitie Opvang en bescherming in de regio Breda vanaf 2020, 2017
9. Wijzigingen Hulp bij het Huishouden per 2019, 2018
10. Verordening beschikkingstermijn schuldhulpverlening 2021

Participatie door werk en maatschappelijke inzet:

1. Beleidsnota Participatiewet 2015, 2014
2. Uitvoeringsbesluit re-integratie Sociale Zekerheid 2015
3. Verordening individuele studietoelage Participatiewet 2015
4. Verordening individuele inkomensvoorschot Participatiewet 2015
5. Verordening re-integratie Participatiewet 2015
6. Verordening handhaving sociale zekerheid 2015
7. Verordening tegenprestatie sociale zekerheid 2015
8. Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet 2015
9. Verordening afstemming sociale zekerheid 2015

10. Verordening cliëntparticipatie sociale zekerheid

11. Implementatieplan toekomst WAVA / !GO Mensenwerk is de basis.

Sport en bewegen:

1. Beleidsnota Sport Drimmelen 2021-2025

2. Toekomstvisie zwembaden 2017

Sociaal culturele accommodaties:

1. Kadernota Maatschappelijke accommodaties 2019-2026

2. Uitvoering onderhoudsplan kunstwerken 2021-2024

Algemene beleidsdocumenten

1. Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (27-10-2017)

2. Verordening ex artikel 213 Gemeentewet (12-11-2010)

3. Controleprotocol en normenkader (28-1-2021)

4. Kaderplan interne beheersing (maart 2018)

5. Kadernota 2022 (08-07-2021)

6. Nota risicomanagement en weerstandsvermogen (25-02-2021)

7. Nota verbonden partijen / richtlijnen (8-11-2015)

8. Nota reserves en voorzieningen 2018 (13-09-2017)

9. Nota waardering en afschrijving (03-01-2017)

10. Inkoop en aanbestedingsbeleid (03-06-2021)

11. Treasurystatuut 2017 (01-12-2017)

12. Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) op hoofdlijnen
verklaard (februari 2020)

13. Informatiebeveiligingsbeleid 2020-2023 (19-11-2019)

14. Privacybeleid 2020-2023 (15-10-2019)

15. Verordening Financiële Commissie gemeente Drimmelen 2018 (08-03-
2018)

2. Baten en lasten per taakveld

---

2. baten en lasten per taakveld

		Begroting 2022		
Taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	1.960.510	1.500	1.959.010
0.2	Burgerzaken	899.447	290.891	608.557
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	54.770	350.798	296.028-
0.4	Overhead, Ondersteuning organisatie	7.781.198	77.400	7.703.798
0.5	Treasury	186.316	65.931	120.385
0.61	OZB woningen	312.045	3.749.933	3.437.888-
0.62	OZB niet-woningen	100.781	1.361.132	1.260.351-
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-
0.64	Belastingen overig	10.134	33.064	22.931-
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	4.175	38.379.063	38.374.887-
0.8	Overige baten en lasten	138.942	8.367-	147.309
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	2.778	-	2.778
0.10	Mutaties reserves	1.928.926	2.420.418	491.492-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.726.218	500	1.725.718
1.2	Openbare orde en veiligheid	422.875	10.750	412.125
2.1	Verkeer, wegen en water	4.080.706	125.769	3.954.938
2.2	Parkeren	64.305	8.438	55.868
2.3	Recreatieve havens	105.329	61.478	43.850
2.4	Economische havens en waterwegen	36.624	1.544	35.081
2.5	Openbaar vervoer	75.721	5.000	70.721
3.1	Economische ontwikkeling	-	-	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	136.109	6.738	129.371
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	202.370	69.731	132.639
3.4	Economische promotie	143.251	119.000	24.251
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting	796.724	100.514	696.210
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.117.145	217.068	900.077
5.1	Sportbeleid en activering	184.491	20.000	164.491
5.2	Sportaccommodaties	1.503.046	302.377	1.200.669
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	93.233	-	93.233
5.4	Musea	2.043	-	2.043
5.5	Cultureel erfgoed	40.457	-	40.457
5.6	Media	464.262	-	464.262
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.665.608	13.146	2.652.463
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.129.098	321.493	1.807.605
6.2	Wijkteams	619.670	-	619.670
6.3	Inkomensregelingen	4.177.035	3.290.269	886.766
6.4	Begeleide participatie	1.549.248	-	1.549.248
6.5	Arbeidsparticipatie	571.703	-	571.703
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	593.066	220.000	373.066
6.71	Maatwerkdienst-verlening 18+	5.250.969	-	5.250.969
6.72	Maatwerkdienst-verlening 18-	5.050.110	-	5.050.110
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	200.602	-	200.602
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	475.567	-	475.567
7.1	Volksgesondheid	2.919.164	5.975	2.913.189
7.2	Riolering	1.862.574	2.897.904	1.035.331-
7.3	Afval	2.753.465	3.538.280	784.815-
7.4	Milieubeheer	1.106.031	50	1.105.981
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	149.713	114.114	35.599
8.1	Ruimtelijke ordening	3.034.205	1.856.186	1.178.019

8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	4.373.623	5.384.362	1.010.739-
8.3	Wonen en bouwen	1.426.611	1.267.700	158.911
		65.482.995	66.680.149	1.197.154-

3. Taakvelden per programma

---

3. Taakvelden per programma

Omschrijving programma	Taakvelden	Begroting 2022			
		Lasten	Baten	Saldo	
Burger en Bestuur	0,1 Bestuur	1.960.510	1.500	1.959.010	
	0,2 Burgerzaken	899.447	290.891	608.557	
	1,1 Crisisbeheersing en brandweer	1.717.666	-	1.717.666	
	1,2 Openbare orde en veiligheid	422.875	10.750	412.125	
Openbare ruimte	2,1 Verkeer, wegen en water	3.965.538	94.469	3.871.070	
	2,2 Parkeren	52.606	1.440	51.166	
	2,4 Economische havens en waterwegen	30.763	-	30.763	
	2,5 Openbaar vervoer	8.696	-	8.696	
	3,3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	45.638	-	45.638	
	5,7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.466.595	5.065	2.461.530	
	7,2 Riolering	1.862.574	2.897.904	1.035.331-	
	7,3 Afval	103.768	-	103.768	
	7,4 Milieubeheer	20.513	-	20.513	
	7,5 Begraafplaatsen en crematoria	149.713	114.114	35.599	
Ruimte, wonen en economie	0,3 Beheer overige gebouwen en gronden	54.770	350.798	296.028-	
	1,1 Crisisbeheersing en brandweer	8.552	500	8.052	
	2,1 Verkeer, wegen en water	115.168	31.300	83.868	
	2,3 Recreatieve havens	105.329	61.478	43.850	
	2,4 Economische havens en waterwegen	5.861	1.544	4.318	
	2,5 Openbaar vervoer	67.025	5.000	62.025	
	3,2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	136.109	6.738	129.371	
	3,3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	156.733	69.731	87.002	
	3,4 Economische promotie	143.251	119.000	24.251	
	5,5 Cultureel erfgoed	40.457	-	40.457	
	5,7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	122.488	8.080	114.408	
	7,3 Afval	2.649.697	3.538.280	888.583-	
	7,4 Milieubeheer	1.085.518	50	1.085.468	
	8,1 Ruimtelijke ordening	3.034.205	1.856.186	1.178.019	
	8,2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	4.373.623	5.384.362	1.010.739-	
	8,3 Wonen en bouwen	1.426.611	1.267.700	158.911	
	Sociaal domein	2,2 Parkeren	11.700	6.998	4.702
		4,2 Onderwijshuisvesting	796.724	100.514	696.210
		4,3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.117.145	217.068	900.077
		5,1 Sportbeleid en activering	184.491	20.000	164.491
5,2 Sportaccommodaties		1.503.046	302.377	1.200.669	
5,3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		93.233	-	93.233	
5,4 Musea		2.043	-	2.043	
5,6 Media		464.262	-	464.262	
5,7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie		76.526	-	76.526	
6,1 Samenkracht en burgerparticipatie		2.129.098	321.493	1.807.605	
6,2 Wijkteams		619.670	-	619.670	
6,3 Inkomensregelingen		4.177.035	3.290.269	886.766	
6,4 Begeleide participatie		1.549.248	-	1.549.248	
6,5 Arbeidsparticipatie	571.703	-	571.703		
6,6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	593.066	220.000	373.066		
6,71 Maatwerkdienst-verlening 18+	5.250.969	-	5.250.969		

	6,72	Maatwerkdienst-verlening 18-	5.050.110	-	5.050.110
	6,81	Geëscaleerde zorg 18+	200.602	-	200.602
	6,82	Geëscaleerde zorg 18-	475.567	-	475.567
	7,1	Volksgezondheid	2.919.164	5.975	2.913.189
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	0,10	Mutaties reserves	1.928.926	2.420.418	491.492-
	0,5	Treasury	186.316	65.931	120.385
	0,61	OZB woningen	312.045	3.749.933	3.437.888-
	0,62	OZB niet-woningen	100.781	1.361.132	1.260.351-
	0,64	Belastingen overig	10.134	33.064	22.931-
	0,7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	4.175	38.379.063	38.374.887
	0,8	Overige baten en lasten	138.942	8.367-	147.309
	0,9	Vennootschapsbelasting	2.778	-	2.778
Overhead	0,4	Overhead, Ondersteuning organisatie	7.781.198	77.400	7.703.798
			65.482.995	66.680.149	1.197.154
					-

4. Afkortingenlijst

---

4. Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arbo	Arbidsomstandigheden
ASVV	Aanbevelingen voor Stedelijke Verkeer Voorzieningen
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroten en verantwoorden
B&W	Burgemeester en wethouders
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Bijzonder Opsporingsambtenaar
BRP	Basisregistratie personen
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten Vennootschap
BVL	Brabants verkeersveiligheidslabel
CACO	Calamiteitencoördinator
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CO2	Koolstofdioxide
CROW	Kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid.
DB	Dagelijks Bestuur
DEA	Drimmelense Energie Agenda
D en O	Dienstverlening en ondersteuning
Diftar	Gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel afval aangeboden wordt
DO	Definitief ontwerp
EBI	Eerste Bijzondere Inspectie
EMU	Europese Monetaire Unie
EVZ	Ecologische verbindingzone
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FTE	Fulltime equivalent
GB	Grondbedrijf
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GG	Grondgebied (afdeling)
GGA	Gebieds Gerichte aanpak
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheids Zorg
GHG	Gemiddelde hoogste grondwaterstand
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GROGZ	Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
HbH	Hulp bij het huishouden
HIC	High Impact Crime
IBA	Individuele Behandeling Afvalwater (zuiveringsinstallatie)
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IEGG	In exploitatie genomen gronden
IHP	Integraal Huisvestings Plan onderwijs
IMK	Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf
IKC	Integrale Kind Centra

IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISA	Instituut voor Sportaccommodaties
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KCV	Kleinschalig Collectief Vervoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LBK	Luchtbehandelingskast
MA	Maatschappelijke Aangelegenheden (afdeling)
MARB	Gemeenschappelijke regeling Milieu & Afval Regio Breda
MBO	Middelbaar beroepsopleiding
MKB	Midden- en Klein bedrijf
MOP	Meerjaren onderhoudsprogramma
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NEN	Nederlandse Normalisatie Instituut
NOC/NSF	Nederlandsch Olympisch Comité / Nederlandse Sport Federatie
NV	Naamloze Vennootschap
OGZ	Openbare GezondheidsZorg
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
OZB	Onroerendzaakbelasting
PIOFHA- JC	Personeel, inkoop, organisatie, financiën, huisvesting, automatisering, juridische zaken en communicatie
P-wet	Participatiewet
PZN	Personen- en Zorgvervoer Nederland
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
RGT	Revitalisering Generiek Toezicht
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RO	Ruimtelijke ontwikkeling
RUPS	Regionaal Uitstapprogramma voor Prostituees
RWB	Regio West-Brabant
SER	Sociaal Economische Raad
SES	Sociaal Economische Samenwerking
SiSa	Single information Single audit
SLW	Stichting LangstraatSpoorlijn West
SW	Sociale werkvoorziening
SWO	Stichting Welzijn en Ondersteuning Drimmelen
TCO	Total cost of ownership
TH	Toezicht en handhaving
THUP	Toezicht & Handhaving Uitvoering Programma
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
VGRP	Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan
VIP	Vrijwilligers Informatie Punt
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voorlopig ontwerp
VO	Voortgezet onderwijs
VRI	Verkeersregelinstallaties
VTH	Vergunningverlening-, toezicht- en handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
VWS	Volksgezondheid Welzijn en Sport
Wajong	Wet arbeidsondersteuning Jonggehandicapten
WAVA	Werkvoorzieningschap Aanvullend werk Voor Allen

WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waarstaatjegemeente
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWZ	Wonen Welzijn Zorg Drimmelen

5. Investeringsprognose 2022 - 2026

---

5. Investeringsprognose 2022 - 2026

Tabel Investeringsbedragen

Investeringsprognose 2022 - 2026									
Prg nr.	Nr.	Omschrijving	Status	Invest. bedrag 2022	Invest. bedrag 2023	Invest. bedrag 2024	Invest. bedrag 2025	Invest. bedrag 2026	Econ. / Maatsch. nut
Thema 2. Wegen en verkeer									
2	2.1	Gladheidbestrijding faecaliëzuiger	Ongewijzigd	16.500					Econ.
2	2.2	Sneeuwplough (2 stuks)	Ongewijzigd		16.000				Econ.
2	2.3	Aanhangstrooier	Raming verhoogd			45.000			Econ.
2	2.4	Vervanging openbare verlichting 2022	Verlaagd	125.000					Maatsch.
2	2.5	Vervanging openbare verlichting 2023	Verlaagd		125.000				Maatsch.
2	2.6	Vervanging openbare verlichting 2024	Verlaagd			125.000			Maatsch.
2	2.7	Vervanging openbare verlichting 2025	Verlaagd				125.000		Maatsch.
2	2.8	Vervanging openbare verlichting 2026	Nieuw opgenomen					125.000	Maatsch.
2	2.9	Vergroten burgertevredenheid 2022	Nieuw opgenomen	90.000					Maatsch.
2	2.10	Vergroten burgertevredenheid 2023	Nieuw opgenomen		90.000				Maatsch.
2	2.11	Vergroten burgertevredenheid 2024	Nieuw opgenomen			90.000			Maatsch.
2	2.12	Vergroten burgertevredenheid 2025	Nieuw opgenomen				90.000		Maatsch.
2	2.13	Vergroten burgertevredenheid 2026	Nieuw opgenomen					90.000	Maatsch.
2	2.14	Wegen / rehabilitatie 2022	Ongewijzigd	202.000					Maatsch.
2	2.15	Wegen / rehabilitatie 2023	Ongewijzigd		202.000				Maatsch.
2	2.16	Wegen / rehabilitatie 2024	Ongewijzigd			202.000			Maatsch.
2	2.17	Wegen / rehabilitatie 2025	Ongewijzigd				202.000		Maatsch.
2	2.18	Wegen / rehabilitatie 2026	Nieuw opgenomen					202.000	Maatsch.
2	2.19	Verkeersreconstructies 2022	Nieuw opgenomen	38.000					Maatsch.
2	2.20	Verkeersreconstructies 2023	Nieuw opgenomen		38.000				Maatsch.
2	2.21	Verkeersreconstructies 2024	Nieuw opgenomen			38.000			Maatsch.
2	2.22	Verkeersreconstructies 2025	Nieuw opgenomen				38.000		Maatsch.
2	2.23	Verkeersreconstructies 2026	Nieuw opgenomen					38.000	Maatsch.
2	2.24	Zwerfvuilwagen (2 stuks)	Ongewijzigd				95.000		Econ.

2	2.25	Veegmachine	Nieuw opgenomen				175.000		Econ.
Totaal thema 2. Wegen en verkeer				471.500	471.000	500.000	725.000	455.000	
Thema 3. Groen en speelvoorzieningen									
2	3.1	Renovatie openbaar groen 2022	Ongewijzigd	115.000					Maatsch.
2	3.2	Renovatie openbaar groen 2023	Ongewijzigd		115.000				Maatsch.
2	3.3	Renovatie openbaar groen 2024	Ongewijzigd			115.000			Maatsch.
2	3.4	Renovatie openbaar groen 2025	Ongewijzigd				115.000		Maatsch.
2	3.5	Renovatie openbaar groen 2026	Nieuw opgenomen					115.000	Maatsch.
Totaal thema 3. Groen en speelvoorzieningen				115.000	115.000	115.000	115.000	115.000	
Thema 4. Water									
2	4.1	Maatregelen kern Made: uitvoering (Stationsstraat): vervanging	Ongewijzigd		370.400				Econ.
		Maatregelen kern Made: uitvoering (Stationsstraat): ambitieniveau			466.200				Econ.
2	4.2	Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef): vervanging	Ongewijzigd		754.000				Econ.
		Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef): ambitieniveau			34.200				Econ.
2	4.3	Maatregelen kern Made: voorbereiding (Fresia- / Geraniumstraat e.o.)	Ongewijzigd		100.000				Econ.
2	4.4	Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.): vervanging	Ongewijzigd			2.351.200			Econ.
		Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.): ambitieniveau				194.100			Econ.
2	4.5	Maatregelen kern Made (Plukmadestraat)	Ongewijzigd				208.656		Econ.
2	4.6	Maatregelen kern Made (de Gijster)	Ongewijzigd		196.000				Econ.
2	4.7	Maatregelen kern Made (Patronaatstraat / Lucia Eijckenstraat)	Ongewijzigd		645.120				Econ.
2	4.8	Maatregelen kern Made (Meidoornlaan / Hoefkenstraat)	Ongewijzigd		857.808				Econ.
2	4.9	Maatregelen kern Wagenberg (Gomarusstraat e.o.)	Ongewijzigd		470.400				Econ.
2	4.10	Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): vervanging	Ongewijzigd	1.200.000					Econ.
		Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): ambitieniveau		150.000					Econ.
2	4.11	Maatregelen kern Hooge Zwaluwe (overstort / Zwaluwseweg)	Ongewijzigd			440.858			Econ.
2	4.12	Maatregelen kern Hooge Zwaluwe: voorbereiding (onder langs dijken)	Ongewijzigd			100.000			Econ.

2	4.13	Maatregelen kern Terheijden (tracé A studie / gemaalcapaciteit / Ravendal)	Ongewijzigd			98.560			Econ.
2	4.14	Maatregelen kern Drimmelen (overstort Amer / Kuipershoek)	Ongewijzigd			376.320			Econ.
2	4.15	Rioolontstopper	Raming verhoogd			70.000			Econ.
2	4.16	Maatregelen kern Hooge Zwaluwe: uitvoering (onder langs dijken / Spoorstr.)	Ongewijzigd				1.641.214		Econ.
2	4.17	Maatregelen kern Made (Den Deel)	Ongewijzigd				185.472		Econ.
2	4.18	Maatregelen kern Made (Adelstraat / Wilgenstraat)	Ongewijzigd				167.328		Econ.
2	4.19	Realiseren overstort Vierendeelstr. Incl toevoerleid.door Pr.polderst. (amb.niveau)	Ongewijzigd				430.000		Econ.
2	4.20	Vervanging Riolering Kruisstraat Lage Zwaluwe	Nieuw opgenomen					492.000	Econ.
2	4.21	Vervanging Riolering Spoorstraat Hooge Zwaluwe	Nieuw opgenomen					140.000	Econ.
2	4.22	Vervanging Riolering Omloop, Schoutenstraat, baroniestraat, Nassaustraat Terheijden	Nieuw opgenomen					1.685.000	Econ.
2	4.23	Bijdrage damwand haven Terheijden	Nieuw opgenomen	171.000					Econ.
Totaal thema 4. Water				1.521.000	3.894.128	3.631.038	2.632.670	2.317.000	
Totaal Programma 2. Openbare ruimte				2.107.500	4.480.128	4.246.038	3.472.670	2.887.000	

Thema 1. Opgroeien en opvoeden									
4	1.1	Nieuwbouw Stuielhoekschool	Ongewijzigd			5.277.500			Econ.
Totaal thema 1. Opgroeien en opvoeden				-	5.277.500	-	-	-	-

Thema 4. Sport en bewegen									
4	4.1	Renovatie toplaag grasveld A Moerbos	Ongewijzigd			54.000			Econ.
4	4.2	Renovatie toplaag inclusief drainage grasveld D Kwarrenhoek	Ongewijzigd			54.000			Econ.
4	4.3	Vervanging beregeningsinstallatie de Schietberg	Ongewijzigd				70.000		Econ.
4	4.4	Renovatie toplaag grasveld A Ruitersvaart	Ongewijzigd					41.000	Econ.
4	4.5	Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	Ongewijzigd	76.500					Econ.
4	4.6	Renovatie toplaag kunstgrasveld Kwarrenhoek	Ongewijzigd					200.000	Econ.
Totaal thema 4. Sport en bewegen				76.500	108.000	70.000	241.000	-	-

Thema 5. Sociaal culturele accommodaties										
4	5.1	Soc cult dorpshart investering kerk	Nieuw opgenomen	2.940.000						Econ.
4	5.2	Soc cult dorpshart Inrichting bibliotheek	Nieuw opgenomen	250.000						Econ.
4	5.3	Soc cult dorpshart verzinkbaar podium	Nieuw opgenomen	60.000						Econ.
4	5.4	Soc cult dorpshart inrichting te verhuren ruimtes stichting	Nieuw opgenomen	300.000						Econ.
Totaal thema 5. Sociaal culturele accommodaties				3.550.000	-	-	-	-	-	
Totaal Programma 4. Sociaal domein				3.626.500	5.385.500	70.000	241.000		-	

Investeringsprognose 2022 - 2026									
Prg nr.	Nr.	Omschrijving	Status	Invest. bedrag 2022	Invest. bedrag 2023	Invest. bedrag 2024	Invest. bedrag 2025	Invest. bedrag 2026	Econ. / Maatsch. nut
Tractie en gereedschappen									
B	B.1	Snipperkar	Ongewijzigd		20.151				Econ.
B	B.2	Hakselaar	Ongewijzigd		35.264				Econ.
B	B.3	Bestelauto	Ongewijzigd	30.226					Econ.
B	B.4	Aanhangkar	Ongewijzigd	6.045					Econ.
B	B.5	Containers	Ongewijzigd	22.670					Econ.
B	B.6	Tractor	Ongewijzigd		65.000				Econ.
B	B.7	Bus met laadkraan (3 stuks)	Ongewijzigd			166.244			Econ.
B	B.8	Containers (2 stuks)	Ongewijzigd	40.302					Econ.
B	B.9	Shovel werf	Nieuw opgenomen					65.000	Econ.
B	B.10	Vrachtwagen met haakarm/laadkraan	Nieuw opgenomen					235.000	Econ.
B	B.11	Containers (2 stuks)	Nieuw opgenomen					22.000	Econ.
Totaal Tractie en gereedschappen				99.243	120.415	166.244	-	322.000	
Totaal Bedrijfsvoering				99.243	120.415	166.244	-	322.000	
Gemeentehuis									
Totaal Gemeentehuis				-	-	-	-	-	
ICT: vervanging hardware									

O 01	Tablets Raad	Ongewijzigd	28.967					Econ.
O 02	Scanners	Ongewijzigd	12.594					Econ.
O 03	Smartboards	Ongewijzigd	10.075					Econ.
O 04	AO-printer (omg.verg)	Ongewijzigd		25.188				Econ.
O 05	Tablets medewerkers & college	Ongewijzigd			30.226			Econ.
O 06	Vervanging technische infrastructuur	Ongewijzigd			178.334			Econ.
Totaal ICT: vervanging hardware			51.636	25.188	208.560	-	-	
ICT: vervanging software								
O 07	JCC klantbegeleidingssysteem	Verschoven van 2021 naar 2022	30.226					Econ.
O 08	Personeelsinformatiesysteem	Verschoven van 2021 naar 2022	35.264					Econ.
O 09	Sportaccommodaties HTA	Verschoven van 2021 naar 2022	15.113					Econ.
O 010	Gegevensmagazijn /-makelaar	Verschoven van 2021 naar 2022	70.528					Econ.
O 011	Procesbeschrijvingen (workflow)	Verschoven van 2021 naar 2022	70.528					Econ.
O 012	Workflows (WMS)	Ongewijzigd	26.196					Econ.
O 013	Planon (incl. helpdesk)	Ongewijzigd	40.302					Econ.
O 014	DMS fase 2, DSP/ ZTC	Raming verhoogd	181.131					Econ.
O 015	Softwarepakket Welzijn (Centric GWS 4 ALL)	Ongewijzigd	67.169					Econ.
O 016	Vastgoed-informatiesysteem (GIS)	Verschoven van 2023 naar 2025				125.741		Econ.
O 017	n/wro/DURP	Verschoven van 2023 naar 2024			30.554			Econ.
O 018	Klachten registratie (prevent)	Ongewijzigd		28.211				Econ.
O 019	Procesbeschrijvingen (workflow)	Verschoven van 2023 naar 2026					70.528	Econ.
O 020	Implementatie Omgevingsvergunning via zaaksysteem	Vervangingsinvestering vervalt						Econ.
O 021	Softwarepakket CiVision Middelen (incl Web-publishing)	Verschoven van 2024 naar 2025				131.484		Econ.

O 022	Sportaccommodaties HTA	Verschoven van 2024 naar 2026					15.113	Econ.
O 023	TIM (tijdregistratie)	Verschoven van 2024 naar 2025				25.188		Econ.
O 024	Gegevensmagazijn/ gegevensmakelaar	Verschoven van 2024 naar 2026					70.528	Econ.
O 025	Softwarepakket Burgerzaken Cipers	Ongewijzigd			70.528			Econ.
O 026	Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	Ongewijzigd			50.000			Econ.
O 027	Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	Verschoven van 2024 naar 2025				50.000		Econ.
O 028	Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	Verschoven van 2024 naar 2026					50.000	Econ.
O 029	Modernisering GBA (Basisregistratie Personen)	Verschoven van 2024 naar 2025				180.000		Econ.
O 030	CMS (sitemanager 3 VIP-totaal)	Nieuw opgenomen				37.783		Econ.
O 031	SmartDocuments (sjablonen)	Nieuw opgenomen				16.121		Econ.
O 032	Centraal contentmanagementsysteem/website intergr.	Nieuw opgenomen				138.537		Econ.
O 033	Inrichting bedrijvenloket	Nieuw opgenomen				20.000		Econ.
Totaal I&A Software			536.457	28.211	151.082	724.854	206.169	
Totaal Overhead			588.093	53.400	359.642	724.854	206.169	
Totaal Investerings			6.421.336	10.039.442	4.841.924	4.438.524	3.415.169	

Tabel Kapitaallasten investeringsprognose

Investeringsprognose 2022 - 2026											
Prg	Nr.	Omschrijving	Afschr.	Nota	Raming	Afschrijvings	2022	2023	2024	2025	2026
nr.			termijn	waarden	investering	bedrag	kapitaal	kapitaal	kapitaal	kapitaal	kapitaal-
				en			lasten	lasten	lasten	lasten	lasten
				afschrijven							
Thema 2. Wegen en verkeer											
2	2.1	Gladheidbestrijding faecaliëzuiger	12	2.6.4	16.500	1.375	688	1.375	1.375	1.375	1.375
2	2.2	Sneeuwplough (2 stuks)	8	2.6.6	16.000	2.000		1.000	2.000	2.000	2.000
2	2.3	Aanhangstrooier	12	2.6.4	45.000	3.750			1.875	3.750	3.750
2	2.4	Vervanging openbare verlichting 2022	25	<i>niet opgenomen</i>	125.000	5.000	2.500	5.000	5.000	5.000	5.000
2	2.5	Vervanging openbare verlichting 2023	25	<i>niet opgenomen</i>	125.000	5.000		2.500	5.000	5.000	5.000
2	2.6	Vervanging openbare verlichting 2024	25	<i>niet opgenomen</i>	125.000	5.000			2.500	5.000	5.000
2	2.7	Vervanging openbare verlichting 2025	25	<i>niet opgenomen</i>	125.000	5.000				2.500	5.000
2	2.8	Vervanging openbare verlichting 2026	25	<i>niet opgenomen</i>	125.000	5.000					2.500
2	2.9	Vergroten burgertevredenheid 2022	20	2.4.1	90.000	4.500	2.250	4.500	4.500	4.500	4.500
2	2.10	Vergroten burgertevredenheid 2023	20	2.4.1	90.000	4.500		2.250	4.500	4.500	4.500
2	2.11	Vergroten burgertevredenheid 2024	20	2.4.1	90.000	4.500			2.250	4.500	4.500
2	2.12	Vergroten burgertevredenheid 2025	20	2.4.1	90.000	4.500				2.250	4.500
2	2.13	Vergroten burgertevredenheid 2026	20	2.4.1	90.000	4.500					2.250
2	2.14	Wegen / rehabilitatie 2022	20	2.4.1	202.000	10.100	5.050	10.100	10.100	10.100	10.100
2	2.15	Wegen / rehabilitatie 2023	20	2.4.1	202.000	10.100		5.050	10.100	10.100	10.100
2	2.16	Wegen / rehabilitatie 2024	20	2.4.1	202.000	10.100			5.050	10.100	10.100
2	2.17	Wegen / rehabilitatie 2025	20	2.4.1	202.000	10.100				5.050	10.100
2	2.18	Wegen / rehabilitatie 2026	20	2.4.1	202.000	10.100					5.050
2	2.19	Verkeersreconstructies 2022	20	2.4.1	38.000	1.900	950	1.900	1.900	1.900	1.900

2	2.20	Verkeersreconstructies 2023	20	2.4.1	38.000	1.900		950	1.900	1.900	1.900
2	2.21	Verkeersreconstructies 2024	20	2.4.1	38.000	1.900			950	1.900	1.900
2	2.22	Verkeersreconstructies 2025	20	2.4.1	38.000	1.900				950	1.900
2	2.23	Verkeersreconstructies 2026	20	2.4.1	38.000	10.100					5.050
2	2.24	Zwerfvuilwagen (2 stuks)	7	2.5.6	95.000	13.571				6.786	13.571
2	2.25	Veegmachine	8	2.5.5	175.000	21.875				10.938	21.875
Totaal thema 2. Wegen en verkeer					2.352.500		11.438	34.625	59.000	100.098	143.421
Thema 3. Groen en speelvoorzieningen											
2	3.1	Renovatie openbaar groen 2022	10	2.4.2	115.000	11.500	5.750	11.500	11.500	11.500	11.500
2	3.2	Renovatie openbaar groen 2023	10	2.4.2	115.000	11.500		5.750	11.500	11.500	11.500
2	3.3	Renovatie openbaar groen 2024	10	2.4.2	115.000	11.500			5.750	11.500	11.500
2	3.4	Renovatie openbaar groen 2025	10	2.4.2	115.000	11.500				5.750	11.500
2	3.5	Renovatie openbaar groen 2026	10	2.4.2	115.000	11.500					5.750
Totaal thema 3. Groen en speelvoorzieningen					575.000		5.750	17.250	28.750	40.250	51.750
Thema 4. Water											
2	4.1	Maatregelen kern Made: uitvoering (Stationsstraat): vervanging	60	2.4.6	370.400	6.173		3.087	6.173	6.173	6.173
		Maatregelen kern Made: uitvoering (Stationsstraat): ambitieniveau	60	2.4.6	466.200	7.770		3.885	7.770	7.770	7.770
2	4.2	Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef): vervanging	60	2.4.6	754.000	12.567		6.283	12.567	12.567	12.567
		Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef): ambitieniveau	60	2.4.6	34.200	570		285	570	570	570
2	4.3	Maatregelen kern Made: voorbereiding (Fresia- / Geraniumstraat e.o.)	60	2.4.6	100.000	1.667		833	1.667	1.667	1.667
2	4.4	Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.): vervanging	60	2.4.6	2.351.200	39.187			19.593	39.187	39.187
		Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.): ambitieniveau	60	2.4.6	194.100	3.235			1.618	3.235	3.235
2	4.5	Maatregelen kern Made (Plukmadestraat)	60	2.4.6	208.656	3.478				1.739	3.478
2	4.6	Maatregelen kern Made (de Gijster)	60	2.4.6	196.000	3.267		1.633	3.267	3.267	3.267
2	4.7	Maatregelen kern Made (Patronaatstraat / Lucia Eijckenstraat)	60	2.4.6	645.120	10.752		5.376	10.752	10.752	10.752
2	4.8	Maatregelen kern Made (Meidoornlaan / Hoefkenstraat)	60	2.4.6	857.808	14.297		7.148	14.297	14.297	14.297
2	4.9	Maatregelen kern Wagenberg (Gomarusstraat e.o.)	60	2.4.6	470.400	7.840		3.920	7.840	7.840	7.840
2	4.10	Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): vervanging	60	2.4.6	1.200.000	20.000	10.000	20.000	20.000	20.000	20.000

	Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): ambitieniveau	60	2.4.6	150.000	2.500	1.250	2.500	2.500	2.500	2.500
2 4.11	Maatregelen kern Hooge Zwaluwe (overstort / Zwaluwseweg)	60	2.4.6	440.858	7.348			3.674	7.348	7.348
2 4.12	Maatregelen kern Hooge Zwaluwe: voorbereiding (onder langs dijken)	60	2.4.6	100.000	1.667			833	1.667	1.667
2 4.13	Maatregelen kern Terheijden (tracé A studie / gemaalcapaciteit / Ravendal)	60	2.4.6	98.560	1.643			821	1.643	1.643
2 4.14	Maatregelen kern Drimmelen (overstort Amer / Kuipershoek)	60	2.4.6	376.320	6.272			3.136	6.272	6.272
2 4.15	Rioolontstopper	10	2.5.4	70.000	7.000			3.500	7.000	7.000
2 4.16	Maatregelen kern Hooge Zwaluwe: uitvoering (onder langs dijken / Spoorstr.)	60	2.4.6	1.641.214	27.354				13.677	27.354
2 4.17	Maatregelen kern Made (Den Deel)	60	2.4.6	185.472	3.091				1.546	3.091
2 4.18	Maatregelen kern Made (Adelstraat / Wilgenstraat)	60	2.4.6	167.328	2.789				1.394	2.789
2 4.19	Realiseren overstort Vierendeelstr. Incl toevoerleid.door Pr.polderst. (amb.niveau)	60	2.4.6	430.000	7.167				3.583	7.167
2 4.20	Vervanging Riolering Kruisstraat Lage Zwaluwe	60	2.4.6	492.000	8.200					4.100
2 4.21	Vervanging Riolering Spoorstraat Hooge Zwaluwe	60	2.4.6	140.000	2.333					1.167
2 4.22	Vervanging Riolering Omloop, Schoutenstraat, baroniestraat, Nassaustraat Terheijden	60	2.4.6	1.685.000	28.083					14.042
2 4.23	Bijdrage damwand haven Terheijden	75	niet opgenomen	171.000	2.280	1.140	2.280	2.280	2.280	2.280
Totaal thema 4. Water						12.390	57.231	122.857	177.972	219.219
Totaal Programma 2. Openbare ruimte					13.995.836	29.578	109.106	210.607	318.320	414.390

Thema 1. Opgroeien en opvoeden										
4 1.1	Nieuwbouw Stuijthoekschool	40	2.3.1	5.277.500	131.938	-	-	65.969	131.938	131.938
Totaal thema 1. Opgroeien en opvoeden					5.277.500	-	-	65.969	131.938	131.938

Thema 4. Sport en bewegen										
4 4.1	Renovatie toplaag grasveld A Moerbos	30	niet opgenomen	54.000	1.800		900	1.800	1.800	1.800

4	4.2	Renovatie toplaag inclusief drainage grasveld D Kwarrenhoek	15	niet opgenomen	54.000	3.600		1.800	3.600	3.600	3.600
4	4.3	Vervanging beregeningsinstallatie de Schietberg	15	niet opgenomen	70.000	4.667			2.333	4.667	4.667
4	4.4	Renovatie toplaag grasveld A Ruitersvaart	30	niet opgenomen	41.000	1.367				683	1.367
4	4.5	Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	15	niet opgenomen	76.500	5.100	2.550	5.100	5.100	5.100	5.100
4	4.6	Renovatie toplaag kunstgrasveld Kwarrenhoek	15	niet opgenomen	200.000	13.333				6.667	13.333
Totaal thema 4. Sport en bewegen					495.500		2.550	7.800	12.833	22.517	29.867

Thema 5. Sociaal culturele accommodaties											
4	5.1	Soc cult dorpshart investering kerk	30	niet opgenomen	2.940.000	98.000		49.000	98.000	98.000	98.000
4	5.2	Soc cult dorpshart Inrichting bibliotheek	10	2.6.12	250.000	25.000		12.500	25.000	25.000	25.000
4	5.3	Soc cult dorpshart verzinkbaar podium	15	2.6.1	60.000	4.000		2.000	4.000	4.000	4.000
4	5.4	Soc cult dorpshart inrichting te verhuren ruimtes stichting	10	2.6.12	300.000	30.000		15.000	30.000	30.000	30.000
Totaal thema 5. Sociaal culturele accommodaties					3.550.000	157.000	-	78.500	157.000	157.000	157.000
Totaal Programma 4. Sociaal domein					9.323.000	157.000	2.550	86.300	235.802	311.454	318.804

Investeringsprognose 2022 - 2026											
Prg	Nr.	Omschrijving	Afschr.	Nota	Raming	Afschrijvings	2022	20223	2024	2025	2026
nr.			termijn	waarden	investering	bedrag	kapitaal	kapitaal	kapitaal	kapitaal	kapitaal
				en			lasten	lasten	lasten	lasten	lasten
				afschrijven							
Tractie en gereedschappen											
B	B.1	Snipperkar	10	2.5.4	20.151	2.015		1.008	2.015	2.015	2.015
B	B.2	Hakselaar	10	2.5.4	35.264	3.526		1.763	3.526	3.526	3.526
B	B.3	Bestelauto	7	2.5.9	30.226	4.318	2.159	4.318	4.318	4.318	4.318
B	B.4	Aanhangkar	7	2.5.12	6.045	864	432	864	864	864	864

B	B.5	Containers	20	niet opgenomen	22.670	1.133	567	1.133	1.133	1.133	1.133
B	B.6	Tractor	10	2.5.4	65.000	6.500		3.250	6.500	6.500	6.500
B	B.7	Bus met laadkraan (3 stuks)	7	2.5.9	166.244	23.749			11.875	23.749	23.749
B	B.8	Containers (2 stuks)	20	niet opgenomen	40.302	2.015	1.008	2.015	2.015	2.015	2.015
B	B.9	Shovel werf	7	2.5.11	65.000	9.286					4.643
B	B.10	Vrachtwagen met haakarm/laadkraan	7	2.5.10	235.000	33.571					16.786
B	B.11	Containers (2 stuks)	20	niet opgenomen	22.000	1.100					550
Totaal Tractie en gereedschappen					707.901		4.165	14.351	32.246	44.121	66.099
Totaal Bedrijfsvoering					707.901		4.165	14.351	32.246	44.121	66.099
Gemeentehuis											
Totaal Gemeentehuis					-		-	-	-	-	-
ICT: vervanging hardware											
O	O1	Tablets Raad	4	niet opgenomen	28.967	7.242	3.621	7.242	7.242	7.242	7.242
O	O2	Scanners	5	2.6.13	12.594	2.519	1.259	2.519	2.519	2.519	2.519
O	O3	Smartboards	5	2.6.13	10.075	2.015	1.008	2.015	2.015	2.015	2.015
O	O4	AO-printer (omg.verg)	5	2.6.13	25.188	5.038		2.519	5.038	5.038	5.038
O	O5	Tablets medewerkers & college	4	niet opgenomen	30.226	7.557			3.778	7.557	7.557
O	O6	Vervanging technische infrastructuur	5	2.6.13	178.334	35.667			17.833	35.667	35.667
Totaal ICT: vervanging hardware					285.385	60.037	5.888	14.294	38.425	60.037	60.037
ICT: vervanging software											
O	O7	JCC klantbegeleidingssysteem	5	niet opgenomen	30.226	6.045	3.023	6.045	6.045	6.045	6.045
O	O8	Personeelsinformatiesysteem	5	niet opgenomen	35.264	7.053	3.526	7.053	7.053	7.053	7.053
O	O9	Sportaccommodaties HTA	5	niet opgenomen	15.113	3.023	1.511	3.023	3.023	3.023	3.023

O 010	Gegevensmagazijn /-makelaar	5	niet opgenomen	70.528	14.106	7.053	14.106	14.106	14.106	14.106
O 011	Procesbeschrijvingen (workflow)	5	niet opgenomen	70.528	14.106	7.053	14.106	14.106	14.106	14.106
O 012	Workflows (WMS)	5	niet opgenomen	26.196	5.239	2.620	5.239	5.239	5.239	5.239
O 013	Planon (incl. helpdesk)	5	niet opgenomen	40.302	8.060	4.030	8.060	8.060	8.060	8.060
O 014	DMS fase 2, DSP/ ZTC	5	niet opgenomen	181.131	36.226	18.113	36.226	36.226	36.226	36.226
O 015	Softwarepakket Welzijn (Centric GWS 4 ALL)	5	niet opgenomen	67.169	13.434	6.717	13.434	13.434	13.434	13.434
O 016	Vastgoed-informatiesysteem (GIS)	5	niet opgenomen	125.741	25.148				12.574	25.148
O 017	n/wro/DURP	5	niet opgenomen	30.554	6.111			3.055	6.111	6.111
O 018	Klachten registratie (prevent)	5	niet opgenomen	28.211	5.642		2.821	5.642	5.642	5.642
O 019	Procesbeschrijvingen (workflow)	5	niet opgenomen	70.528	14.106					7.053
O 020	Implementatie Omgevingsvergunning via zaaksysteem	5	niet opgenomen	-	-		-	-		-
O 021	Softwarepakket CiVision Middelen (incl Web-publishing)	5	niet opgenomen	131.484	26.297				13.148	26.297
O 022	Sportaccommodaties HTA	5	niet opgenomen	15.113	3.023					1.511
O 023	TIM (tijdregistratie)	5	niet opgenomen	25.188	5.038				2.519	5.038
O 024	Gegevensmagazijn/ gegevensmakelaar	5	niet opgenomen	70.528	14.106					7.053
O 025	Softwarepakket Burgerzaken Cipers	5	niet opgenomen	70.528	14.106			7.053	14.106	14.106
O 026	Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	5	niet opgenomen	50.000	10.000			5.000	10.000	10.000
O 027	Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	5	niet opgenomen	50.000	10.000				5.000	10.000

O 028	Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur	5	<i>niet opgenomen</i>	50.000	10.000			5.000		5.000
O 029	Modernisering GBA (Basisregistratie Personen)	5	<i>niet opgenomen</i>	180.000	36.000				18.000	36.000
O 030	CMS (sitemanager 3 VIP-totaal)	5	<i>niet opgenomen</i>	37.783	7.557				3.778	7.557
O 031	SmartDocuments (sjablonen)	5	<i>niet opgenomen</i>	16.121	3.224				1.612	3.224
O 032	Centraal contentmanagementsysteem/website intergr.	5	<i>niet opgenomen</i>	138.537	27.707				13.854	27.707
O 033	Inrichting bedrijvenloket	5	<i>niet opgenomen</i>	20.000	4.000				2.000	4.000
Totaal I&A Software				1.646.772		53.646	110.112	133.042	215.635	308.738
Totaal Overhead				1.932.157		59.533	124.407	171.467	275.672	368.774
Totaal Investerings				28.886.394		95.826	334.164	650.122	949.567	1.168.068

Toelichting investeringen 2022

Programma 2. Openbare ruimte

2.1 Vervanging gladheidbestrijding materieel faecaliëzuiger

De buitendienst beschikt over een faecaliëzuiger voor de bestrijding van de hondenoverlast en in de wintermaanden worden dit voertuig ook gebruikt voor de gladheidbestrijding. De aanbouwdelen strooier, sneeuwplough en rolbezem zijn 12 jaar oud en zijn gezien de te verwachten onderhoudskosten toe aan vervanging. We willen deze aanbouwdelen daarom ook vervangen in 2022.

2.4 Vervanging openbare verlichting 2022

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel b. Openbare verlichting.

2.9 Vergroten burgertevredenheid 2022

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel a. Wegen.

2.14 Wegen / rehabilitatie 2022

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel a. Wegen.

2.19 Verkeersreconstructies 2022

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel a. Wegen.

3.1 Renovatie openbaar groen 2022

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel f. Groen.

4.10 Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat)

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel d. Riolering.

4.23 Bijdrage damwand haven Terheijden

Zie toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel e. Water.

Programma 4. Sociaal Domein

4.5 Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart

Afhankelijk van de technische onderhoudsstaat van de drie kunststof velden en de omvang van het ledenbestand van de vereniging zal beoordeeld worden of vervanging noodzakelijk is in 2022 of dat er tot verder uitstel van de vervanging kan worden gekozen.

Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

B3. Vervanging bestelauto

De buitendienst beschikt over een bestelauto voor het dagelijks werk in de wijken. Dit voertuig is 8 jaar oud en gezien de te verwachten onderhoudskosten willen we dit voertuig vervangen voor een bestelwagen op waterstof. Het krediet zal dan naar verwachting niet toereikend zijn. Hoeveel is nog niet bekend.

B4. Vervanging aanhangkar

De buitendienst beschikt over een aanhangkar achter de tractor voor het dagelijks werk in de wijken de aanhangkar. Deze is 10 jaar oud en is gezien de te verwachten onderhoudskosten en de vernieuwde regelgeving van de RDW toe aan vervanging. Graag willen we deze aanhangkar in 2022 vervangen.

B5. Vervanging container

De buitendienst beschikt over een aantal containers voor de milieustraat en de eigen dienst. Een aantal van deze containers zijn 20 á 25 jaar oud en zijn toe aan vervanging. Op de gemeentewerf staat een opencontainer voor zwerfafval. Door deze vorm van opslag is er veel verwaaiing van het afval en geeft het een rommelige indruk. We willen deze container door een perscontainer zodat we ook aan de eisen voldoen van de omgevingsvergunning.

B8. Vervanging containers (2 stuks)

De buitendienst beschikt over een aantal containers voor de milieustraat en de eigendienst. Een aantal van deze containers zijn 20 á 25 jaar oud en zijn toe aan vervanging. Voor het afzeilen van hoge containers zijn de Arbo regels aangepast en om te voldoen aan het werken op hoogte hebben we al een aantal containers vervangen door containers met hydraulische afdeknetten. In 2022 willen we deze lijn doortrekken om nog een paar containers te en vervangen door containers met hydraulische afdeknetten.

Overhead

ICT: vervanging hardware

O1 Tablets raad

De tablets van de raad worden na vier jaar afgeschreven. Dit loopt parallel aan een raadstermijn. Volgend jaar maart, na de verkiezingen, worden weer nieuwe devices uitgeleverd.

O2 Scanners

De scanners die worden gebruikt voor het registeren van in- en uitgaande post zijn in 2022 economisch afgeschreven. In 2022 wordt gekeken of deze ook technisch zijn afgeschreven en zo nodig aan vervanging toe zijn.

O3 Smartboards

Het smartboard, dat gebruikt wordt bij eventuele crisissen binnen de gemeente, wordt ook gebruikt als presentatiescherm in de betreffende vergaderruimte. In het nieuwe werkplekconcept wordt gekeken of deze ruimte zo nog gebruikt gaat worden en zo ja of deze nog voldoet aan de eisen en wensen die we hebben binnen het hybride werken.

ICT: vervanging software

O7 JCC klantbegeleidingssysteem

Het klantbegeleidingssysteem is met de migratie van de software naar Serverpark van Breda geactualiseerd. In relatie tot de verbetering van de dienstverlening zal de doorontwikkeling van het klantcontactcentrum gelijktijdig mee optrekken. De vervanging van de software is verschoven van 2021 naar 2022.

O8 Personeelsinformatiesysteem

Vanuit de vervangingscyclus zou de component van de salarisadministratie in 2021 vervangen moeten worden. De vervanging is echter doorgeschoven van 2021 naar 2022.

O9 Sportaccommodaties HTA

De vervanging van de software voor planning en beheer van sportaccommodaties was op de projectkalender geplaatst en voorlopig gepland om in 2021 op te pakken. De vervanging heeft echter geen hoogste prioriteit en is daarom verschoven van 2021 naar 2022.

O10 Gegevensmagazijn /-makelaar

Na het opstellen van het Geografisch informatiebeleidsplan kan worden bepaald op welke wijze de huidige gegevensmakelaarsfunctie zal moeten worden aangepast. Deze aanpassing zal niet meer in 2021 plaatsvinden waardoor de investering is verschoven naar 2022.

O11 Procesbeschrijvingen (workflow)

Processen met workflowfunctionaliteit (Bestuurlijke besluitvorming) worden in Ambitieplan Dienstverlening – digitaal samenwerken - nader uitgewerkt en gedigitaliseerd.

O12 Workflows (WMS)

Processen met workflowfunctionaliteit (in- en uitgaande post, digitale handtekening) worden in Ambitieplan Dienstverlening – digitaal samenwerken - nader uitgewerkt en gedigitaliseerd.

O13 Planon (incl. helpdesk)

Het gebruik van Planon voor ICT en facilitaire meldingen wordt heroverwogen vanwege de samenwerking met de gemeente Breda en verdere professionalisering (Service Delivery Management). Bestemd voor continuering of vervanging functionaliteiten.

O14 DMS fase 2, DSP/ ZTC

Functionaliteit - Documentair Structuur Plan (DSP) en Zaak Type Catalogus (ZTC) - ter ondersteuning van digitaal samenwerken (Ambitieplan Dienstverlening).

O15 Softwarepakket Welzijn (Centric GWS 4 ALL)

Doorontwikkeling Suite Sociaal Domein, beschikbaar voor implementatie nieuwe modules (inburgering en koppeling DUO) in 2021 en 2022.

6. Afschrijvingstermijnen investeringen

6.Afschrijvingstermijnen investeringen

De nota Waarden en afschrijven is vastgesteld in de raad van 03-01-2017 (zie bijlage 1. Overzicht actuele beleidsstukken - onderdeel Algemene beleidsdocumenten).

In de investeringsprognose 2022 - 2026 (zie bijlage 5) zijn een aantal investeringen opgenomen met een afschrijvingstermijn die niet benoemd zijn in de vastgestelde nota.

Deze zijn hieronder toegelicht.

Afschrijvingstermijn en investeringen		
Soort investering / activa	Afschrijvingstermijn	Bron
1. Immateriële vaste activa		
1.1 Het saldo van agio en disagio		5 Nota waarden en afschrijven
1.2 Kosten van onderzoek en ontwikkeling		5 Nota waarden en afschrijven
2. Materiële vaste activa		
2.1 Gronden, terreinen, recreatiegrond, bouwgrondexploitatie, erfpachtgronden		- Nota waarden en afschrijven
2.2 Woonruimten	2.2.1 Nieuwbouw	40 Nota waarden en afschrijven
	2.2.2 Renovatie, restauratie, verbouw en uitbreiding	25 Nota waarden en afschrijven
	2.2.3 Tijdelijke woonruimten	gelijk aan gebruiksduur Nota waarden en afschrijven
2.3 Bedrijfsgebouwen en scholen	2.3.1 Nieuwbouw	40 Nota waarden en afschrijven
	2.3.2 Renovatie, restauratie, verbouw en uitbreiding	25 Nota waarden en afschrijven
	2.3.3 Tijdelijke gebouwen / noodlokalen	gelijk aan gebruiksduur Nota waarden en afschrijven
	2.3.4 Soc cult dorpshart investering kerk	30 Investeringsprognose 2022
2.4 Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	2.4.1 Wegen, fiets- en voetpaden: aanleg / reconstructie	20 Nota waarden en afschrijven
	2.4.2 Plantsoenen/parken/trapveldjes/speelbossen: aanleg / reconstructie	10 Nota waarden en afschrijven
	2.4.3 Losloopplaatsen honden: aanleg / reconstructie	10 Nota waarden en afschrijven
	2.4.4 Sportterreinen: aanleg / vervanging	20 Nota waarden en afschrijven
	2.4.5 Sportterreinen: reconstructie	15 Nota waarden en afschrijven
	2.4.6 Riolering: vervanging vrij verval riolering	40, 50, 60 Nota waarden en afschrijven
	2.4.7 Riolering: gemalen bouwkundige aanpassingen	45 Nota waarden en afschrijven
	2.4.8 Riolering: persleidingen	45 Nota waarden en afschrijven
	2.4.9 Riolering: druksysteem hele systeem	45 Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Riolering: gemalen mechanisch / elektrisch 0	15 Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Riolering: druksysteem mechanisch / elektrisch 1	15 Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Riolering: telemetrie 2	10 Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Riolering: bergbezinkbassin 3	40 Nota waarden en afschrijven

	2.4.1 Riolering: terugslagkleppen 4		25	Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Riolering: drainage 5		20	Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Baggeren: havens 6		10	Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Baggeren: stedelijk water 7		30	Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Bruggen: aanleg / vervanging 8		40	Nota waarden en afschrijven
	2.4.1 Bruggen: reconstructie 9		25	Nota waarden en afschrijven
	2.4.2 Columbarium / urnenmuur 0		10	Nota waarden en afschrijven
	2.4.2 Vervanging openbare verlichting 1		25	Investeringsprognose 2022
	2.4.2 Damwand (secundaire waterkering) 2		75	Investeringsprognose 2022
	2.4.2 Renovatie grasvelden / drainage 3		30	Investeringsprognose 2022
	2.4.2 Renovatie kunstgrasvelden 4		15	Investeringsprognose 2022
	2.4.2 Vervanging beregeningsinstallaties 5		15	Investeringsprognose 2022
2.5 Vervoersmiddelen	2.5.1 Motorvoertuigen		20	Nota waarden en afschrijven
	2.5.2 Voetveer		15	Nota waarden en afschrijven
	2.5.3 Waterwagen		12	Nota waarden en afschrijven
	2.5.4 Tractor, heftruck, snipperkar, hakselaar, rioolontstopper		10	Nota waarden en afschrijven
	2.5.5 Veegmachine / -aanhangwagen		8	Nota waarden en afschrijven
	2.5.6 Zwerfvuilwagen		8	Nota waarden en afschrijven
	2.5.7 Faecaliëzuiger		8	Nota waarden en afschrijven
	2.5.8 Dranghekkswagen		8	Nota waarden en afschrijven
	2.5.9 Personenauto, bestelauto, bussen (incl. laadkraan e.d.)		7	Nota waarden en afschrijven
	2.5.1 Vrachtauto (inclusief haakarm / laadkraan e.d.) 0		7	Nota waarden en afschrijven
	2.5.1 Shovel milieustraat 1		7	Nota waarden en afschrijven
	2.5.1 Aanhangwagen 2		7	Nota waarden en afschrijven
2.6 Machines, apparaten en installaties	2.6.1 Technische installaties		15	Nota waarden en afschrijven
	2.6.2 Stenenklem / pallettaak		15	Nota waarden en afschrijven
	2.6.3 Gladheidsbestrijding: hoogkiepbak		15	Nota waarden en afschrijven
	2.6.4 Gladheidsbestrijding: aanhangstrooier		12	Nota waarden en afschrijven
	2.6.5 Gladheidsbestrijding: zoutmenginstallatie		10	Nota waarden en afschrijven

	2.6.6 Gladheidbestrijding: sneeuwploeg, rolbezem, strooier		8	Nota waarden en afschrijven
	2.6.7 Veegborstels		10	Nota waarden en afschrijven
	2.6.8 Hogedruk reiniger gemeentewerf		10	Nota waarden en afschrijven
	2.6.9 Verkeersregelininstallaties		10	Nota waarden en afschrijven
	2.6.1 Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen 0		10	Nota waarden en afschrijven
	2.6.1 Telefooninstallatie 1		10	Nota waarden en afschrijven
	2.6.1 Inrichtingskosten / meubilair 2		10	Nota waarden en afschrijven
	2.6.1 Automatiseringsapparatuur 3		5	Nota waarden en afschrijven
	2.6.1 Containers 4		20	Investeringsprognose 2022
2.7 Overige materiële vaste activa	2.7.1 Archiefinstallaties		25	Nota waarden en afschrijven
	2.7.2 Uurwerk kerktorens		15	Nota waarden en afschrijven
	2.7.3 Minicontainers (gift-/restafvalbakken)		10	Nota waarden en afschrijven
	2.7.4 Stroomkasten (kermissen e.d.)		10	Nota waarden en afschrijven
	2.7.5 Verzamelcontainers (ondergrondse opslag afval)		8	Nota waarden en afschrijven
	2.7.6 Softwarepakketten		5 tot 7	Nota waarden en afschrijven / Investeringsprognose 2022
	2.7.7 Mobiele telefoons/Tablets		3 tot 4	Investeringsprognose 2022

Toelichting nieuw opgenomen afschrijvingstermijnen

2.3.4 Sociaal cultureel dorpshart investering kerk (30 jaar)

Voor de verbouwing van de kerk is gekozen voor een afschrijvingstermijn van 30 jaar, omdat het geen nieuwbouw is (40 jaar), maar wel ingrijpender dan een renovatie (20 jaar).

2.4.21 Vervanging openbare verlichting (25 jaar)

Het product openbare verlichting bestaat uit verschillende onderdelen met verschillende afschrijvingsjaren, namelijk masten, armaturen en lampen. Zo geldt voor masten een gemiddelde technische levensduur van 40 jaar, en voor armaturen 20 jaar. Omdat deze verschillende onderdelen wel op hetzelfde product staan, hanteren we een gemiddelde van 25 jaar als afschrijvingstermijn.

2.4.22 Damwand (secundaire waterkering) (75 jaar)

Aan de hand van de CUR166 wordt de stalen damwandconstructie ingedeeld in gevolgklasse CC1/RC1 (Kfi = 0,9). Voor de referentieperiode geldt 75 jaar. Een deel van de stalen damwandconstructie bevindt zich binnen de waterkeringszone. Volgens opgave van het Waterschap Brabantse Delta dient dit

deel van de kade te worden ingedeeld in gevolgklasse CC3/RC3 (Kfi = 1,1).
Voor dit gedeelte geldt de referentieperiode 100 jaar.

2.4.23 Renovatie grasvelden / drainage (30 jaar)

De afschrijvingstermijn ligt niet vast in een normering. Voor drainage hanteert men een periode tussen de zeven en veertig jaar. Dit is afhankelijk van onder andere het ijzergehalte in het grondwater.

Binnen de gemeente Drimmelen is dit ijzer beperkt aanwezig in het grondwater. Vandaar dat een periode van dertig jaar voldoende is.

2.4.24 Renovatie kunstgrasvelden (15 jaar)

De afschrijvingstermijn ligt niet vast in een normering. In de regel gaat een veld 10 tot 15 jaar mee. Dit is sterk afhankelijk van het gebruik.

Bij een renovatie is het vervangen van de kunststof mat door een lichte toplaagbewerking voldoende.

2.4.25 Vervanging beregeningsinstallaties (15 jaar)

De afschrijvingstermijn ligt niet vast in een normering. Dit komt omdat dit erg afhankelijk is van de kwaliteit van het water. Sommige systemen onttrekken water uit de bodem. Andere gebruiken oppervlaktewater.

2.6.14 Containers (20 jaar)

Hier is geen specifieke normering voor handen. De ervaring van de gemeente leert dat de containers 20 jaar meegaan

2.7.6 Softwarepakketten (was 7 jaar; wordt 5 tot 7 jaar)

Alle software-programmatuur wordt voortaan in 5 jaar afgeschreven.

Dit is in de huidige tijd een gebruikelijke afschrijvingstermijn; de digitale transformatie, gecombineerd met de doorlopende (technische) ontwikkelingen leiden tot continue veranderingen in onze informatiebehoeften.

2.7.7 Mobiele telefoons/Tablets (3 tot 4 jaar)

Mobiele telefoons worden in een periode van 3 jaar afgeschreven. De afschrijvingstermijn van een tablet is gebaseerd op een college/raadsperiode van 4 jaar.

De college- en raadsleden waren binnen onze gemeente de eerste groep die een tablet in bruikleen hebben ontvangen. Er is toen bepaald dat we deze in 4 jaar afschrijven zodat na nieuwe gemeenteraadsverkiezingen de tablets vervangen kunnen worden.

7. Specifieke richtlijnen Verbonden Partijen

Inleiding

In de paragraaf Verbonden Partijen staan financiële en beleidsrichtlijnen voor de begroting 2022 van alle Gemeenschappelijke Regelingen met wie de Gemeente Drimmelen verbonden is. In deze begrotingsbijlage beschrijven we de financiële en beleidsrichtlijnen die voor de begroting 2022 van een Gemeenschappelijke Regeling gelden.

Aanvullende beleidsrichtlijnen Regio West-Brabant (RWB)

1. In de begroting 2023 wordt een doorkijk gegeven naar het actieprogramma vanaf 2023. Hierbij wordt aangegeven welke inzet van RWB en gemeenten nodig is om het actieprogramma te realiseren.
2. In de begroting 2023 is een voorstel opgenomen over de voortzetting van de financiering van het programma VTE (vrijtijdseconomie).

Aanvullende financiële richtlijn Regio West-Brabant (RWB)

Bij de uitvoeringsgerichte taak Kleinschalig Collectief Vervoer geldt voor de vervoersprijs per eenheid een aanpassing aan de hand van de branchegerichte NEA-index. Verder worden de vervoerslasten begroot aan de hand van het geprognosticeerde gebruik van de vervoersvoorziening. Doorbelasting van kosten aan gemeenten en provincie vindt plaats op basis van realisatie.

Aanvullende beleidsrichtlijnen WAVA/MidZuid

De wetgeving op het gebied van het bieden van werk aan mensen met een arbeidsbeperking is in beweging. Wij verwachten dat hierop in voldoende mate wordt geanticipeerd, zodat uitvoering van gewijzigde wetgeving op een adequate en efficiënte wijze kan plaatsvinden.

Specifieke beleidsmatige richtlijn OMWB

1. Geef in de begroting 2023 een meerjarenprognose van de aard en omvang van de te verwachten werkzaamheden in relatie tot toekomstige ontwikkelingen en hoe de organisatie hierop denkt in te spelen. Hierbij dient onder andere te worden ingegaan op de gevolgen van de Omgevingswet, de bezuinigingen bij deelnemers, de dienstverlening en de arbeidsmarkt.
2. De begroting 2023 moet Omgevingswetproof (incl. bodemtaken) worden opgesteld. Dit betekent concreet dat de organisatorische, financiële en

beleidsmatige gevolgen van de Omgevingswet vertaald worden in de begroting.

3. De resultaten van de evaluatie van de MWB-norm worden concreet (herleidbaar) in de begroting 2023 opgenomen.

4. Kijk kritisch naar bestaande werkzaamheden en evalueer deze tijdig (nut en noodzaak). Hanteer bij het opstellen van de begroting het principe nieuwe werkzaamheden voor oud.

5. De resultaten van het aan te schaffen kwaliteitsmanagementsysteem (2022) en de doorontwikkeling van datamanagement en -beheer worden (transparant) verwerkt in de (meerjaren)begroting.

Specifieke beleidsrichtlijnen voor de veiligheidsregio

1. De Veiligheidsregio heeft als taak zorg te dragen voor crisisbeheersing, risicobeheersing, brandweezorg, bevolkingszorg en geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises met als doel gezamenlijk de fysieke veiligheid en maatschappelijke continuïteit in de regio te borgen. Zodoende draagt de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant bij aan een veilige omgeving. In het beleidsplan 2019-2023 zijn actiepunten opgenomen, die uiterlijk in 2023 moeten zijn gerealiseerd. In de kaderbrief 2023 geeft de Veiligheidsregio met het zicht op het einde van deze beleidsperiode aan welke actiepunten in 2023 centraal staan. In de begroting 2023 geeft de Veiligheidsregio aan op welke wijze deze actiepunten worden ingevuld.

2. De Veiligheidsregio geeft in de begroting 2023 inzicht in de ontwikkeling van de implementatie van het basispakket t.a.v. het onderdeel controles, toezicht en handhaving.

3. De begroting 2023 bevat informatie over de voorziene ontwikkeling van de initiatieven Safety Village en Risk Factory en de prestaties van de meldkamer als onderdeel van het Regionaal Coördinatie Centrum.

Aanvullende beleidsrichtlijnen GGD

1. De GGD voert in West-Brabant de in de Wet Publieke gezondheid (Wpg) aan de gemeenten opgedragen taken uit. Op onderdelen betreft dit ook taken die vallen onder de Jeugdwet, Omgevingswet, wet op de Kinderopvang en de wet op de Veiligheidsregio's. Leidraad in het handelen van de GGD is het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid.

2. De COVID-19 pandemie heeft aangetoond dat snel reageren en inspelen op een grote crisis veel vraagt van de GGD. Ook is duidelijk (geworden) dat er in de governance en uitvoeringskracht van de publieke gezondheid en in de afstemming met de Veiligheidsregio nog verbetering mogelijk is. Graag zien wij dat de GGD:

a. Er naartoe werkt dat een grote publieke gezondheids crisis minder invloed zal hebben op het reguliere werk dat de GGD op basis van de Wpg voor de gemeenten uitvoert,

b. In afstemming met de Veiligheidsregio Midden en West-Brabant en omliggende GGD-en werkt aan een robuustere organisatie die het makkelijker maakt om in te spelen op crises.

Daarbij is ons duidelijk dat u hierin mede afhankelijk bent van landelijke beleidskeuzes.

3. De in het vernieuwde Meerjarenbeleidsplan opgenomen (hoofd)ambities zijn leidend voor de opstelling van de Begroting 2023. De GGD zorgt ervoor dat in deze begroting:

a. De in overleg met gemeenten aangescherpte prestatie-indicatoren zijn opgenomen, met het doel beter zicht te verkrijgen op de te behalen resultaten binnen taken.

b. Rekening gehouden wordt met ontwikkelingen binnen basistaken die impact kunnen hebben op de hoogte van de gemeentelijke bijdrage. Indien van toepassing vermeldt u deze duidelijk in de Begroting. Voorts kunnen wij ons voorstellen dat ook in 2023 nog sprake is van meer druk (inhoudelijk en financieel) op het basistakenpakket als gevolg van toename kwetsbare situaties door corona.

4. Een belangrijke ambitie van de GGD is het versterken en verbreden van de preventieve taken. Het Nationale Preventieakkoord vraagt om regionaal en lokaal invulling geven aan de in dit akkoord gestelde doelen. Op lokaal niveau geeft u samen met gemeente en lokale partners vorm aan en/of levert een bijdrage aan maatregelen die inwoners stimuleren "de gezonde keuze te maken".

5. Voor de ambitie 'Modernisering van de GGD-dienstverlening' heeft u op basis van een AB-besluit een bestemmingsreserve van € 300.000,- gevormd. Wij vragen u in de begroting 2023 aan te geven wat de belangrijkste structurele effecten van de ingezette modernisering zijn op de manier van werken en de financiën.

Aanvullende beleidsrichtlijnen Regionale Ambulancevoorziening (RAV)

1. De RAV waarborgt onder de nieuwe Wet ambulancezorg de kwaliteit en continuïteit van de ambulancezorg in heel haar werkgebied. De ambulancezorg dient blijvend te worden uitgevoerd zonder gemeentelijke financiële bijdragen.

2. In haar begroting beschrijft de RAV hoe zij voldoet aan het Landelijk Kwaliteitskader Ambulancezorg 1.0. Dit kwaliteitskader bevat 26 indicatoren waarmee daadwerkelijk het niveau van de geleverde zorg wordt gemeten. Tijdigheid in het spoedvervoer is hier één van. De indicatoren zijn onderverdeeld in zeven segmenten: Bereikbare en beschikbare zorg, Patiënt centraal, Veilige zorg, Professionaliteit, Samenwerken, Continue verbeteren en Basis op orde.

3. De ambulancesector heeft een dynamisch karakter. De wereldwijde Covid-19-pandemie bracht nieuwe uitdagingen met zich mee. De RAV heeft in samenwerking met de zorgverzekeraars verbeterplannen opgesteld met als doel het zo vaak mogelijk behalen van de 15-minuten-norm bij urgentie. In de begroting geeft de RAV aan hoe zij uitvoering geeft aan deze plannen, inclusief een tijdsplanning van de uit te voeren paraatheidsuitbreidingen. Uitgangspunt dient te zijn dat in het hele werkgebied de responstijd voor A1 ritten niet meer dan 5% wordt overschreden (melding-aankomst meer dan 15 minuten).

4. Het Algemeen Bestuur heeft de definitieve besluitvorming over de meest geschikte rechtsvorm voor de RAV uitgesteld totdat er duidelijkheid is over de nieuwe ordening van de ambulancezorg. De RAV informeert de gemeenten over

de mogelijkheden om over te gaan naar de meest geschikte rechtsvorm. De overgang mag voor gemeenten niet leiden tot nadelige (financiële) gevolgen.

5. De RAV monitort de kwaliteit van ambulancezorg aan de hand van het landelijke kwaliteitskader en neemt de al beschikbare indicatoren uit dit kader op in de begroting. De responstijden A1 en A2 maken hier onderdeel van uit: responstijd A1 (melding-aankomst meer dan 15 minuten) 5,5% responstijd A2 (melding-aankomst meer dan 30 minuten) 5%.

6. De RAV besteedt extra aandacht aan gemeenten waar de overschrijding van A1 ritten, op basis van de jaarstukken en cijfers over 2018, hoger ligt dan 12,5%. Aandacht in de vorm van paraatheiduitbreiding en/of verbeterde spreiding maar ook in de vorm van ondersteuning bij het inrichten van AED netwerken met de geadviseerde 6-minutenzones in deze gemeenten.